דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם למרחב

היום בדבר

- פרשת וענונו, המניע והפיקוח – אביי מרגלית, שלמה גינוסר
- דמדומי רייגן – אמיר אורן
- ערעורים על משנה דהויה – שמשון ארד מתווכח עם בן־אהרון
- דדי צוקר, ח"כ חדש – טלי זלינגר
- אמנון דנקנר, טובה צימוקי, יעקב גולדברג, אוריאל בן־עמי
- „דבר השבוע" ו„משא" לספרות ולאמנות

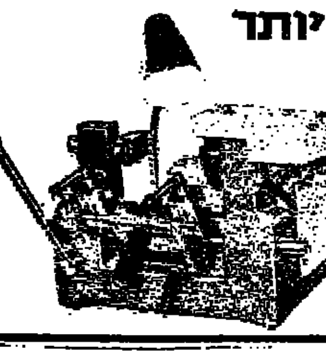

הטובות ביותר
מכונות לשיכפול
מפתחות
COMPACT SM/20
במחיר מבצע
ישירות מהיבואן.
טל. 03-379495

יום שישי, ה' בחשון תשמ"ז, 7 בנובמבר 1986 ● גליון 18958
היום 64 עמודים כולל „דבר־השבוע" ● המחיר 1.20 ש"ח, באילת 1.04 ש"ח

פקיד בכיר וכהן דת נוצרי נעצרו בחשד לעסקות שוחד

באחת מפרשיות השחיתות הגדולות במדינה נעצרו השניים אתמול בירושלים; שני עצורים נוספים ברמאללה ● בחיפוש בביתו של הפקיד הממשלתי נמצאו כלי כסף ותכשיטים בכמות גדולה החשודים כגנובים

מאת נתן רועי
סופר „דבר" לענייני משטרה

פקיד בכיר ואיש דת נוצרי רם מעלה נעצרו אתמול על ידי אנשי היחידה הארצית לחקירות הונאה בחשדים בגניבה, במעילה באמון, בזיוף מסמכים, בעבירות של שוחד ומרמה בנסיבות מחמירות.

על שמותיהם הוטל צו איסור פרסום על ידי בית המשפט בתל אביב.

בפרשה זו נעצרו שני חשודים נוספים מרמאללה. הארבעה יובאו הבוקר לשופט שלום להארכת מעצרם.

במשך למעלה משלושה חודשים מנהלת היחידה הארצית לחקירות הונאה במטה הארצי חקירה סמויה נגד הפקיד הממשלתי הבכיר המקובל מזה שנים כסמכות גבוהה ביותר.

חוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה צותתו לטלפונים שלו והצמידו למשרדו קצין משטרה מושתל אשר ראה מקרוב את פעילותו ואת העבירות שביצע במשך תקופת העיקוב החשאי.

אתמול בשעות הבוקר הסתיימה החקירה הסמויה וניתנה הוראה לפתוח בחקירה גלויה. חוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה הגיעו אתמול בבוקר לביתו של הפקיד הממשלתי הבכיר, כשהם מצויידים בצו־חיפוש של שופט, והחרימו בביתו סכומים גדולים של כסף, מטילי זהב, מסמכים, תכשיטים, וציוד שנחשד כגנוב. בידי החוקרים חומר רב המבסס את חשדם בנוגע לעבירות המיוחסות לפקיד הבכיר.

עיקר החשדות הם על קבלת שוחד בסכומי עתק והברחות כספים רבים לחו"ל. בביתו של פקיד הממשלה הבכיר נמצא ציוד רב שמזה זמן רב דווח עליו כגנוב.

בין שני החשודים היו יחסי רעות קרובים ביותר מזה כמה שנים על רקע עבודתו של הפקיד הממשלתי הבכיר. השניים הובאו אתמול לחקירה במטה הארצי בירושלים.

השיחות בוינה לצמצום הנשק הגרעיני נכשלו, שרי החוץ חוזרים בידיים ריקות

„מלחמת הכוכבים" עדיין במוקד אי־ההסכמה בין שתי המעצמות

וינה (עיר־עיט). – הקיפאון בשיחות ארה"ב וברה"מ בווינה על פיקוח הנשק, מחזיר את המשלחות של שתי המדינות לנקודת המוצא שלהן בחיפושיהן אחרי דרכים לצמצם את הנשק הגרעיני.

בשני סיבובי שיחות בווינה לא מצאו שרי החוץ שולץ ושווארדנדזה דרך כלשהי להתגבר על המכשול העיקרי – פרוייקט „מלחמת הכוכבים" להגנה מפני טילים בחלל. קרן תקווה היא אחת ההצעות הסובייטיות החדשות שיוגשו כנראה היום בשיחות האמריקאיות־הסובייטיות בז'נווה. יתכן שאז תושג התקדמות כלשהי כדי לצאת ממבוי הסתום.

שר החוץ הסובייטי, אדוארד שווארדנדזה אמר אתמול, לפני צאתו מווינה, כי ההצעות החדשות יהיו מבוססות על הבנות שהושגו ברייקיאוויק. הוא האשים את ארה"ב בשאיפה לסגת מהבנות אלה ואמר כי השיחות בווינה השאירו לו טעם מר בפה.

שולץ אמר במסיבת עיתונאים, כי הסובייטים „לא קרבו את נושא הפיקוח על הנשק בצורה משמעותית כלשהי, ואני מצטער כל כך".

שווארדנדזה מצידו אמר, כי אין סיכוי מיידי לפסגה שלישית רייגן־גורבאצ'וב וכי הוא עצמו לא קבע פגישה חדשה עם שולץ.

שולץ אמר, כי הנושא של פסגה נוספת אף לא הועלה. כששאל האם ברה"מ רמזה שהיא מוכנה לדון על הסכם חדש בעניין טילים גרעיניים לטווח בינוני, מחוץ לעסקה הכוללת בפירוק הנשק, השיב שולץ: „לא הגענו עד לנקודה זו משום שהתקשינו מאוד לשוחח עמם על נושאים שונים".

שר החוץ הסובייטי מסר הודעה בכתב בה נאמר: „אי אפשר להחמיץ מן הרושם כי השותפים שלנו מבקשים לשכוח בהקדם האפשרי את רייקיאוויק; אך ללא הועיל. רייקיאוויק הטביעה רושם כה עמוק שאין למחוק אותה".

רמזים סובייטיים

דוברים סובייטיים שבו והבהירו אתמול בערב, בלשון ברורה [illegible] דברים חד־משמעיים, כי צעדי [illegible] העקרוניות של [illegible] ההעצמות [illegible].

גורמים אוסטרליים הביעו נכונות לממן הרכבת לאילת

משלחת אוסטרלית תגיע לדיון בתחילת השבוע הבא

מאת יוסף מיכלסקי,
סופר „דבר"

גורמים אוסטרליים הביעו נכונות לממן את הפרוייקט של מסילת הברזל מאילת צפונה. הפרוייקט כרוך בהשקעה של 170 – 200 מיליון דולר וביצועו ימשך 4 – 5 שנים, מיום חתימת החוזים והשלמת הסידורים הטכניים־ארגוניים.

לסופר „דבר" נודע ממקורות מהימנים שמשלחת אוסטרלית תגיע בראשית השבוע הבא לישראל כאורחת משרד התעשייה והמסחר ובין השאר יציעו האוסטרלים את מימון פרוייקט המסילה.

לסופר „דבר" הוסבר שאוסטרליה מעוניינת בפרוייקט המסילה משתי סיבות: ישראל חתומה עם אוסטרליה על חוזים לייבוא פחם. בהשתתפות אוסטרליה בפרוייקט המסילה תחזק את הקשרים בין שתי המדינות בתחום זה.

סיבה נוספת נעוצה בכך שאוסטרליה מייצאת לאירופה עשרות מיליוני טון סחורות שונות חומרי־גלם כגון פחם, מזון ופריטים אחרים. אוניות אוסטרליות חוצות את תעלת־סואץ בדרכן לאירופה.

ממשלת מצרים נוהגת במסגרת מדיניות כלכלית הקשורה בתעלת סואץ לייקר לעיתים קרובות את דמי המעבר בתעלה, ויוקר זה פוגע קשות בייצוא האוסטרלי. ובאידך שיגור הסחורות סביב אפריקה ליעדים באירופה מאריך את נתיב ההובלה ומייקר אותה. „גשר יבשתי" מאילת לים התיכון יקצר את הדרך לסחורות האוסטרליות.

מלאי הסיגריות מתוצרת הארץ ייאזל ביום א'

„דובק" שוקלת ליבא מטען טבק נוסף מיוון מסו"ת יאפשר יבוא סגריות מחו"ל במחיר מוזל

מאת משה גבע, סופרו הכלכלי של „דבר"

„היום ייאזל מלאי הסיגריות תוצרת הארץ המצוי אצל הסיטונאים וביום א' לא ניתן יהיה להשיג יותר סיגריות ישראליות" – אמר אתמול ל„דבר" יו"ר איגוד מפיצי הסיגריות משה מזון.

זאת מאחר שמפעל „דובק" סגור מזה שלושה ימים בעקבות חילוקי דעות עם שלטונות המכס המסרבים לשחרר את מלאי הטבק הגולמי המצוי במחסני הנמל, עד שלא יתקבל מהחברה פירוט לגבי מחיר מרכיביו.

במקביל בודק משרד התעשייה והמסחר אפשרויות להתיר יבוא של סיגריות במחיר זהה לזה של סיגריות מקומיות. לנוכח כוונה זו עשויה מועצת המנהלים של „דובק" להחליט בישיבתה ביום א' הקרוב על יבוא חדש של טבק גולמי מיוון שיענה על דרישות המכס.

מקורות המקורבים להנהלת „דובק" אמרו אתמול ל„דבר" כי צעדי המכס נגד החברה מבטאים את תסכולם של התוקפים את מנכ"ל החברה, זורח גהל, ומגמתם היא להעניש את „דובק" מאחר שהחזקת הטבק במחסני הנמל כרוכה בהוצאות גבוהות. לדבריהם נוגדים צעדי המכס סיכום שהושג עם החברה בספטמבר, לפיו יתאפשר שחרור הטבק לצורך הייצור השוטף, תוך עדכון מחירי מרכיביו במשלוחים העתידיים. אנשי „דובק" טוענים כי שיטת ההתחשבנות שעליה עומד המכס היא מורכבת, מאחר שספקיהם מחו"ל אינם נוהגים לפרט את מחיר מרכיבי הטבק, אלא מציינים מחיר ממוצע בלבד. נושא זה הוא בטיפולו הישיר של המנכ"ל גהל המצוי במעצר ולפיכך יתארך, לדבריהם, הטיפול בכך מספר חודשים.

מנכ"ל המכס, מרדכי ברקת, סבור ש„דובק" מסרבת לגלות את הנתונים הנדרשים מחשש שתפליל את עצמה. לדבריו אין כל סיבה שהחברה לא תעמוד בדרישות בהן עומד כל יבואן אחר. זאת, במיוחד לנוכח החשדות ש„דובק" „נפחה" את הוצאותיה בקניית חומרי גלם.

שוקלים מפעל נוסף

שלמה קרמר, סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים, מוסיף:

במשרד התעשייה והמסחר נשקלת האפשרות לעודד הקמת מפעל סיגריות נוסף. ממקורות מהימנים במשרד נודע כי עד היום לא הוגשה למשרד התעשייה הצעה רצינית להקמת מפעל נוסף לסיגריות וכי אם תעלה הצעה כזו, היא תישקל בחיוב.

נדחה ערעורו של האניה – יעתור לבג"צ

ערעורו של אכרם האניה, עורך העיתון „א־שעב" במזרח ירושלים על הצו לגרשו, נדחה אתמול בוועדה שבפניה נדון עניינו. הוחלט לגרשו אך עם זאת צויין כי יש לאפשר לו לעתור לבג"צ. האניה ופרקליטתו הביעו אכזבה מהחלטת הוועדה ואמרו כי יגישו עתירה לבג"צ.

בדיקה להתאמת רקמות לאחותו של שירמן

מאת יעל ארמוני סופרת „דבר" בירושלים

מיכאל שירמן ואחותו אניסה פלורובה עברו אתמול בדיקה להתאמת רקמות בבית החולים „הדסה" בירושלים. תוצאות הבדיקה שיוודעו בעוד כשבוע יקבעו אם יכולה אניסה לתרום לאחיה מח עצמות העשוי לסייע לו להתגבר על מחלת הלוקמיה.

הסבר אחרון לפני הבדיקה – מיכאל שירמן ואחותו

אלכסנדר הייג ונשיא איראן לשעבר באני סאדר מאשרים המעורבות הישראלית

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – באמצעי התקשורת האמריקאיים היו אתמול פרסומים למעורבות ישראל בעסקת נשק עם איראן בתיאום עם ארה"ב. מי שהיה מזכיר המדינה של ארה"ב, הגנרל אלכסנדר הייג, אישר בראיון טלוויזיה כי ארה"ב משתמשת מדי פעם בישראל במקרים בהם היא עצמה מבקשת לשמור על פרופיל נמוך. נשיאה לשעבר של איראן, בני סאדר, אמר בראיון שנערך עמו במקום גלותו ליד פאריס, כי ישראל מעבירה לאיראן מדי פעם משלוחים של ציוד צבאי מתוצרת ארה"ב. הוא אמר כי המשלוחים נעשו דרך בירות אירופיות וכי הגיעו לאיראן במטוסים נטולי סימני זיהוי. איגוד הימאים של דנמרק הודיע אתמול כי על פי נתונים שבידיו העבירה ישראל לפני כחודש 3,600 טונה של נשק וחלקי חילוף לאיראן, בספינה דנית.

הכחשה איראנית

דוברים איראניים במשלחת מדינה זו באו"ם הכחישו אתמול בניו־יורק את כל הידיעות על משלוחים ישראליים לאיראן. לעומת זאת אשרו את עובדת ביקורו של יועצו לשעבר של רייגן לביטחון לאומי, רוברט מקפארלין באיראן. ביקורו והידיעות שנכרכו בו המשיכו גם אתמול ליצור מתיחות בתוך הממשל האמריקאי. הגישושים האמריקאיים לעבר איראן נראים כאן בוואשינגטון כסלע מחלוקת רציני בין מחלקת המדינה לבין גורמים במועצה לביטחון לאומי, הפנטאגון וסוכנות הביון המרכזית. מדיניותה המסורתית של מחלקת המדינה היתה הימנעות מכל סיוע לאיראן ונראה עתה כי העסקות עם מדינה זו נעשו מאחורי גבו של ג'ורג' שולץ ובברכתו של הנשיא רייגן.

חששות בעולם הערבי

במחלקת המדינה מודאגים גם מהשפעתו של פרסום דבר העסקות על מעמד ארה"ב בעולם הערבי. עיראק, הנתונה זה שבע שנים במלחמה עם איראן, מודאגת מהאפשרות שהמשלוחים האמריקאיים יחזקו את עוצמתה הצבאית של איראן. עד כה היו העיראקים בטוחים כי ארה"ב, למרות הנייטרליות המוצהרת שלה, מצדדת בהם במלחמה זו. גם סעודיה ומדינות המפרץ הביעו חשש כי ארה"ב נותנת נשק בידיה של מדינה קיצונית החותרת להפלת המשטרים באזור כולו ונציגיהן בארה"ב באו בדברים עם הממשל האמריקאי והביעו דאגתם מהפרסומים על העסקות עם איראן.

עצור!

בבנק הפועלים תוכל לשלם את היטל הרכב בתשלומים וגם בהנחה

אל תקלא לך!

אם ברצונך לשל... [illegible] מים, בנק הפועלים מעמיד לרשותך הסדר [illegible] ת ההיטל ב־4 תשלומים וגם לזכות בהנ[illegible]

הבנק משלם ע[illegible] את חשבונך ב־4 תשלומים [illegible] (1.2 ו־1.3) בתנאים המעניקים לך [illegible] סכום ההיטל.

ההסדר יופעל

פרטים בכל אחד מסניפי בנק הפועלים.

בנק הפועלים

אבנת | קרמון | שיפרין | נעמן

שר החינוך יצחק נבון תוקף את האוצר

מורים שלא קיבלו עדיין משכורת ישבשו את הלימודים גם היום

מאת יעל פישבין,
סופרת „דבר" לענייני חינוך

שר החינוך יצחק נבון, האשים את האוצר שהוא מנהל „מסע עונשים נגד משרד החינוך", ואמר, כי „אם האוצר ינהג באחריות, אפשר יהיה למצוא פתרון למשבר הפוקד את המערכת בעתי".

בשובו מלונדון, לאחר שעשה כשבועיים וחצי בהולנד ואנגליה שם ייצג את הממשלה באירועים לציון שנת בן גוריון, ובאנגליה שם עשה למען קידום החינוך הטכנולוגי והמדעי בישראל, אמר השר נבון, כי „זה לא היה צריך לקרות ולא היה חייב להגיע למצב כזה. כשמשרד החינוך לא מקבל את הכספים שלו, עם זה לא נוכל להשלים".

מורים שלא קיבלו משכורותיהם יוסיפו לשבות זה היום השלישי.

מדובר בכ־15,000 מורים עובדי רשויות מקומיות ומורים ברשתות המקצועיות „עמל" ו„אורט". הסתדרות המורים הודיעה לחבריה שגם אם יימצא מורה אחד במוסד חינוכי שלא קיבל משכורתו ישבות איתו כל צוות ההוראה לאות הזדהות. ארגון המורים העל־יסודיים הודיע שחבריו שלא קיבלו משכורות יוסיפו לשבות עד שהמשכורות ישולמו.

אתמול חלו שיבושים רבים בבתי הספר בגלל הועד שיתוף פעולה בין ארגוני המורים. היו בתי ספר בהם המורים שמשכורותיהם שולמו הופיעו לעבודה אבל התלמידים נעדרו מבתי הספר. במקומות אחרים הילדים הופיעו ללימודים, אבל המורים – לא.

שר החינוך יצחק נבון חזר מחופשה בת שלושה שבועות בחו"ל אתמול וקיים התייעצות עם הנהלת משרדו. היום ייפגש עם שר האוצר משה נסים לדון על המחלוקת בין שני המשרדים על גובה הקיצוץ הנדרש של מערכת החינוך.

שר החינוך ביקש כי הנושא יועלה בישיבת הממשלה ביום א'.

האוצר תובע ממשרד החינוך לקצץ 70 מיליון דולר מתקציבו. אנשי משרד החינוך טוענים כי לא ניתן לבצע קיצוץ כה גדול מבלי לפטר מורים ודבר זה ניתן לביצוע רק בשנה הבאה.

מנכ"ל משרד החינוך ד"ר שמשון שושני הביע תרעומת רבה על כך שהאוצר מתיר לעצמו לפגוע בתקציב החינוך תוך עקיפת הנהלת המשרד. כלומר העברת תשלומים הנדרשים לתשלום משכורות מורים תוך קיזוז סכומים אחרים הדרושים למשרד החינוך לתחזוקת מוסדות חינוך, להסעות ולפעולות תרבות.

שושני אמר כי אנשי האוצר מביעים יחס זלזולני במוסדות תרבות ואמנות. רבים בהנהלת משרד החינוך טענו כי התנהגות האוצר מונחית על ידי שיקולים מפלגתיים במטרה לפגוע במשרדי ממשלה שבראשם עומדים שרי המערך.

מנתונים שפירסם אתמול משרד החינוך עולה שחלקה של מערכת החינוך בתקציב הלאומי נמצא במגמת ירידה. ב־1983 היה השיעור 8.6 מהתקציב הלאומי ב־1984 – 8.5, ב־85 – 7.9 ואילו השנה היתה ירידה נוספת שעדיין לא סוכמה. יו"ר ארגון ההורים הארצי יצחק עפרון הודיע כי אם הקיצוץ יעמיק ישקול השבתת מגן של התלמידים.

هكذا من الاصل

ביקור הנשיא חיים הרצוג באוסטרליה

יהדות מפולגת שאינה יכולה להתכנס תחת קורת גג אחת

החלק היהודי של ביקור הנשיא באוסטרליה הוארך עד יום שני

מאת חגי אשד, שליח „דבר" במלוית הנשיא

ביקורו של נשיא המדינה חיים הרצוג באוסטרליה נשא אתמול אופי כלכלי, אך בעיקרו הוא הפך החל מאתמול לביקור אצל הקהילה היהודית באוסטרליה.

היהודים כאן קוראים כבוד, ונהנים מן הביקור אבל אין הם מוכנים להתגבר על סכסוכיהם הפנימיים כדי לאפשר לנשיא המדינה לראות את כולם יחד בלי בוכה וכן ביהנך, והביקור באוסטרליה התארך מסיבה זו יותר על המידה.

את הנושא הכלכלי העלה הנשיא אתמול בארוחת צהריים עם שר האוצר פול קיטינג ואישי כלכלה רבים שנערכה בסידני.

הנשיא הציג להם את היתרונות של סחר עם ישראל שהיא המדינה היחידה בעולם הנהנית גם מההקלות של הסכם אזור הסחר החפשי עם ארה"ב וגם מההקלות של ההסכם עם השוק האירופי המשותף. שומעיו התרשמו מהיתרונות הללו אבל התלוננו שמצבה הכלכלי של אוסטרליה גרוע והכותרות אתמול בישרו על גידול באבטלה ובאינפלציה, ועל קשיים בייצוא חמרי הגלם האוסטרליים שהם ענף הייצוא העיקרי שלה.

בכל מקום נשיא המדינה לא אומר נואש וביום ראשון הוא ייפגש במלבורן עם „כוח המשימה" של יהודי אוסטרליה לפיתוח המשק הישראלי.

החלק היהודי של ביקור הנשיא שהחל אתמול בסידני התארך עד יום שני בעיקר משום שקהילת מלבורן אינה מסוגלת להתכנס תחת קורת גג אחת אפילו לכבוד נשיא המדינה. מסיבה זו יהיו דרושים שלושה ימים ארוכים החל מהיום בבוקר כדי שהנשיא יוכל לרצות את כל הפלגים היהודיים במלבורן ולבקר בבית ספר זה ואחר ובבית כנסת זה ואחר שכולם עושים עבודה חשובה אבל אינם מסוגלים להידבר זה עם זה.

לעומת זאת סידני שהיא עיר חשובה יותר ממלבורן וגם בה אין מחסור בסכסוכים פנימיים בתוך הקהילה הצליחו כל הפלגים להופיע יחד בפעם הראשונה בתולדותיהם באירועים מרשימים ומרגשים, ואיפשרו לנשיא להסתפק בביקור של יום אחד בלבד.

המופעים לכבוד נשיא המדינה סיפקו הזדמנות להפגנה קולנית של קומץ תומכי אש"ף בסידני שנערכה מול המקום שבו נערך הטקס המקומי קבלת פנים לנשיא ולאחר מכן מול מקום שבו נערך מופע יהודי בריקודים ובשירה לכבוד הנשיא.

המשטרה לא התערבה וההפגנה התפזרה ללא הפרעות.

פגישה עם ג'ון מקנייט

פרשת וענונו תפסה אתמול בעתוני אוסטרליה מקום מועט ולא בולט. אולם הכומר ג'ון מקנייט הנבבא בסידני הכחיש אתמול לכמה עתונאים ישראלים ששאלו אותו, כי הוא עתיד לעורר את הפרשה מחדש לאחר שיסתיים ביקור הנשיא הרצוג באוסטרליה וזאת משום שהוא מחבב את הביקור מאד ולא רצה להפריע להצלחתו.

הכומר מקנייט אמר כי, מקורות בלונדון מסרו לידידיו הבינן האוסטרליים שהשלטונות בישראל הארכו את מעצרו של וענונו ב־15 יום נוספים. מקנייט אמר, כי חברי פרלמנט אוסטרליים יגישו שאילתות בנוגע למעורבותה האפשרית של אוסטרליה בפרשה.

אגב ביקורנו בסידני ביקרנו בכנסיה של הכומר מקנייט ובית מגוריו והסביבה שבה נמצאת הכנסיה עושה אכן רושם עלוב ביותר כפי שפורסם עליה. זו סביבה שבה מתקבצים יהודים ישראלים שמוכנים לכל עבודה קשה ובלבד לא לחיות בישראל.

הנשיא הרצוג ותלמידי בי"ס יהודי באוסטרליה לוחצים יד ומצלמים. (צילום אי.פי.)

סוריה הגבילה את חופש הפעולה של המיליציות הפרו איראניות בבקעה

לעומת זאת מחוזק מעמד המיליציות של „אמל" ונפתחו סניפים חדשים

בעלבק (ע"צ). – סוריה הגבילה בשבועות האחרונים במידה ניכרת את חופש הפעולה של המיליציות הפרו־איראניות הקיצוניות בבקעת לבנון, מוסר כתב סוכנות הידיעות הצרפתית באיזור.

מראשית אוקטובר, מפעיל קצין בכיר חדש של שירותי הביון הסוריים „אגרוף ברזל" באיזור זה, מציין הכתב.

הקולונל מוחמד אישער שם קץ לפעילותם של אנשי המיליציות הפרו־איראניות וגם אנשי המיליציות הפרו־סוריות, בניגוד לאדישות שאפיינה עד אז את התנהגות הכוחות הסוריים באיזור כלפיהם. קולונל זה כבר נודע שנה קודם כשהשליט את השליטה הסורית בטריפולי שבצפון לבנון לאחר תבוסתם של הקיצונים האנטי־סוריים.

הכתב מוסיף ומוסר כי זה 10 ימים נעלמו „שומרי המהפכה האיראניים" מהמקומות הציבוריים כבעל בק, שם התלבטו עד אז. „חיזבאללה" הפרו־איראנית, שזה המצאוה שלה, צמצמה את הופעותיה, ביחוד הצבאיות. אנשי המיליציה שלה נמנעים לאחרונה מלעבור דרך מחסומי כבישים סוריים, בעוד שביוני השנה צעדו שם בסך 6000 מהם, חמושים היטב.

לעומת זאת, המיליציה השיעית של „אמל", בעלת־בריתה של דמשק, התחזקה באיזור ופתחה סניפים חדשים בבעלבק.

הודעת „חיזבאללה"

„חיזבאללה" פרסמה בשבת הודעה, בה נאמר כי היא „מעמידה את משאביה לרשות סוריה, במשימה לשמור על הסדר באיזור". הודעה זו נמסרה לאחר שהצבא הסורי ערך חיפושים בגיזרה שבשליטת המיליציה הפרו־איראנית, כדי לגלות שם שני מנהלים של בנק נוצרי שנחטפו. השניים שוחררו באותו יום, בלי שזוהו חוטפיהם.

עם זאת עדיין מחזיקה „חיזבאללה" קלפים בידיה כדי לשמור על השפעתה; הקואופרטיבים שלה משווקים מוצרים במחירים מוזלים ואנשיה ממשיכים בפעולות סוציאליות ורפואיות בכפרים.

אובדן האוטונומיה של „חיזבאללה", סבורים בלבנון, בא בעקבות מעצרו באיראן של שייח' מהדי האשמי, שהיה ממונה על „לשכת הסיוע לתנועות שחרור איסלמיות". נראה כי, הדבר הזה מבוכה, לפחות זמנית, בשורות הקיצונים הלבנונים, שקבלו הוראות מטהראן לשתף פעולה עם הסורים.

ראש ממשלת ירדן בא לדמשק ונועד חמש שעות עם הנשיא אסאד

סוריה מודאגת מהמערכה שמנהלת נגדה בריטניה בנושא הטרור

מאת סופר „דבר" לענייני ערבים

ראש ממשלת ירדן זייד אל־ריפאעי ביקר אתמול בדמשק ונועד לשיחה עם הנשיא אסאד למשך כחמש שעות.

כשהגיע לשדה התעופה בדמשק התקבל ריפאעי בטקס ממלכתי מלא, ע"י ראש ממשלת סוריה עבד אל־ראוף אל־קאסם. בהודעה הרשמית שהתפרסמה בדמשק בתום השיחות נאמר כי הן נערכו במסגרת המגעים המתמשכים בין שתי המדינות למען הידוק היחסים ביניהן ובמסגרת התייעצויות על הנושאים החשובים על סדר היום של המזרח התיכון.

דמשק ורבת־עמון לא מסרו פרטים על תוכן השיחות שניהל ריפאעי בדמשק עם הנשיא וראש הממשלה ואולם הנושא המרכזי בשיחות היה, לדברי משקיפים, המצב שנוצר אחרי ניתוק היחסים בין בריטניה לסוריה בעקבות מעורבותה של ...

31. רד2 צז6! 32. רה1 +4! 33. חז4 חז4+ 34. מז2 הג4! 35. מה4 הג3 המסע השקט המכריע את הקרב.

31. – פה4 32. צה3

אם 32. פד2 רג8 33. פה4 34. מה1! 34. פו2 מה:ה3+ ומט במסע הבא.

32. – רג8 33. מהג2 רה3! 34. רה4 רו5 35. רא5 פו5 36. צה2 37. חז4 2ו5 38. חז3+ מז1

כינס שר החוץ הסורי בלישכתו בדמשק תשעה שגרירים של מדינות הקהילה האירופית וחזר בפניהם על עמדתה של סוריה כי אין ולא היה לה חלק במעשי הטרור האחרונים באירופה. כתבים בדמשק דיווחו כי בסוריה רב החשש מכינוס שרי החוץ של הקהילה האירופית המתחיל מחר בלונדון. דמשק חוששת שבריטניה תצליח לשכנע כמה ממדינות אירופה ללכת בעיקבותיה ולפחות להטיל סנקציות מסוגים שונים על סוריה. לעובדה כי לרבת עמון קשרים מיוחדים עם ממשלת בריטניה היתה, ככל הנראה השפעה על עיתוי ביקורו של ריפאעי בדמשק.

נראה כי ראש ממשלת ירדן ונשיא סוריה דנו גם במהלכים הבין־לאומיים לקראת כינוס הוועדה המכינה לוועידה הבין־לאומית. כזכור הודיע המלך חוסיין, כי הוא תומך בהצעה הסובייטית שרק חמש החברות הקבועות במועצת הבטחון יטלו חלק בוועדה המכינה, ללא שיתופם של הצדדים הנוגעים בסכסוך. עמדת דמשק בנושא זה אינה ידועה.

הנשיא אסאד שיגר אתמול מברק ברכה לראשי הקרמלין לרגל יום שנה ה־69 ל„מהפכת אוקטובר". במברק אומר אסאד כי היחסים בין שתי המדינות מהווים הוכחה כי ברית המועצות היא הידיד הנאמן שאפשר לסמוך עליו, והוא מביע תקוה שהיחסים יתחזקו ויתהדקו על בסיס הסכם ההבנה ושיתוף הפעולה בין שתי המדינות.

כלי התקשורת של דמשק יצאו אתמול בגינוי חריף למפגש בבוקרשט בין נציגי אש"ף לבין נציגי השמאל מישראל. „אנו קוראים לעם הפלשתיני לומר את המילה האחרונה באשר לסטיה של עראפאת שהגיעה במפגש הזה לבגידה בהתגלמותה המלאה", כך כתב אתמול בטאון המשטר הסורי „תשרין".

ממשלת יוון מקפיאה מחירים

אתונה (רויטר־עתי"ם). – הממשלה הסוציאליסטית של יוון הודיעה אתמול, כי היא מקפיאה את מחיריהם של כל המוצרים והשירותים עד סוף ינואר 1987.

בהודעה של הממשלה נאמר, כי הוחלט על ההקפאה משום שהמחירים הוללו מאמירים לקראת הנהגת מס ערך מוסף ביוון, ב־1 בינואר.

בהודעה הודגש, כי המחירים של כל המוצרים המקומיים והמיובאים וכן של כל השירותים יישארו בתקופת ההקפאה ברמה שהיו ב־4 בנובמבר.

חנוונים שייתפסו בהעלאת מחירים, יהיו צפויים למאסר עד 6 חודשים או קנסות עד 3,000 דולר – או לשניהם גם יחד.

דבר DAVAR دبار

מאוחד עם למרחב

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר מערכת מרדכי ברקאי
מנהל כללי אהרון קראוס

המו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מ. 65233
טלפון 286141 (6 קווים)
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 286156, 281860, 298032
סניפים: ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים: המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאזיה קומה ב' טלפון 242203 מ. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27 טלפונים 3־642111 מ. 33106

ועדת הבוררות על טאבה תתכנס בחודש הבא

קאהיר (ע"ר). – ועדת הבוררות הבין־לאומית על סכסוך טאבה תתכנס ב־8 בדצמבר בז'נווה, אמר אתמול דובר של משרד החוץ המצרי.

בוועדה משפטנים מצריים וישראלים ושלושה בוררים לא תלויים: השופט גונאר לאגרגרן משוודיה, הפרופסור למשפטים השווייצי דיטריך שינדלר והמשפטן הצרפתי פייר בלה.

ירדן הקציבה 14 מיל' דולאר לתוכניות דחופות בשטחים

רבת־עמון, („רויטר", עתי"ם). – ראש ממשלת ירדן זאיד אל־ריפאעי הקציב 14 מיליון דולר לתוכניות דחופות בגדה המערבית וברצועת עזה.

סוכנות הידיעות הירדנית ציינה כי הקצבה זו לכבישים, ולבתי ספר ולמטרות סעד מתוספת לתוכנית הפיתוח בשטחים הכבושים אותה הציגה הממשלה, והאמורה להסתכם ב־1.2 מיליארד דולר בחמש שנים.

ההחלטה החדשה נתקבלה אחרי פגישה שנערכה ביום רביעי בין שרי ממשלה ובין חברי הבית התחתון של בית הנבחרים הירדני המייצגים את הגדה המערבית.

תוכניות הפיתוח אמורות היו במקורן להתבצע על ידי ועדה ירדנית־פלשתינית משותפת, אולם לוועדה זו לא הוקצבו כספים והיא לא התכנסה מאז פברואר, כאשר ירדן הפסיקה את התיאום הפוליטי עם אש"ף.

נשיא רומניה נועד עם ראש משלחת אש"ף

קוסטינשטי, רומניה (ע"צ). – ראש משלחת אש"ף לפגישה הנערכת כאן בין שמאלנים ישראלים לנציגי אש"ף, מוחמד מלחם, נתקבל אתמול בבוקר לפגישה אצל נשיא רומניה ניקולאי צ'אושסקו, בבוקארשט – מסר דובר אש"ף.

מלחם הגיע לפגישה עם קולונל יחיא, חבר המשלחת. תוכן השיחה לא פורסם.

מילחם, ראש העיריה המודח של חלחול, ממונה עתה על המחלקה לשטחים הכבושים בהנהגת אש"ף.

מסביב למלון „פורום" בו מתנהלות השיחות בין שתי המשלחות ננקטו אמצעי ביטחון חמורים.

דובר המשלחת הישראלית, לטיף דורי, גינה שלשום בערב בחריפות את ירי הפגזים לעבר שגרירות רומניה בביירות באומרו כי, „זה המחיר שמשלמת רומניה תמורת תמיכתה בתהליך השלום הישראלי־פלשתיני".

הפיקוח על המחירים יימשך אחרי ההקפאה

מאת שלמה קימר, סופר „דבר" בירושלים

הפיקוח על המחירים יימשך גם לאחר שתסתיים הקפאת המחירים וישוחררו כל המוצרים שהושמו בפיקוח עם הפעלת התוכנית הכלכלית. על כך נמסר אתמול במשרד התעשייה והמסחר.

מאז עסקת החבילה הראשונה הועמדו לדין 13,535 עבריינים־מחירים שנתפסו בביקור במהלך 292,304 ביקורות.

במשרד התעשיה נערכים להפעלת חובת הודעה מוקדמת על העלאות מחירים על ידי יצרנים וספקי שירותים. פיקוח מסוג זה ימנע, לדעת המשרד, ייקורים חריגים ולא מבוקרים. הסרת הפיקוח המנהלי על המחירים צפויה באפריל '87.

שידורי פרסומת בטלוויזיה אחרי סיום המשדרים

מאת יעל ארמוני סופרת „דבר" בירושלים

יו"ר רשות השידור, מיכה ינון, מציע כי הטלוויזיה תחל לשדר שידורי פרסומת נסיוניים אחרי חצות, עם סיומו של לוח המשדרים.

על פי הצעתו, שתידון בישיבת הוועד המנהל, תשדר הטלוויזיה כל יום 10 דקות של שידורי פרסומת נסיוניים. ינון טוען כי השידורים הנסיוניים שמקיים משרד התקשורת בשידורי הערוץ השני אינם חוקיים כל עוד לא אושר חוק הערוץ השני בכנסת. נימוק משרד התקשורת הוא כי השידורים מתקיימים לצורך היערכות לקראת הערוץ השני כאשר יקום. לדברי ינון מהווה נימוק זה תקדים ועל פי אותו היגיון צריכה רשות השידור להיערך לימים בהם תשדר פרסומת ולפיכך עליה להתחיל בשידורי פרסומת נסיוניים.

משה פרוסמן חוזר לייצג את „שארפ"

מאת שלמה קימר

חברת „שארפ" יצרנית טלוויזיות מכשירי וידיאו ומוצרי אלקטרוניקה אחרים חידשה את פעילותה בארץ באמצעות משה פרוסמן.

משה פרוסמן אשר נעצר בעבר בחשדות לעבירות מס בענייני עסקיו בארץ, איבד למשך זמן את ייצוג החברה בארץ. מי שהיה מנהל עסקיו אבי קור עבר בזמנו לסלון שוקיו אשר הפיץ מכשירי „שארפ" במשך זמן מה. בשיחה עם סופר „דבר" אישר פרוסמן כי בימים אלו הוא מקים מחדש את מערך ההפצה והשרות של „שארפ" בארץ ועושה מאמצים ניכרים לסגור את הנושאים הפתוחים עם שלטונות המס באופן שיאפשר לו את שיקום עסקיו.

עסקי פרוסמן המשגשגים עברו משברים חמורים בעקבות מעצרו ומאות עובדי החברה נאלצו לעזוב את מקום עבודתם.

דויד ליטרלנד, בן 17, הוא אלוף בריטניה במשחקים במחשב ביתי. הבחור צבר 27,150 נקודות במשחק, מקדים את השני באליפות ביותר מ־6,000 נקודות.

רבין מזהיר מפני המשך הקיצוץ בתקציבים לבטחון

להערכת השר צריך הצבא תוספת של 250 מיליון דולאר

מאת סלי ולינגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

שר הבטחון יצחק רבין מזהיר כי המשך קיצוץ תקציב הבטחון והתעלמות מהצורך בתוספת תקציב, יפגעו פגיעה חמורה באיכות צה"ל.

בפגישה עם הכתבים הצבאיים אמר שר הבטחון: „הגעתי למסקנה שאחרי שהורדנו את סדר הכוחות, את פעילות האימונים ואת היקף המחקר והפיתוח והרכש, איננו יכולים להתמיד בתקציב הנוכחי מבלי לפגוע משמעותית באיכות הכוח הצבאי".

להערכת השר רבין נדרשת תוספת תקציבית של לפחות 250 מיליון דולר כדי להבטיח את איכות הכוח המצומצם שבמסגרתו פועל צה"ל מאז קוצץ תקציב הבטחון.

„מדינת ישראל לקחה סיכונים, המשך נטילתם יפגע משמעותית בעתיד הקרוב והרחוק", הבהיר רבין.

העמדה שהציגה מערכת הבטחון בפני ראש הממשלה ושר האוצר הינה שהקיצוץ בבטחון בשנים האחרונות הוא רחב ההיקף ביותר אי־פעם והוא בעל משמעות חמורה ביותר לצה"ל ולמערכת הבטחון בכלל. „משמעות הקיצוץ התבטאה בהורדת סדר הכוחות של צה"ל למלחמה", מנה שר הבטחון את ביטויי הקיצוץ המצטבר, „בהורדת הפעילות המבצעית, בפגיעה באימונים בכל הרמות, בקיצוץ במחקר ופיתוח שמהווה פגיעה בעתידנו כמו גם הקיצוץ בהוצאות להצטיידות להרתעה".

השופט הלך לבדוק אם התנאים יתאימו לזרח גהל

היום תנתן החלטה בדבר שינוי תנאי המעצר של מנכ"ל דובק

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

שופט בית המשפט השלום בתל־אביב, יצחק בראויז, סייר אתמול בשעות הצהרים בבית החולים של כלא רמלה כדי לבדוק את כשירותו בתחום המבטחור הרפואי לבעיות־לב וזאת לפני שיתן היום בשעות הצהרים החלטה על המשך מעצרו של זרח גהל (40), מנכ"ל „דובק", ושינוי תנאי מעצרו.

באיכות המדינה ביקש השבוע לשנות את תנאי מעצרו של מנכ"ל „דובק" ולהעבירו מבית החולים במלון „פלזה" בתל־אביב למעצר רגיל. לטענת רופא המשטרה, ד"ר יהודה חן, הרופא המחוזי של משטרת מחוז תל־אביב, מתאים בית החולים של שירות בתי הסוהר לאכסן את זרח גהל שעבר טיפול לב לפני כמה שנים וזאת בעקבות פגיעה קשה באספלינים.

היום בשעות הצהרים יערוך בית המשפט השלום בתל־אביב דיון בהארכת מעצרו של גהל ובבקשת המשטרה לשנות את תנאי מעצרו.

בקרב משפטנים בכירים נמתחה בשבוע החולף ביקורת על החלטת שופט להעביר את זרח גהל לבית חולים בניגוד לעצורים אחרים במצבו הזוכים לטיפול רפואי בבית המעצר באברבנאל.

ח"כ רן כהן דורש לבדוק העברת כספים לקרית ארבע

אחרי שפורסם ב„דבר" כי הועברו לקריה 100 אלף ש"ח

מאת אוריאל בן עמי, סופר „דבר" בירושלים

ח"כ רן כהן מר"צ פנה אתמול במכתב לשר הפנים שבו הוא דורש בירור של העברת כספים לקרית ארבע למטרות חריגות המוגדרות בהיתלה.

שלשום פורסם ב„דבר" כי מנהל המינהל לשלטון מקומי במשרד הפנים הורה להעביר מאה אלף שקלים לקרית ארבע, ותצלום המסמך המאשר זאת פורסם שלשום ב„דבר".

במכתבו לשר הפנים תובע ח"כ רן כהן בירור כיצד הועבר הסכום למרות הכחשתו של אריה הרט הנחשב לפקיד בכיר ביותר במשרד הפנים ומועמד לתפקיד משנה למנכ"ל המשרד.

ח"כ רן כהן מתריע במכתבו לשר הפנים יצחק פרץ כי משרד הפנים העביר למשטרה חוות דעת שלפיה אין חשד לממצאים פליליים במועצת קרית ארבע, זאת למרות ביקורת חמורה ביותר של מבקר המדינה ובדיקת מעקב של משרד הפנים, שמצאה ליקויים חמורים ביותר בקרית ארבע. רן כהן טוען שאין מסמכותו של משרד הפנים להעביר חוות דעת כזו למשטרה לנוכח הממצאים החמורים של ניהול קרית ארבע.

כזכור המתבכמה הוגרה לפיתוח של מועצת קרית ארבע מעובות בסך מאות אלפי דולארים. חבר כך במועצת קרית ארבע שמואל בן־ישי אמר לסופר „דבר", כי הצביע בעד אישור התקציב לאחר שהובטחו כל דרישותיו לפטר את הערבים בקרית ארבע, וכן הובטחו לו תקציבים למוסד יד לאחיות מיסודה של תנועת כך.

בן־ישי אמר לסופר „דבר", כי הדבר נעשה בניגוד להוראתו של היועץ המשפטי לממשלה, כי היועץ המשפטי לממשלה אינו קובע בקרית ארבע ואני לא לוקח אותו ברצינות.

האגף לאיגוד מקצועי יפסוק בסכסוך הנמשך ב„סולל בונה"

עובדי הקונצרן ממשיכים בהכנות לפתוח בשביתה כללית

מאת חיים באור, סופר „דבר" לענייני עבודה

הנהלת „סולל בונה" הסכימה שהאגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות יפסוק בסכסוך בינה לבין ועדי העובדים. עקב הסכסוך החולף עובדי הקונצרן בשביתות חלקיות והם מתכוננים לפתוח בשביתה כללית.

ביוזמתו של מזכיר חברת העובדים, דני רוזוליו, נפגשו אתמול מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר ויו"ר האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד עם חברי ההנהלה של „סולל בונה". הללו פרשו את מצבו הפיננסי הקשה של הקונצרן, שהכביד עוד יותר, כדבריהם, בגלל גובה הפיצויים ששולמו לאלפי המפוטרים.

מזכיר חברת העובדים אמר שהנהלת „סולל בונה" חייבת לבצע את הסכמי השכר האחרונים, אך אופן הביצוע חייב לקחת בחשבון את מצבו הקשה של הקונצרן.

אירגון העובדים היציבים ב„סולל בונה", המייצג את פועלי הבניין שבקונצרן מתכוון להשבית ביום שלישי הבא את העבודה בכל אתרי הבנייה החל מה־16 בחודש לפתוח בשביתה ללא הגבלת זמן. עובדי הקונצרן שאינם פועלי בניין קיימו שלשום שביתת אזהרה ליום אחד והם עומדים לפתוח בשביתה כללית ב־17 בחודש. הסכסוך בקונצרן התעורר על רקע סירובה של ההנהלה לבצע את הסכמי השכר האחרונים, שפירושם תוספת שכר של 10 אחוזים לפועלי הבניין וקידום בדרגה ליתר העובדים.

עתה, משהוטל על האגף לאיגוד מקצועי לפסוק בסכסוך, ועדים צמרת ההסתדרות מועדי העובדים ב„סולל בונה" לשמור על „שקט תעשייתי", לפחות עד לפרסום הפסיקה.

יבוטל „תעריף הגג" המוזל לחימום מים בשעות הלילה

מספר המשתמשים בשרות הזה הולך ויורד

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"

חברת החשמל עומדת לבטל את תעריף הגג שהוא תעריף מוזל לצרכנים המשתמשים בחשמל לחימום מים בשעות לילה ובמשך שעתיים ביום בלבד.

תעריף זה הופעל בעבר במגמה לצמצם את השימוש בחשמל בשעות היום, במיוחד בשעות עומס הצריכה ולאפשר לצרכנים לחסוך בהוצאות, אולם בשנים האחרונות התברר שהציבור נוטה לוותר על שירות זה וגם לחברה הוא אינו נוח. לסופר „דבר" הוסבר כי בשנים קודמות היו 400 אלף צרכנים פרטיים קשורים בחוזה של תעריף גג עם החברה, אולם מספרם הצטמצם ל־250 אלף והוא הולך ויורד כל חודש ב־1000־1500. הסיבה לכך בעיקר, קרוב לוודאי, בעובדה שתעריף גג זול ב־14 אחוזים בלבד מתעריפים הרגילים הצרכנים מעדיפים לשלם החודש ולא להיות מוגבלים לשעות חימום מים כמוכתב על־ידי החברה. הצרכנים משלמים גם עמלת קטנה בעד שירות זה. לחברת החשמל גם לא נוח, כאמור, להפעיל את ההסדר המחייב אותה לספק זרם לאותם הצרכנים במשך שעתיים בשעות היום בתעריף מוזל. הנושא נמצא בבדיקה סופית, וקרוב לוודאי שהשירות יבוטל.

מאמץ לגשר על הפערים בין הצדדים במו"מ ב„אליאנס"

העובדים המושבתים דורשים תוספות המסתכמות ב־32%

מאת יצחק מיוחס, סופר „דבר"

המגעים בין ועדי העובדים של „אליאנס", מועצת פועלי חדרה והנהלת „כור", התחדשו אתמול, לאחר ההפגנה שקיימו מאות מפועלי „אליאנס" בתל אביב, תוך מאמץ משותף מצד כל הצדדים לגשר על הפערים, המשמעותיים עדיין, בין תביעות השכר של העובדים המושבתים (המסתכמות ב־32 אחוזים) ובין הצעות הנהלת „כור".

שלמה צור, מזכיר מועצת פועלי חדרה, אמר אתמול ל„דבר", לפי חידוש המו"מ, שבסופו של יום הדיונים הראשון גיבשה הנהלת „כור" הצעות המסתכמות בכ־20% תוספות שכר פרוסות עד סוף 1987 תוספות המותנות בהתחייבויות שונות מצד העובדים, בהקשר לתכניות ההתייעלות הנוספות ב„אליאנס", „המתחייבות ממצב המפעל".

תכניות ההתייעלות, כפי שהוצגו לדברי צור, על ידי הנהלת „כור", מחייבות פיטורי כ־100 – 150 פועלים נוספים, דרישה הנראית תמוהה ביותר נוכח המודעות שפורסמו בשבוע האחרון ע"י מנהל המנגנון של „אליאנס" במקומונים שנים („השבוע בחדרה" ו„בשרון השומרון") בהן נאמר שלמפעל דרושים פועלי ייצור. זה דבר שלא מתקבל אצלי על השכל, אומר מזכיר מועצת פועלי חדרה. „איך מצד אחד דורשת הנהלת „אליאנס" לפטר עובדים קבועים".

פגישה ראשונה בין המשלחות ברומניה

קוסטינשטי, רומניה – („היומי"). – משלחת אנשי השמאל מישראל, שיצאה לרומניה להיפגש עם אנשי אש"ף – תוך הפרה של החוק האוסר על כך – אמנם נפגשה אתמול עם בעלי תפקידים רמי דרג באש"ף – כך אישרו אמש פקידים רומניים בקוסטינשטי.

הפקידים אמרו, כי ההתוועדות אתמול היתה קצרה ביותר, אולם הוסיפו, כי היא תתחדש היום.

סוכנות הידיעות הרומנית הממלכתית „אגרפרס" דיווחה, כי השיחות כוונו „לתרומה לקראת עיבוד פתרון מתקבל על הדעת, שיאפשר אקלים של הבנה, ביטחון והקמת השלום במזרח התיכון".

בית המשפט העליון מבקר בחריפות החלטת בר לב בענין חקירת סוויסה

השופטים תמהו על כך שהבדיקה לא נמסרה למבקר המשטרה

(ע). – בית המשפט העליון מתח אתמול ביקורת חריפה על החלטתו של שר המשטרה חיים בר לב להטיל את מלאכת בדיקת התלונות של נציב שירות בתי הסוהר לשעבר, רפי סוויסה, על אנשי לשכתו לשעבר ועל ניצב בדימוס בנימין גלעד, המסרבה על הפקידים מיוחדים במשרד המשטרה, ולא על מבקר משרד המשטרה, אשר הקדים את ההתנגדות נגד סוויסה. הדברים נאמרו אתמול במהלך דיון בעתירה, שהגישו שלושה קציני שירות בתי הסוהר, מלכה, גליק ושפירא, בה תבעו להחזירם לתפקידיהם הקודמים בלשכת הנציב.

הדיון נפתח בהצעתה של באת־כוח המדינה, עו"ד תמר הקר, לבטל את צו הביניים, האוסר על עריכת הבדיקה על ידי גלעד ובעניין החזרתם של השלושה לתפקידיהם הקודמים, היא אמרה, כי מאחר שסוויסה התפטר ובמקומו מונה נציב חדש, יש להשאיר זאת לשיקולו של הנציב החדש.

שופטי בית המשפט, הנשיא מאיר שמגר, משה בייסקי ושושנה נתניהו, תמהו על כך ששר המשטרה מתעקש כי הבדיקה של תלונותיו של סוויסה תיעשה על ידי גלעד ולא על ידי מבקר משרד המשטרה.

„תחושה לא נוחה"

השופטת נתניהו שאלה: „מדוע שאותו צוות לא יבדוק את הטענות נגד העותרים, המבקר הבודק, כבר מעורה בנושא". על כך השיבה עו"ד הקר, כי אין קשר בין הנושאים וכי התעוררה בעיה בקשר לדעה שהתגבשה אצל המבקר לגבי אמינותם של העותרים.

השופטת נתניהו הקשתה: „יש לי תחושה לא נוחה מכך שהמבקר לא ימשיך בתפקידו". השופט בייסקי הצטרף לדעתה: „תחושה מאד מאד לא נוחה", קשה להבין בשום פנים את ההתנגדות לעמדה הזאת. לדעת בייסקי אי־מינויו של מבקר המשרד תפגע בו קשות. איך אפשר שהשר מקבל את כל המסקנות נגד סוויסה ואחר כך אומר שכל מה שהנציב עשה זה בסדר?. עו"ד הקר חזרה ואמרה, כי בדיקת התלונות נגד העותרים אינה מסוג התפקידים המוטלים בדרך כלל על מבקר המשרד.

הצעה שנדחתה

הנשיא שמגר הציע הצעת ביניים לפיה תיעשה הבדיקה בתלונות סוויסה נגד העותרים על ידי מבקר משרד המשטרה ורק אחרי סיום הבדיקה תידון העתירה לגופה.

כאן הפתיע סניגורם של העותרים, עו"ד צבי טרלו, שהודיע, כי לא יסכים לכך שמרשיו ייחקרו כשהם לא בתפקידיהם המקוריים. השופטים ניסו לשכנעו, כי הצעתם היא לטובתו. השופט בייסקי אמר: „לא תוכל לצפות מאתנו שנצווה על החזרתם לתפקיד כאשר יש נגדם תלונה". גם הנשיא שמגר ניסה לשכנעו: „תלונות צריכות להיבדק והחזרת אדם מתפקיד לתפקיד תיעשה רק לאחר דיון ענייני בנושא".

עו"ד טרלו סירב להצעה ולכן החליט שמגר לקיים את הדיון מיד והסניגור פתח בסיכומיו.

„לא אמר אמת"

טרלו חזר על טענות בסיסיות, שהעלו העותרים בתצהירם, לפיהן עולה, לטענתו, כי שר המשטרה לא אמר אמת בכמה נושאים בתצהיר תשובתו לבג"צ. כך, למשל, הוא טען כי בתצהיר התשובה נכתב כי דובר שב"ס אינו משתתף בישיבות הסגל הבכיר, אך טרלו ציין כי בפקודות הנציבות נאמר בפירוש, כי הדובר לוקח חלק באותן ישיבות. לדבריו של טרלו, גם טענת השר, כי תפקיד הדובר בישיבות מסתכם ברישום פרוטוקולים, אינה נכונה והוא הסתמך גם כאן על פקודות בציבות שב"ס. עוד טען טרלו, כי הטענות שהועלו נגד המתלוננים הסתמכו, למשל, על שני מכתבי תלונה שנשלחו לשר על ידי עיתונאים, אך אותם מכתבים נשלחו חודשים לפני שנפתחה הבדיקה נגד סוויסה. „אם זה נראה לו חמור, מה הוא עשה עם זה שבעה חודשים?", שאל בתמיהה טרלו. הוא הוסיף, כי גם הטענה של השר כי השלושה לא נפגעו במעמדם ובשכרם בעקבות העברתם מתפקידיהם, אינה נכונה. לטענתו הסיבה היחידה שהם הועברו מתפקידיהם היא משום שהם פנו לממונים עליהם ומסרו על מעשים שלא ייעשו שעושה הנציב סוויסה. אין קשר בין זה לטענה על תפקודם הלקוי, וזו המצאה מאוחרת. הוא האשים את בר לב, כי הוא חורץ את דינם של שלושת העותרים עוד לפני שנפתחה החקירה נגדם וכי גם המשטרה מנהלת מסע צלב נגדם.

בסיכום הדיון הוחלט על דעת הצדדים, כי דו"ח מבקר משרד המשטרה בעניין סוויסה יועבר לעיון בית המשפט בלבד, ולאחר עיונו יוחלט אם הוא יעיין גם בחומר נוסף, כגון חקירת המשטרה בחשדות הפליליים נגד סוויסה. הדיון בעתירה ימשך בקרוב.

מרכז מפ"ם מתח ביקורת על מפגש אנשי השמאל ואש"ף ברומניה

„מפ"ם לא נאבקת בחוקי המדינה שאינם נראים לה על ידי הפרתם"

(ע). – ביקורת חריפה על מפגש אנשי שמאל ישראלים עם אנשי אש"ף ברומניה, ובמיוחד על חברי מפ"ם הנוטלים בו חלק בניגוד להחלטות מוסדות המפלגה ומדיניותה, נמתחה אתמול בערב בישיבת מרכז מפ"ם באולם „אוהל שם" בתל אביב.

מזכ"ל המפלגה, ח"כ אלעזר גרנות, הבהיר כי מפ"ם מתנגדת בתוקף לחוק האוסר מפגשים עם נציגים של ארגוני טרור, שהוא לדבריו „חוק פחדני, טפשי ומטומטם". חוק זה נותן בידי אש"ף הזדמנות לתקוע בשמאל הישראלי, הוסיף המזכ"ל, אך מפ"ם לא נאבקת לחוקי המדינה על ידי הפרתם, שהרי גישה כזו מאפשרת גם ל„גוש אמונים" ולאחרים להפר חוקים.

בניגוד להחלטות

גרנות הוסיף, כי המפגש ברומניה מנוגד להחלטות מפ"ם ולתנאים שהציבה המפלגה למפגשים עם אישים פלשתינים, כלומר: שהסכסוך המזרח־תיכוני והבעיה הלאומית הפלשתינית אינם ניתנים לפתרון אלא במו"מ בין ממשלת ישראל, ירדן ונציגים מוסכמים של העם הערבי־פלשתיני על בסיס של הגדרה עצמית. מפ"ם החליטה מפורשות, שכל דיאלוג שאינו מבוסס על תנאים אלה, יכול רק להזיק ומרחיק את המפלגה מהקונצנזוס הלאומי הישראלי. כן החליטה המפלגה כי שום בר־שיח לא יקבע מי יהיו הנציגים של זולתו בשיחות, וכי כל מפגש כזה חייב באישור מיוחד למוסדות המפלגה המוסמכים.

„נכשל ומכשיל"

גרנות מסר כי לא ידע דבר על הפגישה העתידה ברומניה, אלא ממקורות אחרים, ואז קיים שיחה ממושכת עם לטיף דורי, מפעילי מפ"ם במגזר הערבי, העומד בראש המשלחת שיצאה מישראל. „העמדתי אותו על חומרת העניין, ואף כי אני רואה בלטיף את אחד החברים הטובים והחמים במפלגה, הבהרתי לו כי בעניין זה נכשל ומכשיל אחרים. לטיף השיב כי ישקול ברצינות פנייתי אליו לבטל יציאתו, אך לבסוף נסע בכל זאת", אמר.

עם זאת הודיע מזכיר המפלגה, כי כאשר יחזור חבר מפ"ם מבוקארשט, ייערך עמו בירור רציני ויסודי. „מדובר בארבעה חברים ועוד מספר אנשי „על המשמר". עד אז תעשה מפ"ם להבהרת עמדתה בקרב הציבור הרחב, ואף כי הנזק כבר נעשה ולא הכל ניתן לתיקון, תמשיך המפלגה לפעול ביתר שאת לקידום השלום באיזור והגברת התמיכה הציבורית במפ"ם.

היועץ המשפטי „לא יחפז"

מאת טובה צימוקי סופרת „דבר" בירושלים

היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש לא ינחה את המשטרה לחקור אם היה יסוד סביר לחשד שעבירה עבירה במפגש של הישראלים עם אנשי אש"ף ברומניה בימים האחרונים. חריש סבור כי נהלי החקירה של המשטרה מספיקים במקרה זה. מקור משפטי בכיר אמר אתמול ל„דבר" כי נוכח העובדה שהמשלחת יצאה בלווית יועץ משפטי „צמוד" עו"ד אמנון זכרוני קרוב לודאי שינחה אותם כיצד להמנע מלעבור עבירות כמשמעותן בחוק. אי לכך תזמן המשטרה את חברי המשלחת לחקירה ותברר אם המפגש עם אנשי אש"ף קיים כמשמעו בחוק – או אז תבדוק האפשרות להגיש כתבי אישום. „לא נחפז בשום הליך" מסר מקור מקורב ליועץ המשפטי לממשלה.

שריר ביקש מהצרפתים לוותר על הסגרת נקש

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

שר המשפטים אברהם שריר ביקש מעמיתו הצרפתי לבחון אפשרות שצרפת תוותר על בקשת ההסגרה של ויליאם נקש לצרפת ותסכים לריצוי עונשו בישראל.

בפגישה שקיים שלשום עם השר הצרפתי הוא דיווח לעמיתו כי בית המשפט העליון אישר בקשתו להאריך ב־60 יום נוספים את מועד החלטתו האם להסגיר את ויליאם נקש לצרפת.

כן דיווח שריר לעמיתו על יוזמת החקיקה של משרדו שתאפשר לעבריינים ישראלים שביצעו עבירות בחו"ל לרצות את עונשם בישראל. שריר מתכוון, כך דיווח, להעביר חקיקה זו בתוך ששים היום שהוקצבו לו ע"י בית המשפט העליון.

שריר תיאר באוזני עמיתו את תנועת ההתנגדות הרחבה הכוללת מפלגות שונות וחוגים דתיים מרכזיים נגד הסגרת נקש.

אגודת העיתונאים בי"ם נגד גירוש הנייה

(ע). – ועד אגודת העיתונאים בירושלים, שהתכנס אתמול לישיבה ראשונה, החליט לשגר מברקים לראש הממשלה, וממלא מקומו ולשר הבטחון, בעניין צו הגירוש שהוציא אלוף פיקוד המרכז נגד עורך א־שעב.

וזה נוסח המברק: אגודת העיתונאים בישראל, ירושלים, מוחה על הכוונה לגרש את עורך א־שעב אכרם הנייה. במידה ומר הנייה חשוד בעבירה על החוק יש להעמידו לדין. אין לנקוט בעונשים כלפי אדם כל עוד לא הוכחה אשמתו בדין. אנו דורשים לבטל את צו הגירוש ולאפשר למר הנייה להמשיך בעבודתו העיתונאית. אגודת העיתונאים פנתה לפדרציה הבין־לאומית של העיתונאים כדי שתתערב בענין זה.

מאת טלי ליפנר, המופרת הצבאית של „דבר"

גורמים בטחוניים הביעו תמיכה בלתי מסוייגת בהחלטה לגרש לירדן את עורך העיתון א־שעב. אותם גורמים הבהירו כי הגירוש המעצר המינהלי הינם שני אמצעים לטיפול במפגעים בטחוניים מבלי להצטרך לשימוש בענישה קולקטיבית.

התחושה במערכת הבטחון היא שגם במקרים של ידיעות על פעילות חבלנית במסגרת ארגונים ומוסדות עדיפה ענישה של מטרות נקודה, של אנשים בודדים אחראים לפעילות זאת תחת סגירת המוסד.

ההסתדרות תתנגד למכירת „אל־על" לגורם פרטי

הדיבורים בחוגים ממשלתיים על אפשרות מכירתה של חברת התעופה הלאומית „אל־על" לגורמים פרטיים, מבטאים מגמה של חוגים אלה להעביר נכסי לאום, ביניהם חברות רווחיות ומשגשגות, מבעלות המדינה לידיים פרטיות ההסתדרות שוללת מדיניות זו מכל וכל – דברים אלה אמר אתמול יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, חיים הברפלד.

הוא הוסיף כי אם בכל זאת תוצע „אל־על" למכירה, אין להוציא מכלל אפשרות שעובדי החברה ישקלו ברצינות את רכישתה.

הוא ציין שעובדי „אל־על" תרמו תרומה מכרעת לתהליך הבראתה והתאוששותה של החברה וקבע כי הגיעה השעה לבטל את מצב הפירוק שבו נמצאת החברה מזה כארבע שנים ולהשתית את ניהול החברה ואת מערכת יחסי העבודה בה על נוהל תקין כבכל אירגון כלכלי אחר.

מפגש מקרי

מה עשו שר התחבורה, חיים קורפו, שגריר מצרים בישראל, מחמד בסיוני, השגריר הדני ונציג בכיר של שגרירות ארה"ב בישראל, כולם יחדיו אצל מנהיג העדה הדרוזית בישראל, שייח' אמין טריף? המפגש ביניהם, מסתבר, היה מקרי לחלוטין. השר קורפו היה אתמול אורחו של השייח' טריף. מחמד בסיוני הגיע לביתו של השייח' בג'וליס לביקור נימוסין בעקבות מינויו כשגריר בישראל, השגריר הדני והנציג האמריקאי באו לברך את השייח'. שר התחבורה ציין באותו מעמד כי יש סמליות רבה במפגש מקרי זה של יהודים, דרוזים, נוצרים ומוסלמים והתכבד על־ידי השייח' טריף להגיש בשמו מתנה לשגריר המצרי: תמונה של המקומות הקדושים למוסלמים. (ע).

אורח

אורח בישראל: הסופר הפולני קאזימיר בראנדיס עושה בימים אלה בירושלים כאורח משכנות שאננים. בראנדיס, מחבר הספר „שמשון" (1948) ולאחרונה „יומן ורשאי", גלה מפולין ב־1980 והוא מתגורר עתה בפאריס. אחיו, מריאן בראנדיס, הוא הסטוריון ידוע שעודו מתגורר בפולין.

מחאה

דובר קופת־חולים שיגר אתמול מברק מחאה למנכ"ל רשות השידור, אורי פורת בעקבות אי־השתתפותה של קופת־חולים בתוכנית „מוקד" שעסקה בנושא הרפואה השחורה. הדובר כותב, בין השאר: „אנו מוחים על שידור 'מוקד' כה בלתי־מאוזן למרות הבטחותיכם הקודמות למתן בימה לקופת־חולים. קופת־חולים דורשת מתן אפשרות להסביר לציבור ולרופאים כיצד ניתן על־ידי שינויים ארגוניים מרחיקי לכת לבלום את הרפואה השחורה.

תגיגות

בדיקת הפרטים הסבכיים וקשירת הקצוות לקראת חגיגות ה־75 לייסוד „הדסה", הביאו לישראל לשבוע ימים את שרלוט גוקובסון הזולין בריבר, יושבת הראש לארגון החגיגות. אלה יתקיימו במהלך חודש מארס 1987, ויכללו, בין היתר, כינוסים, עצרות, טקס חגיגי בבנייני האומה בנוכחות נשיא המדינה וראש הממשלה ותערוכה בבית התפוצות. גולת הכותרת לאירועים השונים יהיה מצעד הזדהות מסגוני של חברי הדסה יחד עם רופאים, אחיות וסטודנטים ברחובות ירושלים, כשבראש כולם נשיאת הדסה העולמי, רות פופקין וראש עיריית ירושלים, טדי קולק. בינתיים, נרשמו בניו־יורק כ־1300 איש להגיע בארץ את יובל ה־75, ומצפים למאות נוספים.

המועצה תבחר ותאשר

במעמד ראש הממשלה, יצחק שמיר, יו"ר ההנהלה הציונית, שרים וחברי כנסת ואישי ציבור תיפתח בשבוע הבא בירושלים הוועידה הארצית של המועצה הציונית בישראל. בוועידה יטלו חלק כ־500 צירים מכל רחבי הארץ ונציגי הארגונים השונים העוסקים בפעילות ציונית בישראל. בין המשתתפים ראשי רשויות מקומיות, מזכירי מפלגות, מזכירי תנועות הנוער ותנועות ההתיישבות. על סדר יומה של הוועידה: בחירת מוסדות המועצה הציונית, כולל יו"ר המועצה ונושאים שונים לקידום הציונות בישראל.

יקיר צור

תיק אישי

חוויה מרגשת ציפתה לח"כ עוזי ברעם (בת־מונה), מזכ"ל מפלגת העבודה, בביקורו ב־יום חמישי בבית ברל. כשהגיע לארכיון מפלגת העבודה הגיש לו ח"כ אהרן הראל, מנכ"ל בית ברל, תצ־לומים של שני מכת־בים הקשורים באביו, משה ובנו עצמו, מן התקופה שכל אחד מהם, בהפרש של שנים, שימש כמזכ־רי מחוז ירושלים של המפלגה. מכתב אחד, הנושא את התאריך 28.2.47, נכתב על ידי אב שכול אל משה ברעם, השני נכתב על ידי עוזי ברעם, אל שמעון פרס. בעקבות שני מכתבים אלו התעניין עוזי ברעם לדעת מה עוד מכיל התיק שלו בארכיון של בית ברל...

חנה מאיר

תגבורת

מבקר ההסתדרות, נפתלי בלומנטל (בת־מונה), פנה אל ד. בלי או והציע לו להצטרף למשרד המבקר כיועץ להעמקת הביקורת הפנימית במערכת ההסתדרותית. בלאו היה במשך שנים רבות חבר הנהלת „סולל בונה" ובין יתר תפקי־דיו גם שימש כממונה מטעם ההנהלה על הביקורת הפנימית בה. הוא עומד לפרוש ממנה בקרוב.

ביקור משולב

יחזקאל כהנא, ראש עיריית חדרה, שוהה בימים אלה ברומא, שם הוא משתתף כנציג מרכז השלטון המקומי של ישראל בוועידה־הבין לאומית בנושא מים. בוועידה משתתפים אנשי מדע, מהנדסים ומנהלים, ממדינות רבות ובמקום מוצגת גם תערוכה הכוללת ציוד חדיש בתחום שירותי המים. כהנא, משלב בביקור זה בבירת איטליה פגישות נוספות הקשורות בפרוייקט חוף הים של חדרה וגם אצל תורמים לאגודות בחדרה.

חנה מאיר

במרוכז

קהל רב מפעילי „הבריחה" מאירופה לאחר מלחמת העולם השנייה התכנס השבוע ב„יד טבנקין" לטקס פתיחת ארכיון „הבריחה" הנקרא על־שם אפרים דקל. בארכיון תעודות, עדויות וצילומים מן המבצעים, ההעפלה והצלת ילדים. בטקס, שהתקיים במסגרת שנת ה־100 להולדת דוד בן־גוריון, נשאו דברים לזכרו של אפרים דקל, אשר ברנתן, דוד שיץ וצבי נצר. יואב גלבר הירצה על „הבריחה" וזאב צור עמד על פעולות התיעוד החינוך וההסברה בנושא.

סגן שר ההגנה של ארה"ב, ויליאם טפט, העושה עתה בישראל נפגש אתמול עם צמרת משרד הבטחון ועם הרמטכ"ל. בנוסף יבקר טפט גם במתקני תעשיות בטחוניות וכן בירושלים ובמצדה. רעייתו, ג'וליה, המתלווית אליו, היא הממונה על סיוע חרום לאזורי מצוקה במחלקת המדינה, בישראל תסייר בבית־החולים תל־השומר, בהג"א ובמערך מל"ח.

חב' „אלביט" רכשה את אינפרמטריקס

אלביט מחשבים בע"מ הגדילה את אחזקותיה בחברת אינפרמטריקס אינק. („החברה") בכ־30%, ל־98% על־ידי רכישת אחזקותיהם של כרבית בעלי המניות הקיימים של החברה, בעלות של 2.6 מיליון דולאר.

אינפרמטריקס, שבסיסה בבוסטון ארה"ב, עוסקת בתיכנון, ייצור ושיווק של מערכות הדמייה טרמית, בעיקר בתחומי הרדיומטריה וראיית הלילה. חברה זו מחזיקה בפטנטים בתחום טכנולוגיית הסריקה של מערכות הדמייה.

מאז רכישת כ־70% מאינפרמטריקס על־ידי „אלביט" בסוף שנת 1984, השקיעה חברה זו מאמצי מחקר לפיתוח גם בכיוון פיתוח ניגזרות לשימוש צבאי. אינפרמטריקס עוסקת בביצוע חוזים במיגזר הצבאי כן מנהלת פעילות רכש עבור „אלביט" בארה"ב.

הגדלת האחזקה באינפרמטריקס מקדמת את מטרתה של „אלביט" לחזק את נוכחותה בארה"ב ולהעמיק את חדירתה לשוק חשוב זה.

לא להטיל אגרת ביקור רופא

ההסתדרות תאבק נגד המגמה להטיל אגרת ביקור אצל רופא בקופת חולים ולהטלת אגרת אישפוז בבית חולים, הודיע ביום ה' דב פלג – יו"ר האגף לבטחון סוציאלי, בתגובה להצעות שהועלו לאחרונה, על ידי פקידים באוצר, להטיל אגרות כאלה.

דב פלג הטעים שאגרות כאלה הן אנטי סוציאליות במהותן וכי הן תגרומנה לכך שחולים מעוטי הכנסה יוותרו על טיפול רפואי כדי לחסוך מהמעט שבידם.

לאור האמור, קרא פלג לראשי האוצר לרדת מכוונות שמהותן היא פגיעה בשכבות החלשות ביותר בחברה.

שוחרר אחד מפצועי צה"ל בדרום לבנון

(ע). – אחד משלושת חיילי צה"ל שנפגעו שלשום בהפגזת מרגמות באיזור הבטחון בדרום לבנון, שוחרר אתמול מבית החולים.

כתב עתי"ם מוסר, כי לבית החולים רמב"ם בחיפה הועברו במסוק שלושת החיילים, שנפגעו בתקרית זו. האחד נפגע מרסיס בחזה, האחר לקה בפציעה שטחית בגולגולת וחייל שלישי, ששוחרר לבית הבראה, נפגע באיזור הברך.

בסופו של דבר
אתה הוא צרכן המים
הגדול ביותר במדינה

לא החקלאות צורכת הרבה מים – אתה הוא שצורך אותם. בכל תפוז שאתה אוכל ובכל כוס חלב שילדך שותה יש הרבה מים – כל המים שהיו דרושים כדי לגדל את התפוז ולהצמיח את הירק שאכלה הפרה החולבת.

האם ידעת שכדי לגדל אבטיח אחד (כן, אבטיח אחד!) זקוק החקלאי ל־200 ליטר מים. ואם תפוח עץ, הפרי הטעים, הבריא והפופולרי, צורך 22 ליטר מים, נסה לחשב כמה מים צורך עץ שלם של תפוחים.

המים שהחקלאות מקבלת – עוברים אליך בסוף הדרך. אם לא ייעשה מה שצריך להיעשות כדי לפתח את מקורות המים בישראל, כדי לאגור את מי שטפונות וכדי לטהר את מי־הקולחים – החקלאים יהיו בצרה צרורה ואתה אתם יחד.

מוכרחים לשנות את סדר־העדיפויות הלאומי.

מוכרחים לפתח את מקורות המים.

אל תתן לחקלאות למות!

החקלאים בישראל

כל בוקר עם עיתון

דבר הוא בוקר טוב.

היריבים לשעבר קארפוב וקורצ'נוי משחקים יחד בקלפים ומדברים רוסית

טילבורג, הולאנד ("רויטר" ועתי"ם). – אלוף העולם לשעבר בשחמט אנאטולי קארפוב ומי שהיה יריבו המושבע אלוף השחמט ויקטור קורצ'נוי, שערק מברית המועצות זה מכבר, גנזו, ככל המסתבר, את האיבה הוותיקה ביניהם והם אפילו משחקים זה עם זה בקלפים בימים אלה.

אישים בעולם השחמט המקורבים לשניהם אומרים, כי חלפו הימים שבהם סרבו קורצ'נוי הגולה וקארפוב – שהוא אזרח סובייטי נאמן – ללחוץ ידיים, כאשר התמודדו ב־1978 וב־1981 על כתר השחמט העולמי ונהגו להאשים איש את חברו במעשי הונאה וברמאויות.

"הוא אכבם נהג בעבר בדרכים לארצאוניות, אבל עכשיו חל בו שינוי. הוא נעשה מבוגר יותר, וקל יותר להתוודע עימו", אמר אנאטולי קארפוב לכתב "רויטר" מארטין נידסקי.

קארפוב בן ה־35, המבקש להתאושש מהפסדו הצורב ליריבו הצעיר ממנו גארי קאספארוב, משתתף עתה יחד עם קורצ'נוי בן ה־55 ועם שישה רב־אמנים אחרים בטורניר שחמט יוקרתי בינלאומי בטילבורג שבהולאנד.

את משחקו הראשון נגד קורצ'נוי, המופיע בטורניר זה כאזרח שווייץ, סיים קארפוב בתיקו. לתדהמתם הרבה של מומחי השחמט הרבים הצופים המשחקים, בילו שני היריבים לשעבר אחרי המשחק השני ביניהם שעה תמימה ב"חדר הניתוח", כדי לחזור על מהלכי המשחק, שבו ניצח קארפוב, אחרי שקורצ'נוי כירב ליטול סיכון והחמיץ – לפי הערכות המומחים – תיקו בכוח.

קורצ'נוי וקארפוב אכבם נפגשו פעמים אחדות מאז משחקי האליפות המרים שניהלו בפיליפינים ובאיטליה, אולם מעולם לא הרחיקו לכת עד כדי משחקים ידידותיים והתרועעויות ממושכות בהפעם.

בין שני המשחקים האחרונים שהיו בטורניר בטילבורג, שיחקו השניים בבלותם נגד הבריטי טוני מיילס והיוגוסלאבי ליובוביץ' – אולם במשחק הברידג', ולא בשחמט. צופים במשחקים אלה אמרו, כי מתוך התחשבות בשותפיהם למשחקי קלפים אלה דיברו קארפוב וקורצ'נוי אנגלית, אולם לעיתים – ציינו הצופים בפליאה – החליפו השניים ביניהם דברים גם ברוסית, דבר שמעולם לא עשו בימי יריבותם הגדולה.

העיתונות הסינית זועמת על הבזבוז על "מיני טקסים"

פקין ("רויטר") . – סוכנות הידיעות הרשמית של סין העממית "סינחואה" הביעה השבוע תרעומת רבה על ה"בזבזנות חסרת ההצדקה" שבה לקו בשנים האחרונות רבים מן האזרחים הסינים ואף הביאה כמה וכמה דוגמאות כדי לאשש את טענותיה.

הסוכנות דיווחה, כי סקר שערכה פדראציית הנשים הכלל־סינית העלה, כי מחירם של טכסי כלולות האמיר ביותר בשש השנים האחרונות ועתה הוא גבוה פי 10 מקודם. "סינחואה" הנזעמת כינתה תופעה זאת בשם הבוטה "זיהום־אוויר חברתי".

הסוכנות דיווחה, כי מחיר טכס כלולות ממוצע בסין עתה נע בין 1,000 ל־3,000 יואן, בשעה שפועל עירוני סיני ממוצע משתכר לא יותר מ־100 יואן בחודש.

סוכנות הידיעות הסינית אמרה, כי נוהג נפסד זה שמשפחותיהן של הכלות תובעות יותר ויותר ממון ממשפחותיהם של החתנים "פוגע במוסר הציבורי וגורם התרבות המקרים של היפרדות זוגות עוד לפני החתונה, חתונות בכפייה, התאבדויות ומעשי רצח".

"סינחואה" גם ציטטה עיתון סיני ידוע לענייני משפט, שסיפר לקוראיו, כי שוטר סיני הוענש על שהשתמש במכונית שיטור כדי להביא את חותנתו לקבורה. העיתון גם מסר, כי שני ממוניו הישירים של השוטר שכרו באו על ענשם, על כי "נתנו לו אור ירוק" למעשה האירוני.

שיירת ההלוויה של החותנת כללה בסך הכל שלוש מכוניות משטרה העיתון הטעים בכעס, כי פרשה זאת "עוררה רושם רע מאד בקרב ההמונים שצפו במחזה". העיתון הפנה אל קוראיו את השאלה הרטורית :" כיצד ניתן לשכנע את האזרחים, כי אל להם לבזבז את ממונם על פולחנים רתיים מיותרים, שעה שעובד מדינה אחד יכול לנצל שלוש מכוניות משטרתיות לשם לוויה?"

האירים שסרבו לבטל את האיסור על הגירושים – מסכימים עכשיו

דאבלין ("רויטר") . – רוב אוכלוסיה של אירלנד מצדדים עתה בהנהגת גירושים, אך ארבעה חודשים אחרי שהוצעה להנהיג גירושים נדחתה ברוב מוחץ במשאל־עם – כך עולה מתוצאות סקר דעת־קהל שפורסם בעיתונות האירית שלשום.

במשאל העם שנעשה ביוני השנה, הצביעו 63 אחוז מאוכלוסי אירלנד נגד ההצעה לבטל את האיסור הקונסטיטוציוני על גירושים הקיים במדינה זאת. רק 37 אחוז מן התושבים צידדו אז בביטול האיסור הזה. תוצאות משאל העם הזה לא הפתיעו כלל את המומחים, שכן הגירושים נוגדים בכל תוקף את חוקי הדת הקאתולית, דת הרוב באירלנד.

אולם, סקר דעת הקהל שקיים בהזמנת ה"טיימס" האירי גילה ביום ב' השבוע תוצאות שונות בתכלית: 51 אחוז מן הנסקרים צידדו בביטול האיסור על הגירושים, לעומת רק 44 אחוז שדבקו בתמיכתם בהמשך האיסור.

יצויין, כי אי־ההסכמה הציבורית הרחבה לבטל את האיסור התחוקתי על הגירושים היתה, בשעתה, אכזבה גדולה ביותר לממשלת הקואליציה של גארט פיצג'ראלד, שניהלה מסע תעמולה נמרץ בעד ביטול האיסור.

פינה חמה ללב"י
הקרן למען בטחון ישראל
5.11.86
השבוע
★ התרומה הגבוהה
מר ד.מ. מאזור חיפה תרם סך של
15,000 ש"ח
★ התרומה המרגשת
"אלוף נהגי אביב בע"מ", לכבוד מר שמואל שינדל במלאת לו 75 שנה
300 ש"ח
★ התרומה הצעירה
תלמידי כתה י"ב 6 ביה"ס עירוני ה' תרמו מתוך הכנסות מסיבת ראש השנה
400 ש"ח
היום יותר מתמיד – תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רח' ד' (ארניא) 7, הקריה, תל־אביב 64734

נמסרה רשימה של פושעים נאציים לוונצואלה

מיאמי ("רויטר" ועתי"ם). – הרב מארווין הייר, מנהל "מרכז ויזנטל" בלוס־אנג'לס, מסר שלשום לשלטונות ונצואלה את שמותיהם של שלושה פושעי מלחמה נאציים, שסבורים כי הם חיים במדינה הזאת.

הייר מסר את הרשימה לקונסול ונצואלה במיאמי, יחד עם מכתב המבקש מנשיא ונצואלה היימה לוסינצ'י לחקור את השלושה ולנקוט נגדם הליכים משפטיים. שניים מהם מאשמים ברצח המוני של יהודים.

שמותיהם של הפושעים החיים בונצואלה לא פורסמו שלשום, אך סבורים, כי ביניהם איפאמינגה מוראס, שהיה חבר בחולית רצח ליטאית, שחיסלה אלפי יהודים. נמסר, כי הוא חי כיום בוואראצקוי שבונצואלה.

"ג'נרל מוטורס" תפטר 27,000 מפועליה

דטרויט ("רויטר", עתי"ם). – "ג'נרל מוטורס", הגדולה במפעלי המכוניות בעולם, החליטה לסגור לצמיתות 8 מפעלים באה"ב ובהם קרוב ל־27,000 פועלים, במסגרת קיצוצים שהיא מבצעת – כך מסר אתמול העיתון "דטרויט ניוז".

העיתון מסר, כי שישה מפעלים להרכבת מכוניות ושני מפעלי מתכת ייסגרו בהדרגה – אך לא מיד. הקיצוצים נעשים, כך נמסר, כתוצאה מפחיתת הרווחים של החברה.

מומחים מסרו, כי על כל עובד שאותו מפטרים במפעל להרכבת מכוניות, מאבדים את עבודתם גם שלושה פועלים במפעלים אחרים, הקשורים בתעשיית המכוניות.

שוב נזיפות מפי גורבאצ'וב

מוסקווה ("רויטר־עתי"ם). – מנהיג ברה"מ מיכאיל גורבאצ'וב אמר, כי "אפשר היה לשחרר 10 מיליון סובייטים מעבודת כפיים קשה בחוות, לו היה למדינה הסובייטית ציוד חקלאי טוב יותר".

גורבאצ'וב דיבר בעת ביקור שערך אתמול ב"מכון לחקר הציוד החקלאי", במוסקווה.

הוא אמר, כי העלאת הרמה הטכנית של מכונות חקלאיות היא יעד ראשון במעלה ובעלת משמעות נרחבת לכלכלה הסובייטית כולה.

סרן שנמלט ממעצר גדודו סיפר:

80 חיילים שנשבו באוגנדה נפחו נפשם בחנק במכולות

ניירובי ("רויטר" ועתי"ם). – קצין אוגנדי, שהצליח לברוח ממעצר בבסיס צבאי בקאמפלה, בשבוע שעבר, אמר אתמול, כי 80 חיילים שבויים נחנקו למוות כאשר הסיע אותם הצבא הממשלתי מרחק של 260 קילומטר במכולות־מטען חתומות.

סרן עלי אדריסה מוסבי, בן 24, מסר לכתב "רויטר", כי החיילים היו חברי "צבא השחרור של אוגנדה", אחת מקבוצות הגרילה שלחמו בצבא הממשלתי, אך הוכאו בספטמבר ובראשית אוקטובר השנה.

סיפורו של סרן מוסבי תאם ידיעות קודמות על אותה תקרית, שנמסרו במקורות של "תנועת החירות של אוגנדה", האגף הפוליטי של "צבא החירות של אוגנדה".

מקורות בקאמפלה אמרו אתמול, כי נפגשו עם מוסבי זמן קצר לאחר שנמלט ביום ו' שעבר מבסיס לובירי, וביקשו לאשר כי אכבם סיפור חניקת 80 החיילים אמת הוא.

הסרן מוסבי אמר, כי החיילים שנחנקו השתייכו לגדוד ה־35, יחידה שבה רק חיילים של "צבא החירות של אוגנדה". גדוד זה היה מוצב בכפר נאם־אוקורה שבצפון־מזרח המדינה, על קו החזית מול המורדים שתקפו בסוף אוגוסט מוצבים של צבא הממשלה.

הגדוד ה־35 נסש את נאם־אוקורה ועבר לקיטגום הסמוכה, לאחר שהמורדים חיסלו שתי פלוגות והמפקדים של יחידות הצבא בקיטגום התעלמו מקריאות לשגר תגבורת.

צבא אוגנדה עצר את 650 חיילי הגדוד ה־35 ולאחר מכן העביר אותם במכולות־מטען מהעיירה הצפונית לירה לעיר הבירה קאמפלה. בדרך, כאמור, נפחו נפשם 80 מהעצירים.

בו בזמן נעצר מנהיג "תנועת החירות של אוגנדה" שר האנרגיה אנדרו קאהירה, באשמת קשירת קשר להפלת משטרו של הנשיא מוסווני.

עלי אדריסה מוסבי, קצין קישור במטה הצבא בקאמפלה, סיפר כי נעצר ב־19 בספטמבר ואחר כך נאמר לו, כי יעמוד למשפט באשמת "הסתרת מידע מסווג". הוא הוסיף, כי נמלט ב־31 באוקטובר, לאחר שהזמין את שומריו לשתות וארגי – משקה אלכוהולי אוגנדי – שאותו הביאה לו אשתו. הוא נמלט לקניה בעזרת צו תנועה מזוייף של הצבא הממשלתי.

האשמות שממשלת אתיופיה מנצלת לרעה סיוע המערב

פאריס ("רויטר"). – עובדי סוכנויות סיוע שונות, וחוקרים מתחו ביקורת קשה על ממשלת של אתיופיה האשימוה, כי עשתה שימוש ציני במשבר הרעב הנורא אותה, בעזרתה את כל הקשור ברעב למטרותיה הפוליטיות. ההאשמות האלה הועלו בועידה מיוחדת, בת יום אחד, שכונסה בפאריס בשבוע שעבר כדי לדון במאמצי הסיוע לרעבים באתיופיה מצד סוכנויות סיוע בינלאומיות שונות.

עם זאת, הדגישו רבים ממשתתפי הועידה – ביניהם גם ראש ממשלת צרפת לשעבר לורן פאביוס – כי חרף העדויות המרשיעות המאששות את ההאשמות נגד ממשלת אתיופיה, אסור בשום פנים ואופן לחדול מן הסיוע לאזורים מוכי הרעב, יהיו העיוותים הפוליטיים אשר יהיו.

הועידה מהוחרת, שבה השתתפו יותר מ־350 מומחים ופעילים, הקשורים ישירות למאמצי הסיוע לרעבים, זומנה מכיוון שבעת האחרונה התעורר ויכוח לוהט – מעל דפי העיתונים כבספרים אחרים – סביב השאלה האם לא הזיק מאמץ הסיוע המערבי יותר משהועיל.

ג'אסון קליי, חוקר בכיר באוניברסיטה היוקרתית של הארווארד, אמר בהרצאתו בועידה, כי הסיוע הבינלאומי הנרחב שהוענק לאתיופיה מאז שנת 1984 שימש את ממשלתה של מדינה זאת "כדי להסוות את כשלונן המוחלט של הריפורמות החקלאיות שניסו להנהיג שם".

קליי אמר:"ממשלתה של אתיופיה הורסת באורח שיטתי מערכת עתיקת־יומין, המיטיבה לפעול, של ייצור קטנאלי, ועושה כל שלאל ידה כדי להחליפה בערכת קומונאלית בפיקוח ממשלתי".

ג'אסון קליי, שסיפר כי ביסס את מסקנותיו על אידספור ראיונות עם פליטים אתיופים שהצליחו להגיע לסומאליה השכנה, דיווח לבאי ועידת פאריס, כי כ־4.5 מיליון איכרים אתיופים אורגנו בכפרים מלאכותיים, במסגרת תכנית של "קולקטיביזאציה כפויה", לפי הדגם הסובייטי.

החוקר אמר, כי אין בליבו שמץ של ספק, כי שיטת כפייה פסולה זאת החמירה ביותר את הבעיות שהחקלאות האתיופית נאלצה להתמודד עימן ממילא וגרמה לזה שאזורים שבעבר נודעו בעודפי הייצור שלהם נפלו קרבן לבצורות ולרעב.

"הסיוע המערבי המתמשך מאפשר לממשלה האתיופית לשחרר קרנות ותקציבים למימוש תכנית הקולקטיביזאציה הזאת", אמר ג'אסון קליי.

הערדר סוקולוב מטקס חשוב עורר חשד למחלתו

מוסקווה ("רויטר־עתי"ם). – שר ההגנה הסובייטי סרגיי סוקולוב לא השתתף אתמול בעצרת חשובה בקרמלין, לרגל יום השנה ה־69 למהפכה הבולשביקית, ובכך גבר החשש כי חלה.

מנהיג ברה"מ גורבאצ'וב וחברים אחרים של הלשכה הפוליטית השלטת השתתפו בכנס בארמון הקונגרסים בקרמלין.

בהודעה שפורסמה אתמול בבטאון הצבא האדום נאמר, כי סוקולוב ישתתף היום במצעד הצבאי המסורתי בכבר האדום.

שיא בלכידות מרגלים בגרמ"מ

בון, ("רויטר", עתי"ם). – מערב־גרמניה לכדה מרגלים מרושתת השנה 32 אנשים החשודים במרגלים למזרח־גרמניה בנוסף הגרמ"ד, כמעט פי שניים ממספר החשודים שנעצרו בשנת 1985 כולה – כך מסר אתמול שר הפנים פרידריך צימרמן.

צימרמן אמר, כי שירות הריגול המזרח־גרמני ממלא תפקיד ראשון במעלה בין שירותי הריגול של הגוש הסובייטי.

השר הגרמני ייחס את העלייה במספר המרגלים שנתפסו השנה לרפורמות שבוצעו בריגול־הנגדי המערב־גרמני מאז ערק לבוזרח ברלין האנס יואכים טידגה, כראש הריגול הנגדי המערב־גרמני באוגוסט אשתקד.

השוטר נפגע... בדוקרב עם הצל

אנקארה ("רויטר") . – שוטר תורכי נפצע פצעים קלים בעת קרב יריות נמרץ עם אנשי משמר הגבול התורכי, אחרי שירה בצל, שאותו חשב בשוגג למגיר בודדי – כך דיווחה שלשום סוכנות הידיעות הרשמית של תורכיה.

השוטר ביש הגדא נאפיז קאראסאז היה הנפגע היחיד בקרב ידיות זה עם אנשי משמר הגבול, שאיבטחו אותה שעה קטרקטין באיזור מידיאס, הגל בדרומה של תורכיה, שם יש פעילות נמרצת של המורדים הכורדים.

אחד ממאות פסלי הענק של בודהא נראה בתמונה זאת יושב בתנוחתו השלווה בין עיי החורבות של העיר סוחוטאי, ששגשגה במלוא פארה במאה ה־13 לספירה בתאילנד. מומחים תאים וזרים עוסקים משך יותר מעשר שנים בשחזור קפדני של העתיקות ושל שכיות החמדה הארכיאולוגיות, שרידי ממלכתה העתיקה של תאילנד. (צילום: א.פ)

נאסר להכניס מצלמות לטאג' מאהאל מחשש מן הטרור הסיקי

ניו־דלהי (א.פ.) . – ממשלת הודו הודיעה ביום ג' השבוע, כי המצלמות שבכניסים לבניין הטאג' מאהאל מליוני תיירים בדי שנה בשנה ייאסרו לנשיאה בתחומי הבניין, מטעמים של בטחון.

משרד התיירות ההודי לא הוסיף פרטים על ידיעה לאקונית זאת, אולם מומחים בניו־דלהי ובכלכותה אמרו, כי אין זאת אלא שהאיסור החדש מקורו בחשש, כי הקיצונים הסיקים, הנלחמים על עצמאות למדינתם פאנג'אב, עלולים להגניב לבניין המפואר פצצה רבת־עוצמה במסווה של מצלמה.

הטאג' מאהאל, הבנוי כולו שיש לבן, הוקם במאה השבע־עשרה ומאז ועד היום היה מוקד משיכה גדול למליונים רבים של תיירים מרחבי העולם כולו.

נמסר, כי כללי האבטחה בבניין הוחמרו כבר עתה, וכי בעת האחרונה ננעלים שערי הטאג' מאהאל עם החשיכה, לאכזבתם הרבה של התיירים הבאים לחזות ביופיו של הבניין לאור הירח.

הטאג' מאהאל נבנה על־ידי הקיסר ההודי שאה ג'אהאן, שביקש להנציח את זכר האהובה בנשותיו, מומטאג' מאהאל, שמתה בלדתה את ילדם החמישה־עשר.

מנוי מביא מנוי
מבצע
...בוקר טוב עם עיתון טוב "דבר"...

מנוי מביא מנוי
למה שידידך לא
ייהנו גם הם
מעיתון "דבר"?
אתה יודע כי "דבר" של היום
הוא העיתון הטוב ביותר.
צרף את ידידך לקוראי "דבר"
בתנאים מיוחדים של 50% הנחה
(11.35 ש"ח לחודש) ותקבל זוג כרטיסים להצגה
בתיאטרון הקאמרי לפי בחירתך.
...ערב טוב עם תאטרון טוב ה"קאמרי"...

במבצע מיוחד ניתן לך כל בוקר לביתך עיתון "דבר"
ב־50% הנחה ממחיר המנוי למשך חצי שנה הראשונה.
15% הנחה למשך 6 חודשים נוספים.
הוצאת עיתון "דבר" מתחייבת בזה שלא למשוך כספים מעבר לסכומים המגיעים לה.
עיתון "דבר" אגף השיווק שינקין 45 ת.ד. 199 מיקוד 61001 ת"א.

לכבוד בנק ____ סניף ____
כתובת הסניף ____
אני/נו החתום/מים בעל/י החשבון כמופיע בספרי הבנק ____
מספר החשבון בבנק | סוג חשבון | קוד מסלקה: בנק, סניף
קוד המוסד 1420 | מס זהוי: מס מנוי/אסמכתא
הנני ים ב־רח' ____ מס בית ____ מס כניסה ____
עיר ____ מיקוד ____ טלפון ____
מס זהות ____ נותן/ים לכם בזה הרשאה לחייב את חשבוני/נו הנ"ל
תאריך ____ חתימת בעל/י החשבון ____

פרטי המנותים:
שם ____
משפחה ____
כתובת ____
טלפון ____

חוזרים לעתונות טובה דבר

אלמקס לכל המשפחה!

בתי מרקחת

יום שישי

תל־אביב
זיוה – אצל 52 שכונת התקוה – 378405
שדה דב – האוזנר 3, תכנית ל' – 428510
ירושלים
מרפאת רחוב הנביאים – הנביאים 1 – 224175/8
חיפה
מגדל המגינים 97 – 524113
פתח־תקוה
גמא – חפץ חיים 6 – 910541
בני־ברק – רמת־גן
הרצל – הרצל 52 רמת־גן – 722372
בת־ים – חולון
גני בת־ים – הנביאים 5 בת־ים – 5515671
אסותא – טרומפלדור 4 חולון – 5058197
כפר־סבא – רעננה – הוד השרון
יוסף פינגולד – רוטשילד 47 כפר־סבא

יום שבת

תל־אביב
זיוה – אצל 52 שכונת התקוה – 378405
שדה דב – האוזנר 3 תכנית ל' – 228510
זיוה – אצל 52 שכונת התקוה – 378405 – מוצ"ש
שדה דב – האוזנר 3, תכנית ל' – 428510 – מוצ"ש
ירושלים
מרפאת רוממה – הפ"ב 28 – 523191
בקעה – מוצה יהודה – 223761 – מוצ"ש
חיפה
הנשיא – שד' הנשיא 33 – 333312
פתח־תקוה
רסל – רוטשילד 89 – 911406
בני־ברק – רמת־גן
הדסה – כצנלסון 151 רמת־גן – 722271
בת־ים – חולון
קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854
ד"ר חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433
כפר־סבא – רעננה – הוד השרון
קופת חולים שועלי – א. ישר, רעננה

מוקד מידע טלפוני
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי־חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.
בתל־אביב
בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ – טל' 03־433300, 03־433500.
מרפאות שיניים
לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר־כוכבא 49 ת"א – 03־284649 בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00, בימי ו' וערב חג בין 18.00 עד 24.00, שבתות וחגים – בין 15.00 עד 21.00.
חיפה
רחוב הגפן 26, קומה ג' – 04־523566 יום יום כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00.

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ.
TEVA

האיש שחזר לחיים מקווה לרקוד בחתונה של נכדו

הרי שטיין בן ה־71 שהתעורר אחרי 51 ימי קומה בעקבות התקף־לב קשה המריא ללונדון עם אשתו ועם הרופא שטיפל בו בביה"ח בנתניה

מאת חנה מאיר, סופרת „דבר" בשרון

„אני בלבך מקווה לרקוד בחתונת הנכד שלי" – אמר אתמול בנתניה הרי שטיין, האיש ש„חזר לחיים" אחרי 51 יום, בהם שכב ללא הכרה במצב של תרדמת (קומה).

הרי שטיין בן 71, נפרד ביום ה' בבוקר מן הצוות הרפואי של בית־החולים לניאדו בנתניה. משם נסע היישר לשדה התעופה בן־גוריון. בטיסה ללונדון, בלווית רעייתו, מרי, התלווה אליו הרופא, ד"ר איזי צוקבורן, מנתניה.

הרי שטיין מקווה לפגוש בלונדון את כל בני־משפחתו הרבים. האיש, עולה־חדש מאנגליה, הגיע לנתניה לפני כארבע שנים עם רעייתו מרי. ביולי השנה, בהיותו במעלית בקומה השישית בבניין מגוריו בעיר, קיבל התקף־לב קשה. למקום הוזעק צוות נט"ן של מד"א בנתניה.

שלושה, לאחר חזרתו לחיים של הרי שטיין, סיפר ל„דבר" רופא הנט"ן ד"ר דעיד ערנאן, מכפר קלנסואה שבמשולש: „כשהגענו היה האיש במצב קריטי מאוד. בתוך המעלית הוא גילגל עיניים, איבד הכרה, הפסיק לנשום ולא היה לו דופק. תוך־כדי נסיעה במעלית מהקומה השישית התחלנו בהנשמה. כאשר הגענו למטה, עשינו לו החייאה במשך 35 דקות בתוך המדרגות".

הרי שטיין הועבר במצב קריטי לבית־החולים לניאדו, מחוסר הכרה. במשך 51 יום נשאר ללא הכרה מלאה במצב של תרדמת ולא התעורר אפילו פעם אחת. במשך שלושה שבועות שהה ביחידה לטיפול נמרץ, מחובר למכשירי הנשמה לבדיאות, כשחייו נמשכים, למעשה, בעזרת מלאכותי. לאחר שלושה שבועות קבעו הרופאים כי לא ניתן לעשות למענו דבר מבחינה רפואית. הוא הועבר יחד עם ציוד ההנשמה שאליו היה מחובר לחדר מיוחד במחלקה הפנימית, שם שכב ללא הכרה.

היחידה שלא נואשה ממצבו של האיש, היתה הרעיה מרי. במשך כל הזמן לא משה ממיטתו ודיברה אליו ללא הרף. היא טענה בעקשנות שנדמה לה כי בעלה מנסה להגיב על דבריה, אולם הרופאים שבדקו אותו קבעו כי לא חל שינוי במצבו. לאחר 51 יום של תרדמת (חוסר הכרה מלא וחוסר תגובות של הגוף) פתח לפתע האיש את עיניו. רעייתו הנדהמת שאלה אותו באנגלית: „איך אתה מרגיש?" והאיש השיב לה, לתדהמתה: „טוב, תודה". האשה הנרגשת פרצה בצעקות תדהמה. למקום נזעקו כל הרופאים והאחיות, כדי לחזות בנס הרפואי. כיום, לאחר שחרורו של הרי שטיין מביה"ח, במצב המוגדר טוב, אומר ד"ר ערנאן: „בקיצור, נס ברפואה. דבר כזה לא קורה כל יום. זה מקרה נדיר. אנחנו כל יום מתעסקים עם אנשים שלקו בהתקף־לב, אך לי מעולם לא קרה דבר כזה. שמעתי על מקרה דומה ברפואה, אבל אני אישית בכל שנות נסיוני כרופא, לא נתקלתי במקרה כזה". ד"ר ערנאן אומר כי זה מקרה נדיר שאדם ששהה תקופה כה ממושכת בלי הכרה, יצא מכך ללא נזק מוחי וללא שיתוק.

הרי שטיין צויד עם יציאתו מביה"ח במכתב רפואי להמשך טיפול בבית־החולים בלונדון. כן העניק לו צוות ביה"ח שי – מפה לכיסוי חלות.

בסיור בבית־ברל

ברעם: המפלגות הדתיות יקבעו את הרכב הממשלה הבאה

מאת חנה מאיר, סופרת „דבר" בשרון

מזכיל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם, סייר אתמול בבית־ברל.

במהלך הסיור אמר ברעם: „המפלגות הדתיות יקבעו את הרכב הממשלה הבאה, ואני מתנגד לוויתורים בנושאים חשובים. אנו עומדים לפני בחירות, אם בעוד שנה או שנתיים, ולבית־ברל יש תפקיד חשוב בהכשרת פעילים למפלגת העבודה לקראת הבחירות. אני חפץ בהידוק הקשר בין המפלגה לבין בית־ברל".

הוא ביקר גם באתר „בית לוינסון", המוקם בימים אלה, ואמר שהקמתו בוודאי תתרום תרומה חשובה לפעולות ההסתדרות במכללה.

בביקורו במכון היהודי־ערבי של ההסתדרות, בבית־ברל, שמע מפי יעקב כהן, מנהל המכון, על תוכנית משותפת לקידום יחסי יהודים־ערבים, ועל הנוהג החדש שהונהג במכון זה לקיים חגיגה של חגים במשותף בין יהודים וערבים.

ח"כ אהרון הראל, מנכ"ל בית־ברל, אמר כי בית־ברל מעמיד את שירותיו לרשות משרד החינוך ולרשות ההסתדרות. „תשמח שמפלגת העבודה תנצל יותר את בית־ברל לסמינרים". ח"כ הראל קרא למפלגת העבודה ללבן נושאים אידיאולוגיים ולחדש את החוג הרעיוני של מפלגת העבודה.

עוד 3 מפעלים מקבלים סיוע מ„תנופה לצמיחה"

הנהלת קרן „תנופה לצמיחה" מייסודה של ההסתדרות אשרה השבוע לשלושה מפעלים נוספים, סיוע כספי להבטחת תעסוקה: „מלתא" בנצרת עלית, „ערדום" באילת, ולעכו – לפיתוח התיירות.

הנהלת „תנופה לצמיחה" אשרה עד כה סיוע לתשעה מפעלים, וסך־הכל מפעלים שאושרו להם כספי סיוע מגיע ל־12. בעזרת הסיוע כבר הובטחה תעסוקה לכ־700 עובדים.

כן נמסר בהנהלת דיווח על הצטרפותם של ועדי עובדים נוספים בענפים שונים ועל הגברת הפעולה במועצות הפועלים ובוועדים ארציים.

אריאלי זכה במרכז על הפירסום של אל־על

מאת אריה אורן, סופר „דבר"

משרדו של הפירסומאי אמנון אריאלי זכה אתמול במיכרז על ניהול תקציב הפירסום של „אל־על". משרדו של אריאלי גבר בשלב הסופי על משרדי „גיתם", „דחף" ו„קשר בראל".

תקציב הפירסום של „אל־על" הוא הגדול בסוגו בארץ, ומסתכם ב־1.25 מיליון דולר בשנה. המשרד של אריאלי זכה בו לאחר שגבר על מתחריו ביכולתו לנהל תקציב בגודל כזה, ולאחר שהוכיח מקוריות רבה ביותר בייזום פרויקטים ובביצועם. אריאלי זכה בשנים האחרונות בכמה פרסים בינלאומיים על פרטי הפירסום של משרדו. הבולט שבהם היה „אריה הכסף", על סרטון שהציג את השירות הממוחשב של בנק לאומי.

סיכומו הסופי של המיכרז התעכב זמן רב בשל לחצים כבדים, שהופעלו על מנכ"ל „אל־על" רפי הרלב מצד גורמים פוליטיים להעדיף את אחד המשרדים האחרים. אולם כבר במוצאי שבת שעבר אמר שר־התחבורה חיים קורפו, כי במיכרז יזכה, מי שיומלץ על־ידי הוועדה המקצועית שהקימה „אל־על".

פוענחו שני מקרי רצח בבאר־שבע על רקע סכסוכי סמים

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר" בנגב

חוקרי משטרת באר־שבע פיענחו באחרונה שתי פרשיות רצח שאירעו באוקטובר בשכונה ד' במרכז העיר, בהפרש של 15 יום. מעשי הרצח בוצעו על רקע חיסולי חשבונות בין סוחרים וצרכני סמים.

הרצח הראשון אירע ב־6 באוקטובר: מאיר קסלסי, תושב העיר, בן 33, נורה בגבו בעת שרכב בטרמפיסט על אופנוע ברחוב הסנהדרין. מאוחר יותר הסתבר כי הכדור נועד, למעשה, לנהג האופנוע מאיר שריקי, שיצא מהתקרית ללא כל פגע. קסלסי הועבר במצב קשה לבית החולים "סורוקה" בעיר ושם נקבע מותו. כ־15 יום לאחר מכן, נורה הצעיר אליהו אטרג'י בן ה־20 ברחוב רבנו תם, מרחק של כמה מאות מטרים מהמקום בו נורה קסלסי. אטרג'י הובא לבית החולים ללא רוח חיים.

במשטרת באר־שבע הוקם צוות חקירה מיוחד, בראשותו של פקד חיים וולפיאן, אשר טיפל גם במקרה הרצח השני. בחקירה נעצרו 25 חשודים, כולם עבריינים הולקם שחזרו לאחר שהוכחה האליבי שלהם. בתום חקירה מאומצת, הוגשו שלושם בבית המשפט המחוזי בבאר־שבע, כתבי־אישום בפרשת הרצח הראשונה, בה מואשמים שלושה השודים, אחד מהם קטין. בקרוב עומדת המשטרה להגיש כתבי־אישום נגד שני חשודים, המואשמים בביצוע הרצח השני.

תלמידי בית־הספר „רמון" במצפה־רמון זכו השנה בדגל ירושלים המוענק על־ידי ועד המורים למען הקרן־הקיימת־לישראל. בתחרות השתתפו מאות בתי־ספר מכל רחבי הארץ – בנושא חינוך לציונות והפרחת השממה.

החמרה בתעסוקה בכרמיאל עם סגירת עוד 2 מפעלים

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

מצב התעסוקה בכרמיאל החמיר השבוע בעקבות סגירתם של שני מפעלי מתכת בעיר.

שופט בית־המשפט המחוזי בחיפה, אליעזר דוד בר, מינה מפרק למפעל „שפיר" לעיבוד שבבי ומוצרי מתכת, בו הועסקו עד לפני חודשיים 56 עובדים. המפעל, שנקלע לקשיים עקב מחלוקת בין ארבעת שותפיו – ביטול הזמנות, ירידה ברווחיות והובות שתפחו עד כמיליון דולר – סגר את שעריו לפני כחמישה שבועות, והשבוע הוחל פירוקו.

גם במפעל המתכת „דרנך" נסגרו השבוע השערים. במפעל הועסקו באפריל 24 עובדים ובעקבות פיטורי ייעול נותרו במקום 10 עובדים, שפוטרו אף הם השבוע.

מזכיר מועצת פועלי כרמיאל, עזרא פיק, הביע דאגה מסגירת מפעלי המתכת בעיר ומפיטורי עובדים במפעלים אחרים. הוא הזכיר, כי במפעל „ציקלון" בלבד פוטרו השנה כ־200 עובדים, ובמפעלים אחרים הלכו בדרך זו. „חייבים לנקוט צעדים דראסטיים, אחרת המצב בגליל המערבי יילך ויחמיר", אמר.

שוטרות ממדינות שונות המשתתפות בכנס בין־לאומי שיוזמת עיריית ר"ג בכפר המכביה, השתתפו אתמול בהכוונת תנועה במספר צמתים בגוש דן. (צילום: י.פ.פ.א)

זכו בפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס. 45/86 שהתקיימה ביום 6/11/86 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 180,000 ש"ח זכה המספר .812321

הפרס המצטבר בסך 400,000 ש"ח יתחלק בהגרלה הקרובה.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 280,000 ש"ח (כולל צבירה). (מינימום פרס ראשון 180,000 ש"ח).

בסך 12,000 ש"ח זכה המספר: .093291

בסך 6,000 ש"ח זכו המספרים: .753958 057819

בסך 300 ש"ח זכו המספרים:

005023;	059991;	062843;
068966;	136163;	158981;
166288;	224203;	237987;
307428;	338214;	345400;
353541;	366496;	442412;
443801;	447424;	483562;
504968;	527150;	532981;
547606;	587184;	610097;
643389;	654016;	660789;
694468;	745299;	794022;
831906;	.846868	

בסך 150 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 9789; .9897

בסך 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 708; .960

בסך 16 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 645; 671; .964

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 9 זכו בסך של 2.50 ש"ח.

בסך 5 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים:

162; 181; 267; 272; 277; 319; 332; 401; 410; 430; 524; 543; 591; 595; 647; 658; 673; 684; 758; 785; 845; 857; 883; 901; 913; .964

בסך 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים:

03; 09; 25; 27; 30; 31; 34; 38; 41; 43; 55; 62; 64; 66; 73; 77; 80; 82; 89; 92; 94; 95; 97; 98; .99

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

„10 אחוז מהממתינים לטסט בחיפה ובגליל – פיקטיביים"

מנהל משרד הרישוי בצפון:

יו"ר ארגון מורי הנהיגה בחיפה ובקריות: האשמה מגוחכת

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

בעשרה אחוז מכלל תלמידי הנהיגה בחיפה, בקריות ובגליל המערבי, הרשומים כממתינים למבחן מעשי, הם למעשה ממתינים פיקטיביים, אשר הפסיקו את לימודיהם – טוען מנהל משרד הרישוי במחוז הצפון, מאיר דניאל, בהסתמכו על בדיקה מדגמית, אך מקיפה, שנערכה במשרדו.

הבדיקה העלתה, כי מורי נהיגה נוהגים לצרף מדי שנה לרשימת הממתינים לטסט, תלמידים שהפסיקו ללמוד נהיגה מסיבות שונות, בשנים עברו, וזאת כדי לנפח את רשימת הממתינים בתור. תלמידים אלה, בדרך־כלל לא ניגשו מעולם לטסט.

מאיר דניאל טוען עוד, כי המורים מצרפים לרשימת הממתינים גם תלמידים שהחלו בלימוד נהיגה ימים ספורים קודם־לכן. „תלמידים אלה, שמספרם מגיע ל־35־40 אחוז, יהיו כשרים למבחן מעשי רק בעוד מספר חודשים, כך שאי־אפשר לקרוא להם ממתינים לטסט", טוען דניאל.

כדי להמחיש את האשמותיו, מסר המנהל לפירסום בדיקה מדגמית שנערכה באחד מבתי־הספר לנהיגה בעיר. מתוך 178 תלמידים ממתינים לטסט, מתברר ש־22 למדו נהיגה בשנים 1984/85 והפסיקו ללמוד. 35 מהם החלו בלימודי נהיגה כשבוע עד חודש ימים לכל היותר, מיום הגשת שמם כממתינים לטסט.

הבדיקות במשרד הרישוי החלו בעקבות תלונות של מורי הנהיגה, כי מספר התלמידים הממתינים לטסט בצפון מגיע ל־8,000.

יו"ר ארגון מורי הנהיגה בחיפה ובקריות, אברהם אל־חריף, אמר בתגובה שתמוהה בעיניו האשמה לגבי הממתינים בשנים 1984/85, מאחר שהמחשב של משרד הרישוי אינו אמור לקלוט שמות מועמדים למבחנים מעשיים שבהם בתאוריה לפני למעלה משנה.

לדבריו, האשמה בדבר רישום מוקדם של תלמידים לטסט מגוחכת. זכותו של מורה לרשום תלמיד לטסט עשרה ימים מיום תחילת לימודיו. אם הוא טיב – אין סיבה שיחכה זמן רב", אמר.

חומר נוסף להשלמת תיק פרשת השב"כ

מאת מוכה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

רחויה נוספת בחולשה לגבי תיק השב"כ.

הצוות המשפטי הבכיר בראשות היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, נזקק לחומר נוסף בתיק השב"כ כדי להשלים חקירתו. לשם כך פנה היועץ המשפטי לגורם בכיר שהיה קשור לפרשה ובקשו להמציא את החומר הדרוש.

לסופרת „דבר" נודע כי רק לאחר קבלת חומר והפקת המסקנות ממנו, יוכל הצוות להפיק מסקנות מהתיק.

גורם משפטי בכיר העריך אתמול כי פרק הזמן הדרוש לשם כך הוא שבועיים לפחות.

מיד לאחר הרצח פנתה גיתית לעו"ד לבדוק זכויותיה כאלמנה

„אני מאוד אוהבת את הקפה שאתה מכין לי", אמרה החשודה ברצח בעלה לחוקר החדש, מישל חדאר

מאת נתן רוזנר, סופר „דבר" לענייני משטרה

חוקרי צוות החקירה המיוחד במשטרת מרחב־דן, תפשו באחרונה מסמכים במשרדו של עורך־דין תל־אביבי, שהתבקש על־ידי גיתית אירועלוב – סמוך לאחר רצח בעלה – לבדוק את זכויותיה כאלמנה.

המשטרה הוזעקה בצו של שופט, מכתב של גיתית אירועלוב שנשלח במאי 1986 מלונדון, בו היא מבקשת לטפל בזכויותיה כאלמנתו של יוסף אירועלוב. המכתב הוזרם בסוף אוקטובר השנה בעת שעורך־הדין שהה בחו"ל.

המשטרה מנהלת בימים אלה חקירה מקיפה של מכתבי גיתית אירועלוב, שנתפשו אצל אחותה, בלונדון. פרט לכך, מנהלת המשטרה חקירה מקיפה, זה זמן וכפי שפורסם לראשונה ב„דבר" לפני יותר משבוע, בפאריס, שם שהתה גיתית החל מ־27 בינואר 1986. מתברר, כי גיתית אירועלוב הגיעה לפאריס בטיסה מישראל כשבידיה דרכון מזויף. היא נעצרה נחקרה ושוחררה בערבות ולאחר מכן נמלטה בדרכונה הישראלי ללונדון בשעל גופה 50 אלף דולר, תפורים על בגדיה. הם לא נמצאו בחיפוש שנערך עליה.

חומר רב על גיתית נמצא ב„סקוטלנד יארד" ובמשטרת פאריס. חלק מהחומר הובא לישראל לפני כמה חודשים, ואילו חומר נוסף הועבר למשטרת ישראל מאוחר יותר. במשטרה ממתינים לחומר נוסף, האמור להגיע לישראל בימים הקרובים.

גיתית אירועלוב, החשודה ברצח בעלה, יוסף, לא נחקרה אתמול. לעת עתה היא נחקרת על־ידי רב־פקד יעקב פלג, ראש צוות החקירה המיוחד, ומדי פעם היא נפגשת עם פקד מישל חדאר, שעדיין לא חקר אותה. „אני מאוד אוהבת את הקפה שאתה מכין לי", אמרה אירועלוב לחדאר באחת הפגישות.

הועדה המקומית לתכנון ולבניה נתניה

ניתנת בזה הודעה כי לועדה הוגשה בקשה לאישור הוספה/בנית מגורים לבית על חלקה 100 בגוש 8264 וזה שמספר מס' 7 בחריגה מבוקשת: בית־כנסת (במקום דירת מגורים) תב' 386/86

את התכנית ניתן לראות במשרדי הועדה. התנגדויות אפשר להגיש משך שבועיים מיום פרסום הודעה זו.

י. אלראי
יו"ר הועדה המקומית

קבלת מודעות 24 שעות בדחף
מודעות
משפחתיות דחופות
וכל יתר סוגי המודעות ל־
דבר
מתקבלות
24 שעות ביממה
ב־ דחף דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118
(מול כסית)
טל. 246363
239952

היכל התרבות מציג
התזמורת הקאמרית הפולנית
מנצח: ירז'י מקסימיוק
סולן - כנר: קז'יז'טוף יקוביץ
סוף סוף בישראל
מהמעולות שבתזמורות הקאמריות בעולם!
מהעיתונות
..."במשך 60 השנה שאני מבקר בקונצרטים אינני חושב ששמעתי אי פעם קונצרט כה משביע רצון"...
"טיימס"
תכנית א' –
קורלי קונצ'רטו גרוסו (חג המולד)
לוטוסלבסקי – פרלודים ופוגה
מוצרט – דיברטימנטו בפה מז'ור ק. 138
ויואלדי – ארבע העונות
ת"א „היכל התרבות" יום ה' 13.11 ב־20.30
כפר בלום „אודיטוריום" יום ו' 14.11 ב־21.30
רחובות „ויקס" מוצ"ש 15.11 ב־20.30
תכנית ב' – סרנדות פלוס
י.ס. באך – קונצ'רטו לכינור בלה מינור
דבוז'אק – סרנדה לכלי־קשת
מוצרט – מוסיקת לילה זעירה
צ'ייקובסקי – סרנדה לכלי קשת
חיפה „אודיטוריום" יום א' 16.11 ב־20.30
ירושלים „אודיטוריום הנרי קראון" יום ב' 17.11 ב־20.30
עין השופט „אולם אורי" יום ג' 18.11 ב־21.00
ב"ש „קונסרבטוריון" יום ד' 19.11, 20.30
הפצת כרטיסים ראשית „הודך" 248787, 220622־03 ובכל המשרדים בארץ
האמנים מתארחים במלון „גרנד ביץ'"
מפיק: ארטיס, בן יהודה 17 ת"א, טל. 650605
פרסום בבלון

לקבוץ חולדה
ולמשפחת סים
אתכם באבלכם על מות חברנו
דב
עמרם שושן
יו"ר מועצה אזורית גזר

במלאת 30 יום לפטירתו של יקירנו
שטיבל שמחה ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שני ח' חשון תשמ"ז 10.11.86 בשעה 15.00.
מספר חלקה 25 שורה 114.
הסעה מרחוב עקיבא 47 בשעה 14.30.
תודתנו נתונה לכל מנחמינו.
המשפחה

למנכ"ל חברתנו
החב' עמי הירשטיין ומשפחתו
השתתפותנו הכנה בצערכם
על פטירת האב
אפרים ז"ל
סולל בונה
ארצות חוץ בע"מ
ההנהלה והעובדים בארץ ובחו"ל

דבר של היום הוא חדש

ביום ראשון, ז' בחשון תשמ"ז (9.11.86)
יום השלושים למות חברתנו
אלה מרכס ז"ל
נעלה לקבורה ונתייחד עם זכרה
בשעה 3.30 אחה"צ בבית העלמין ביגור.
המשפחה
ובית יגור

לשלי שמואל
אתך באבלך על מות
אביך ז"ל
הנהלת תנובה אקספורט
ועובדיה

בצער ובכאב אנו מודיעים על פטירתה של אהובתינו
חיה ינישסקי
(לבית גרודנסקי)
פרטים על הלויה בטלפון 23397־063
אבלים מרה: בעלה צבי
בנה חיים ומיכל יניב
בנה משה וחוז'ש
בתה מירה, נבדיה וכל
בני המשפחה

מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים

פעילות חיובית ושיפור באווירה

מאת שמואל הרזנבלום (יועץ השקעות)

בליטת השערים שהחלה שלשום בבוקר נמשכה גם אתמול, כאשר לציבור הפעילים הקבוע בבורסה, החלו להצטרף מעט משקיעים חדשים שנעדרו מבתי הבורסאי זמן רב ביותר. הפסת הכספים לכיוון הבורסה מצויה כרגע בשלב התחלתי שבמסגרתו מתחיל הקהל הרחב לגלות עניין במגוון תיקי הפעלות ויועצי נ"ע שונים. עם הרצף בנ"ע מפג בימים האחרונים תקופות יובש ארוכות למדי. אמנם קשה ביותר לצפות בשלב הנוכחי לפריחה מבבית, אך ניתן להעריך שהאופטימיות המחודשת אכן מתבססת על מרבחים בוטחים יותר מבעבר. קרנות הנאמנות והגורמים המוסדיים עדיין מחזיקים בבכורה באופן מוחלט וברור. ניתן להעריך שבמידה והזרמת כספים לקרנות תמשך, תוך שנזילות הקרנות תגדל, עשוי שוק המניות להפסיק להסתובב סביב עצמו ברמות הנוכחיות, וליצור מדרגת שערים גבוהה יותר מבעבר. סוחרי הבורסה מעריכים שבשבוע המסחר הקרוב עשוי להיות שבוע של עליות שערים והגדלת נפח העיסקאות הכללי.

ירידה במדד לאג"ח

מדד המחירים הקרוב עשוי להיות בלבלנים לנוע בסביבות 2.5% עד 3% לערך. במצב זה נוצר פער משמעותי בין הריבית המשולמת למפקידים בפקדונות שקלים לבין המדד. בנוסף קיימת הערכה שונות בעסק אודות רמת האינפלאציה הצפויה בעהלך החודשים הקרובים כאשר הדיון העיקרי אומר שהרבה העלה ב-1.5% לחודש. במצב זה יש נטייה גבוהה יותר להעביר כספים לאג"ח בבירות הכבד מדד, ולאחר רמת הפידיונות באג"ח הסולידיות קטנה באורח משמעותי. בנוכח בתחלה פעילות בעט עירנות יותר במניות הבנקאות שבהבר ושערן עלה קלות בשבוע האחרון.

[illegible]

מספר מכויים של מניות בצוות בהרדמה חורף ארוכה כאשר סחירותן נזהקים. המעניין שבחלק ניכר מהמקרים מדובר בחברות הנחשבות לטובות יחסית, לדוגמא: עילית, דלתא גליל, בקבוק, כלל נדלין, ותוספות.

מניות אלה מוחזקות ברובן ע"י גופים בורסאיים גדולים אשר אינם נוטים ברמות הנוכחיות למכור סחורה. מצד שני אין גופים אלה נוהגים לרכוש כמות הבעים קטנה או לעקוב אחר המסחר היומיומי במניות הללו. נוצר לפיכך מצב שבו היצע קטן גורם לירידת שער משמעותית. הדבר הינו בגדר אכזבה לחלק מהמשקיעים הגדולים. ניתן להעריך שבמניות הנ"ל עשוי בקרוב לבוא תיקון שערים משמעותי יחסית וחוזר חלילה. אין ספק שמספר מניות השייכות לקטגוריה הנ"ל "שוות" בעת הנוכחית רמת קניה אבסולוטית כמעט.

פעילות ושינויי שער

מניות רוגובין המשיכו בהגבלת היצעים בולטת תוך גידול ניכר בכמות ההיצע. נראה שבכוונת "המטפלים" במניות רוגובין להוריד בכוח את שער המניה ובתוך כך להצטייד בסחורה זולה יחסית. במניות קונסורציום נמשכו ההיצעים הכבדים ושערן ירד. ההפרש שלשום בשערים בין קונסורציום 1 לקונסורציום 5 עבר על כ-3% בלבד הדבר מלמד שעיקר הספקולציה בוצעה במניית 5 שקל. למניות אגרין, פרומאסבסט, נקה, התבית, פולק נמשכו להרשם עודפי ביקוש נאים ושערן עלה לעיתים באורח תלול. מחזורי עיסקאות נאים בוצעו בסקטור הטכסטיל במניות כיתן ולהדיה הוספת. נראה שסקטור הטכסטיל בנוי לסיבוב עליות שערים מחודש. מניות הסנה זכו לכ-60,000 ע.נ. ביקוש ובדיסקונט השקעות נרשם עודף ביקוש של כ-27,000 ע.נ. לערך. מניות הפטרוכימיים עלו ב-2.3% תוך ביקוש בינוני.

ציפיות לשבוע המסחר הבא

כאמור מצפים ברבית הסוחרים לשבוע מסחר חיובי. להערכתם השחיקה בשבועות האחרונים בשוק ובעיקר במניות הכבדות הספיקה עם ליצור רמה אטרקטיבית. ניתן להעריך שהמניות הכבדות יתעוררו מעט בשבוע הקרוב ויחד עימן תמשך פעילות ערה בחלק מהמניות הקלילות. ריבית התפ"ם עשויה לרדת מעט וחלק מהכספים ימשיכו לזרום לשוק האג"ח הבנקאיות וקרנות הנאמנות.

הודעות הבורסה

הוועד הפועל של הבורסה דן אתמול בבקשה לאשר 3 הנפקות חדשות בסך כולל של כ-37 מיליון שקלים. המדובר בחברות: איגקבת, בנק לאומי לתעשיה ואגרת התחייבות של בנק הפועלים. פריון – החברה עברה לגידול נוסף בדווחותה.

שער הדולר השחור

שער הדולר השחור ממשיך להשאר ברמה של 1.47–1.48 ש"ח לדולר. הקיפאון בשער החזר עשוי להמשך עוד זמן רב עקב המצאם של מוכרים קבועים, ועקב החשש לסכמות מודיעים רבים.

שערי המניות הישראליות בארה"ב

מניה	שער
אופנהיים	3–2⅞
אינטרפרם	4¾–4¼
אי.איי.אס	3⅝–3¼
אליאנס	2
אלסינט	2⅞
אלרון	6½–6¼
אלקטרוניקה	
לישראל	2¾–2¼
תעשיות לייזר	10¾
נייר חדרה	16¼
כאיטקס	3⅜–3¼
עץ לבוד	8¾
תדו	3⅞–3⅝
אלביט	7⅞–7⅝
טבע	6–5½
ראדא	4¼–3⅞

מחיר הזהב – 404 דולר לאונקיה, ירידה של 5 דולר במשך השבוע האחרון.

מחיר הכסף – 5.62 דולר לאונקיה, ירידה של 0.12 דולר במשך השבוע האחרון.

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	פדיון	הקרן	מחיר היחידה	פדיון	הקרן	מחיר היחידה	פדיון	הקרן	מחיר היחידה	פדיון
אב	4212.51	4150.94	דוכיפת			לפיד	12334.31	12093.90	עטם		
אבוקה			דולב	192.53	188.57	לקס			עומר	566.66	559.01
אגוד	201.87	197.94	דורון			לשם	848.12	831.03	עופר		
אדיר			דוגן	222.29	218.04	מבשר			עוז	1305.09	1279.27
אדם	1937.70	1900.28	דליה			מבטח	2933.60	2905.62	עינב		
אופיר			דרור	352.21	345.64	מגד			צבר		
אור*	385.98	377.86	דקל			מגן	2722.42	2696.42	ציפורן	535.24	528.68
אורין			הדס	306.75	305.34	מגל			צוק		
אורלי	220.83	218.42	הוד			מור	1342.18	1323.16	צליל	882.82	863.16
אורן			זהבית	2531.37	2478.47	מורן			צמרת		
אייל	3271.75	3207.67	זוהר			מזל	25360.74	24826.94	צפרית	1534.69	1504.56
איילת			זיו	15708.24	15475.31	מיטר			קלע		
אירים	4185.01	4094.59	זמיר			מעוף	3236.69	3174.16	קשת	15992.34	15842.75
איתן			חוחית	129.34	127.59	מעיין			רימון		
אלון	512.05	501.41	חצב			מקשה	879.98	862.85	רקפת	574.28	564.97
אלמוג			חלמיש	568.31	557.19	מרגלית			רעות		
ארז	495.10	489.13	חן			מרום	992.72	973.22	שביט	674.38	664.15
אש			טופז	1192.43	1164.60	נגה			שחם		
אשל	163.82	160.61	טל			נביף	714.41	700.97	שחר	556.56	554.38
אתרוג			יובל	684.47	676.19	נגע			שיר		
בדולח	1952.02	1914.01	יהלום			נחל	4538.58	4511.69	שלו	658.53	649.16
ברוש			יסמין	35218.45	34916.49	נביון			שמיר	163.21	168.10
ברק	412.48	404.22	יערה			נגולה*	119.84	117.44	תאנה		
בקת			כוכב	870.81	860.42	סלע			תדהר	415.25	411.19
גביש	1207.48	1183.89	כרמל			סנונית	596.95	589.60	תהילה		
גבע			כלנית	483.46	475.21	סער			תירוש	435.83	429.71
גורן	607.58	600.10	כספית			ספיר	496.68	494.21	תמר		
גיא			כרכל	120.31	117.94	עדי			תפוז	175.77	174.51
גיל	2511.75	2463.29	לוטם			עדית	1838.40	1802.04	תרשיש		
גלית			לילך	3717.71	3645.61	עידן			תשרי	409.72	405.74
הובבין	314.83	311.78	למסמיס			ענבר	1112.12	1087.75			

שערי אגרות חוב

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר הצמדה

כלולים בהסדר הצמדה

בנקים למשכנתאות

מוסדות מימון

ביטוח

מסחר ושרותים

מסחר

שרותים

מלונות ושרותי תיירות

מחשבים ושרותי מחשב

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

תעשייה

מזון וטבק

טקסטיל והלבשה

מתכת ומוצרי"ה

חקלאות

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

מוצרי בניה

גומי, גומי ופלסטיק

עץ ומוצרי נייר ודפוס

תעשיות שונות

השקעות תעשיה

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

מחקר ופיתוח

דלק ונפט

נסחרות במט"ח

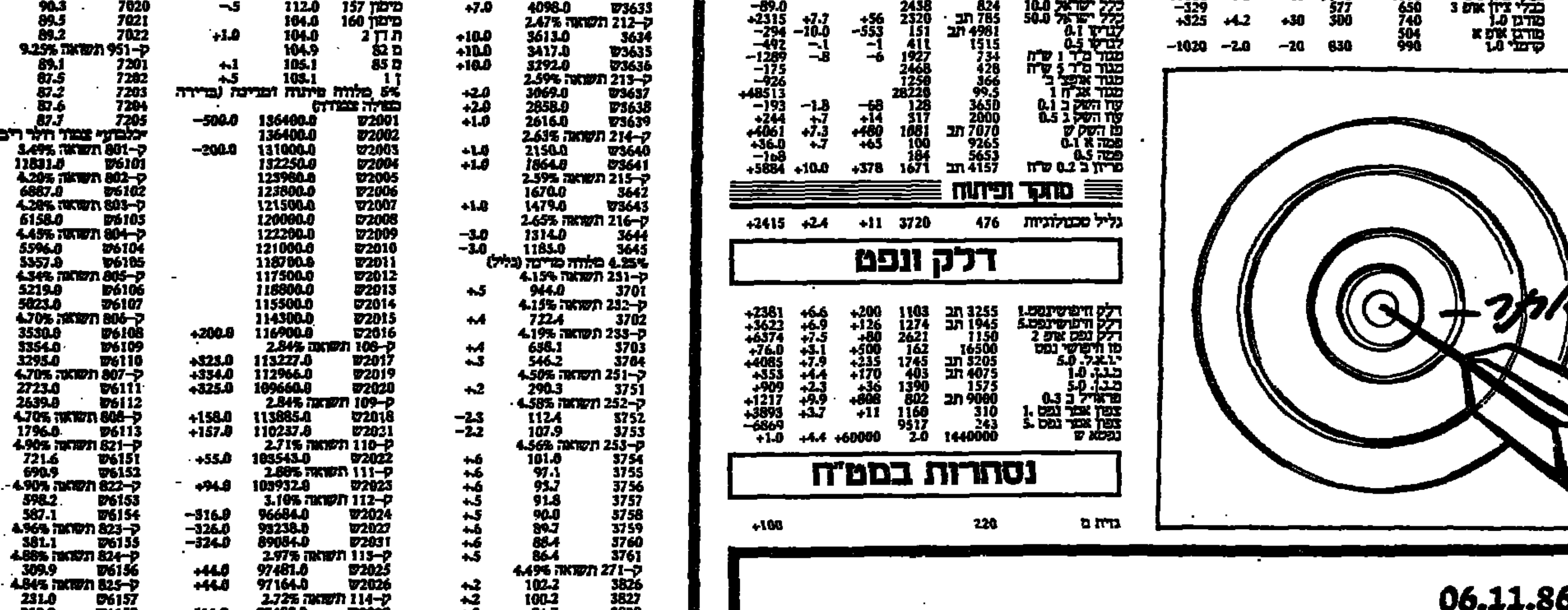

שערי מטבע חוץ ביום 06.11.86

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	העברות והמחאות לאומי מכירה	העברות והמחאות הפועלים קניה	העברות והמחאות הפועלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	0.001	1.45	1.532	1.46	1.52	1.45	1.52	1.4867	1.5053	1.4872	1.5058	1.4867	1.5054	1.4961
1 מארק גרמני	-0.004	0.70	0.74	0.71	0.74	0.70	0.74	0.7193	0.7283	0.7187	0.7277	0.7183	0.7273	0.7233
1 ליש"ט	+0.002	2.06	2.16	2.08	2.18	2.08	2.18	2.1185	2.1451	2.1215	2.1480	2.1185	2.1452	2.1339
1 פרנק צרפתי	-0.002	0.21	0.23	0.21	0.23	0.21	0.23	0.2205	0.2233	0.2203	0.2231	0.2206	0.2234	0.2218
100 ינים יפאניים	-0.003	0.89	0.93	0.89	0.94	0.89	0.93	0.9076	0.9190	0.9091	0.9204	0.9082	0.9196	0.9125
1 גולדן הולנדי	-0.006	0.62	0.65	0.63	0.66	0.62	0.65	0.6367	0.6447	0.6375	0.6454	0.6360	0.6440	0.6405
1 פרנק שווייצרי	-0.009	0.84	0.88	0.85	0.89	0.84	0.89	0.8626	0.8734	0.8636	0.8744	0.8623	0.8732	0.8666
1 כתר שוודי	-0.001	0.21	0.22	0.21	0.22	0.20	0.22	0.2116	0.2142	0.2116	0.2142	0.2115	0.2142	0.2127
1 כתר נורבגי	-0.001	0.19	0.20	0.19	0.20	0.19	0.20	0.1976	0.2000	0.1976	0.2000	0.1973	0.1998	0.1988
1 כתר דני	-0.002	0.19	0.20	0.19	0.20	0.18	0.20	0.1911	0.1935	0.1914	0.1937	0.1910	0.1934	0.1922
1 מארק פיני	-0.002	0.29	0.30	0.29	0.31	0.29	0.31	0.2970	0.3007	0.2968	0.3005	0.2968	0.3005	0.2988
1 דולר קנדי	-0.001	1.05	1.10	1.05	1.10	1.05	1.10	1.0715	1.0849	1.0713	1.0846	1.0726	1.0861	1.0776
1 דולר אוסטרלי	+0.004	0.89	0.98	0.92	0.99	0.93	1.00	0.9552	0.9672	0.9558	0.9677	0.9581	0.9702	0.9637
1 ראנד דרא"פ	+0.005	0.42	0.50	0.39	0.66	0.45	0.61	0.6512	0.6665	0.6522	0.6603	0.6537	0.6619	0.6568
10 פרנקים בלגיים	-0.003	0.34	0.35	0.34	0.36	0.33	0.35	0.3444	0.3487	0.3470	0.3513	0.3461	0.3505	0.3487
10 שילינגים אוסטריים	-0.010	1.00	1.05	1.00	1.05	1.00	1.05	1.0227	1.0355	1.0230	1.0358	1.0228	1.0357	1.0288
1000 לירטות איטלקיות	-0.010	1.01	1.07	1.02	1.09	1.02	1.09	1.0418	1.0549	1.0430	1.0560	1.0425	1.0556	1.0475
1 אס"ל (ECU)	-0.012	—	—	—	—	—	—	1.5053	1.5241	1.5062	1.5250	—	—	1.5144
1 דינר ירדני	-0.002	4.08	4.33	4.11	4.38	4.12	4.36	—	—	—	—	—	—	4.2340
10 לירות לבנוניות	—	—	—	0.28	0.30	0.20	0.40	—	—	—	—	—	—	0.2934
1 לירה מצרית	—	0.76	0.81	0.75	0.80	0.74	0.80	—	—	—	—	—	—	0.7855

לוד טומנת מלכודת [illegible]
האלופה מחפשת [illegible]

מאת ברוך רגן

הפועל לוד, המבקשת לרשום את תואר "קטלת הענקים", תינתן היום הזדמנות ביתית להפוך פעם נוספת את הליגה עליונה. לאחר שהבקיעה את מכבי חיפה, מבקשת לוד להשלים את המבצע שלה, לרשום נצחון גם על בית"ר ירושלים ולהדיח אותה מן הפסגה.

ללוד יש, אמנם, תיאבון בריא, אולם גדולה נתון כל־כולו בידי אורחיה. בית"ר תישמר בשבע עיניים ממלכודות ולא תותיר, כנראה, לרולקות אותיה את ההזדמנות לתפוס את מקומה במרומי־הטבלה.

למכבי ת"א ולמכבי נתניה תהיה אפשרות לעכל כהלכה את היסגם של הירושלמים, ובעבור 24 שעות הם יאבקו זו בזו מתוך מטרה ברורה לנצל את המצב הכלאי לתועלתן. גם בני־יהודה תנסה לשפר את מעמדה אף שצפוי לה מאבק חוץ קשה בבאר־שבע.

הפועל ת"א, המאבדת יוקרה ממחזור למחזור, תשתדל לרשום נצחון בכורה על חשבונה של הפועל פ"ת. גם בית"ר ת"א תנסה לעלות על מסלול הנצחונות לאחר ארבעה הפסדים רצופים מבלי להתחשב בשאיפות הצנועות של מכבי יבנה.

הפועל כפ"ס טרם ויתרה על אשיר הפסגות והיא תעשה מאמץ לגבור על מכבי פ"ת כדי לשוב ולטעום ממנו מנה גדושה נוספת. מאוכזבת אחרת, מכבי יפו, מצפה לנצחון מהאלי על מכבי חיפה המאוכזבת ואילו בית"ר נתניה מקווה לשבור את הקרח בקרב הביתי עם שמשון.

בית"ר ת"א – מכבי יבנה

ארבעת ההפסדים הרצופים העמידו את הבית"רים בפני המציאות הלאומית הקשה. חניכיו [illegible]

של אריה רדלר [illegible] לעצמם נצחון [illegible] נוסף.

[illegible]

מכבי ת"א – טורפו הלסינקי 86:112

מאת משה כהן

קבוצת מכבי ת"א העפילה אמש, כצפוי, במעמד הי"11 ברציפות, לבית הגמר של אליפות אירופה, לאחר שניצחה במשחק הגומלין את אלופת פינלנד, מהישר הלסינקי, בתוצאה 86:112 (45:67).

המכבים לא נאלצו להפגין את מלוא יכולתם מול יריבתם הבינונית. גורל המשחק הוכרע למעשה במחצית הראשונה, לאחר שדורון ג'מצ'י ביכולת קליעה מעולה, סחף את חבריו ליתרון ברור.

במחצית השניה חל ריפיון ביכולתה של מכבי ת"א. עובדה זו נוצלה ע"י האורחים הסימפטים, שבעידוד קולני של עשרות מחיילי היחידה הפינית ביוניפיל, הם הצליחו לצמק במעט את התוצאה ל־13 נקודות הפרש. אך בדקות הסיום הצליחו חניכיו של צבי שרף להגדיל שוב את יתרונם.

שפטו פוריסט מאיטליה והית מאנגליה לעיני 2500 צופים בהיכל הספורט ביד־אליהו.

קלעו למכבי ת"א: ג'מצ'י (38), ג'ונסון (22), ברקוביץ (20), מגי (18), ליפין, קורנליוס ואדידי (4 כ"א).

הפועל ת"א עשה בבושת פנים מגביע קוראץ'

קבוצת הפועל ת"א הודחה אמש מהמשך משחקי גביע קוראץ', לאחר שהובסה באיטליה ע"י קבוצת דיוארה בתוצאה 112:75.

לפני פתיחת המשחק האמינו התל־אביבים, כי הם יצליחו לשמור על פער 7 הנקודות מנצחונם במשחק הראשון. אולם המציאות טפחה במהירות על פניהם. האיטלקים הנמרצים לא התקשו למוטט את יריבתם החלשה כבר בדקות הפתיחה.

מילאנו הדהימה את כולם והעפילה לבית־הגמר

אלופת איטליה, קבוצת טרסטר מילאנו, הצליחה אמש לחולל את הבלתי יאומן, כשהעפילה לבית־הגמר של גביע אירופה לקבוצות אלופות, לאחר שהביסה באולמה הביתי את קבוצת אריס סאלוניקי בתוצאה 49:83.

ח"כ גולדשטיין דורש שידור הכדורגל מחר

יו"ר ועדת הספורט של הכנסת, ח"כ פנחס גולדשטיין, פנה אתמול ליו"ר הנהלת ההתאחדות לכדורגל, שאול סודרי, שיאפשר מחר את שידור תוכנית הרדיו הפופולרית, "שירים ושערים". בשבוע מתכוון גולדשטיין לפנות לשר החינוך והתרבות, יצחק נבון, שיעלה בממשלה את ההצעה להגדיל את מספר היתרי העבודה לטכנאי הטלוויזיה בשבת, דבר שיאפשר את שידור התוכנית, "משחק השבת". שידור תוכנית זו תאפשר גם את שידור "שירים ושערים".

ארואסטי (2).

קלעו לטורפו: ויליאמס (28), קלינגה (20), האורמו (17), הדיר (13), בהנבר (4), ודינג (2), רייסנן (2).

דרבי לונדוני בליגה האנגלית

מאת ג. שרון

דרבי הצמרת הלונדוני, שיפגיש את ארסנל, השניה בדירוג, עם ווסטהאם, הרביעית ושייערך ביום ראשון אל מול מצלמות הטלוויזיה, יעמוד במוקד משחקי המחזור הי"14 בליגה האנגלית.

המוליכה, נוטינגהאם, תנסה לברוח ולו זמנית מארסנל, על חשבון קובנטרי, במגרשה של האחרונה.

ליברפול שהבקיעה בשבת החולפת שישיה, תנסה לשחזר מבצעה בלונדון מול קפ"ר ואברטון תנסה להתאושש מהפסדה לווסטהאם מול לונדונית אחרת, צ'לסי.

נוריץ' סופגת השישיה מול האלופה, תארח את תרנגולי טוטנהאם.

בית המשחקים: לססר – ניוקאסל; מנצ'סטר־סיטי – אסטון־וילה; אוקספורד – מנצ'סטר־יונייטד; שפילד – סאותהמפטון; ווטפורד – צ'רלטון; וימבלדון – לוטון.

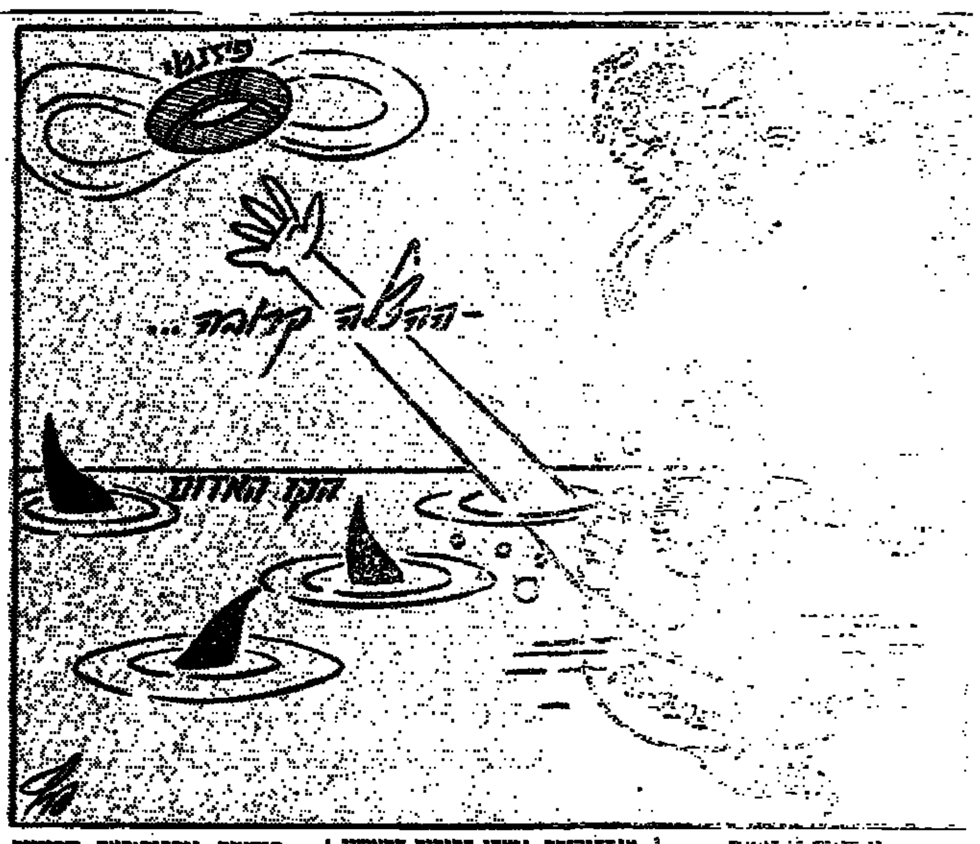

תוצאות נוספות: פאם שרייוור (ארה"ב) – ראפאלה רג'י (איטליה) 3:6 0:6. גבריאלה סאבאטיני (ארגנטינה) – וונדי וייט (ארה"ב) 3:6 2:6. דאיין באלסטראט (אוסטרליה) – וונדי טרנבול (אוסטרליה) 6:7 2:6.

[illegible] ניצחו בסיבוב הראשון בטורניר הפרס הגדול ברוצ'סטר, [illegible] מרטינה גברה על גיגי פרננדז מפורטוריקו 3:6 5:7 [illegible] ניצחה את אן וייס [illegible] 4:6 4:6.

טבריה עשויה [illegible]
בעימות הצמרת [illegible]

מאת שמואל טל

משחקי המחזור השישי בליגה הארצית, יעמדו מחר בצילו של מפגש הצמרת המעניין, בין תאורח השניה בטבלה, הפועל טבריה, את המוליכה, הפועל יהוד. לתוצאות משחק זה יהיו ללא ספק השלכות על המשך הדיון של שתי הקבוצות. משחקי המחזור יחלו כבר היום,

עם קיומם של שלושה מפגשים [illegible]

פעילות בין־לאומית ענפה בכדורעף

מאת אשר גולדשלגר

אלופת המדינה בכדורעף, קבוצת הפועל בת־ים, תשלים מחר נצחון כפול על אלופת לוכסמבורג, קבוצת [illegible] במסגרת גביע אירופה לאלופות. המשחק יתקיים בבית ההסתדרות בבת־ים. במשחק הראשון בלוכסמבורג ניצחה הפועל בת־ים 0:3.

קבוצת הפועל קרית־אתא תנסה לחלוף על־פני קבוצת אוניברסיטת לוזאן משוויץ במסגרת גביע הפדרציה האירופאית בכדורעף. המשחק יתקיים במוצאי־שבת ב־7.30 בקרית־אתא. במשחק הראשון בשוויץ נוצחה קרית־אתא 3:2.

קבוצת הפועל כפ"ס [illegible]

פרגוסון עשוי להחליף אטקינסון

רון אטקינסון, מנהלה של מנצ'סטר־יונייטד, הודח מתפקידו לאחר חמש שנים וחצי, עקב הכשלונות הרצופים שנחלה הקבוצה בראשית העונה.

הוא פוטר 36 שעות לאחר המפלה שספגה היונייטד ביום שני מסאותהמפטון 4:1, במשחק החוזר בסיבוב השלישי בגביע הליגה האנגלי. יחד עם אטקינסון הודח גם עוזרו, מיק בראון.

אטקינסון כיכב בקבוצת מנצ'סטר־יונייטד 10 שנים. הוא הצליח בחמש שנות ניהול לסייע לקבוצתו לזכות פעמיים בגביע האנגלי, אבל מאז 1977 לא הצליחה היונייטד לזכות בתואר האליפות.

אטקינסון נטל את תפקיד הניהול מדייב סקסטון ב־1 ביוני 1981.

ב־13 משחקי הליגה השיגה היונייטד רק שלושה נצחונות ומדורגת בתחתית. בשבת היא יוצאת לאוקספורד [illegible]

[illegible]

קפריסין דוחה משחקיה בישראל

מאת אשר גולדשלגר

ההתאחדות לכדורגל של קפריסין ביקשה אתמול לדחות את הופעת נבחרותיה הלאומית והעתודה שהיתה אמורה להיערך ב־19 בחודש זה בישראל.

אתמול הביע להתאחדות לכדורגל בקשת ההתאחדות הכדורגל של קפריסין ובה הנימוקים לבקשת הדחייה. הקפריסאים טוענים כי ב־12 בנובמבר אמורה הנבחרת הלאומית שלהם להתמודד מול יוון בלארנקה במסגרת המשחקים הקדם־אולימפיים ולפיכך לא תוכל לארגן את הנבחרת למשחק נוסף כעבור שבוע.

ההתאחדות לכדורגל של קפריסין ציינה עוד כי לנבחרות הייצוגיות שלה ישנן התחייבויות נוספות סמוך לתאריך המיועד למפגש מול ישראל ולפיכך היא מבקשת את הדחייה.

התאחדות הכדורגל של גרמניה נערכת כבר להופעת נבחרתיה ב־25 במארס 1987 בישראל. אתמול הוזמנו 60 חדרים בבית מלון תל־אביבי.

חברת קו־צינור
אילת אשקלון בע"מ
דרושים
מאבטחים
למתקנינו באשקלון
אנו מציעים:
★ חוזה לשנה – אפשרות להארכה
★ אפשרות למשרה חלקית
אנו דורשים:
★ שרות צבאי מלא בתפקיד קרבי
★ פרופיל 75 ומעלה
★ עבר ללא דופי
★ רשיון נהיגה
★ גילאי 26־21
לפרטים נא לפנות למחלקת הבטחון במתקן באשקלון
טל: 35591־051 בשעות 15.30־07.00

למפעל תעשייתי גדול
דרושים
4051 ★ **פיסיקאי/ת**
לפיתוח טכנולוגיות להתקני MIC
רצוי נסיון בשכבות דקות, פוטוליטוגרפיה, אופטיקה.
4052 ★ **פיסיקאי/ת**
לפיתוח מערכות פיתוח אלגוריתמים
נדרש תואר שלישי
4053 ★ **מהנדס/ת אלקטרוניקה**
לפיתוח התקני מיקרוגל חדשים.
רצוי נסיון של שנתיים בתכנון RF
4054 ★ **מהנדס/ת אלקטרוניקה**
לפיתוח מערכות RF וסופרקומפוננטות.
רצוי נסיון של 3 שנים.
4055 ★ **הנדסאי/ת אלקטרוניקה**
פיתוח מערכות והתקני מיקרוגל.
רצוי נסיון קודם ב־RF
4056 ★ **מהנדס/ת מכונות**
עבור זיווד רכיבים ומערכות מיקרוגל
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים
על המעוניינים/ות באחת המשרות, יש לפנות לת.ד. 2051 – רחובות ולציין מס' המשרה המבוקשת

לעבודה ב[illegible] בחו"ל
דרושים
[illegible]
– [illegible] ביחידות שדה כלוחמים
– [illegible] לבעלי נסיון ניהולי.
– [illegible] מלאה לפחות.
– [illegible] בשפה האנגלית ו/או בשפה [illegible]
– [illegible] ובריאות תקינה (פרופיל 82 [illegible]
[illegible] יישלחו לשליחות בת [illegible] בחו"ל, בקיץ 87.
[illegible] בכל הדרישות לעיל יפנו לת.ד. [illegible] קורות חיים [illegible] ת.ז. וטלפון.
[illegible] יענו.

לחברה של נהול בנין
רב־קומות
דרוש
מנהל חשבונות
עצמאי
נסיון של 5 שנים במקצוע
רצוי ידע בהנה"ח ממוחשבת
לפנות בכתב יד לת.ד. 50266
מיקוד 61500 ת"א.

ל"מאיר"
חברה למכוניות ומשאיות
דרוש
צבע רכב מנוסה
למחלקת פחחות.
נא לפנות לבני בר, טל. 9224514־03.

אם –
– אתה מחפש שינוי, לתחום שונה ומעניין;
– אתה מעוניין להביא לידי ביטוי את כשרונך וכישוריך;
– אתה שואף למלא תפקיד, שבו אתה קובע את סדר יומך, אתה מציב מטרות ופועל למימושן;
– אתה מוכן להתמודד עם אתגרים, לעבוד קשה, להתעקש – ולהצליח;
– אתה מעריך את יכולתך, מעוניין למצותה בתפקיד הולם, ולהתקדם;
ומעל לכל – אם חשוב לך לעשות למען בטחון המדינה
אנו זקוקים לך!
ומציעים לך שכר הולם, קביעות בעבודה, תנאי שרות מיוחדים (לרבות רכב צמוד).
פנה נא אלינו, רק אם אתה:
★ בן 23–32.
★ בעל השכלה אקדמית, או לפחות תיכונית מושלמת.
★ לאחר שירות מלא בצה"ל (רצוי כמפקד) ובעל בריאות תקינה.
כתוב נא לת.ד. 33171 מיקוד 61331 ת"א עבור מוזן בציון קורות חיים, מס' ת.ז. וטלפון.

[illegible] במרכז הארץ
דרושים/ות
[illegible] ל־E.C.S
[illegible] התקנות
[illegible] למעי דהוס ומיזוג אוויר [illegible] נסיון
[illegible] מערכת
[illegible] העופתיות.
[illegible] מכונות בוגרי המגמה [illegible] נסיון בתחום זה.
[illegible] אוויוניקה
[illegible] בקרת טיסה.
[illegible] המתבקשים לפנות בכתב ולפרט [illegible] ומספר תעודת זהות אל [illegible]
[illegible] את מספר המשרה המבוקשת).
[illegible] מתאימים ייענו
[illegible] מובטחת

דרושה
מזכירה
בלשכת מנהל כללי
של קונצרן
כשורים: השכלה תיכונית לפחות
ידיעה בהדפסה, וכן יכולת
התבטאות טובה באנגלית
מועמדות רציניות יוצאות צבא
תפנינה לטלפון 651519־03
לשם קביעת ראיון

קופת חולים מאוחדת
לסניפנו בכפר סבא
דרוש/ה
כימאי/ת
בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות
בעל/ת ידע בלקיחות דמים.
המעונינים מתבקשים לפנות למנהלת המעבדה בכפר סבא רח' הרצל גן העיר
טלפון: 20154־052.

למפעל ביל אור בע"מ
באזור התעשיה רמת־החייל
דרושים:
★ **משחיזנים** לכלי חיתוך, עם נסיון.
★ **כרסמים־חרטים** עם נסיון ויכולת לבצע חלקים לפי שרטוט באופן עצמאי
★ **מחסנאי טכני**
★ **מבקרי איכות** לחלקים מכניים, בוגרי קורס מוסמך עם נסיון
★ **מפעילי כרסומות סי. או. סי.** כולל מפעילים שיודעים לבצע סט־אפ
כל הנ"ל לעבודה ב־3 משמרות, מסלול קידום בתפקיד ובשכר לפי שלבי התקדמות מוגדרים מראש. טל. 497081־03

לחברה מבוססת ודינמית
לשווק ציוד טכני דרושים:
★ **איש מכירות נמרץ**
לכלי עבודה מיוחדים וציוד טכני לעבודה בכל הארץ,
בעל נסיון במכירות (משרה 50)
★ **מוכר בעל רקע טכני**
ידיעת אנגלית הכרחית, לחנות המכירה. (משרה 55)
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון ל־ת.ד. 884 ת"א 61008

[illegible] בן [illegible]
דרושים
[illegible]
[illegible] של ניהול דומה [illegible] עד 600 סועדים
[illegible] בתחומי הבימוי [illegible] על דיני האמנות [illegible] חגים ומועדים.
[illegible] ביתית [illegible] השונים והתמצאות
[illegible] נסיון
[illegible] מלונה
[illegible] להטיבת
[illegible] בהדרכה. מגורים
[illegible] ולשיב כאחד.
[illegible] בכנהלן כפר [illegible] 71904.

לחברה פרטית גדולה עם היקף פעילות ארצי
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
כישורים נדרשים:
★ רואה חשבון – או, בעל השכלה מקבילה
★ נסיון של 7 שנים לפחות בכל תחומי הנהח"ש
★ ידע ונסיון נרחב בעבודה עם מערכות ממוחשבות
★ ניהול צוות עובדים
המתאימים, יפנו בצירוף קורות חיים והמלצות – לת.ד. 33038 תל־אביב ויציינו: עבור אגף הכספים.

לחברת "יבוא גדולה
דרושות
1. **כתבנית עברית אנגלית**
יכולת קבלת הכתבה באנגלית.
ידע בהפעלת טלקס.
2. **כתבנית עברית/ מרכזנית**
ל־5 ימי עבודה בשבוע.
לפנות 370566־03.

לצוות אשפה לגברים [illegible]
טובח מנוסה + רכב
בתנאים טובים
653285־03

למפעל בניין התעשיה החדשה
שני פחחים מקצועיים
לעבודות מרובות והתעשיה
תנאים טובים
958410, 9610145

هكذا من الاعلان

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

אלביט
מחשבים בע"מ

אלביט מחשבים בע"מ — בית מערכות המחשבים והיצרן הישראלי הגדול ביותר של מערכות ומוצרים משובצי מחשב והספק העיקרי של מוצרים ומערכות אלה למערכת הבטחון. בשנת הכספים 85/6 הסתכם הרווח הנקי של החברה ב־18.2 מיליון $, מכירות מחוץ לישראל בסך 94 מיליון $ וצבר הזמנות של רבע מיליארד דולר.

כעת אנו מציעים מגוון תפקידים רבי אתגר למהנדסי אלקטרוניקה בעלי נסיון תעשייתי רב.

מהנדס מערכת
משרה מס' 224
- ★ מהנדס אלקטרוניקה או מחשבים
- ★ נסיון של 5 שנים לפחות בפיתוח מוצרים ומערכות אלקטרוניות.
- ★ יכולת תיאום ואינטגרציה עם לקוחות ועם צוות פיתוח
- ★ עדיפות לבעלי נסיון במערכות מוטסות

מהנדס חשמל
משרה מס' 225
לריכוז צוות פיתוח העוסק במערכות סרוו מתוחכמות, בקרה אלקטרונית למנועי זרם ישר (BRUSH/BRUSHLESS)
- ★ מהנדס אלקטרוניקה אנלוגי.
- ★ נסיון במגברי DC ובספקי הספק.
- ★ נסיון בניתוח רשתות זרם ישר.
- ★ 3־5 שנות נסיון בנושאים המפורטים.

מהנדס אנלוגי
משרה מס' 210
מהנדס אלקטרוניקה אנלוגי לפיתוח ספקי כח ממותגים.
- ★ נסיון בספקי כח, מערכות הספק והתמרה.
- ★ נסיון במימוש ספקים על פי תקנים צבאיים.
- ★ 3־5 שנות נסיון בנושאים המפורטים.

מהנדס חומרה
משרה מס' 226
מהנדס אלקטרוניקה או מחשבים בעל נסיון של לפחות שנתיים בפיתוח מוצרים ומערכות זמן אמת מבוססות על מיקרו־מחשבים.

מהנדס אלקטרוניקה אנלוגי
משרה מס' 227
- ★ מהנדס אלקטרוניקה אנלוגי לפיתוח מערכות תצוגה
- ★ 3־5 שנות נסיון.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים מפורטים לגיוס עובדים ת.ד. 5390 חיפה 31053 בציון מס' המשרה.

מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים

אלביט הקו הקדמי של הטכנולוגיה

חברה תעשייתית ליצוא מערכות הפקת חשמל מאנרגיה סולרית

דרושים

לחטיבת ההנדסה
מנהל מחלקת אחזקה
תאור התפקיד:
- ★ ניהול שוטף של מחלקת האחזקה הטכנית של המפעל
- ★ בקרת קווי היצור אצל קבלני המשנה
- ★ הרכבה של מכונות יחודיות המפותחות ונבנות במפעל

הכישורים הנדרשים:
- ★ מהנדס מכונות בעל נסיון של 10 שנים באחזקת המפעל
- ★ ידיעה נרחבת של התחומים — אלקטרופניאומטיקה, הידראוליקה, חשמל, מערכות ואקום, משאבות, מערכות קירור
- ★ נסיון בנהול צוותי עובדים בתחומים הנ"ל
- ★ ידיעת השפה האנגלית — יתרון

למחלקת הרכש
איש רכש בינלאומי
תאור התפקיד:
- ★ ביצוע סקרי־שוק ואיתור ספקים
- ★ הכנת הזמנות וקידום ביצוען
- ★ הכנת דווחים שוטפים

הכישורים הנדרשים:
- ★ נסיון של שנתיים לפחות ברכש בינלאומי
- ★ שליטה מלאה בעברית ובאנגלית
- ★ נסיון בניהול משא ומתן עם ספקים
- ★ ידע במערכות רכש ממוחשבות

למחלקת המשק והתחזוקה
קצין בטחון
במחלקת משק ותחזוקה

תאור התפקיד:
- ★ הקמת תשתית למערכות בטחון לכלל החברה והפעלתן.

הכישורים הנדרשים:
- ★ יוצא יחידה קרבית בתפקיד פיקודי
- ★ בעל נסיון של לפחות שנתיים בתפקיד זהה.
- ★ נסיון קודם במפעלי תעשיה עתירת ידע—יהווה יתרון
- ★ שליטה בעברית ובאנגלית.

משרות אלו מיועדות לנשים ולגברים כאחד

מקום העבודה — ירושלים

נא לשלוח קורות חיים למחלקת כח אדם — חברת לוז ת.ד. 7929 ירושלים 91079

LUZ INDUSTRIES ISRAEL

דאגי לעצמך להכנסה בטוחה

היי מדריכת יופי!

אם את בעלת הופעה נאה, ואוהבת לעבוד עם קהל

הצטרפי אלינו ותהני מעבודה נעימה והכנסה בטוחה! "נייטשר ביוטי" החברה המובילה למוצרי קוסמטיקה על בסיס טבעי מצמח ה"אלוורה" תכשיר אותך כמדריכת יופי ותבטיח לך משרה קבועה כמדריכת טיפוח, מדריכה לאיפור חדשני ולאסתטיקה.
בעבודה איתנו תרחיבי את חוג מכריך, תחזקי את בטחונך העצמי ותווכחי כי את יכולה להתפרנס בכבוד בעבודה נעימה.
הרשמי עוד היום לקורס בסניף הקרוב לביתך.

בפרטים נא לפנות למנהלי האזורים הבאים:
- שלומי סתיו — אזור ראשל"צ טל. 03-5592810, 807976 ראשל"צ, נס ציונה, בת־ים, חולון, לוד, רמלה, גדרה, אור יהודה.
- רינה סתיו — אזור המרכז הדרומי טל. 056-31251, 33149 אשדוד, אשקלון, שדרות, נתיבות, יבנה, רחובות, קרית גת.
- ריטה דוברוב — אזור השרון והשומרון טל. 052-21313 כפר סבא, פתח־תקוה, רמתיים־הוד השרון, רמת הדר, הרצליה, נתניה, כפר שמריהו, רמת השרון.
- דבי דליה — אזור גוש דן טל. 03-200324, 290711 ת"א, ר"ג, קריאון, סביון, גבעתיים, יהוד, יפו, קרית קריניצי, גבעת שמואל, תל השומר, רמת אפעל

דרושות מדריכות מהאזורים הבאים:
חולון, בת־ים, נס ציונה, ראשון לציון, רחובות, רמלה, לוד, יבנה, אשדוד, אשקלון, קרית־מלאכי, קרית־גת, שדרות.
כמו כן מהמושבים והקיבוצים בסביבה.

nature beauty

יופי ישראלי - זה "נייטשר ביוטי"

אסטרגל בע"מ

דרושים
- ● **מהנדס אלקטרוניקה** — למכירת ציוד בקרה
- ● **מהנדס מיכשור** — למכירת מיכשור תעשייתי
- ● **הנדסאי אלקטרוניקה** — למכירת ציוד בקרה

רצוי נסיון בתעשיה.

נא לפנות לזאב סולר טלפון 03-623422.

סוכנות בטוח גדולה בתל־אביב מחפשת
מנכ"ל
מועמדים רציניים בלבד, בעלי נסיון קודם בענף הביטוח ובניהול צוות עובדים -

מתבקשים לפנות בכתב יד לת.ד. 4126 תל־אביב.

למפעל גדול
דרוש
לתפקיד מקצועי ניהולי
משרה מס' 261/86

כשורים דרושים:
- ° הנדסאי מכשור/אלקטרוניקה וחשמל.
- ° נסיון מקצועי של 7 שנים בתחום המכשור/החשמל.
- ° שליטה מלאה בעברית ואנגלית טכנית.
- ° כושר נהול צוות עובדים – מוכח.

העונים לכישורים הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב לגבעת זאב ת.ד. 538 ד.נ. הרי ירושלים עבור משרה מס' 261/86

תעשיות רכב בע"מ
דרושים לנו:
מסגרים/רתכים
מעולים

הכישורים הדרושים:
- * לאחר שרות צבאי
- * 5 שנות נסיון
- * שליטה מלאה בשרטוט ועבודה לפי תכנית.

למתאימים מובטחים תנאי העסקה מיוחדים בהסכם אישי.

נא לפנות למנהל כח אדם.
ת.ד. 535 נצרת עילית טלפון 065-58112

לחברה תעשייתית גדולה בענף המזון
דרוש
איש מכירות לאיזור הדרום
- ●בעל רקע ונסיון בהפצת פרצת ... בקידום מכירות
- ●צעיר ודינמי ● מגורים בבאר שבע ● בעל רשיון נהיגה.

נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים ולציין מספר טלפון, לת.ד. 1051 באר־שבע 84110, עבור "איש מכירות".

גדות
תעשיות פטרוכימיה בע"מ מפרץ חיפה

דרושים
מכשירנים
הכישורים הדרושים:
* נסיון של 3 שנים בתעשיה הכימית.
רצוי בשטח הפנאומטיקה ו/או אלקטרוניקה
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים
נסיון קודם למנהל כח אדם
ת.ד 1780 חיפה או טלפונית 04-724401

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה התשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

למשרד עסקים ארצי
סוכנים/ות פרסום
למש"ת, ניסיון + רכב הכרחי
שכר גבוה למתאימים
איתי 02-535483
לאחר 18.00-14.00

לחברה מסחרית גדולה בחיפה העוסקת בייעוץ, יבוא, ייצוא ושיווק חומרי גלם לתעשיה הכימית
דרושים (ות):
כימאי/מהנדס כימאי
לקידום פעילות מסחרית.
יידרש מן המועמד
- * כושר למימוש ידע טכני למטרות ייעוץ ושיווק.
- * כושר/נסיון במו"מ עם ספקי/ צרכני כימיקלים ושירותים כימיים בארץ ובחו"ל.
- * הכרת התעשיה הכימית.
- * ידיעת השפה האנגלית על בוריה (שפה נוספת יתרון).
- * נסיון קודם בייעוץ ומכירות יתרון.

מזכירת שיווק
לתמיכה במערכות השיווק והייצוא של החברה וקיום קשר עם לקוחות.
יידרש מן המועמדת:
- * נסיון בעבודת משרד.
- * כושר ארגון ויוזמה.
- * יכולה הדפסה בעברית ואנגלית.
- * נדרש נסיון בהפעלת טלקס.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד לת.ד. 70 חיפה.

מ.י.ל. המכון הישראלי למינהל
ביה"ס הותיק והגדול להכשרת עובדי משרד וחשבונאות

דפאל ויהושע אדירה בע"מ
החברה הגדולה והותיקה לשרותי העסקת עובדים

אנו נכשיר אותך לעבודה מעניינת ומכניסה

אנו נכשיר אותך תוך מספר שבועות והשכלתך בכל מקום בארץ ללא תלות בגילך למקצועות:
- ◀ מעבדת תמלילים על מחשבי P.C
- ◀ כתבנית עברית־אנגלית
- ◀ מנהלת חשבונות
- ◀ קלדנית
- ◀ מפעילת מסוף מחשבי P.C

בוגרות הקורסים תופננה לעבודה ברשת דפאל המעסיקה כיום למעלה מ־1200 עובדים במפעלים ומוסדות שונים בארץ

פני עוד היום לסניפי המכון הישראלי למינהל:
הסניפים פתוחים בין השעות: 9.00-1.00 לפנה"צ, 16.00-19.30 אחה"צ

תל־אביב בן יהודה 29 [illegible] טל' 297421	חיפה ביאליק 12 [illegible] טל' 684505	ירושלים יפו 36 [illegible] טל' 221833	באר־שבע החלוץ 88 [illegible] טל' 72877	רמת גן ביאליק 47 [illegible] טל' 726123	פתח־תקוה אליעזר 13 [illegible] טל' 913686	רחובות הרצל [illegible] טל' 453632	
ראשל"צ הרצל 35 [illegible] טל' 958801	בת ים [illegible] טל' 584181	חולון סוקולוב 48 בנין הסופר טל' 880888	רמלה הרצל 84 [illegible] טל' 242286	הרצליה סוקולוב 36 [illegible] טל' 87887	כפר סבא [illegible] טל' 444208	אשדוד [illegible] טל' 25634	נתניה הרצל 24 כיכר ציון טל' 22404

פריקלאס ים המלח בע"מ
למפעלנו במישור רותם דרוש:
כימאי/מהנדס כימיה
לתפקיד רב אתגרים בתחום השיווק.

כישורים נדרשים:
- תואר ראשון בכימיה/הנדסה כימית.
- נסיון קודם בתחומי הפולימרים, תעשית הגומי או הפלסטיקה – יתרון.
- ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין – שפות נוספות יתרון.
- נסיון בשיווק מוצרים טכניים, כולל שרות ללקוחות.
- נסיון מסחרי וכושר ניהול מו"מ עם לקוחות.

- 5 ימי עבודה בשבוע -
– תנאי שכר יקבעו על פי כישורי המועמדים.
– למועמדים מחוץ לאזור תינתן עזרה בדיור –
– מודעה זו מתייחסת לנשים וגברים כאחד –

כתובת לפניות: פריקלאס ים המלח בע"מ, מישור רותם, ד.נ. ערבה, מיקוד 86800. טל: 057-53031.

למחלקת אחזקה במפעל בתחום הכימיה
דרוש/ה
מהנדס/ת מכונות
- ★ בעל/ת ניסיון בתחום אחזקה ותכנון
- ★ למועמד/ת בעל/ת ניסיון במערכות ניסוי - עדיפות

מועמדים ייפנו לת.ד. 4186 חיפה מ. 31041

לחברת יבוא רכב
דרושים
1. מכונאים לרכב בנזין
   - * יוצאי צבא.
2. קופאיות
   - * 5 שנות נסיון המלצות
3. בוחן רשוי
   - * בעל תעודת בוחן מוסמכת.
4. מחסנאי לחלקי חילוף
   - * בעל נסיון מעשי בענף הרכב.
5. מנהל/ת־חשבונות
   - * סוג 3־2, עם 3 שנות נסיון.
6. איש מכירות
   - * בעל נסיון בענף הרכב.

להתקשר לטל' 03-337350 או לכתוב לת.ד. 9107, תל־אביב, 61090.

למפעל בעלי אליס דרושים
מוכרות מנוסות לחנות המפעל בראשל"צ
אפשרי משרה חלקית
תנאים טובים למתאימות
טל. 03-839912

למשרד רואי חשבון בת"א
דרושות
- * **מעבדת תמלילים** עברית־אנגלית
  עדיפות לבעלת נסיון בהדפסת מאזנים על "לנירי"
- * **כתבנית מנוסה** בעברית

המעוניינות תפנינה טלפונית 03-653901 או בכתב לת.ד. 29323 תל־אביב.

למפעל אלקטרוניקה באזור המרכז
דרוש/ה
הנדסאי/ת ייצור
למחלקת תיקצוב ובקרה
(משרה מס' 14/77)
- ★ לעבודה בהכנסת תקנים בייצור ובבקרת פרוייקטים לזמן ארוך.
- ★ נסיון של 3 שנים לפחות בנושאים דומים.
- ★ בעל/ת נסיון בעבודה עם מחשב.
- ★ ידיעת השפה האנגלית — יתרון.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 29588 ת"א ולציין מספר המשרה על גבי המעטפה.

יש לך הזדמנות להרוויח הרבה כסף!
מיועד לתושבות תל־אביב והמרכז, חיפה, ירושלים ובאר־שבע.

הכישורים הנדרשים:
- השכלה על־תיכונית.
- הופעה ייצוגית.
- כושר שכנוע.
- גיל מעל 30.

מצפה לך משרה בתחום מכירות ביטוח.

פני בכתב יד לת.ד. 1469 ת"א 61014 וציייני ע"ג המעטפה עבור "ביטוח".

לרהיטי אלפא בניר צבי
דרוש
פקיד למשרד הייצור
לתאום הייצור וקשר עם הלקוחות
כישורים נדרשים:
נסיון בתעשיה — עדיפות לטכנאי ייצור.
להתקשר החל מיום א'
לטלפון: 08-225641, 08-246499.

דרושים
- * **קלדנית** עברית אנגלית ל־WM—I.B.M PC
- * **גרפיקאי/ת - שרטט/ת**

בעלי נסיון של 5—3 שנים
נא להתקשר לציון טל. 03-258810
תנאים מצוינים למתאימים

כפר הנוער קדמה
(ליד צומת קסטינה)
מטפל בנערים ונערות מנותקים
מעוניין
במדריכה
(רווקה)
לעבודה בגילאי 18—17

דרישות:
אישיות בוגרת, תעודת בגרות ויותר רצוי נסיון קודם.
מגורים במקום — חובה!
תחילת עבודה — מיידית.

פרטים: אבי קורן 055-82126 055-82009.

לסוכנות ביטוח מתפתחת
דרושים
סוכני/ות ביטוח
עם נסיון בביטוח אלמנטרי
נא לפנות בכתב־יד, בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 1469, תל־אביב – 61014.
עבור: "סוכני/ות ביטוח"
– סודיות מובטחת –

קינג בע"מ
למפעל מתכת באיזור התעשיה החדש ראשל"צ
(עי"ר "גליי")
דרושים:
1. עובדי ייצור
2. עובדי ייצור למשמרת לילה
3. עובד ציפויים
4. עובדות/ים לעבודות אריזה
5. חרט לעבודת ייצור למשמרת לילה

- ✱ 5 ימי עבודה
- ✱ תנאים סוציאליים מלאים

תושבי האיזור יתקשרו לטלפון: 03-9612199

לשרותי מחקר שמירה ובטחון בע"מ
דרושים
שומרים
באזור תל־אביב המרכז
יד גיל 55
03-615686

דרושה
- ★ עורכת דין בכירה

ליום עבודה מלא רצוי
להתקשר לטלפון
03-286065 03-282760

לגולן תקשורת בע"מ דרוש
מנהל מכירות
פרטים: 03-499588

אבירם גרפולוגיה מינהלית
ללקוחתנו
חברה להשקעות
בתל־אביב
דרושה
מזכירה עצמאית
לפנות בכתב יד בפירוט תולדות חיים ונסיון לת.ד. 101 סביון 56915 עבור "מזכירה".
– סודיות מובטחת –

הלוח הכללי **ידיעות אחרונות** **הלוח הנפוץ ביותר** **וב דבר ראשון בבוקר**

חברה ישראלית לקופסאות פח בע"מ
למפעלינו בפתח-תקוה ובכפר-סבא
דרושים
מכונאי תעשיה
בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי מגמת מכונות או מכניקה עדיפה עדיפות לבעלי נסיון בתעשיה או בצה"ל. העבודה ב-3 משמרות 5 ימי עבודה בשבוע שכר ותנאים טובים.
לקביעת ראיון נא להתקשר מיום א' בבוקר טלפון 03-9225321 לאגף כח אדם או 052-25241 למר שרון.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים העבדתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

למפעל תעשייתי באיזור יהוד
דרושים:
1. **מהנדס מכונות**
2. **הנדסאי/טכנאי מכונות**
ניון הכרחי
להתקשר: 03-364144

מכללת יהודה ושומרון
קדומים אריאל
המכללה מבקשת מועמדים לתפקיד
מנכ"ל ומזכיר אקדמי
הכישורים הנדרשים:
— יכולת אירגון וניהול מערכות ברמה גבוהה.
— השכלה אקדמית מלאה (רצוי תואר שני).
— נסיון בניהול חינוכי.
— נסיון בעבודה במסגרת אקדמית.
— רצויה מעורבות והיכרות בנושאי פיתוח ובינוי.
— עדיפות לתושבי יהודה ושומרון.
— התפקיד כרוך בעבודה בשעות בלתי שיגרתיות.
פניות בכתב יד בלבד כולל קורות חיים ניתן למסור עד לכ"ז בחשון תשמ"ז 28.11.86 למשרדי המכללה בקדומים
טלפון: 052-921757.

מיכון למטע — פרדס חנה
דרושים
1. **מסגרים** בעלי נסיון ויכולת עבודה עצמאית
2. **רתכים** בעלי נסיון וברמה גבוהה
3. **מפעיל מכונות לעיבוד פח**
להפעלת מכבש וגליוטינה „סינת"
תנאים טובים — 5 ימי עבודה בשבוע
לפנות בשעות העבודה למיכון למטע בע"מ פרדס חנה ת.ד. 71 37100
טל. 063-71268.

לחברת שרותים ארצית
דרוש
מנהל תיפעול
בעל הכישורים הבאים:
1) נסיון רב ויכולת ניהול עבודה ופקוח בשטח.
2) ניסיון בניהול משא ומתן ויצוג בפני לקוחות.
3) ניסיון בטיפול וניהול עובדים.
4) בעל רשיון נהיגה + טלפון
5) מגורים באיזור גוש דן.
נא לפנות בכתב אל ת.ד. 11116 תל-אביב עבור „מנהל תיפעול" תוך פרוט קורות חיים ונסיון בעבודה.

למטבחי „רגבה"
דרושים
מוכרים/ות
לעבודה במשרה מלאה
רצוי עם נסיון במכירת ארונות מטבח.
לפנות מיום ראשון אחה"צ למישקה בטלפון: 03-252478/9.

לסוכנות ביטוח בתל-אביב
דרוש
עוזר
למנהל חשבונות ראשי
ליום עבודה מלא.
בעל נסיון בענף וידע בעבודת מחשב.
טל. 03-652121 למורים.

מלון 5 כוכבים בירושלים
מחפש
מנהל מכירות
דרישות התפקיד:
* מועמדים בעלי 3 שנות נסיון לפחות בתפקיד דומה.
* היכרות רחבה של ענף התיירות בארץ ובחו"ל.
נא לשלוח קורות חיים מכתב"יד בצירוף תמונה לת.ד. 7686 ירושלים — עבור „מנכ"ל".

לחברה צעירה
דרוש
למשרה מלאה
שליח
צעיר ונמרץ
רצוי עם וספה
טל. 03-482217 מיום א'

לחברת שיווק
דרושים
1. מוכרות לחנות
2. מחסנאי
העבודה באזור תל-אביב
לפרטים לפנות טל: 03-455141 לברוך

טור-דרום נסיעות ותיירות
דרוש/ה
פקיד נסיעות
BOOKING CLERK
עבודה מפוצלת 4 שנות נסיון במשרד נסיעות
נא להתקשר לרבקה
טלפון 03-236042 03-237833
סודיות מובטחת

לחברת יבוא מוצרי סטריאו
דרוש
סוכן מכירות
לאזור המרכז
להתקשר 03-658502

לחברה קבלנית באזור אשדוד
דרושים:
1) מנופאים
2) מסגרים
טלפון בה"א 03-457694
03-456427, משרד באשדוד 055-28432

ליקב ראשל"צ
דרוש
מלגזן מנוסה
בוגר לאחר צבא
לעבודה קבועה
טלפון: 03-942021

בחור אחראי
בעל רשיון נהיגה לחלוקת ציוד בכל הארץ.
טלפון: 052-540247
052-552182

לעוז-און בע"מ
דרוש
מבלטן
עם ניסיון בבניית תבניות.
— 5 ימים בשבוע —
03-800117
לגב' המר

למחלבת „טרה"
רח' יגאל אלון 115 תל-אביב
ד ר ו ש
טכנאי מזון בענף החלב
בעל נסיון של 5 שנים לפחות בנהול מחלקה
לקביעת ראיון נא לפנות טלפון 03-217104, לשרה.

למפעל מזון באזור תל-אביב
דרושים
מכונאים
למכונות אריזה
עדיפות לבעלי ידע בחשמל
* נסיון קודם במכונות אריזה
העבודה במשמרות
להתקשר 03-218283

מזכירה
לחברת יבוא
ציוד רפואי.
הפעלת מחשב,
שליטה טובה באנגלית.
הכרחי נסיון קודם.
203992

מורים מנוסים
לאנגלית
לעבודה חלקית בשעות הערב, בת"א, פתח תקוה וכפר סבא.
שנתיים נסיון לפחות.
912893 03-900153

לאקיים חולון דרושות:
1. מנקות אם בית למשרה מלאה או לחצי משרה
2. מדריכת בית לדירת מגורים חצי משרה
לפנות טלפון 5563501 או ת.ד. 5361

---

* תופרים/ות לבגדי עור
* גזרן
* בעלי מקצוע לעור
03-7513350

אם אתה באמת רוכש מודעות מקצועי ומעונין להרויח הרבה כסף
התקשר 284569

למשרד תכנון
דרושה
שרטטת חשמל
לאחר שרות צבאי
טלפון 03-216491

מסגר מעולה
מסגר רתך מעולה
תנאים מצויינים
למתאימים
08-221053
03-708357

למפעל נעלים גדול דרושים
סוכני מכירות קרביים
רכב ונסיון קודם הכרחי
תנאים טובים למתאימים
לפנות בצירוף קורות חיים
לת.ד. 29855 מיקוד 61298
ת"א עבור סוכן

לחברת בטוח דרוש
עורך-דין
לתפקיד מנהל מחלקת תביעות
בעל נסיון קודם בענף
נא לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 1059 ת"א, מ. 61015.
— סודיות מובטחת —

למעוף שלטים בע"מ
דרוש/ה
גרפיקאי/ת
* לעבודה במשמרות על מסוף גרפי.
* רצוי ידע בשרטוט
בפרטים נא לפנות החל מיום א' 03-9230477-8-9 לדניאל

למפעל תעשייתי מצליח המייצר ומוכר מכונות וחלקיהן בכל הארץ
ד ר ו ש
איש מכירות מעולה
* בעל יוזמה, עצמאות וחריצות
* אמין וישר
* יכולת שכנוע גבוהה
* נסיון 3—2 שנים
נא לפנות בכתב לת.ד. 447 כפר סבא מיקוד 44100

דרושים לבית ספר יהודי בקולומביה
מורים
להוראת העברית ומקצועות עבריים
אחד מבני הזוג דובר ספרדית
להתקשר לטלפון 063-89090
לקביעת מועד לראיון.

למפעל אריגה באיזור ת"א
מנהל מפעל
כישורים נדרשים:
1) ידע ונסיון במכונ-לוגיה טכסטילית ואריגה.
2) כושר אירגון וביצוע ויכולת לנהל מפעל.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בפרוט מלא של כישוריהם וקורות חייהם לת.ד. 29265 תל-אביב

למושב בני עטרות
דרוש
מרכז פרדס בעל נסיון
הצעות בכתב למושב בני עטרות דואר בני עטרות
מיקוד 40991

למפעל תעשייתי גדול
באיזור חיפה
דרוש/ה
רואה חשבון
הכישורים:
* בוגר ראיית חשבון.
* נסיון ויכולת לניהול ועבודה עם צוות עובדים.
* רצוי נסיון בהנהלת-חשבונות של ארגון גדול הקשור למערכות מחשב.
* תנאים טובים למועמדים המתאימים.
נא לפנות מכתב-יד לת.ד. 612 קרית-ביאליק מיקוד 27000 עבור מס' 214
— סודיות מובטחת —

למחקר על ציפורים בערבה
דרושים:
עוזר מחקר, מתנדבים.
מגורים במקום, רצוי רקע בנושאי ביולוגיה.
פרופסור אמוץ זהבי, 03-420812
(בית) — 03-224780.

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו, חברת אלקטרוניקה בענף התקשורת, דרוש
טכנאי אלקטרוניקה
בעל נסיון בתחום התקשורת, לעבודה במעבדת השירות של החברה בתל-אביב.
ידע בתיקון מכשירי טלפון, חייגנים ומזכירות אלקטרוניות – הכרחי.
העבודה עצמאית ואחראית ביותר.
תנאים טובים למתאים.
לפנות ליהודה בטל. 03/292949. מישרה 77.

U-MAN
להברה המובילה בגיוס, הכוונה והדרכת כח-אדם, למשרד בתל-אביב, דרושים:
אחראי/ת השמות
לעבודה מעניינת עם אנשים, הכוללת ארגון מאגר כ"א, זימון מועמדים והכוונה למישרות מתאימות.
המישרה אחראית ביותר ובעלת אתגר, עם אפשרות טובה להתקדם.
דרושים יעילות, מרץ ויוזמה. מישרה 140.
פקיד/ת כח-אדם
האוהב/ת לעבוד עם אנשים, לתפקיד מעניין ומגוון הכרוך בקשר טלפוני עם מועמדים וקבלתם.
יוזמה ופיקחות הכרחיים. מישרה 141.
מנהח' יחידת רישום
לעבודה במדור הכספים, הכוללת הכנת החומר לתכנון כספי ותזרים מזומנים, בניה ורישומי מחשב. חריצות ויכולת ארגון טובה – הכרחיים.
רצוי רקע בהנהלת חשבונות. מישרה 142.
לפנות ליהודה בטל. 03/293482.
שכר ותנאים טובים למתאימים/ות.
סודיות השמר בקפידה.

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו, חברה מובילה בתחומה בארץ, דרוש
מכונאי אחזקה
בעל ידע בפניאומטיקה ונסיון של 4 שנים לפחות באחזקה, לטיפול במערכות קו הייצור.
העבודה מעניינת ואחראית ביותר.
מקום העבודה – באיזור השרון.
שכר ותנאים טובים למתאים:
להתקשר ליהודה בטל. 03-292949.
מישרה 130.

U-MAN
לחברה ארצית למיכון משרדי, עבור סניפה בתל-אביב, דרושים
טכנאים
למכונות צילום מסמכים
עדיפות לבעלי נסיון. מישרות 90.
לפנות בכתב לת.ד. 6610 תל-אביב 61066.

אי.אח.אס שרותי כח אדם בע"מ
ללקוחותינו באזור גוש דן
דרושים:
1. **מנהל חשבונות ראשי**
לניהול צוות העובדים.
2. **מזכירות מעולות**
עברית/אנגלית
לעבודות קבועות במשרות מלאות
לפרטים — 951422
לא עבודה עבודה

למפעל אופנה בתל-אביב דרושה
אחראית לתפעול מחשב דיגיטל 11/23
ובעלת נסיון וידע בקלדנות
שעות העבודה 16.00—7.30
טלפון: 03-656416

למשרד עורכי דין בחולון דרושה
מזכירה פקידה
מעולה לעבודה אחה"צ בשעות 16.00—19.30
(4 פעמים בשבוע).
שליטה במעבד תמלילים הכרחית.
לפנות: 841938, 846322.

מזכירה
מפעל דינמי ומתפתח בת"א זקוק למזכירה למשרה מלאה, זריזה, עצמאית בעלת יוזמה ואחראית. „ביצועיסטית" שתוכל לקבל על עצמה משימות ולוודא ביצועם.
יכולת לתפקד בתנאי לחץ ת.ד. 37319 ת"א

U-MAN
עבור אחד מלקוחותינו, מפעל בענף המזון, דרוש
מסגר/רתך
לביצוע עבודות אחזקה ואחזקה-מונע של ציוד המפעל.
נסיון בתחום האחזקה הכרחי.
מקום העבודה בתל-אביב–יפו.
תנאים טובים ואפשרות קידום למתאים!
להתקשר ליהודה בטל. 03-292949
מישרה 110.

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו, חברת ביטוח גדולה בתל-אביב, דרוש
מקבל עסקים – חתם רכב
להכנה וחיתום של פוליסות רכב, בעל נסיון של 3 שנים בחברת ביטוח.
העבודה מעניינת ואחראית. גיל – עד 35.
למתאימים מובטחים תנאים הולמים.
לפנות ליהודה בטל. 03/293482.
מישרה 240. סודיות תשמר בקפידה.

U-MAN
עבור אחד מלקוחותינו, מפעל גדול באשדוד, דרוש/ה
פקיד/ת יבוא
בעל/ת נסיון של 3 שנים במחלקת יבוא, לעבודה אחראית ביותר, מעניינת ומגוונת.
התפקיד דורש שליטה מלאה באנגלית – רצוי כשפת אם, הדפסה עברית-אנגלית וידע בהפעלת טלקס ומחשב.
שכר ותנאים הולמים למתאים/ה.
להתקשר ליהודה בטל. 03/292949.
מישרה 155.

האוניברסיטה הפתוחה
ל"תפנית" דרושה
עוזרת לארגון קורסים והשתלמויות
במשרה מלאה
הכישורים הדרושים:
• 5-3 שנות נסיון מוכח בעיסוקים רלוונטיים.
• ידע בהדפסה (עיבוד תמלילים).
• נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות.
נא לפנות בכתב ל"תפנית", האוניברסיטה הפתוחה רחוב קלאוזנר 16, רמת-אביב 61392.

מכון התקנים הישראלי
דרושים
1. **לבורנט/ית**
בעל/ת נסיון קודם במזון.
2. **אלקטרונאים**
בעלי נסיון צבאי.
בדבר פרטים נא לפנות למשרד כח-אדם רח' האוניברסיטה 42 רמת-אביב.
סמל המהוגה סמל האיכות

חברה ישראלית לקופסאות פח בע"מ; למפעלנו בפ"ת
דרושים
חשמלאים מוסמכים
רצוי ידע באלקטרוניקה
בעלי נסיון בתעשיה, העבודה ב-3 משמרות 5 ימי עבודה בשבוע, תנאים מלאים וטובים.
המעונינים מתבקשים לפנות מיום א' בבוקר לאגף כח אדם
טלפון: 03-9225321.

להברה המשווקת מוצרי ... ליהודים
דרושים
אנשי מכירות מעולים
+ רכב לאזורים גוש דן, ירושלים, חיפה.
נא לפנות בכתב יד בצירוף נסיון קודם לת.ד. 18248 תל אביב.

לחברת שיווק דרושה
מזכירה
ליום עבודה כלא
רצוי עם ניסיון
טלפונים: 810148, 812041

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו, סוכנות ביטוח גדולה בתל-אביב, דרוש
מפקח מכירה
להקמה ופיתוח של יחידת מכירות.
המישרה אחראית ביותר, עצמאית, מעניינת ובעלת אתגר.
הכרחי נסיון של שנתיים לפחות בתחום ביטוח-חיים – רצוי כסופרוייזר.
נחוצים חריצות, התמדה וחוש מסחרי מפותח.
גיל: 35–27. תנאים טובים מאד למתאים.
לפנות ליהודה בטל. 03/293482, מישרה 340.
סודיות תשמר בקפידה.

U-MAN
עבור אחד מלקוחותינו, קואופרטיב חקלאי גדול, דרוש
מנהח"ש מדופלם
לעבודה מעניינת, עצמאית ואחראית ביותר.
דרוש ידע בפיננסים, בהשבונאות חקלאית, בביטוח, בהפעלת מחשב ובקריאה מאזנים ממחשבים ויתוחם.
חריצות ויכולת עבודה עצמאית – הכרחיים.
גיל: 35 – 45. מקום העבודה בהדרה.
לפנות ליהודה בטל. 03/292949,
או בכתב לת.ד. 6610 תל-אביב 61066.
מישרה 420. סודיות תשמר בקפידה.

דנאל שירותי כוח אדם
למחלקה התעשייתית:
ת"א רחובות ואשדוד
ד ר ו ש י ם
* **שרטט/ת צנרת I.C.S** (אינסטלציה) תעופתי.
* **אלקטרונאים** יוצאי ח"א ניסיון בחיווט אויוני
* **מכונאים מנוסים** יוצאי ח"א ניסיון במטוסים אמריקאים.
* **חשמלאי מטוסים** יוצאי ח"א ניסיון במטוסים אמריקאים.
* **רתך ארגון** בעל ניסיון
* **חרט/כרסם** רגיל + ידע ב-C.N.C בעל 5 שנות ניסיון
* **מסגרים/רתכים** ידע בקריאת שרטוט לעבודה באזור המרכז - ת"א
* **מלחימות** למעגלים מודפסים לעבודה במשמרת I-II
* **מפעיל שופל 950** בעל ניסיון לעבודה באשדוד
* **צבע תעשייתי** ניסיון בהתזה ובתנורים. לאזור המרכז - ת"א

למתאימים שכר הולם, הסעות, ארוחות ותנאים סוציאליים מלאים.
בדבר פרטים נוספים לפנות לסניפנו:
תל אביב
רח' גורדון 88 טל': 222266, 245541, 03-240878, 03-245531
רחובות
רח' הרצל 187 בפסג' טל': 08-455904
אשדוד
רח' חגווין 8 טל': 055-32221, 055-33644

هكذا من الاصل

אסטרונאוטיקס

דרושים

תכנת אחראי מערכת -

SISTEM MANAGER

להפעלה, פיקוח/כתיבה UTILITIES תחת מערכת הפעלה V.M.S

* הכרת מערכת הפעלה V.A.X/V.M.S
* 3 שנים נסיון.
* יכולת עבודה עצמאית.

מהנדס מכני/דיזוד

בעל נסיון באנליזות וניסויים טרמיים ודינמיים לפי מפרטים צבאיים.

5 ימי עבודה בשבוע.

תנאים נאותים למועמדים המתאימים

סודיות מובטחת.

לפנות לאסטרונאוטיקס, אגף האיגוד רח' הירקון 23 בני־ברק, ת.ד. 882 מיקוד 51261. או טלפונית: 03-784212.

לחברה בענף הטקסטיל דרושה

פקידה למשרה מלאה

לתפקיד ניהול משרד ממוחשב.

הכישורים הנדרשים: שליטה בעברית ואנגלית כולל הדפסה וניסוח טלקסים. נסיון ביבוא - יתרון. שפה נוספת גרמנית-יתרון.

לפנות לטלפון 03-451787 בין השעות 8-13.00 החל מיום א'.

דפרזהב

דרושים/ות

פקידות

* בוגרות תיכון
* שעות עבודה: 7:30-15:00
* שבוע עבודה בן 5 ימים
* מתאים במיוחד לנשים בגיל 35-45 (עם ילדים בוגרים)

כתבנית אנגלית

* בעלות ידע מושלם בשפות עברית ואנגלית
* שעות עבודה נוחות
* שבוע עבודה בן 5 ימים

נא לפנות בכתב, בציון קורות חיים, לת.ד. 33023 תל־אביב 61330 עבור מיכל. פניות טלפוניות לא תענינה.

חברה לדיזל גנרטורים ביהוד

דרושים

1. איש שרות

2. חוטט לוחות חשמל

לחברת תמרוקים וחמרי ניקוי גדולה

דרוש

איש מכירות

רצוי בעל נסיון קודם בענף

גיל 25-35

נא לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים לת.ד. 35, אזור.

ד ר ו ש

נהג לפרטי

03-472186

לאמלקר תעשיות מחשבים ותוכנה

דרושים

1) **אנשי מכירות**

נסיון + רכב חובה.

2) **טכנאי אלקטרוניקה**

3) **מזכירה כתבנית**

עברית אנגלית.

תנאים מעולים למתאימים.

לפנות לטלפון 053-22570

הלוח הכללי

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

יכין חקל בע"מ

1. דרושים/ות באזור פתח־תקוה ובאזור רחובות

מנהלי עבודה בפרדסים

2. למשרדנו ברחובות דרוש

אגרונום

לתפקיד מפקח גושי לפרדסים

רצוי מקום מגורים בסביבה

הדרכה תקבע לפי הכישורים

המעוניינים יפנו בכתב אל: אגף כח־אדם, ת.ד. 332, תל־אביב 61002.

מועמדים מתאימים בלבד יענו

לחברת קריסטל

ב ת - י ם

* **מחסנאי טכני**

לעבודה מגוונת הכוללת אחזור

* **מכונאי תעשיה**

נא לפנות לטלפון 03-5514111/2/3

משען MISHAN

אגף מוסדות ילדים ונוער

לכפר הנוער "אורים" בקרית טבעון

דרושים:

מדריכים חברתיים

מגורים במקום

לקבלת פרטים נא להתקשר בין השעות 8.00-16.00 לטלפון 04-931180

מנהל חשבונות

סוג 2 - 3

לניהול חשבונות לקוחות במחשב

לפנות בכתב בפירוט קורות חיים הכשרה ונסיון מקצועי לת.ד. 9155 תל־אביב 61091 עבור "מנהל חשבונות"

יותר טוב מנפאואר

למחלקה הטכנית ת"א

רח' בן־יהודה 12,

א'-ה', 08.00-14.00

טל: 03-298877, 284128

דרושות

מלחימות/ מחווטות

למשמרות ראשונה ושניה.

2 שנות נסיון, עדיפות ליוצאות במצ"א

תנאי עבודה משופרים.

עבודה באיזורי: ת"א, פ"ת, חולון, הרצליה, רמת־השרון

מנפאואר MANPOWER

החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

קום תעשיות תוכנה בע"מ

יצרני "קום ניהולית" התוכנה המובילה לעסקים המשתמשים במערכות XENIX/UNIX

דרושים:

* **מהנדס/הנדסאי/ת תעשיה וניהול**

ליישום ושיווק מערכות תוכנה לניהול ייצור ותפ"י

* **איש/ת מכירות**

לשיווק מערכות תוכנה לניהול עסקי. (רצוי רקע מסחרי)

על המועמדים להיות בעלי כושר שכנוע ניהול מו"מ והופעה ייצוגית

נא לפנות לקביעת ראיון, טל. 03-7516434-5, לרב

COM

רב משתמשים זה אותו

לחברת יבוא ושיווק דרושה

מזכירה

רצינית ואחראית המוכנה לעבוד לעיתים מעבר לשעות המקובלות

לפנות לשוש 03-5407314

לתיאטרון הקאמרי

דרושים

עובדי במה ותאורה (חשמל)

על המעוניינים לפנות למשה כהן

טלפון: 03-246211.

השכר בהתאם לכישורים.

GENERAL ELECTRIC

בירושלים

דרוש

טכנאי שרות

למוצרי חשמל ביתיים

* בעל נסיון של שלוש שנים בתיקון מקררים, מכונות כביסה ומדיחי כלים
* בעל רשיון נהיגה

לקביעת ראיון שיתקיים בירושלים נא להתקשר למירה 052-552233

- סודיות מובטחת -

ג'נרל מהנדסים בע"מ

תלמה

למפעל ש פ ע בערד

דרושים

1. מהנדס מכונות

הכישורים הדרושים:

* בוגר הנדסת מכונות
* נסיון בתעשיה בניהול ומעקב אחר פרויקטים ואחזקה מתוכננת.
* ידיעת השפות עברית ואנגלית כולל התכתבות.

2. מכשירן מנוסה

הכישורים הדרושים:

* השכלה תיכונית מקצועית ומעלה.
* ידע ונסיון באלקטרוניקה ופניאומטיקה בתעשייה רצוי בתחום מכונות אריזה אוטומטיות.
* ידיעת השפות עברית ואנגלית.
* נכונות למגורים בערד וסביבתה.

המעוניינים מתבקשים לפנות לטל' 057-958049 או 057-957860 לגב' אליה בימים א'-ה' בשעות 08.00-16.00 או לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לשפע, תעשיות פרוסאון בע"מ, רח' התעשייה 12, ערד.

תלם בע"מ

מקווה ישראל 2 תל-אביב

שרותי כוח אדם

מחפשת **אותך!!!**

לתפקידים:

* גיוס, מיון והשמת כח אדם
* כושר מכירה ומו"מ בדרגים גבוהים
* רצוי בעל/ת נסיון בנושאי כח אדם
* עד גיל 35

נא לפנות לטל. 03-611823, 615652

מזכירת מחלקת תוכנה

לטיפול בפניות לקוחות התוכנה וניהול האדמיניסטרציה המשרדית במחלקה.

כישורים נדרשים:

אינטליגנציה גבוהה

יחסי אנוש טובים עם לקוחות.

ידע (בסיסי) בהנה"ח

נסיון וידע במחשבים - יתרון !!

שעות העבודה: 08.00-17.00

טלפונים: 03-332808, 339472, 335518

- סודיות מובטחת -

לחב' סולומון שאל ושות' בע"מ

דרושה **קבוצת שלד**

עם ציוד לפרויקט בניה מעל 1000 מ"ר באיזור חיפה

קבלנים עם המלצות לפנות טל. 04-714030

לודזיה רוטקס

דרושים:

1. מנהל יחידת דפוס.

נסיון בהדפסת משי על גורים. מומחיות בהתאמת צבעים וגוונים. כושר ניהול צוות עובדים.

2. תדמנית

בעלת נסיון בטריקו.

לתאום פגישה נא להתקשר לטלפון: 807112.

בוא תרגיש לודזיה

מדריכים

לחוגי סיירות וידיעת הארץ

בעלי רקע בידיעת הארץ, רצוי נסיון קודם בהדרכה.

העבודה בחוג חלקית/ומתאימה גם לסטודנטים.

הרצליה, רעננה, כפרסבא, טלפון 03-901112

ת"א וסביבתה טלפון 03-811181

רחובות וסביבתה טלפון 08-451725

ירושלים טלפון 02-231918

ראשל"צ טלפון 03-375063

(למח' נוער).

החברה להגנת הטבע

קימי

למפעל מזון ביבנה דרושים:

מנהל יצור

* בעל נסיון קודם של 3—5 שנים בניהול יצור בתעשיית המזון
* יכולת ביצוע, יוזמה ומוטיבציה
* יכולת ונסיון בניהול צוות של כ-50 עובדים עד גיל 35
* עדיפות לתושב יבנה או הסביבה

מקדם מכירות סוכנים

מנוסה בעבודת שטח עם מעדניות ו/או מסעדות

* בעל נסיון בענף המזון ובקידום מכירות
* בעל רכב (חובה!) גיל 21—28

מקדם מכירות

לרשתות שיווק

* אדיב ונעים הליכות
* בעל רכב (חובה!) גיל 21—28
* אין צורך בנסיון קודם

מועמדים מתאימים מתבקשים לשלוח קורות חיים, בכתב יד בלבד, בציון שם המשרה אל: ת.ד. 4464 יבנה

לחברה מסחרית גדולה

דרושים:

קבלני שירות למוצרי בית חשמליים

חברה מסחרית גדולה המייבאת ומשווקת מוצרי חשמל ביתיים מחפשת תחנות שירות בערי השדה (קרית שמונה, צפת, טבריה, נצרת, עכו, נהריה, חדרה, נתניה, כפר סבא, רעננה, פתח־תקוה, ראשל"צ, רחובות, אשדוד, אשקלון, קרית גת ודימונה) לצורך מתן שירות ותיקון מוצרי חשמל ביתיים כגון: מקררים, מעבדי מזון, מגהצים, פרקולטורים ועוד.

על המציע לעמוד בדרישות הבאות:

1) בעל תחנת שירות במקום מרכזי.
2) צוות טכני מיומן ובעל נסיון מוכח.
3) יכולת לתת שירות בכל ימות השנה, כולל חופשות ושירות מילואים.
4) רשימת לקוחות וממליצים.
5) מתן ערבויות לקיום תנאי החוזה.

נא לפנות בכתב לת.ד. 866 תל־אביב מיקוד 61008 עבור 524.

למפעל מזון בנתב"ג

דרושים:

יוצאי־צבא

אנגלית - יתרון

נהגים

רשיון מעל 15 טון.

מחסנאים

* העבודה ב-3 משמרות

נא להתקשר מיום א' מ-14.00—18.00

טל. 03-7912441 למזל.

לחברה לייבוא רכב בתל־אביב

דרושים:

1. חשמלי רכב מוסמך

2. מכונאי רכב

נא לפנות לטלפון 03-333440

לעסק מוביל בענף הפרזול ונגרים

דרושים

1. איש מכירות עם פלפל

רכב צמוד ומשכורת

2. מנהלת חשבונות

לחצי משרה

תנאים טובים למתאימים

לפרטים: 824419, 811754.

לחברה ותיקה ליבוא ושיווק

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

סוג 3, מנוסה ועצמאי/ת

למוסך חבלם בתל־חנן

ד ר ו ש

חשמלאי רכב

בעל הסמכה.

לפנות לטלפון 04-238546 לג'ק

לחברה מסחרית בתל־אביב

דרוש

שליח

(מתאים לסטודנט)

בעל רשיון לקטנוע.

לפרטים בטל: 03-651485—6—7

דרוש וטרינר

בעל נסיון בעבודה עם בקר

063-90833 מיום ראשון עד שישי

בשעות 8.30—14.30

אורן תעשיות בע"מ

למפעלנו בראשון לציון

דרושה

פקידה

למחלקת הרכש

דרישות התפקיד:

* ידע בסיסי בהנה"ח
* רצוי ידע בהדפסה

נא לפנות למח' כח אדם אורן פיתוח וייצור הנדסאי רח' יוסף ספיר 4 ראשל"צ טלפון 03-9612761

- סודיות מובטחת -

לחברת תיירות גדולה

דרוש/ה

מפעיל/ה תיירות

TOUR OPERATOR

למח' קבוצות-אגף תיירות יוצאת

נסיון של 4 שנים מינימום באירגון קבוצות מאורגנות לחו"ל

לקביעת ראיון נא לפנות בכתב לת.ד. 5610 תל אביב 61055

לחברת אליעזר סקר בע"מ

מפיצי מלגזות קטרפילר

ד ר ו ש

נציג מכירות

לציוד שינוע וציוד טכני כללי לאיזור המרכז והדרום.

על בסיס שכר + עמלות

נסיון במכירות וידיעה באנגלית הכרחיים

יתרון לבעלי השכלה טכנית.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 33091 חיפה 31330

סודיות מובטחת

קופולק בע"מ

למפעלנו באזור התעשיה בפתח־תקוה

ד ר ו ש י ם

* **מפעיל**

למיתקן ייבוש ו[illegible].

העבודה ב-3 משמרות.

* **עובדי ייצור**

למשמרת בוקר

לתפקידים הנ"ל יועדפו תושבי פ"ת.

נא לפנות אישית לפתח, רח' מגשימים, ק. מטלון, פתח־תקוה.

למפעל אריגה באיזור המרכז

דרושים

מייסטר

בעל נסיון

אורגים

בעלי נסיון

בערב - 03-888526

בעבודה - 03-656418

דרוש

מפעיל מסוף למחשב

רצוי עם ניסיון

בעל השכלה תיכונית

לפנות בכתב לת.ד. 9155

מיקוד 61091 תל־אביב

חוק הזדמנות שווה בעבודה, תשמ"א 1981

דרושים

1. מהנדסי מכונות

1. לפיתוח מוצרי מיזוג אויר
* בעלי נסיון בתעשיה דומה.
2. לפיתוח אמצעי ייצור
* בעלי נסיון בתעשיית מוצרי פח.

2. מהנדס/ הנדסאי מכונות

למחלקת תפ"י במפעל.

* בעל נסיון של שנתיים לפחות.

3. מהנדס/הנדסאי ייצור

למחלקת שכר עידוד

* בעלי נסיון של שנתיים

4. מבקרי איכות

לבדיקות בקוי הייצור ומוצרים מוגמרים

* בוגרי ביה"ס מקצועי במגמת קרור/חשמל. עדיפות לטכנאים מוסמכים או בוגרי קורס במוסד מוכר.

5. עתד/קנין

למחלקת אספקה

* נסיון ברכש והכרת ספקים
* נסיון מוכח של שנתיים בתחום רצוי טכנאי מוסמך

6. מחסנאים

1. למחסן תוצרת גמורה
* בעל נסיון במחסן תעשייתי ממוחשב.
2. לניהול מחסן חלקים
* בעל נסיון בניהול מחסן תעשייתי ממוחשב.

המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לאלקטרה מח' כח אדם ת.ד. 4455 ראשל"צ ולציין את המשרה המבוקשת.

אלקטרה

הנוחות שלך-האחריות שלנו

מספנות ... אמריקאיים ישראליים בע"מ

דרוש

קצין מכונות ימי

לתפקיד מנהל משמרת דוודים

מערכות דוודים בלחץ גבוה, תחנות כח, מערכות קיטור ואויר דחוס, רצוי קצין מכונות ראשון או שני.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד עם פירוט קורות חיים ונסיון תעסוקתי קודם, אל מנהל המנגנון, ת.ד. 142, חדרה

רק מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל ייענו

- סודיות מובטחת -

הילטון תל־אביב

דרושות

חדרניות

למשמרת בוקר

לפנות לראיונים בשעות 14:00-15:30

טלפון 03-640292-3

MPS

תעשיות

בראשל"צ דרושים:

1. **פקידה**
2. **גזרן**
3. **צעיר בעל נכונות להשקיע ולהתקדם תוך לימוד מקצוע.**

טל' 03-9610886, 03-9610880

מכון אדם
יועצים לכח-אדם

עבור לקוחתינו, חברה תעשייתית גדולה בתחום המתכת באזור חיפה,
דרושים:

מנהל יחידת מחשב

★ בוגר הנדסת תעשיה וניהול ו/או מדעי המחשב.
★ בעל נסיון של מספר שנים בניתוח מערכות.
★ רצוי נסיון בארגון תעשיתי ובניהול צוות.

מנתח מערכות

★ בוגר הנדסת תעשיה וניהול עם התמחות במערכות מידע.
★ בעל נסיון של מספר שנים, רצוי בארגון תעשיתי.

אחראי ליישומי תיב"ם

★ בוגר מדעים (מטמטיקה, סטטיסטיקה) ו/או הנדסה.
★ נדרש ידע בתכנות.

מנהל תפ"י

★ מהנדס תעשיה וניהול.
★ בעל נסיון בתפ"י במפעל מתכת.
★ בעל יכולת תכנון ותיפעול עצמאיים בארגון גדול.

מהנדס ייצור

★ מהנדס תעשיה וניהול
★ בעל נסיון רשיפור שיטות, מערכי עבודה ושיטות תימרוץ עובדים.

נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים, נסיון בעבודה ומספר טלפון להתקשרות אל מכון אדם, שמשון 1, חיפה 34612 רק מועמדים מתאימים יענו

— סודיות מובטחת —

משאיר

סעינה אוירית בע"מ
שרותי כח אדם

דרושים
מלגזנים.
מפעילים.
טרקטוריסטים.
עובדים בלתי מקצועיים.

תנאים טובים למועמדים
הכוללים:
★ תנאים סוציאלים מלאים
★ הסעות
★ ביגוד
★ ארוחות
★ אפשרות לקביעות

נא להתקשר לטלפון 03-9711696

RS שירותי כח אדם

דרושים

★ **כרסמים/חרטים – קונבנציונליים / C.N.C.**
– 5 שנות נסיון חובה.
– פרופיל צבאי גבוה.

★ **רתכי שריון**
– תעודת הסמכה, 5 שנות נסיון חובה.
– פרופיל צבאי גבוה.

תנאים: שכר גבוה כ-1700 ש"ח ברוטו לחודש
+ תנאים סוציאלים מלאים
הסעות וארוחות
א.אר.אס, כפר אזור ת"א, טל. 134
03-202460

אנו פותחים אופקים חדשים

אפשרויות מקצועיות ללא גבולות...
הזדמנויות קידום ללא מגבלות...
תנאי עבודה מתקדמים...

למזכיר/ה מעולה

כישורים דרושים:
* בוגר/ת אוניברסיטה.
* נסיון בארגון וניהול משרד באופן עצמאי.
* שליטה מלאה באנגלית.
* יכולת ניסוח והבעה בכתב ובע"פ.
* הדפסה עברית ואנגלית.
* הפעלת מעבד תמלילים – יתרון.
* נאמנות, ויחסי אנוש מעולים.
* נכונות לעבוד מעבר לשעות העבודה המקובלות.

העבודה מגוונת, מעניינת ורבת אתגר.
5 ימי עבודה בשבוע.

בואו הצטרפו לצוות מעולה בחברה עתירת-ידע, המובילה בעולם בתחום המוליכים למחצה.
אנא פנו בכתב יד בצירוף קורות חיים וציונים למוטורולה סמיקונדקטור, ת.ד. 32288 ת"א 61322
טלפון: 03-7538212

מוטורולה סמיקונדקטור

— סודיות מובטחת —

דרושים

1. עובדי ייצור
למחלקת הייצור במפעל רצוי בוגרי ביה"ס מקצועי ונסיון בתעשייה. לפנות ישירות בשעות העבודה למחלקת כח אדם במפעל.

2. עובדים למערכות קרור
למחלקת מיזוג-אויר רצוי בוגרי ביה"ס מקצועי בעלי ידע ונסיון לעבודה במערכות גז.

3. חוטי לוחות חשמל
* בעלי נסיון ועצמאיים המסוגלים לבצע עבודה בהתאם לשרטוט.

4. מסגרים/רתכים
* בעלי נסיון בתעשייה.

5. מבלטן
לתחזוקה של מבלטי חיתוך וכיפוף ומתיחת מתכת נדרש ידע בעבודות כרסום

6. עובדי שרות
לבית המלאכה
* רקע בחשמל ורשיון נהיגה
עדיפות למוסמכים בשירות למזגנים, מקררים מכונות כביסה, תנור בישול וחימום.

המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לאלקטרה מח' כח אדם ת.ד. 4455 ראשל"צ ולציין את המשרה המבוקשת.

אלקטרה הנוחות שלך - האחוד שלנו

אֶשֶׁת
מיון ואיוש מזכירות בכירות

למפעל אלקטרוניקה גדול
דרושה:

מזכירת מנכ"ל

כישורים:
* יכולת ניהול משרד והפעלת צוות.
* ידיעת השפה האנגלית.
* השכלה אקדמאית – יתרון.
* נסיון קודם של 5 שנים לפחות

5 ימי עבודה בשבוע
מיקום: בני-ברק
תנאים טובים למועמדת המתאימה.

נא לפנות בהקדם בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון אל "אשת" – מיון ואיוש מזכירות בכירות, פינסקר 12 תל-אביב 63421, או לטלפון 03-298433

סודיות מובטחת

---

migada

migada ltd kiryat weizmann rehovot israel

למפעלנו העוסק בייצור ציוד רפואי לשימוש חד-פעמי
דרוש

טכנאי מכונות

כישורים: טכנאי/הנדסאי מכונות במגמת אוטומציה. בעל נסיון של 5 שנים. מגורים באזור ראשל"צ, נס-ציונה או רחובות.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב-יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם אל "מיגדה בע"מ" ת.ד. 212, רחובות 76102, בציון המשרה המבוקשת.
סודיות מובטחת

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

מודיע על המשרה הפנויה הבאה
בבית הספר להנדסאים וטכנאים מיסודו של בסמ"ת

מנהל לבית הספר

הכישורים הדרושים:
השכלה אקדמית, רצוי בעל תואר שני או בעל תואר שלישי.
ועדיפות לבעלי השכלה אקדמית בתחומי ההנדסה ו/או המדעים המדוייקים.
עשר שנות נסיון של שנה לפחות במנהל כללי ו/או מנהלי חינוך.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב עד 30.11.86

נתח
מחשוב תעשייתי ופיננסי בע"מ
רחוב שוקן 27 קרית המלאכה תל-אביב

לרשת תקשורת הנתונים הסניפית
דרוש

טכנאי תקשורת

הכישורים הדרושים:
* השכלה תיכונית מקצועית מלאה.
* ידיעת השפה האנגלית.
* רשיון נהיגה.
* בעל נסיון של שנה אחת לפחות באחד התחומים:
1. מערכת תקשורת מחשבים.
2. אלקטרוניקה.
3. מערכות קשר.

העבודה כרוכה בנסיעות בציר ומחוצה לה

המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות-חיים למח' נתח רח' שוקן 27, תל-אביב מיקוד 66532 עבור טכנאי תקשורת, תוך ציון כתובת וטלפון.

פולגת
תעשיות בע"מ

הצטרף לחברה הגדולה בארץ בתחום הטקסטיל –
"פולגת משלבת טכנולוגיה מתקדמת ומתוחכמת, כח אדם מקצועי וניהול צעיר ודינאמי"

למפעלנו בקרית-גת דרוש/ה

מהנדס/הנדסאי תעשיה וניהול
לתפקיד תפ"י

– עדיפות לבעלי נסיון בתפ"י ובתעשיה

בדבר פרטים נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים למנהל אגף כח-אדם ת.ד. 18 קרית גת מיקוד 82000
– סודיות מובטחת –

מפעל הטקסטיל בקרית גת

לחברה במזרח אפריקה דרושים

1. מנהל מוסך
בעל כישורים גבוהים ונסיון בניהול מערכת בקנה מידה גדול.

2. מכונאי שדה
נסיון מוכח בטיפול עצמאי בציוד מכני כבד מגוון.

3. מנהל עבודה
לעבודות עפר וכבישים

4. מנהל עבודות צנרת ומסגרות
ברמה של מנהלי אתר עבודה

5. מנהל בנין

6. מנהל עבודה לבנין
נסיון מוכח בניהול עצמאי של פרוייקטים גדולים

7. מנהל אדמיניסטרטיבי באתר
בעל הכשרה בהנהלת חשבונות

* * *

לכל המשרות הנ"ל:
שליטה מלאה בשפה האנגלית הכרחית בהתאם לדרישות התפקיד.

* * *

8. מבקר פנים למערכת חברות
רואה חשבון בעל נסיון מוכח בביקורת ושליטה מלאה בשפה האנגלית.

9. מנהל סניף בנק
בעל נסיון כמנהל סניף ושליטה מלאה בשפה האנגלית.

מועמדים בעלי כישורים מתאימים ונסיון מוכח יפנו בכתב יד בציון קורות חיים והשכלה פורמלית לת.ד. 4498 חיפה מיקוד 31044 עבור מספר 1010 — סודיות מובטחת —

למפעל תרופות –
סם-און בע"מ
בבתיים
דרושים:

לבורנטים, טכנאי כימיה, ומיקרוביולוגים
לעבודה במעבדה אנליטית.

עדיפות לבעלי ניסיון באנליזה של תרופות
תנאים טובים
5 ימי עבודה.
טל' 03-5511924/5 ניקי

למשרד אדריכלים
דרוש/ה
אדריכל/ית
טכנאי/ת
מנוסה לעבודה עצמאית
לתוכנית
03-237567, 03-712487

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

דרוש
מהנדס אלקטרוניקה מבריק
עם נסיון בחומרת מיקרו מחשבים מתקדמים של INTEL.
להתקשר למורן מערכות 03-705012 בשעות העבודה.

הלוח הכחול

לחברה לבנייה מתועשת באיזור חיפה
דרוש
מהנדס/הנדסאי ביצוע

1. נסיון בניהול וביצוע אתרי בניה 5 שנים לפחות.
2. נסיון בבניה מתועשת (בטונים פלדה)
3. גיל עד 40
4. תחילת העבודה – מיידי
04-704626

דרושים
אלקו בע"מ
לענף אלקטרוניקה הספק
דרושים

1. מהנדס חשמל
בעל נסיון של 5 שנים לפחות עם ידע באלקטרוניקה תעשייתית ומערכות הספק

2. שרטט מכונות
בעל נסיון של שנתיים לפחות בתכנון ציוד חשמלי ואלקטרוני.
C.A.D

נא לפנות בכתב יד למחלקת המנגנון אלקו בע"מ ת.ד. 1178 רמת השרון 47100 עבור אלקטרוניקה הספק.

דחפון
03-611001
24 שעות שרות מודעות טלפוני של **דחף** לבעלי כרטיסי אשראי ויזה, ישראכרט, דיינרס

למחלקת שרות גדולה
המטפלת בהתקנות ושירות
לציוד אלקטרוניקה ומחשבים
דרוש/ה

פקיד/ה למשרד קבלה

תתפקיד כולל:
טיפול בקריאות שירות, תיאום עבודות הטכנאים, קשר עם לקוחות

דרישות תתפקיד:
נכונות לעבודה בתנאי לחץ, הרבה סובלנות, הדפסה עברית הכרחית, ידע באנגלית יתרון
יום עבודה מלא 08:00-17:00
חמישה ימי עבודה בשבוע
נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים ולציין עבור "שירות"

אלסטרוניקס בע"מ
ת.ד. 39300 תל אביב 61392

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

דרוש/ה

טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה

תאור התפקיד:
בנייה, הפעלה ותחזוקה של מיכשור אלקטרוני.
הכישורים הדרושים:
בוגר בי"ס להנדסאים/טכנאים במגמת אלקטרוניקה.
שליטה בשפת העברית
ידיעת אנגלית טכנית
ידע ונסיון במיקרו-מחשבים
רצוי נסיון של מספר שנים
מספר המשרה: מז/6

מהנדס/ת תוכנה

תאור התפקיד:
עבודת צוות חקשורה בפיתוח ותחזוקת תכנה במערכות CMS, UNIX, SUN ומיקרו מחשבים
הכישורים הדרושים:
בעל/ת תואר ראשון לפחות במדעי המחשב/חשמל.
רצוי נסיון במערכות CMS, UNIX ומיקרו מחשבים (CP/M, MS-DOS)
רצוי נסיון בשפות "C", PASCAL.
הערה: המשרה הינה בהיקף 50%

מועמדים/ות מתאימים/ות העונים/ות לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים ונסיון קודם, שמות ממליצים ומספר המשרה עד יום 16.11.1986, אל אגף כח אדם קרית הטכניון חיפה 32000

כימאי
נדרש B.S.C לבורנט, למחקר בסינתזה אורגנית.
I.R.C
טל. 04-225175

תדר מערכות זמן ותדר בע"מ

למפעלנו בחולון דרושים:

095 **מהנדסי אלקטרוניקה**
לעבודה בפיתוח והנדסה בתחום מקורות תדר מדוייקים.
כישורים:
* נסיון רב בפיתוח ותיכנון מעגלים בתחום האנלוגי והספרתי ובתחום ה-R.F. (מתנדים, סינטסייזרים, מגברים וכו').
* יכולת בארגון ובניהול צוות עובדים.

096 **הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה**
בעל ידע בתחום האנלוגי ונסיון ב-R.F. יתרון.

מועמדים מתאימים יפנו טלפונית 03-5574107 לתמר, או בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 2091 חולון
* מודעה זו מכוונת לנשים ולגברים כאחד

דרושים

1. מהנדס חשמל/ אלקטרוניקה
* בעל נסיון של 2-4 שנים במערכות פיקוד ובקרה ממוחשבות להתמחות בענף ספציפי.

2. מזכירה
למנהל השיווק הבינלאומי
* שליטה מלאה בעברית ואנגלית כולל הדפסה, טלקס ופקסימיליה
* שפות נוספות – יתרון

3. מנהל/ת חשבונות
סוג 3"2
* נסיון של שנתיים לפחות.

המתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לאלקטרה מח' כח אדם ת.ד. 4455 ראשל"צ ולציין את המשרה המבוקשת.

אלקטרה הנוחות שלך - האחוד שלנו

עץ לבוד בע"מ
ETZ-LAVUD LTD

למזכירות החברה דרושה

פקידה

★ שליטה מושלמת בעברית ובאנגלית, כולל הדפסה בשתי השפות.
★ המשרה מלאה – 6 ימי עבודה בשבוע

נא להתקשר לאגף משאבי אנוש: 03-914931 ליונית, או לפנות בכתב ל"עץ לבוד" בע"מ, ת.ד. 38, פתח תקוה 49100 לידי יונית

לחברה דינמית ומתפתחת באזור המרכז דרוש/ה

פקיד/ת אגף כח אדם ומינהל

הכישורים הדרושים.
השכלה תיכונית; יוצא/ת צבע, עד גיל 28; ידע בהדפסה בעברית; יכולת לקשור יחסי-אנוש טובים. נכונות לעבודה אחראית ובעלת אתגר; נסיון בתחומי כח-אדם, רצוי.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב-יד בצירוף קורות חיים, נסיון וטלפון להתקשרות אל ת.ד. 1953, פתח-תקוה 49517, בציון המשרה המבוקשת.
סודיות מובטחת

לרב-בריח, החברה מס' 1 בישראל בשיווק מוצרי בטחון,
דרושים

רכזי מכירות איזוריים
למשרה מלאה

שאפתנים, דינמיים וחרוצים.
לחולון והסביבה
לתל-אביב והסביבה
ליהוד והסביבה
לרמלה-לוד והסביבה
לעכו והגליל המערבי

תינתן לך אחריות לבקר ולשווק ישירות למפעלים, מוסדות, ובתי מלאכה, משרדים ולקוחות פרטיים ובאמצעות המפיצים המורשים שלנו באיזור מוגדר.

מובטח לך
* שכר מינימום
* אחוזים מהמכירות הישירות שלך
* אחוזים ממכירות עקיפות באיזורך
* השתתפות בהוצאות דלק ואחזקת רכב
* אפשרויות קידום על פי הכישורים האישיים שלך
* אוירה טובה ותמימה

היום! עכשיו לקביעת ראיונות לסילבי
בטלפון: 03-844149 (בימים א'-ה')

רב-בריח מקום גדול לעבוד בו.

חברה פיננסית רב־לאומית גדולה שמרכזה בארה"ב

מחפשת מועמדים מעולים לתפקידי שיווק בכירים, של שירותים ומוצרים פיננסיים. המועמדים שייבחרו יקלטו בהתאם לרמתם המקצועית ונסיונם, בעמדת הפתיחה המתאימה מבין:

א. מנהלי שיווק
ב. אנשי שיווק
ג. צוערים

ההכשרה תיעשה ON THE JOB ובאמצעות קורסים במשך 6-9 חודשים. מועמדים שיעברו תקופה זאת בהצלחה, יושמו לתפקידים בדרום אמריקה, אירופה או ארה"ב, בהתאם לשפה ולשיקולים נוספים.

מועמדים מתאימים יהיו אנשים צעירים, עצמאיים, גמישים, בעלי יוזמה ויכולת ביצועית טובה, העונים לדרישות הבאות:

- ידיעה טובה מאוד של אחת השפות הבאות: ספרדית ו/או צרפתית
- ידיעה טובה של השפה האנגלית.
- ידיעת שפות נוספות (פורטוגזית, איטלקית, פרסית, ערבית) - יתרון.
- השכלה אקדמית, רצוי בתחום כלכלה, מנהל עסקים וכו'.
- נסיון קודם בתפקידים בעלי אופי שיווקי במערכות בנקאיות, פיננסיות, מסחריות וכו'. (כצעירים יתקבלו גם מועמדים חסרי נסיון, העונים לכל הדרישות האחרות באופן מושלם).

המועמדים יעברו תהליך מיון קפדני שבסופו יפורטו ויותאמו תנאי ההעסקה במלואם.

נא לכתוב בפירוט רב של קורות חיים, השכלה ונסיון לת.ד. 39808, תל־אביב, 61307.
לציין על המעטפה "מס' משרה 1860".
רק המועמדים העונים לדרישות ייענו

SABI

דרוש
עובד לניהול מחסן
מלאי ומכירות תוצ"ג
רקע בעבודה עם מחשב

לפנות בכתב יד בלבד בצרוף המלצות ותעודות
סודיות מובטחת
סאבי ליין בע"מ, ז'בוטינסקי 21, ר"ג 52511

לאולפן לבגרות דרושים

מורים

למתמטיקה ולאנגלית להכנת כיתות לבחינות בגרות בשעות הערב
תל־אביב 03-5460618 חיפה 04-641040
ירושלים 02-222340 ב"ש 057-71690
רק מורים בעלי נסיון בהכנת כיתות לבחינות בגרות מתבקשים לפנות.
תנאים טובים למתאימים.

---

1. ברסם מעולה
בעל נסיון בניהול צוות עובדים לתפקיד ראש צוות.

2. ברסמים מעולים
לפחות 5 שנות נסיון
טל: 03-5562901

נירסוף בע"מ
למפעלנו דרושים:
* עובדים
למכונות כיפוף־פיוסוטו (עם נסיון)
* רתכים/מסגרים.
מוסים.
תנאים טובים למתאימים
כולל ארוחות צהריים
ותנאים סוציאליים.
נא לפנות לעינבל בגולן ברקן
טל' 03-9227607

למפעל טכסטיל
ברמת־גן דרושים
אורגים מנוסים
לעבודה של נולים
ללא סריגה
03-7613820 7510213

שרטט
מכונות
מעולה
בעל נסיון
03-5662801

דרושים
אדריכל ושרטט
מנוסים
למשרד טוניו
03-231139 03-237670

לתעשיה הצבאית באזור המרכז
דרושים/ות

משרה 20/60 - # מהנדס/ת תעשיה וניהול

דרישות המשרה:
3 שנות נסיון בתעשיה.
נסיון ביישום מערכות M.R.P.
התמחות במערכות מידע.

משרה 21/60 - # מהנדס/ת אחזקה של מפעל לעבוד שבבי.

דרישות המשרה:
- בוגר/ת הנדסת מכונות
- ידע במערכות מכניות ומערכות בקרה
ספרתית
- רצוי בוגר בית ספר מקצועי.

מועמדים/ות מתאימים/ות מתבקשים/ות לכתוב לת.ד. 1044, רמת־השרון, מיקוד 47100.
נא לציין מספר משרה מבוקשת
ומספר תעודת זהות.

התעשיה הצבאית

מנורה
חברה לבטוח בע"מ

לביטוח
מהגדולות והמבוססות בענף הביטוח

דרוש לנו

- מתמטיקאי, הרוצה להצליח בעסק עצמאי.
- מנהיג, בעל אופי ורצון חזק להצליח.
- בעל יושר אישי.

אנשי מקצוע מנוסים יכשירו אותך בדרך הטובה ביותר להצלחה בקורס ביטוח חיים וניהול כללי, כולל הכנה לבחינות האוצר.
אפשרות קידום לתפקיד ניהול, מכירות ופיקוח. הכנסה גבוהה מותאמת למאמץ ולכישורים אישיים.

אם אתה מעל גיל 23 צלצל עוד היום 03-231924
03-242142 03-221673 בימי שישי: יום 1
עד 15.00

חיל האויר מציע אתגר מקצועי למתנדבים לשרות קבע

א. לתפקידי קצונה
* מהנדסי חשמל ואלקטרוניקה (זרם חזק), תעשיה וניהול.
* ק. פסיכולוגיה, פיזיקאים וכימאים.

ב. לתפקידי נגדים
* מכונאי מטוסים.
* מכונאי וחשמלאי רכב וצמ"ש.
* נגדי שלישות אפסנאות ומשמעת.
* מונסדר לדפוס בעל נסיון.
* טבחים.
* חסרי מקצוע שיוכשרו כטבחים במהלך שרותם.

הכשורים הנדרשים:
א. פרופיל רפואי מ־65 ומעלה.
ב. עד גיל 30.
ג. יוצאי צבא בעלי עבר צבאי תקין.
• לוכאים יונתן סיוע בדיור.
•• משובצים ביחידות "שדה" יזוכו בתוספת שכר יחודית.

המעוניינים יפנו:
לטלפונים — 03-693800 או 234735, בין השעות 08:00 עד 17:00, או אישית לרחוב אבן גבירול 12, תל־אביב.

למוסד ציבורי בתל־אביב
דרושים
* מנהל משק ואחזקה
נסיון קודם ובעל רכב
* גרפיקאית / מבצעת
(½ משרה)
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לתיד 33018
תל־אביב. [illegible]

לחברה לשיווק
דרוש
איש מכירות
דינמי ורציני
טלפון 03-5560825
08:30—13:30

לחברה צעירה ודינמית
ד ר ו ש
מנהל מכירות
מעולה
במרץ ויעיל ללא משרדות!!
* אופי המשרה: שיווקי / פרסומי
* ניסיון עם מוצרי הצריכה - הגדרה, המלצות - הבריתיים
* תנאים מצוינים.
לפנות לטל. 03-6463087
— סודיות מובטחת —

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה,
תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו, או מעמדו האישי או היותו הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים העסקת בני המין האחד. [illegible]

לכתב עת מקצועי בתחום המזון
ד ר ו ש / ה :
עורך/ת משנה
למשרה מלאה
5 ימי עבודה בשבוע

הכישורים הדרושים:
* תואר ראשון (לפחות) באחד או יותר מהתחומים הבאים: הנדסת מזון, טכנולוגיה של מזון, תזונה, חקלאות, או תחום קרוב.
* ידיעה טובה של העברית על בוריה.
* ידיעה טובה של השפה האנגלית.
* כושר הבעה טובה בכתב.
מקום העבודה: רמת גן.
נא לפנות טלפונית אל שרה — 03-7532345
בין השעות 09.00—14.00, החל מיום א'.
— סודיות מובטחת —

חברה הנדסית
* דרוש מנהל עבודה מנוסה
לניהול פרוייקט וילות ניסיון בעבודות גמר הכרחי
לקביעת ראיון טל: 03-452244 [illegible]

לחברה בינלאומית
בניהול ישראלי
ד ר ו ש

מנהל
מחלקה חקלאית
לאחד מסניפיה בארץ אפריקאית
דוברת אנגלית

תאור המשימה:
ניהול חברה למכירת תשומות חקלאיות – כפוף למנהל הסניף

תפקידים:
- קידום מכירות של תשומות חקלאיות מיבוא וייצור מקומי.
- הכנת תכניות חקלאיות למשקים וארגונים ע"פ הזמנה מלקוחות, מכרזים ויוזמה עצמית.
- סיוע והכנת נתונים לתיכנון וביצוע פרוייקטים חקלאיים.
- ניהול צוות עובדים
- ניהול פיננסי
- קשר עם מוסדות מקומיים ובין לאומיים

כישורים:
- בעל נסיון והשכלה רחבים ומגוונים בחקלאות, עם דגש על נושאי השקיה, לול ומיכון חקלאי.
- בעל ידע בתיכנון חקלאי
- בעל ידע וניסיון בניהול
- שליטה מלאה בשפה האנגלית
- יתרון ינתן לבעל נסיון במדינה אפריקאית בתפקיד דומה, או תנאים מקבילים, ולבעל נסיון בניהול חברה חקלאית.

* * *

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון
לת.ד. 6533 תל־אביב, מיקוד 61084.

אור־יהודה
המועצה המקומית
לעבודה במועדונית טיפולית לילדים
בשעות אחה"צ
דרושים:

א. מדריך/ה
במשרה מלאה ו/או חצי משרה.
הכישורים הדרושים: בעל הכשרה חינוכית בחינוך מיוחד (הדרכה) חינוך מיוחד או רגיל ו/או נסיון בעבודה עם ילדים, באחד התחומים הנ"ל.

ב. אם בית
ב־¾ משרה.
אחראית בישול, ניקיון וסדר במועדונית.
נא לפנות למחלקת כח אדם
טל. בעבודה: 354111, טל. בבית: 991884

דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
בעל תואר שני או שלישי באלקטרוניקה/פיסיקה.
בעל הכשרה וניסיון באחד התחומים: אלקטרוניקה, מחשבים, מצב מוצק, לעבודה המשלבת מחקר, ביקורת, תכנון ואבטחת איכות.
* * *
"אנו עובדים הביטחון הנדרש ביותר"
[illegible]
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה, רשימת ממליצים ומספר טלפון למחקר כח אדם, הרכבז למחקר גרעיני, נחל שורק דואר יבנה, מיקוד 70600.
— סודיות מובטחת —

דרושים :
פסיכולוגים
לטיפול ו/או
בתחום למעון טיפולי־חינוכי
נחי־צאלים ברמת השפים
להתקשר טלפון 8.00—13.00 לשולה
052-444542 ,052-28845

א.ו.ת.
אספקה ותעסוקת כח אדם בע"מ

* פועלים
* מלחימים/ות
* חשמלאי מוסמך
* מזכירות עברית אנגלית
* מחווטות
* מסגרים

תנאים מצוינים למתאימים!
טל': 03-203053, 03-203052

לפרק שעשועי מים
באשקלון
דרוש :
מנהל בכיר
כישורים נדרשים :
1. בעל רקע עשיר בעסקי תיירות
2. יכולת לנהל מו"מ עסקי
3. כושר נהול צוות עובדים גדול.
תנאים טובים למתאימים
טלפון 052-551913
— סודיות מובטחת —

לודזיה רוטקס
למחלקת תפ"י דרושׁ/ה
מהנדס/הנדסאי ייצור
כישורים בוגר שנקר ו/או בעל נסיון בתעשיית הטקסטיל נסיון בתפ"י.
נא להתקשר לתאום פגישה 807111 או לת.ד. 12 חולון.
בוא תרגיש לודזיה

ל"פרוטק" הנדסה בע"מ
דרושים/ות
★ מחווטים/ות ★
למשרה מלאה לעבודה ברמת־גן
שעות העבודה 8.00—16.45
5 ימים בשבוע
לפנות לשלמה ברונר 03-733286

לחברת בניה בחולון
ד ר ו ש ה
עוזרת
למנהלת חשבונות
ראשית
ידע בתפעול מחשב והקשת נתונים
נסיון של 5 שנים לפחות
טל' 03-886565
בין: 9.00—13.00, 16.00—19.00

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה,
תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו, או מעמדו האישי או היותו הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים העסקת בני המין האחד. [illegible]

המכללה
להכשרת מורים
טכנולוגיים
דרוש
סגן מנהל
במשרה מלאה
כישורים: * כושר ניהול ואירגון
* השכלה אקדמאית
* יתרון לבעל נסיון בניהול חינוכי
* גיל 35—60
נא לפנות לטל. 03-441744
03-5463153 לורד

Basel Group Hotels
רשת מלונות בזל

לרשת
מלונות בזל
דרושים
למלון טל
שף (לפנות לגבי דרור)
איש אחזקה (לפנות לדני טבוק)
חדרן/ית (לפנות לפנינה ארז)
טל: 03-455284 03-455281
למלון בזל
עובד משק (לפנות למלי סביר)
טל: 03-244161
למלון סיטי
מלצרים/יות (לפנות לאברהם בוזגלו)
טל: 03-246253
למלון קונקורד
מנהלת משק (לפנות לעודד מור)
טל: 03-659241
למלון מגדל־הכנסת בירושלים
מנהל קבלה (לפנות למנהל המלון)
טל: 02-531111
פקיד קבלה
קופאי
מרכזנית
עובד אחזקה כללי
} לפנות למחלקת כח־אדם

TEDEA Ltd
Excellence in Load Cells

לדאה דרושים :

1. עובדים למחלקת כיולים
למוצרים בתחום השקילה האלקטרונית אחרי שרות צבאי עד גיל 25.

2. עובד לבית מלאכה
בוגר בית־ספר מקצועי לאחר שרות צבאי להפעלת מכונת C.N.C הכשרה תינתן במקום.

3. נערים לעזרה
שנה לפחות לפני שרות צבאי.
5 ימי עבודה בשבוע 07.30—17.00.

4. פנסיונרים
לחצי משרה עד גיל 68.
לתושבי רעננה, הרצליה, כפר־סבא והוד השרון הסעה מאורגנת.
טלפון 052-557030 לחנה.

א.כ.א.
אספקת כח אדם זמני בע"מ

דרושים לנו עבור לקוחותינו
לעבודות קבועות:

נהגים (רשיון ג')
תושבי גוש דן, בעלי פרופיל צבאי גבוה, בוגרי 11 שנות לימוד. העבודה משעה 3 בלילה.

שבדים בלתי מקצועיים
תושבי גוש דן. לעבודה בקווי־יצור ובמחסנים.

נא לפנות למשרדנו טלפונית 03-282487, 03-287617 בין השעות 8:00—15:00

אגרותים יועצים
מחפשת
מהנדסי מכונות
בתחומי מנגנונים מיכניים, פלסטיקה וזרימה :
1) לתפקיד מנהל פרוייקט פיתוח
הכרחי נסיון רלבנטי מוכח
2) לתיכנון ולפיתוח מוצרים
אפשרי מהנדס מצטיין ללא נסיון
לפנות בכתב בפירוט קורות חיים ונסיון אל: ת.ד. 116, קרית טבעון 36101. טל.

פמול בע"מ
לוכסמבורג כימיקלים
למפעלינו בערד
ד ר ו ש :
מנהל אחזקה
(הנדסאי/מהנדס מכונות)
- יתרון לבעלי נסיון בציוד לתהליכים כימיים.
- תחומי אחריותו: פקוח ובצוע אחזקה שוטפת. תכנון ותפעול מערך אחזקה דינאמי. ניהול צוות עובדים. גיבוי טכני ובחירת ציוד.
- תנאים בהתאם לכישורים.
- מגורים בערד.
לפנות בכתב יד לת.ד. 205 ערד, מיקוד 80701

לחברת בניה באיזור ת"א
דרוש
מהנדס ביצוע
- ★ נסיון של 5 שנים בביצוע (מבני מגורים וציבור)
- ★ כישור פיקוח על צוות עובדים
- ★ יכולת ניהול מו"מ עם קבלני משנה וספקים
- ★ יחסי ציבור נאותים (משתכנים, עובדים וכו')
- ★ בעל רשיון־נהיגה, תושב איזור המרכז.

בעלי כישורים כנ"ל בלבד יפנו בכתב־יד, בציון קורות־חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 1696, מיקוד 61016 תל־אביב "מהנדס"

מזכירה
למוסד חינוכי צבורי בת"א
* בעלת יכולת עבודה עם קהל
* כושר עבודה עצמאי ויוזמה
* ידע בהדפסה
* משרה מלאה
(כלל שני ימי עבודה מפוצלים)
לקביעת ראיון, נא להתקשר :
03-290775, 03-295977.

אגנטק בע"מ
למחלקת שיווק
דרוש
צעיר
בוגר מדעי החיים
לסיוע במכירות
לקביעת ראיון נא לפנות
טלפון : 03-493111

למוסד רפואי ציבורי גדול
דרושים
* רוקח אחראי
* רוקחים
לעבודה בגוש דן
נא להתקשר לטלפונים :
201130, 201130, 201142 —
באיזור חיוג תל־אביב

בני משה קרסו בע"מ
יבואני רנו בישראל
דרוש
מנהל מכירות
לרכב מסחרי
רק בעלי נסיון בניהול מחלקת מכירות של רכב מסחרי יפנו בכתב־יד עם פרוט קורות חיים נסיון קודם והשכר המבוקש
לת.ד. 991 תל־אביב 61009
"עבור מר בני עופרי".

רשף
טכנולוגיות צבאיות בע"מ
דרושה
פקידת רכש
ידיעת השפה האנגלית חובה
עבודה קודמת עם מחשב – יתרון
נא להתקשר 984165,
(03) 985984
לפנות לטלי
reshef

לחברה ציבורית בת"א
דרוש/ה
עוזר/ת למבקר פנים
כלכלן נית או סטודנט ית להשבונאות
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים
לת.ד. 20215 ת"א מיקוד 61201
לציין ע"ג המעטפה עבור עוזר למבקר פנים, מס' משרה 152

להברת אמפא בע"מ
דרוש
מנהל מחלקת יבוא
* נסיון רב בתחום היבוא.
* קשרים עם חברות בחו"ל.
* ידיעת שפות.
מועמדים מתאימים יפנו לת.ד. 636 ת"א 61006 עבור "מנהל יבוא".

דרושים
מכונאים
למוסך שרות מרכזי
בתחומים הבאים:
1. דיזל
2. רכב כבד
3. טרקטורים.
רצוי קיטר ואינטרנש.
מקום העבודה: אזור התעשיה חולון
נא להתקשר לטל. 03-802154

לקבוצת סחר
דרושה
מזכירה
* בוגרת תיכון
* שליטה בהדפסה עברית.
משרה מלאה 5 ימי עבודה.
נא להתקשר לטלפון 03-640418
פרטים ליום ו'.

"מגמולי ירדני"
דרושים/ות
1) מהנדס מכונות
2) מחסנאי טכני
3) עובדי ייצור
נא לפנות בכתב: "מגמולי ירדני" שלמה המלך 11 בני-ברק 51682

פקר פלדה
"משרדי "פקר פלדה" בתל אביב
דרושים:
1. פקיד שכר
בעל ידע ונסיון בנושאי שכר.
נסיון במערכות שכר ממוחשבות - יתרון
2. פקידה
בעלת נסיון בעבודת גזברות וקשר עם בנקים.
נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים נסיון, למשרד הראשי, ת.ד. 1549 תל אביב, מיקוד: 61014, ולציין את התפקיד המבוקש.

למושב כפר מונאש דרוש
גזבר - מרכז
בדבר פרטים לפנות טלפונית 053-88089 בין השעות 8.00-15.00

אורט ישראל
המערכת ללמוד מבוגרים לתיכון בקר בתחיה דרושה
מורה למתמטיקה
לפרטים נא לפנות לטל: 03-32727

למוסד חינוכי בת"א דרוש
טכנאי/ הנדסאי
לפרטים טל: 03-23025

ל. חריא. סגל
אדריכלים ומתכנני ערים
אדריכל
3-5 שנות נסיון
טלפון: 03-445982
15:00-8:00

למפעלי ד"ר פישר
בבני ברק
דרוש/ה
1. מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
בעלת נסיון לנהל צוות עובדים לעבודה מול מחשב.
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 39071 ת"א 61390

לצה"ל דרושים
לשרות קבע:
* גזרי תחזוקה ורישום
* טבחים
(בעלי הכשרה בלבד).
נתונים אישיים נדרשים:
* גיל: 21-30.
* לאחר שירות צבאי מלא ותקין.
* נכונות למעבר הכשרה מתאימה.

לאיזי כימיקלים בע"מ
"יצרני אויר בישראל" דרושים
מפיצים עצמאיים
בכל חלקי הארץ
לשווק משחות לניקוי ידיים באזורי התעשיה 03-861289

קיבוץ
אחות מוסמכת
בשכירות לשנה
04-927803/200

למפעל בבת ים דרוש
מפעיל + נסיון
למכונת שטנץ (סיגל)
03-5511697

פרסומאי
אם יש לך לפחות 3 שנות נסיון של עבודה כתקציבאי במשרד פרסום ואת/ה מעוניין/ת במשרה מעניינת, לקוחות מעניינים והכנסה משתלמת התקשר עוד היום לתיאום פגישה אישית.
טל. 226853 דוד אדמון

דרוש
מסגר
קונסטרוקציות ומבנים
בעל יכולת מוכחת לניהול מסגריה
055-92701, 055-91865

להברה מסחרית בשטח האלקטרוניקה
דרושים
1. מזכירה למהנדס מכירות
ידע באנגלית הכרחי, משרה מלאה 5 ימי עבודה בשבוע
2. מזכירה
לשעות אחה"צ (1300-1700)
ידע באנגלית הכרחי
לפנות טלפונית לשמואל 03-736479

דרוש
משווק
למוצרי חשמל

תלם
בע"מ
שרותי כוח אדם
דרושים
המחלקה הטכנית
* טכנאי כימיה
* טכנאי מחשבים
* אנשי מכירות
* חשמלאי מוסמך
* מסגר
* מכונאי רכב
ת"א רח' יבנה 6 טל: 03-298038, 03-289942
המחלקה המשרדית
* מזכירת עברית אנגלית
* מפעילת טלקס אנגלית
* מנהל/ת חשבונות
ת"א רח' מקוה ישראל 2, טל. 615652

הצטרף לנבחרת של מלון ספורט באילת
למלון ספורט
מנהל קבלה
מגורים באילת - חובה.
נא להתקשר מיום א' עם מנהלת כוח אדם בטלפון 059-79102
ישרוטל
ניהול מלונות בע"מ

לחברת נסיעות בתל אביב
דרוש/ה
קופאי/ת
הכישורים הדרושים:
* ידיעת השפות עברית ואנגלית
* נסיון קודם וידע בהנה"ח
4 ימי עבודה בשבוע בשעות 18.00 - 15.30
נא להתקשר לבת-אדם 03-650682 מיום א'

אסם
תעשיות מזון בע"מ
למפעלנו בתל-אביב
דרוש
מסגר/מכונאי אחזקה
* בוגר בי"ס מקצועי
* נסיון רב באחזקת מכונות אריזה וציוד תעשייתי
* מגורים בגוש-דן
נא לפנות טלפונית למחלקת כוח-אדם טלפון 03-336902/3/4

ידע מחשבים וחוכה בע"מ
נציגי שיווק למיגור העסקי
* נסיון קודם בשיווק מערכות מחשב עסקיות
* השכלה אקדמית בתחום מנהל עסקים או הנדסה
* יכולת ניהול משא ומתן
למתאימים תנתן הכשרה במסגרת החברה
לפנות ל-אורה בטלפון 03-254227 בין השעות 16.00-08.30
Apple

לסוכנות ביטוח גדולה בתל אביב
דרוש
מנהל מחלקת רכישה
נסיון קודם בביטוח הכרחי, רצוי בביטוח תעשייה.
נא לפנות בכתב לת.ד. 4126 תל-אביב.

למשרד נסיעות בת"א דרושים:
* מנהלת חשבונות
* פקיד/ת מכירות
מקבלים גזים טובים למועמדים המתאימים
לקביעת ראיון 03-653923
סודיות מובטחת

למשרדנו ברמת גן
דרושה
מנהלת חשבונות עצמאית
למשרה מלאה.
נא לפנות בכתב לת.ד. 29870 תל-אביב 61298, או להתקשר טלפון 03-623577/8

לאוליבקס בע"מ פ"ת
"יצור שמנים וכופסאות"
דרוש
חשמלאי ראשי
מנוסה בתעשיה
נא להתקשר לעידו 03-9223781

לרשף מחשבים
דרוש
איש צמיחה מנוסה בחוכנות
לניהול משרד על מחשב י.ב.מ. פ.סי.
לפנות לטלפון 03-733223
לאריאל בין השעות 1900-1700

"לישלף יועצים לשיווק"
דרושים/ות עבור "חברת מוטורולה תקשורת"
אנשי / נשות מכירות
לניהול מו"מ עם לקוחות למכירת ציוד אלקטרוני מתקדם ופיתוח מודעות למוצרים חדשים.
כישורים מועדפים
* קציני/ות קשר בצה"ל ו/או רקע טכני באלקטרוניקה
* ידע בסיסי בשפה האנגלית
* יכולת מכירה וכושר שכנוע
* הופעה ייצוגית ונאמנה
* בעל/ת רכב פרטי
רק מועמדים/ות מתאימים/ות ייענו
- סודיות מובטחת -

נעלי נימרוד
לרגל הרחבת מפעל הייצור
דרושים:
עובדים/ות מקצועיים
למחלקות הבאות
* מחלקת גזירה
* מחלקת הזרקה
* מחלקת גימור
כמו כן: עובדים בלתי מקצועיים
נימרוד לא פתוח

שופר-סל
לסניפים באזור המרכז
דרושים מועמדים לתפקיד
מנהלי מחלקות ירקות
המועמדים יעברו הדרכה שתכשירם לתפקידם במשך כשבועיים, ולאחר מכן יוצבו בסניף.
שכר בהתאם לכישורי המועמד + תנאים סוציאליים מלאים.
המעוניינים מתבקשים לפנות אישית למחלקת כח-אדם, בית שופרסל, רוטשילד 79 פתח-תקוה ביום א' 9.11.86 בין השעות 09:00 - 11:00.
אוטובוסים: 50, 51, 62, 66.

במפעלי חמאו וארגון בע"מ
לתפקיד רב אתגר
הכרוך באתור, פתוח והחדרה לשוק של ישומים לגזים תעשייתיים וקריאוגניים
דרוש
מהנדס יישומים
המועמד המתאים יהיה פיזיקאי עם רקע בקריאוגניקה או מהנדס מכונות עם נסיון במעבר חום וטכנולוגיות ואקום. תדרש ממנו אורינטציה שווקית מוכחת.
נסיון שווקי קודם יהוה יתרון.
נא לפנות בכתב בשורות למנכ"ל לת.ד. 2035 הרצליה מיקוד 46733.

ההיפרכל ראשל"צ
דרושות
קופאיות
אפשרי משרה חלקית בשעות אחה"צ
המעוניינות מתבקשות לפנות למנהל ההיפרכל
רח' לישנסקי 83 אזור התעשייה החדש (מול נעלי גלי).
אוטובוסים: 73, 19

מזכירה
למשרה מלאה
כישורים:
* ידע בהדפסה עברית
* נסיון בעבודת מזכירות
נא לפנות לטל. 03-5463153, 03-441744

החברה הישראלית לטרקטורים וציוד בע"מ
CATERPILLAR מפיצי בישראל
דרושים
1. מנהל חשבונות מנוסה
* בעל וותק של 5 - 8 שנים לפחות.
* סוג 3 - מוסמך משרד העבודה.
2. מדריך להדרכת מכונאים לצמ"ח
עיוני ומעשי
* נסיון בהדרכה.
* ידיעה טובה של השפה האנגלית.
* יתרון להנדסאי מכונות.
3. איש טכני למחלקת תביעות
* רקע טכני רחב.
* שליטה טובה בשפה האנגלית.
נא לפנות בכתב לת.ד. 214 חולון.

בית זקוק אשדוד
דרושים
מהנדסי כימיה
* לעבודה בתכנון ובתפעול מתקנים.
* רצוי בעלי נסיון של 5 שנים לפחות בתעשיה הפטרוכימית.
המועמדים המתאימים מתבקשים לפנות בכתב, לצרף קורות חיים ונסיון, לבית זקוק אשדוד, ת.ד. 338 אשדוד, מיקוד 77102 עבור המנהל.
דבר פרטים נוספים ניתן לפנות לטלפון: 055-31229

להברת הלנה רובינשטיין
דרושה
דיילות יופי
מאזור המרכז, ירושלים והצפון.
הכישורים הדרושים:
* 12 שנות לימוד
* הבנת שפה זרה אחת לפחות
* לאחר שירות צבאי
* הופעה נאה
לצורך קביעת ראיון אישי נא להתקשר: 03-240256, 065-41573
באזור המרכז וירושלים
באזור הצפון
לדינה.

שופר-סל
לסניף רחובות
דרושות
קופאיות
אפשרי משרה חלקית בשעות אחה"צ
המעוניינות מתבקשות לפנות למנהל הסניף, רח' הרצל 183 רחובות.

השמירה
דרוש
סוכן מכירות / מפיץ
למכונות, ציוד, וחומרי ניקיון
העבודה באזור תל-אביב והמרכז
* עדיפות תינתן לבעלי נסיון בענף זה
* רכב - יתרון
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית לגב' אירים 03-376133

לסניף חיפה
דרושה/ה
נציג/ת מכירות
למערכות מסחריות
הכישורים הדרושים:
* נסיון במכירות מוצרים
* ידע בעבודה עצמית
* השכלה טכנית
תנאים טובים למתאימים.
סודיות מובטחת

שופר-סל
לסניפי גוש דן
דרושים
* מנהלי מחלקות בשר
* עובדי מחלקות בשר
* עובדות מעדניה
מועמדים מתבקשים לפנות ביום ראשון 9.11.86 בין השעות 08.00 - 10.00 לאגף הבשר, בית שופרסל, רח' רוטשילד 79, פ"ת.
אוטובוסים: 49, 50, 51, 62, 66.

מלונודין
למלון דן פנורמה ת"א
דרוש/ה
שף קונדיטור
לפרטים ולפגישה למשרדי הנהלת המלון
טל: 03-663311

דרוש
מנהל
לבית אריזה בפתח-תקוה
לפנות בכתב עם המלצות לת.ד. 176 כפר סבא

למוסד חינוכי בתל אביב
דרוש
סגן מנהל
במשרה מלאה
הכישורים:
* כושר ניהול וארגון
* השכלה אקדמאית
* יתרון לבעל נסיון קודם בתפקידי ניהול
נא לפנות לטל. 03-441744, 03-5463153 לורד.

חוג הזדמנות שווה בתעסוקה
התשמ"א 1981

להברה הפועלת באפריקה
דרוש
סגן חשב, רואה חשבון צעיר או מנהל חשבונות מדופלם
ידע בתמחיר ובהנהלת חשבונות ממוחשבת, רצוי נסיון במפעל תעשייתי שליטה בשפה האנגלית, השהות באפריקה ללא משפחה.
לפנות, ירושלים ת.ד. 7943 עבור אפריקה

ליבואני טקסטיל
דרוש/ת
אחראי/ת חנות סיטונאית
לניהול החנות, קבלה וביצוע הזמנות, קשר עם לקוחות ומעקב מלאי.
הכישורים הדרושים:
1. כושר ארגון, דיוק בעבודה ואחריות.
2. יכולת ניהול מו"מ וחוש אנושי טובים.
3. נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות.
4. עדיפות לדוברי ערבית - כשפה נוספת.
5. נסיון קודם בהפצה - חובה.
- תנאים טובים למתאימים -
לפנות טלפונית טל. 03-824302

למפעל גדול באזור מגדל העמק
דרושה/ה
מזכיר/ת ייצוא
* גיל 30 ומעלה
* שליטה מלאה בעברית ובאנגלית כולל ניסוח הכרחי
* ידע ונסיון בהפעלת ציוד משרדי מתקדם - הכרחי
* נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בתפקיד דומה
* תנאים מצויינים / שכר גבוה למתאים
לפנות בכתב למנהל כח אדם ת.ד. 1323 ק. טבעון

דרושה במרכז שקום באשקלון
רכזת שירות סוציאלי
בוגרת בית ספר לעבודה סוציאלית
רצוי בעלת תואר שני
בעלת נסיון בניהול צוות עובדים.
נא לפנות בכתב לת.ד. 15002 תל-אביב.

למערכת כספים בהיקף גדול בקדומים
דרוש
חשב
היקף המשרה ותנאיה יקבעו בהתאם לכישורי המועמדים
השנים נדרש נסיון בניהול מערכת כספים ובמגע עם ציבור
נא לפנות בכתב לת.ד. 603 תל-אביב עבור "חשב"

לאקי"ם סניף ת"א דרושים
1) מנהל/ת מטבח
2) נהג בעל כושר פיזי ורשיון לאוטובוס
3) פיזיותרפיסט/ית לפעוטים
4) מדריכ/ה למלאכת יד ומשחקי חברה
5) מטפלות מוסמכות או מדריכות חברתיות

هكذا من الاصل

מריבה על שטות – וסכין בבטן

(ע). – צעירה מבת־ים מואשמת בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב בדקירת ידיד שלה בסכין מטבח בבטנו, לאחר ששתתה משקאות חריפים.

בכתב האישום נסופר, כי הנאשמת אילנה (22) בת מיכאל קמידנוב מאזור היתה ב־21.10.86 בערב בדירתו של המתלונן מיכאל דקר בבת־ים. השניים היו מיודדים זה כמה חודשים. במהלך ויכוח על עניין של מה־בכך ביניהם, נטלה אילנה סכין במטבח, דקרה את ידידה בבטנו וגרמה לו חתך רציני, עד כי נזקק לניתוח ואושפז בבית־חולים.

• מוריס רג'ואן בבית־המשפט, אתמול. (צילום: מאיר כפיר)

המשרד של רג'ואן היה הפוך כמו לפני נסיעה לא מתוכננת

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

„בחיפוש שערכו חוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה, במשרדו של איש העסקים הירושלמי, מוריס רג'ואן (69), יום לאחר מעצרו – לפני שבעה ימים – התברר כי ניסה לברוח לחו"ל מכיוון שמשרדו היה הפוך כמו לפני נסיעה חפוזה ולא מתוכננת" – אמר עורך־הדין דולן מפרקליטות מחוז ירושלים, בדיון בערעורו של מוריס רג'ואן על המעצר, שהתקיים אתמול בפני השופט, איתמר פלפל, בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב.

פרקליטו של רג'ואן, עורך־הדין דן אבי־יצחק מירושלים, ערער אתמול על מעצרו של רג'ואן ל־9 ימים, על־ידי השופט אורי זיו־אב מבית־משפט השלום בתל־אביב, בחשד שגנב המחאה של בנק צפון־אמריקה על סך 1.3 מיליון דולר וניסה להבריחו לשווייץ. הפרקליט טען, כי רג'ואן חשוד בגניבת המחאה שהדפסה מנוסה, מנכ"ל בנק צפון־אמריקה לשעבר, באשמת בגניבתו, ואין לו כל קשר לעניין החקירה. „המשטרה מבקשת להחזיק במעצר כדי להפעיל עליו לחץ ולהשתמש בו לצורך חקירתה נגד אדם אחר" – אמר הפרקליט.

לטענתו של עורך־הדין דן אבי־יצחק, ערכה התביעה עסקת־טיעון עם הרסה מנוסה, שבעקבותיה הפלילה מנוסה את יהושע הלפרין, יו"ר מועצת המנהלים של בנק צפון־אמריקה, והוא היעד המרכזי של חוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה, ואין להשתמש ברג'ואן ולעוצרו כדי שידבר או יספר דברים נגד אחרים. „לא יעלה על הדעת שהעצור, שהחקירה אינה מכוונת נגדו הוא משמש כלי־שרת בידי המשטרה למטרות אחרות, יוחזק בנסיבות אלה במעצר, מה גם שמדובר בסיכון חיים, בשים־לב לגילו המבוגר של רג'ואן ולמחלתו החמורה", אמר הפרקליט.

הוא טען כי חשדות אלה אינם מצדיקים מעצר, במיוחד לא מעבר לתקופה בה הוא כבר עצור, זאת, בהתייחס לגילו ולמצב בריאותו. פרט לכך, האשים עורך־הדין דן אבי־יצחק, כי בית־משפט השלום שעצר את רג'ואן, התעלם מהעובדה שמדובר, ככל הנראה, בהמחאת חשודות מצד נאשם שעשה עסקת־טיעון או מעוניין בעשייתה, ומבקש להתחמק בדרך זו מעונשו.

„גם בארכות המשטרה", אמר אבי־יצחק, „הודה כי אין בידי המשטרה לא ראיה ולא צל של ראיה שהחשוד (רג'ואן) כאילו ידע שבוצעה עבירת גניבה או כל עבירה אחרת לגבי הצ'ק. אם קיום קשרים עסקיים עם בנק צפון־אמריקה או מנהליו, מהווה עילה למעצר כבקשת המעצר – כי אז יש לעצור אלפי אנשים".

עורך־הדין גילה עוד, כי המשטרה ערכה באפריל 1986 צעדים לביצוע חיקור־דין בשווייץ, מתוך כוונה לגלות פרטים הנוגעים לפרשיית המעילה בבנק צפון־אמריקה, ובאותה עת הכין רג'ואן מסמכים להגירה לקנדה. „באותו זמן לא טענה המשטרה כי יש חשש שיברח. החשש לא סביר, משום שהמשטרה הודתה שמאז אפריל היה האיש פעמים רבות בחו"ל ותמיד חזר ארצה".

נציג היחידה הארצית לחקירות הונאה, עורך־הדין דולן מפרקליטות מחוז ירושלים (התובע במשפטו של משה שטרן), אמר בבית־המשפט כי שמו של רג'ואן עלה רק באוקטובר כחשוד, ולאחר שהיו ראיות כי הוא רוצה להימלט מהארץ, היא פעלה. אשר לעסקת־הטיעון שעל־פיה הפלילה מנוסה את יהושע הלפרין והמשטרה מנסה ללחוץ על רג'ואן כדי שיאמר דברים נגד הלפרין – כפי שרמז הסניגור – אמר דולן כי לציבור לא ידוע על עסקת־טיעון עם מנוסה ואולי יש שמועות כאלה.

לדברי דולן, רג'ואן טען שיצא לטיול בן 10 ימים, אך בתיקו האישי, שעמו רצה לשווייץ, מצאו השוטרים מסמכים שונים ובהם אשרות הגירה של רג'ואן ורעייתו בונה לקנדה. פרט לכך, היו מסמכים המעידים על כך שהיתה לו כוונה להשתקע בחו"ל. „רק לאחר שנודע לרג'ואן שמזוודתו נמצאה, הוא אמר שרצה להגר ולהשתקע בקנדה".

עורך־הדין דולן גילה, כי באפריל השנה, לאחר שהתעורר החשד כי רג'ואן רצה להגר, הוגשה בקשה לחיקור־דין בשווייץ והתקבלה החלטה של שופטת בשווייץ לחשוף את הסוד. עדיין לא נחשפה זהותו של בעל החשבון בבנק השווייצי, שאליו הועבר הכסף.

שופט בית־המשפט המחוזי בתל־אביב, איתמר פלפל, יחליט היום על המשך מעצרו של רג'ואן.

שוד שני תוך שנה במלטשה באור־יהודה

צעיר נכנס לחנות, ביקש לראות תכשיט – ושדד 2 מגשים מלאים

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

יהלומים שערכם לא נאמד, נשדדו אתמול ממלטשת היהלומים „חנן" שברחוב המלאכה 2 באור־יהודה.

זו הפעם השניה השנה שמלטשת יהלומים זאת נשדדת. בפעם הקודמת, בחודש אפריל 1986, נשדדו יהלומים גולמיים בערך של 400 אלף דולר.

אתמול בשעה 1.00 פתח אחד מפועלי המלטשה את הדלת. ליד הדלת המתינו 3 שודדים רעולי־פנים שבידיהם אקדחים. הם תפסו את הפועל והכניסו אותו בכוח למלטשה. כשנכנסו, כפתו שבעה מהעובדים והובילו את מנהל העבודה, רפי יצחקוב, לחדר הכספות. הם אילצו אותו לפתוח את הכספת. כשפתח את הכספת נטלו מתוך הכספת יהלומים מלוטשים שערכם לא ידוע.

לאחר מכן כפתו את מנהל העבודה וניתקו את הטלפון. הם נמלטו מן המקום ושעה קלה לאחר מכן השתחרר אחד העובדים והוא הזעיק את המשטרה.

אתמול בשעה 19.00 שדד בחור שני מגשי תכשיטים בערך של 7,000 דולר מחנות תכשיטים ברחוב אלנבי 80 בתל־אביב. הבחור נכנס לחנות וביקש לראות תכשיט מסוים. המוכר הוציא שני מגשים של תכשיטים ואז חטף הצעיר את המגשים ונמלט.

הגימלאים מארגנים התנגדות למס על הקיצבאות

„לא ניתן לשור העבודה והרווחה להפוך את כל ציבור הגמלאים לנזקקי סעד באמצעות הטלת מס הכנסה על קצבאות הזקנה", אמר אתמול אוריאל אברהמוביץ', יו"ר התאחדות הגמלאים, בסיכום דיון, במזכירות הפעילה של הארגון.

„נגייס את דעת הקהל באמצעות אסיפות המוניות של גמלאים בכל הארץ, גלה את הדמגוגיה אשר בהסבר כי רוצים לקחת רק מן הגמלאים בעלי הכנסה גבוהה. 'בעלי היכולת' שיש להם הכנסות מעל 1000 ש"ח ירדו ב־50% אחוז מהכנסתם, בעוברם ממעמד שכירים לפנסיונרים. מצד אחד מפחיתים תשלומי המעסיקים לביטוח הלאומי, ומאידך, רוצים להוסיף מסים על הגמלאים – ביטוי מובהק של מדיניות אנטי־סוציאלית". אמר אברהמוביץ'.

3 מתנדבים בריטים חשודים באונס צעירה המועסקת במושב אליעד

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

שלושה מתנדבים מאנגליה נעצרו אתמול לחמישה־עשר יום בבית־המשפט השלום בצפת, בחשודים באינוסה של צעירה תושבת הגולן, המועסקת במושב אליעד.

הצעירים בני 18־23, נעצרו על־ידי השופט, עזיאל אלופי, לאחר שהצעירה זיהתה אותם כמבצעי האונס וכמי שמתגוררים גם הם במושב.

על־פי החשד, ניסו שלושת המתנדבים זה זמן רב לקיים יחסי־מין עם הצעירה, אך זו התנגדה, ולפיכך החליטו לפעול נגדה בכוח. באחד מערבי תחילת השבוע, הזמינו אותה לביתם ואחרי שהשקו אותה בירה ואלכוהול, שיחררו אותה חזרה לביתה במושב. השלושה עקבו אחריה, וכאשר נכנסה לחדרה, התנפלו עליה וביצעו בה את זממם.

שלושת החשודים מסרבים לשתף פעולה עם חוקריהם ומכחישים כל קשר למעשה. השופט אלופי שכבע אתמול כי בידי המשטרה די ראיות המחייבות מעצר.

איש־עסקים תל־אביבי חושש להתלונן במשטרה

גבוהת־קומה תקפה אותי: תן את הכסף או שאתלונן על אונס!

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

„היא נגשה אלי ואמרה לי: תן־לי את הכסף שלך או שאני אתלונן במשטרה כי ניסית לתקוף אותי ולאנוס אותי. היא שדדה את כספי, נתנה לי מכה עזה על ראשי, ונמלטה" – כך סיפר אתמול ל„דבר" איש עסקים תל־אביבי אשר סירב להתלונן במשטרה על התקיפה, מחשש שייעצר על־ידי המשטרה בחשד בניסיון אונס.

לדברי איש העסקים, יצא באחד הערבים השבוע מבית בצפון תל־אביב. כשהחל ללכת לעבר מכוניתו, נגשה אליו אשה גבוהת־קומה וקצרת־רוח, ועצרה אותו. היא איימה עליו שייתן לה את כספו, אחרת תתלונן נגדו שניסה לאונסה.

„התפתחה בינינו שיחה ארוכה, ואז היא תפסה ממני את ארנקי לאחר שאמרתי כי אין לי כסף. היא הוציאה ממנו שטר של 50 שקלים, הכניסה אותו לכיסה ונמלטה מהמקום. לפני שנמלטה היכתה על ראשי", סיפר.

בת 67 נמצאה מתה בדירתה; חשד לרצח

מתיחות בקרב שכנים, רובם קשישים

מאת יצחק מרידור, סופר „דבר" בעמק

גיטה אלמנה, בת 67 משכונת גבעת המורה בעפולה, נמצאה בראשית השבוע, על רצפת דירתה. המשטרה, שהוזעקה למקום, בשל האי־סדר ששרר בדירה, החשד שמדובר בפריצה, הטילה איפול מוחלט על הפרשה, ורק אמש, הסכים דובר מרחב העמקים לאשר כי צוות החקירה המיוחד (בראשותו של המפקח יצחק כהן) שמטרתו לטפל בפרשה, בודק גם אפשרות שמדובר ברצח.

האלמנה, רחל דרזן ז"ל, התגוררה לבדה בדירת קרקע בגבעת המורה בבלוק מספר 384, בו מתגוררים קשישים רבים. ביום ב' בבוקר הגיעה לדירה בתה של אסתר דרזן, רחל, והיא מצאה את הדלת פרוצה. בפנים ראתה את אמה מוטלת מתה על הרצפה.

למקום הגיעו מפקד מרחב העמקים נצ"מ יוס כהן וחוקרים רבים. על הגופה לא נמצאו סימני אלימות, אך נוכח הממצאים האחרים בדירה, החליטה המשטרה לשלוח את הגופה לבדיקה פתולוגית במכון הפתולוגי באבו־כביר, שקבע כי מותה של הקשישה נגרם מאי־ספיקת המבן – העלול להגרם מתקף לב.

הפרשה עוררה מתיחות רבה בשכונה, ובייחוד בין השכנים, רבים מהם קשישים, שהכירו את המנוחה כאשה שקטה שלא הפריעה לאיש.

בינתיים, נעצר חשוד במעשה – אורי קראוזה, בן 32, תושב השכונה. אתמול הוארך מעצרו ע"י שופט שלום בעפולה ב־15 יום.

המשטרה חוקרת החשדות לפלילים בעזרא־ובצרון

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

דובר משטרת ישראל אישר אתמול, כי היחידה הארצית לחקירות הונאה קיבלה לידיה דו"ח ביקורת פנימי של עיריית תל־אביב על פעולות חברת „עזרא־ובצרון", שעולים ממנו חשדות למעשים פליליים של מנהל מרכזי בחברה.

לפני כחצי שנה קיבל עורך־הדין אברהם פורז, יו"ר ועדת הביקורת של עיריית תל־אביב, דו"ח ביקורת של עיריית תל־אביב, לפעולות החברה העירונית „עזרא־ובצרון". לאחר שהתברר לו כי מדובר בחשדות למעשים פליליים־לכאורה, העביר את החומר ליחידה הארצית לחקירות הונאה, שפתחה בחקירה לבדיקת החשדות.

לעת עתה, החקירה ביחידה היא סמויה, במטרה לגלות האם המידע שהובא בדו"ח הביקורת של מבקר העירייה, שמואל רוביצ'ק, מהווה עילה לפעולה גלויה של מעצר החשודים והמעורבים בפרשה.

תקיפה ואיום בסכין הסתיימו בהרחקה לצמיתות מביה"ס

ועדה בעיריית נהריה תקבע שיבוצים של שני תלמידי „עמל" במסגרת חינוכית אחרת

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

שני תלמידים מבית־הספר „עמל" בנהריה, הורחקו לצמיתות מקריית החינוך המקומית, לאחר שהיו מעורבים במקרה של תקיפה ואיום בסכין.

השניים הועברו לטיפולה של ועדה בעיריית נהריה, שתקבע את שיבוצם במסגרת חינוכית אחרת.

בין שני התלמידים, בני 12־13, פרץ ויכוח שגלש במהרה לחילופי מהלומות. בתגרה שלף אחד מהם סכין וניסה לדקור את חברו. הריב, שהיה בתוך חצר ביה"ס, הופסק על־ידי מורים שהבחינו בשליפת הסכין. למקום הוזמנה משטרה והתלמידים נעצרו ל־48 שעות.

בתום החקירה הודרו השניים בעבירות המיוחסות להם ושוחררו בערבות של 1,500 שקלים כל אחד. בית־משפט השלום בעכו אסר את כניסתם לתחום ביה"ס.

מועצה פדגוגית של בית־הספר, שהתכנסה השבוע, החליטה להרחיקם לצמיתות ממסגרת קריית־החינוך. מנהל ביה"ס, מאיר בן־ארי, אמר בתגובה כי מדובר במקרה חריג וההנהלה תעשה כל שביכולתה כדי לשרש את תופעת האלימות בקרב בית־הספר.

הוחמרו עונשיהם של אנג'ל ארביב ונטשה

(ע). – בית־המשפט העליון החמיר אתמול בעונשיהם של שרה אנג'ל, תקוה ארביב ונטשה, שהורשעו בסחר בסמים.

תקווה ארביב ושרה אנג'ל הועמדו לדין לפני יותר משנתיים בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב באשמה שקנו כמעט 50 גרם הרואין, חילקו את הסם למנות ומכרו אותו באמצעות אחרים בתחנת סמים בכרם התימנים.

העיסקה נתגלתה לאחר שאחד השותפים בה שיתף פעולה עם המשטרה, בלי שהנאשמים ידעו על כך. שרה אנג'ל נידונה ל־3 שנות מאסר, תקווה ארביב ל־39 חודשים וכך גם נטשה.

פרקליטות מחוז תל־אביב ערערה לבית־המשפט העליון על קולת העונש וטענה כי בעבירות סמים כה חמורות צריך העונש להיות חמור יותר. בדיון שהתקיים בערעור טען סניגורה של אנג'ל, עו"ד דוד יפתח, כי יש להתחשב גם בעובדה שהנאשמת ישבה שנתיים וחצי במעצר בחשד במעורבות ברצח הכפול, ולאחר מכן התברר שהיה זה מעצר־שווא, משום שהיא זוכתה מן האשמה. הוא טען עוד, כי היא ביצעה את הסחר בסמים לצורך מימון סניגור שייצג אותה בעירעור המדינה על זיכויה.

גם סניגוריהם של ארביב ונטשה השמיעו נימוקים אישיים, לפיהם אין להחמיר בעונשם של הנאשמים.

השופטים אליעזר גולדברג, יעקב מלץ ודב לוין שכתב את פסק־הדין, קבעו כי סחר בסמים, הגא תופעה הגורמת נזק כבד לחברה והמשתמשים בהרואין מעידים את בריאותם, לפיכך מקבל עליהם כי גם כשמדובר בסחר בסמים, ובמיוחד בהרואין, ואפילו בכמויות קטנות – נדרשת החמרה בעונש. לדבריהם, הענישה חייבת לבטא את סלידת החברה מן התופעה של השימוש בסמים ואת האדרה מפני התפשטות התופעה.

לגבי שרה אנג'ל קבעו השופטים, כי היא היתה היזומה, הפעילה והמבצעת בפרשה, אך הם התחשבו בכך שמסתמנת תפנית חיובית בחייה. הם החליטו להטיל עליה 3 שנות מאסר בפועל ושנתיים על תנאי על עבירות הסמים, וכן שנת מאסר בפועל באותה מצטברת, על החזקת נשק שלא כדין. בסיכום פירוש הדבר, שעונשה של אנג'ל התחמר והועמד על מאסר 4 שנים בפועל.

לגבי תקוה ארביב קבעו השופטים, כי היא נטלה חלק פעיל במעשים, על כן גזרו עליה מאסר 3.5 שנים בפועל ושנתיים על תנאי. למשך 3 שנים. כמו כן הם הפעילו מאסר על תנאי של 18 חודשים שניגזר מתיק קודם, כך שבסך הכל יהיה עליה לרצות 5 שנות מאסר בפועל.

לגבי נטשה החליטו השופטים להפעיל את כל המאסר על תנאי שהיה תלוי ועומד נגדה, ועונשה הועמד על 4 שנים וחודש.

בקשה לקיים דיון אצל רה"מ בייצוא

מאת שלמה קרמר, מסופר הכלכלי של „דבר" בירושלים

שר התעשיה והמסחר, אריאל שרון, פנה אתמול אל ראש הממשלה, יצחק שמיר, בבקשה לקיים דיון בנושא הייצוא ורווחיותו.

לטענת שרון החלטות שהתקבלו עוד ביוני בלשכת ראש הממשלה על קידום הייצוא עוד לא בוצעו.

השר שרון פנה לשר נסים באותו עניין, אך לא קיבל תשובה מספקת ועל כן פנה לראש הממשלה.

חשד: פקידי הוצאה־לפועל גבו ריבית לא־חוקית ממאות אנשים

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

היחידה לחקירות הונאה של המשטרה תפתח בחקירה לבדיקת היבטים פליליים בהתנהגותם של פקידי ההוצאה־לפועל בבית־משפט השלום בעכו, שאישרו בשנה האחרונה גביית מאות־אלפי שקלים, ממאות אנשים וחברות שנגדם נפתחו תיקים בגלל אי־כיבוד המחאות אי־כיבוד שטרות ומשכנתאות.

ההוצאה לפועל אישרה לעורכי־הדין של התובעים לגבות ריבית חוקית, שנעה בין חמישה ל־13 אחוז, בעוד שעל־פי החוק, מותר לגבות ריבית שנתית, לא צמודה, בגובה 4 אחוזים בלבד, בתוספת הצמדה.

היקף הפרשה אינו ידוע, אך נראה שמדובר במאות ואולי באלפי לקוחות, שסכום הגבייה החריגה מהם מסתכם במאות־אלפי שקלים.

הפרשה התפוצצה בעקבות תלונתו של קבלן מקריית ביאליק, שנגדו נפתחו תיקים רבים של הוצאה לפועל. בינואר נתן הקבלן שתי המחאות בסך 2563 שקלים ללא כיסוי. במאי נפתח נגדו תיק מטעם ההוצאה לפועל, ולתובעים אושר צו גבייה בסך 8395 שקלים.

לבית המשפט הגיעו נציגים של בנייה מרטין, ובאותו עיקול קיבלו לידיהם המחאה בגובה הסכום. בחישוב שערך לאחר מכן, הפתיע הקבלן לגלות, כי נגבו ממנו 2268 שקלים יותר מהמותר בחוק.

גורם בכיר בהנהלת משרד המשפטים, שביקש להישאר בעילום־שם, אישר כי תלונת הקבלן מוצדקת. במשרד המשפטים ידוע על מקרים נוספים בהם נגבו סכומים העולים על המותר בחוק. הגורם מסר, כי בעקבות הבדיקה הוא היפנה את תשומת לבם של הנוגעים בדבר בבית־משפט השלום בעכו לסעיף בחוק, הקובע את הריבית המותרת לגבייה בתיקים באלה, שהיא 4 אחוזים לשנה. הגורם גם הורה על בדיקה בכל התיקים „החיים", כדי לעדכן בחוק את שיעור הריבית. הקבלן טוען כי גבייה חריגה מתבצעת גם בבתי־המשפט בנהריה ובחיפה.

בעקבות חשיפת הפרשה נפתחת האפשרות בפני אלפי אנשים ששילמו ריבית חריגה, לדרוש החזרי כספים. הקבלן מתכוון להקים עמותה שתטפל בעניין, והוא אף הגיש תלונה ליחידה לחקירות הונאה, שתבדוק היבטים פליליים בפרשה.

2 בכירי מע"צ „דאגו" במכרזים פיקטיביים ל־18 קבלנים בצפון

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

18 קבלנים מצפון־הארץ נהנו תקופה ממושכת ממכרזים פיקטיביים שאורגנו לטובתם על־ידי שני הבכירים במחלקה לעבודות ציבוריות (מע"צ) במחוז הצפון (ליבוביץ ובודמיל).

כך עולה ממסמך של מבקר הפנים של מע"צ, שבדק תלונתו של קבלן־עפר מנצרת־עילית, על אי־סדרים במע"צ־צפון. המסמך הועבר ליועצת המשפטית של מע"צ, וזו העבירה את הממצאים למשטרה.

מהמסמך עולה, כי החשודים נהגו לזייף מכרזים לטובת קבלנים שנהגו להם, על־פי החשד, טובות־הנאה, בכך שמחקו מחירים של קבלנים שהגישו הצעות נמוכות מאלה של קבלנים ששיחדו אותם, ורשמו בכתב־ידם מחירים גבוהים יותר. כך יצא, שקבלנים, שהחשודים רצו ביקרם, הגישו את ההצעה „הנמוכה ביותר" והם אשר זכו במכרזים.

להברנו עמי הירשטיין

משתתפים בצערך הכבד

במות אביך

אפרים ז"ל

ומביעים תנחומים למשפחה

בית סולל בונה

להברנו עמי הירשטיין

משתתפים בצערך במות אביך

אפרים ז"ל

חרושת בע"מ

ההנהלה והעובדים

ליעל שאלתיאלי

איתכם באבלכם

על מות האב

יוסף ליפפלד ז"ל

מבית נווה אור

במלאות שנתיים לפטירתו של יקירנו

שלום מרגלית ז"ל

נערוך אזכרה ונתייחד עם זכרו

ביום שני ח' חשון תשמ"ז 10.11.1986

בבית העלמין בקרית שאול.

אוטובוס ייצא מרח' שרת 29,

תל־אביב בשעה 2.30 אחה"צ.

אשתו: רגינה מרגלית

בנו: אמיר מרגלית

לג'ו לוי

משתתפים בצערך העמוק במות

אמך ז"ל

הנהלת

חרושת חומרי נפץ בע"מ

בצער רב אנו מודיעים

על פטירתו של בננו

יותם הר־הורדי

ההלויה תתקיים ביום ראשון

ז' בחשון תשמ"ז 9.11.86 בשעה 15.00.

המשפחה

ובית עין חרוד מאוחד

להברנו סולימן עארף וב"ב

אתך באבלך על מות

בתך ז"ל

חבריך במרכז מפלגת העבודה

ועובדי המחלקה הערבית

למשפחת גוטפריד ולבית אור־הנר

על מותו ללא עת של

מריו ז"ל

מתאבלים

הפקולטה למדעי הרוח והחברה מנהל

המחלקות למדעי התנהגות וכלכלה

באוניברסיטת בן־גוריון בנגב

זמני הדלקת הנרות

פרשת נח

ערב שבת		מוצאי שבת	
ירושלים	4.10	ירושלים	5.21
תל־אביב	4.28	תל־אביב	5.19
חיפה	4.17	חיפה	5.21

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	6 – 2	בהיר
אמסטרדם	11 – 7	מעונן
בואנוס איירס	24 – 12	מעונן
הלסינקי	4 – 2	גשום
הונג קונג	25 – 21	בהיר
וינה	7 – 3	גשום
ז'נבה	7 – 00	בהיר
טוקיו	18 – 10	בהיר
טורונטו	6 – 5	מעונן
יוהנסבורג	22 – 13	גשום
לונדון	12 – 7	בהיר
ליסבון	20 – 10	בהיר
מדריד	20 – 2	בהיר
מונטריאול	1 – 10	מעונן
ניו־יורק	7 – 2	מעונן
ס. פאולו	32 – 20	מעונן
פאריס	18 – 10	מעונן
פרנקפורט	8 – 6	מעונן
ציריך	8 – 4	מעונן
ריו דה ז'נרו	40 – 21	מעונן
שטוקהולם	6 – 2	מעונן

swissair

ב"ה

דיאן ועודד חנין

חובקים בן

אח לנגה

נכד

ליצחק חנין תל־אביב

לאיווט ואלי סברא ג'נבה

6.11.86

ד' חשון תשמ"ז הרצליה הר הצופים

להברינו **אורה ושמואל כהן**

ברכות מזל טוב

להולדת הנכדה **חן**

אחות לאורטל

בת לאייל ודבורה

בית „דבר"

בהרצליה דרוש

מחלק עתונים

בשעות הבוקר המוקדמות

בעל קטנוע תתשב המקום.

☎ 052־552064

הידד אחרון / אמיר אורן

דמדומי רייגן

עד תום כהונתו בעוד שנתיים יהיה רייגן יותר ויותר נשיא מן הסוג הישראלי: רב סמליות וטקסיות ודל השפעה. צילו הארוך התקצר לפתע

כשגרם להלל ביטוי כה נדוש, לא התכוונו תכסיסני המפלגה הרפובליקאית כי אכן יהיה זה „הידד אחרון" לרונלד רייגן. צירוף־קבע זה במילון הפוליטי האמריקאי, ששאלוהו דווקא מדמוקרטים כנשיא אנדרו ג'קסון וכראש עיריית בוסטון ג'יימס קרלי, נועד להרטיט נימים של סוף־דרך לפוליטיקאי עתיר מערכות, הזקוק זו הפעם האחרונה לתמיכת בוחריו משכבר. התכסיסנים הניחו שהידד אחרון באמת לרייגן יושמע בעוד שנתיים, כאשר ימשח לעצמו יורש ויפציר במצביעים להשאיר רפובליקאי בבית הלבן. התכלית היחידה באיזכור המליצה היתה סחטנות רגשית מן המהססים אם להזיל את חיבתם לרייגן גם על מועמדו המקומי לסנאט.

אחרי 20 שנות פינוק בפוליטיקה של קליפורניה ושל אמריקה, עם כשלון יחיד (בהתמודדות עם ג'ראלד פורד על מועמדות 76'), ספחה המליצה על פני משמיעיה. ההצגה הרייגנית טרם הסתיימה, אך התפנית בעלילה ברורה מדי והקהל מתחיל לצאת מהאולם. רייגן, שמתעקש להעמיד במבחן את עוצמתו, מצא שלשום כי הציבור האמריקאי נאמן לו אישית, לא למומלציו. בליל ספירת הקולות, בין שלישי לרביעי, קהה עוקצו של רייגן. שמונת המושבים שהוסיפו לעצמם הדמוקרטים בסנאט רחקו את הנשיא לעמדה מישנית בפוליטיקה של השנתיים הבאות. רייגן עודנו דמות־העל של שנות ה־80' באמריקה, אבל צילו הארוך התקצר לפתע.

דמדומי רייגן היו צפויים רק בכיוונם הכללי, לא בקיצבם. ידוע שבשנתו השישית נוטה כל מימשל לספוג אבידות בקונגרס וכי השנה פגיעים הרפובליקאים במיוחד, משום שהמצביעים נוהגים להעניק ארכה לסנטורים ולחברי־קונגרס מכהנים, אך מתאכזרים להדיחם בתום סידרונת, קודם שהנבחרים צברו ותק ובכירות. ב־1980 סחף רייגן איתו רפובליקאים לרוב; ב־1984 כבר היתה הצלחתו פרטית ולא מפלגתית. השבוע דבק הכשלון גם בו, אולי משום שבמקום להתמודד עם ג'ימי קארטר או עם וולטר מונדייל, כונן החליל ולא הצליח להפילו. ליתר בטחון הנחרז רייגן בחודשים שלקראת הבחירות לקדם את „המהפכה" שבה התגאה בה, בביטול שיבוץ־ערכים בסיסי ברעיון המדיני האמריקאי – „זכו לחיות בארץ הזאת" ואם כי לא תמיד עם מי נברך שכה מקוריים סוסים מתוקנן, עם פחות מימשל ופחות מיסוי. הוא הרבה במינוי שופטים שפרשנותם לחוק תשמר את מהפכתו גם אחרי פרישת מחוללה והאיץ בקונגרס, כל עוד נהנו הרפובליקאים מרוב בסנאט בעוד הדמוקרטים חרדים מעיצומי בוחרים אם יכעיסו נשיא כה אהוד, להתפשר בנדיבות עם דרישותיו, מסיוע למתנגדי הסנדיניסטים בניקרגואה ועד יוזמת ההגנה האסטרטגית־חללית. הציפיה הממוצעת היתה לנצחון דמוקרטי זעום, שבעקבותיו אמנם יתפנו הכל לתוכניותיהם האישיות – כסף ושררה – ויעמידו את הנשיא בפני מנהיגות חדשה בסנאט ובוועדותיו; אך מאחר שבדרך כלל ייכנסו דמוקרטים שמרנים במקום רפובליקאים מתונים, לא יהיה הפסד כה נורא.

אם היה גם רייגן עצמו שותף לתחושה זו, נדרש שלשום להתפכח אל תוך מציאות נוקשה. בלי מאמץ עיקרי בחזית מרכזית, למעט המיתקפה על מדיניותו הכלכלית ופגיעתה בחקלאי המערב־התיכון, היטיבו הדמוקרטים להציב גייסות שאיכותם חיפתה על נחיתותם הכספית של נתמכי רייגן. כעת, משנחלצה בעצמה מצל אורוך אחר זה של קארטר, תהיה הסיעה הדמוקרטית בסנאט אופוזיציה בתנופה נחושה, להוכיח כי אותו המפתח בדרום ובמערב נגוזו כחלום רפובליקאי לשליטה מתמדת וכי הבית הלבן בהישג ידו של מועמד נוסף מאזורים אלה או מתגבר ביוצאיהם ובמצע קביל עליהם. המהפכה, מיהרו הדמוקרטים לקבוע, לא היתה ולא נבראה ואף לא מימשל היתה, אלא רק איש אחד שכבש את האמריקאים.

ישראלים, הממשיכים להתרפק על דגם הנשיאות האמריקאית, עשויים לגלות בהדרגה, כי בין נובמבר 86' לנובמבר 88' יהיה רייגן יותר ויותר מעין נשיא ישראלי, רב סמליות וטקסיות ודל (בוודאי בהשוואה לעברו הקרוב) בהשפעה פוליטית ממשית. רייגן, שלא שיכנע את הבוחרים, כי קנדי הוא שד ולא רק טד, כיו"ר הבא של ועדת הסנאט למשפט (משמע שופט־השופטים), נאלץ שלשום להסתפק ביעדים אפורים של מאבק בפשע ובסמים, בהתוותו את מיתאר השנתיים הבאות בדברי תודה ונחמה לעוזריו. אחר־כך נקב בשלוש שאיפות – לשפע, לתפוקה ולשלום. לא עוד „אור לגויים", כהצהרתו בתחילת השבוע, אלא רק לשיגשוג כלכלי למאושרי החברה האמריקאית ולהתמודדותם בהצלחה עם שתי המעצמות האחרות, יפן הכלכלית וברה"מ הצבאית־מדינית. הסדר לסיכסוך ישראלי־ערבי, או נכונות להתנגח עם מתנגדי מכירות־הנשק לערבים, לא יצמחו מרשימה מאופקת כזו.

מי שמשקפותיהם כחולות־לבנות היו השבוע מאושרים, במוצאי הבחירות. לפי אחד החשבונות, התעשרה קבוצת תומכי ישראל בסנאט בשמונה חברים חדשים. וקבוצת התומכים בסיוע חוץ – בחמישה. כמעט בכל מערכה ניצח המועמד האוהד יותר לישראל. סנטורים שנחשבו קשובים מדי לערבים פרשו או הובסו. השתדלנים למען הערבים השתטו לנסות להדיח מהסנאט את רוברט קסטן, עד עתה יו"ר תת ועדת הקצבות לסיוע־חוץ ומי שרוצה ביקרן של ישראל, מצרים וירדן גם יחד – רצון הדדי, שיתבטא גם במעמדו החדש כבכיר נציגי המיעוט בתת־הועדה. בלואיזיאנה הובסה מועמדת לבית־הנבחרים שהזדהתה עם אש"ף. הסיוע המדיני, הכלכלי והבטחוני מונח בכיסה של ישראל לשנתיים הבאות, אם לא תשתטה בהרפתקאות או בסרבנות. בכירותם של הסנטורים סם נאן (יו"ר ועדת השירותים המזויינים וציר מרכזי ברעיון הענקת מעמד דמוי־נאט"ו לישראל) ודניאל אינויי (שוב כיו"ר תת־ועדת ההקצבות לסיוע־חוץ, או לראשונה כיו"ר תת־ועדת ההקצבות לבטחון) מגבירה את הסיכוי שהזדמנויות ייצור בטחוני לארה"ב ייפתחו בפני התעשיה הישראלית – הזדמנויות ולא הבטחות, לניצול ולא לנצלנות.

המסקנה השגויה ביותר מכך היא שישראל זכאית עתה להפוגה שאננה. זהו, בדיוק, המועד להיכרות מעמיקה עם תריסר או יותר המתמודדים בשתי המפלגות על המועמדות לנשיאות. למידת רקעו של המתמודד ובסיס כוחו, התוודעות אל תורמיו וצוותו והשפעה על תפיסת עולמו חיוניות עתה כהשקעה בנשיא הבא וגם במי שלא ייבחר, אך ימשיכו להשתתף בעיצוב המדיניות האמריקאית. נוח ומוטעה להישען כעת על מימשלו הידידותי של רייגן ולהניח לשנתיים הבאות לחלוף בשלווה. יתכן שהישגי הרפובליקאים בהתמודדויות על מושלי מדינות יחזירו להם את העתיד, שכן מן המדינות, על השינויים בהיקף אוכלוסייתן ובהרכב בתי המחוקקים שלהן, יצמחו גם תמורות במפלס הארצי. ברור עוד יותר שההווה שייך לדמוקרטים. רייגן, שהתמרמר השבוע, כי ביטוי נדוש אחר מסידרת ההידד האחרון – „ברווז צולע" – אינו ישים לו, צודק למחצה: פוליטיקאי אחר במצבו היה „ליים דאק", אבל הוא בר־אלמוות ויצירי־סרטים כמו דונאלד דאק. זמנו עבר.

הוא לא היה רונאלד דאק שלשום, בספרו לבית הלבן ולאמריקה על הצלחת זוגתו ננסי להדריך בנוער סירוב־סמים. היתה בו היאחזות עצובה בשוליים בעודנו במרכז המרכזים. כה גאה היה רייגן בצטטו את תגובת קהליו לסיסמה „רק לומר לא", עד שהתכחש למהלומה על המפלגה ועל המהפכה שנבלמו השבוע. עדיין היה הנכבד בדיירי מלון חמישים הכוכבים המתקרא אמריקה, אך גם אם יתמהמה, הגיעה שעתו לחזור הביתה.

חיוכים ביבשת החמישית

נשיא המדינה, חיים הרצוג, אצל ראש ממשלת אוסטרליה, בוב הוק. החיוכים הידידותיים בתחילת המסע, המלווה גם ב„מפלות" מדיניות, ישארו, קרוב לוודאי, גם בהמשכו. העבודה תהיה קשה יותר

חוק נקש / טובה צימוקי

לא להסגיר את הכנסת

בפרשת המפגש עם אש"ף העמיד הימין את נושא שמירת החוק במבחן עליון, אך מאחורי הקלעים ולפניהם המשיך לרקום מזימה כיצד לא להסגיר פושע לצרפת

הרוחות סערו השבוע בגלל נסיעת משלחת השמאל הישראלי לרומניה. חוגי הימין ואפילו היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש, מיהרו, בצער חסר תקדים, להזכיר לכל, כי בנסיעה זו תהיה משום הפרה של מה שמכונה החוק נגד מפגשים עם אש"ף. שמירת החוק וכיבודו נהפכו למבחן העליון של חוגי הימין דווקא והם היו לנושאי דגלו. מאחורי הקלעים, לעומת זאת, ממשיכה עדיין להתרקם המזימה שלא להסגיר את הפושע ויליאם נקש לשלטונות צרפת, אף־על־פי שבית־המשפט העליון קבע במפורש, וחיזק בכך את עמדת בית־המשפט המחוזי בירושלים, שנקש הוא בר־הסגרה, ואף־על־פי שפרקליטות המדינה והיועץ המשפטי לממשלה הבהירו אף הם לשר המשפטים, אברהם שריר, שיש להחיש את ההסגרה. היה זה רק אירוני, שאת החוק לאיסור מפגשים עם ארגוני טירור דרשו הכל לקיים ואילו את רוחו של „תאומו" בחקיקה, החוק נגד גזענות, המשיכו למעשה אותם חוגים להפר בכך שדבקו בהתנגדותם להסגרתו של ויליאם נקש, מפני שרצח ערבי. היש צורך להזכיר שנקש רצח ערבי בעיר בזנסון, על רקע סכסוכים בקרב העולם התחתון שם? היש צורך להזכיר שהוא נעצר בישראל, באקראי, בדרכו לביצוע שוד? היש צורך להזכיר שבית־המשפט העליון היה מודע לטענות סניגוריו כי אורבת לו סכנה מפני שרצח ערבי ואף־על־פי־כן קבע שהוא בר־הסגרה?

השבוע אמור היה שר המשפטים אברהם שריר להפגש עם עמיתו הצרפתי כדי להודיע לו שפתח בהליכים לעיכוב הסגרתו של נקש לצרפת. שריר דיווח לעמיתו כי נקט לשם כך שני צעדים: הראשון, פנה לבית־המשפט העליון כדי שיאריך את משך ששים היום המוקצים לו בחוק כדי לחתום (או שלא לחתום) על כתב ההסגרה (שלשום נודע כי בית־המשפט העליון אישר את הבקשה); השני, והעיקרי, שהפארלמנט הישראלי ידון בקרוב בהצעת חוק להעברת אסירים לארצותיהם לריצוי עונשי מאסר. אין ספק שכל הצעדים שנקט שריר הם חוקיים, השאלה היא אם הם גם טהורים.

בפברואר שנה זו, לפני ששמע מישהו על נקש, הכינו במשרד המשפטים הישראלי הצעת־חוק להעברת אסירים לארצותיהם לריצוי עונשי מאסר. המדובר הוא בהצטרפות ישראל לאמנה בין־לאומית בעניין זה. אין פירוש הדבר שכל הפושעים הישראלים בחו"ל, ולצערנו מספרם גדול, יועברו לארץ לרצות כאן את עונשיהם. הצעת־החוק נוגעת רק למקרים מיוחדים. למשל, לאסיר שנידון לעונש בחו"ל ונבצר מאביו המשותק לבקרו בחו"ל. בהצעת־החוק נאמר במפורש כי רק „בנסיבות מיוחדות" מוצדקת נשיאת העונש בישראל: כאשר „האסיר סובל סבל מיוחד שהוא חמור מזה שנלווה כרגיל למאסר, או שהוא או בן־זוגו, בנו או הוריו, הנמצאים בישראל, סובלים ממחלה אנושה, או שנסיבות ביצוע העבירה אינן מעידות שלאסיר יש אופי עברייני". מובן שבחוק נאמר כי על האסיר לרצות, קודם להסגרתו, חלק מתקופת עונשו בארץ שבה נעברה העבירה ומובן שעליו למלא תנאי מינימאלי ההוא, שהתגורר דרך קבע בישראל כאשר עבר את העבירה.

מיותר לציין שוויליאם נקש אינו עומד בכל התנאים האלה. במקום להשחית מלים לריק, טוב היה עושה השר שריר אילו קיבל הבטחה, בשיחה בארבע עיניים עם עמיתו הצרפתי, שאת נקש ישמרו בצרפת היטב, כדי שאסירים ערביים לא יתנכלו לו וכדי שלא יאונה לו רע. אפילו היועץ המשפטי לממשלה, שהתנגד למהלך של הדחיה וגרס כי יש להסגיר את נקש גם אם נשקפת סכנה כלשהי לבטחונו, אמר כי למרבה הצער, בבתי־הכלא הישראליים, כמו ברוב בתי־הכלא בעולם, בטחונם האישי של האסירים אינו עומד בראש סדר העדיפויות, מבחינת קוד ההתנהגות המקובל שם. האם אין גם אצלנו חיסולי חשבונות ו„בתי־דין"? בד בבד הדגיש חריש, כי אפשר להבהיר לצרפתים חד־משמעית שלנקש נשקפת סכנה וכי עליהם להתקין את הסידורים הדרושים כדי להגן עליו. אולם שריר, שנרגש ונסער מהסחטנות האמוציונאלית והלאומנית שמפעיל הלובי למען נקש, הוציא בעזרת מנכ"ל משרדו הצעת־חוק זו מהנפטלין והחליט להריץ אותה בכנסת.

לשריר יש סיבות טובות לקוות שהצעת־החוק התמימה, המכונה כיום בפי כל „חוק נקש", תזכה לרוב בכנסת. ל„הצלת יהודים מצפרני הטרף הערביות" יש תמיד רוב הפעם צפוי להצעה רוב גדול. יתמכו בה כל סיעות הימין ויצטרפו אליהן הסיעות הדתיות, השששות אלי מצוות „הצלת נפש יהודי". מתברר שבלובי שהוקם למען הצלת ויליאם נקש, לובי שחלק מפעיליו „במקרה" פעילים למען שחרור אסירי המחתרת, השפעת הרבנים הראשיים לישראל מורגשת היטב. מגיניו של נקש אינם בוחלים בשום אמצעי. בית־הדין הרבני כבר הודיע כי ינקוט אמצעים לעיכוב הסגרתו של נקש, שכן אם יוסגר, תשאר רעייתו עגונה לצמיתות. אנשי הלובי של נקש בניו־יורק אף ניצלו שיחה אקראית עם ראש הממשלה הקודם שמעון פרס, שבמהלכה פלט את הקלישאה „יהיה בסדר", להודעה שגם פרס תומך במאבקם.

אין להבין מדוע לא נשמע עד כה קולם של חברי כנסת מהמערך בפרשה זו. האם יוחשו נוכח השחיקה הנמשכת בשלטון החוק בישראל? האם ביצוע החלטות של בית־המשפט העליון יהיה מעתה עניין למקח וממכר בין המפלגות?

בראיון ל„דבר" בחודש ספטמבר אמר פרופסור ש.ז. פלר מהאוניברסיטה העברית בירושלים, הנחשב לבר־סמכא בין־לאומי בנושא הסגרות: „כשאני רואה את המניע הגזעני של מסע הצלה זה, אני מקשר אותו עם כל הגופים העומדים מאחוריו, שמקור ההשראה שלהם הוא חידוד הניגודים הגזעיים. זוהי אפיזודה שנמנית עם מה שהוגדר לא מכבר בחוק כהסתה לגזענות. כל ההיבט האישי של נקש, במקרה זה, אין לו כל משמעות. לא נקש היהודי הוא העוסק להצלה. הנרצח הערבי הוא מוקד המסע וההתגייסות להזדהות עם הרוצח". פרופ' פלר סבור כי אם לא יוסגר נקש לצרפת, יהיה זה עוד צעד לקראת הפיכת שלטון החוק לשלטון ההמון.

כמות הופכת לאיכות / שלמה גינוסר

המפקח לא יודע

כל המערכות העוסקות בפעילות חסויה נמצאות תחת פיקוח פרלמנטרי אך מעבירות לו מידע חסר. חברי הכנסת יודעים על ועננו כמו קוראי העתונים

כל המערכות הממלכתיות בישראל העוסקות בפעילות חסויה נמצאות בפיקוח פרלמנטרי, בעיקר באמצעות ועדות־משנה מיוחדות של ועדת החוץ והבטחון.

את האשראי העיקרי להקמתן של ועדות המשנה צריך להעניק למשה ארנס, שכיהן בשעתו כיושב ראש ועדת החוץ והבטחון. זה כמה שנים טובות משמש המכשיר הזה לפיקוח הפרלמנטרי על פעילות חסויה.

אולם יש קושי ברור במהות התידוע של ועדות אלה בנושאים הרגישים שתפקידן לפקח עליהם. זהו קושי אובייקטיבי בעיקרו, משום שאופי הפעילות שהפיקוח הפרלמנטרי מבקש לחלוש עליה הוא כזה שהמערכת הפרלמנטרית, צריכה תמיד להיות ספקנית במקצת לגבי כמות המידע שהיא מקבלת עליה. זהו מקרה מובהק שבו כמות הופכת לאיכות.

אם התידוע לוקה בחסר, התמונה נפגמת והפיקוח הפרלמנטרי לא רק שאינו מלא, אלא הוא גם אינו יעיל.

אפשר להניח, במידה גדולה מאוד של סבירות, שמתנהלת התמודדות מתמדת בין אותם מרכיבים פרלמנטריים שעבודת הפיקוח שלהן חסויה לבין המערכות הממלכתיות העדינות שעל פיקוחן הם מופקדים.

מה שמקשה עוד יותר על ההתייחסות לנושא זה הוא שאין (וקרוב לוודאי שגם לא יכולה להיות) שום נוסחה לקביעת מערכת היחסים בין הגופים שבהם מדובר. היחסים משתנים מעניין לעניין וממקרה למקרה.

השוני ביחסים הללו, בין המערכות הממלכתיות לבין המערכות הפרלמנטריות, נקבע על פי כמה גורמים.

● ראשית, על פי מהות הנושאים. אם ועדת משנה כלשהי של ועדת החוץ והבטחון או גוף פרלמנטרי מצומצם אחר, סבורים שנושא מסויים מחייב טיפול מחמת משמעותו המיוחדת לבטחון המדינה, צפוי על־פי רוב לחץ של אותו גוף פרלמנטרי על המערכת הממלכתית שהנושא בטיפולה כדי לקבל יותר מידע. אותם גופים פרלמנטריים חשים אז צורך להפגין יתר מעורבות. ● שנית, על־פי המידור של הנושאים. כיוון שנושאים שונים מטופלים על־ידי מערכות ממלכתיות שונות, הרי מטבע הדברים אין התייחסות אחידה של כל המערכות הממלכתיות לפיקוח הפרלמנטרי. ● שלישית, על פי יוזמה ואישיות. אופי הפיקוח הפרלמנטרי על נושאים חסויים הוא במידה רבה, פרי יוזמה של הוועדה כולה, של היושב־ראש שלה, או של חברי הוועדה.

התייחסות פוליטית ביקורתית, למשל, היא מניע חזק בהלך־הרוח המכתיב יוזמות כאלה. מן העבר השני של המיתרס, גם המערכות הממלכתיות המופקדות על נושאים חסויים וגם האישים המרכזיים במערכות אלה מגיבים בדרכים שונות על יוזמה של מרכיבים פרלמנטריים אלה.

כאן גם המקום לציין שקיימת בוועדות־המשנה תופעה שאפשר אולי להגדירה חוסר יוזמה וולונטרי. כלומר: לעיתים, הגוף הפרלמנטרי הוולונטרי מוותר מרצון על מידע בעניין מסויים. אי־יוזמה וולונטרית זאת נוצרת, בדרך כלל, אחרי מאבק פנימי בין הרצון לדעת לבין שיקולים ממלכתיים רחבים יותר. לדוגמה, הטיפול הפרלמנטרי החסוי בפרשת פולארד באחת מוועדות המשנה של ועדת החוץ והבטחון נדחה בשלב מוקדם של ההתרחשות בשטח. הוועדה לא ויתרה על דיווח בנושא זה, אך היא הסכימה מרצון לדחות את קבלת הדיווח מחשש שטיפול בנושא זה בעיתוי ההוא עלול לפגוע באינטרס הלאומי. הוועדה דנה בפרשה כאשר הרוחות שקטו. זו גם דוגמה טובה לתכונה אופיינית אחרת של הפיקוח הפרלמנטרי על המערכות השונות העוסקות בנושאים חסויים: הפיקוח הזה הוא, בעיקרו, טיפול פוסט־מורטם. לפחות ברוב המקרים, הפיקוח הפרלמנטרי הוא בבחינת מבט ביקורתי לאחור.

זה מזכיר, במידה מסויימת, את אופי עבודתו של מבקר המדינה. אבל מה שחסר בהשוואה זו הוא מעקב שיקבע, אם יש בכלל לפיקוח הפרלמנטרי ערך נורמטיבי לגבי התחומים החסויים שעליהם הוא מופקד. האם מסקנות הגופים הפרלמנטריים העוסקים בתחומים רגישים וחסויים יכולות, באילוצים של מהות התחומים הללו, לקבוע נורמות של התנהגות? מ"מ יושב ראש ועדת החוץ והבטחון, ח"כ מיכה חריש, מודה שהפיקוח הפרלמנטרי על מערכות ממלכתיות העוסקות בנושאים חסויים אכן מופעל לאחר שפעילות מסויימת כבר התרחשה בשטח. פיקוח זה בודק את תיפקודן של מערכות ממלכתיות ולכן, לדעתו של ח"כ חריש, הוא אפקטיבי יותר כאשר יש אפשרות לבחון כל נושא לגופו לאחר שהנושא הזה הגיע לשלב של יציבות ולא בשעה שהוא מצוי עדיין בשלב מבצעי.

יש חריגים. כאשר מתנהלת מלחמה, והשתלשלות האירועים שוטפת לאורך זמן מסויים, הפיקוח הפרלמנטרי צמוד מאוד לאירועים בשטח. אפשר איפוא לקבוע שהפיקוח הפרלמנטרי על פעילות ממלכתית חשאית הוא מוגבל מעצם טיבו הן בישראל והן במערכות הדמוקרטיות במערב. חשיבותו העיקרית היא קודם כל בדיווח אמין ושוטף על ידי הגופים המפוקחים צמוד ככל האפשר לשלב המבצעי.

עיתוי הדיווח הוא מרכיב חשוב אחר, אולם דומה שבנקודה זו יש נטיה של הגופים הפרלמנטריים להתפשר.

ח"כ אהוד אולמרט מהליכוד, חבר בכיר בוועדת החוץ והבטחון, אומר, כי נושאי הביון והמודיעין מפוקחים על־ידי ועדת משנה מיוחדת, אולם הוא מותח ביקורת על תיפקודה ואומר: „לצערי, תיפקודה של ועדה זו אינו עונה על הדרישות של פיקוח פרלמנטרי נאות כפי שאני מבין אותו".

יו"ר ועדת החוץ והבטחון, ח"כ אבא אבן, אינו נמצא עתה בארץ ואי־אפשר היה לקבל את תגובתו על הערה מעניינת זאת.

אולמרט מוסיף ואומר, כי עקרונית אין לעניין פתרון במסגרת סטרוקטורלית שונה. במקרה, הוא אומר, הנסיבות הן כאלה, שהוועדה לא מגלה די יעילות ונחרצות בעבודתה. אולם גם ח"כ אולמרט וגם חברים אחרים בוועדת החוץ והבטחון אינם סבורים שיש מקום לשנות את שיטת הפיקוח הפרלמנטרי על הגופים הממלכתיים שעוסקים בפעילות חשאית. הדרך היחידה היא להקפיד על קבלת מידע ולנהל מעקב שוטף אחרי המתרחש בשטח.

הפרשה הקרויה „פרשת ועננו" היא בוודאי נושא שיגיע לטיפולו של גוף פרלמנטרי מפקח מן הגופים שהוזכרו לעיל.

פורמלית שום חבר בוועדת החוץ והבטחון אינו יודע בפרשה זאת יותר משידוע לקורא עתונים סקרן בישראל. ואם מישהו יודע יותר, או חושב שהוא יודע יותר – השתיקה היא כמעט טוטאלית. התחושה היא שכמו במקרים אחרים, גם הפעם, המערכת הפרלמנטרית הוולונטרית „לוקחת נשימה" ואינה לוחצת בנקודה של עיתוי הדיווח.

הנפולת האקטיבית של הרדיו / אבישי מרגלית

הגרעין שבפצצת ועננו

קומוניסט מתנצר, אסיסטנט בפילוסופיה, חבר של אמריקאית, יושב עם ערבים בקפיטריה. מה הם 450 אלף ליש"ט כמוטיבציה למעשהו של ועננו לעומת הסבר פשוט כל־כך של תמיכה בעניין הפלשתינאי?

הצנזור התיר את פרסומי „חברים מספרים על ועננו", וכבר אנו לומדים מן התקשורת את ההיסק הבא: ועננו תמך במדינה פלשתינאית ובמאבק נגד אפליית סטודנטים ערבים – מכאן שהוא מועד לבגידה. המסר המקארתיסטי של ההיסק הזה הוא הנפולת האקטיבית ביותר של הרדיו ושאר כלי התקשורת. יש הסבר לבגידה: תמיכה ברעיון המדינה הפלשתינאית לצידה של ישראל.

מהם 450 אלף ליש"ט כמוטיבציה למעשהו של ועננו לעומת תמיכה בעניין הפלשתינאי? כסף קטן. הכל ברור. תלמיד אוניברסיטה המתקומם נגד אפליית סטודנטים ערבים במעונות הוא בבחינת ריאקציה גרעינית שאינה ניתנת לבלימה. מכאן ועד פיצוץ ליבת הכור, בצילומי פרופיל ואנפאס, הדרך קצרה. מה לך פרוטון ומה לך ניוטרון מול אוהד פלשתינאי שנפשו חשקה בפילוסופיה.

ובכן, לעניין הקשר בין תמיכה ברעיון המדינה הפלשתינאית לצידה של מדינת ישראל ובין הפצצה: יגאל אלון והחוג הקרוב לו מאנשי סמינר „אורנים" האשימו תמיד את המתנגדים לתוכנית אלון בשמה של תוכנית להקמת מדינה פלשתינאית בכך שהם תומכים למעשה באופציה גרעינית. גרעינה של טענה זו הוא שמדינה פלשתינאית פירושה ויתור מצד ישראל על כל „העומק האיסטרטגי" שהושג בגיזרה המזרחית במלחמת ששת הימים. התחליף היחיד לעומק זה, שיבטיח את בטחונה של ישראל, לא יכול להיות אלא נשק גרעיני. לפיכך, מי שמוותר על כל שטחי הכיבוש וגם רוצה בקיומה של ישראל מוכרח לאמץ את האופציה הגרעינית. דבר זה, לדעת אלון וחוגו, הוא פסול מוסרית אף יותר מסיפוח השטחים.

בין אם אנו, התומכים במדינה פלשתינאית לצידה של ישראל, נקבל טיעון זה ובין אם נדחה אותו, אין זה טיעון מופרך על פניו. הקשר בין תמיכה במדינה פלשתינאית ובין אופציה גרעינית חזק, על פניו, לפחות כמו דחיית האופציה הגרעינית ותמיכה במדינה פלשתינאית (כלומר אין כל־כך קשר). שמענו, שמענו, יאמרו העננולוגים. כל זה אולי נכון לגבי הקשר הענייני, או העדר הקשר, בין שתי העמדות. אך אין זה נכון לגבי הקשר הפסיכולוגי בעניין. כלומר, אדם התומך בהקמת מדינה פלשתינאית הוא מיסודו בעל מבנה נפש של מועד לקפיצה קוואנטית לבגידה על־ידי מסירת סודותיה הכמוסים של ישראל. ממש כשם שנכון, פסיכולוגית, שמי שירצה בישראל גדולה ירצה הן בזיון קונוונציונאלי והן בזיון אטומי.

הפסיכולוגיה־בגרוש הזאת היא המסוכנת פוליטית. זו הפסיכולוגיה המתיימרת לספק נוסחה להבנתו של אדם שהוא, על־פי סיפורי העתונות, בן של ש"ס־ניק־כהניסט מיוצאי מרוקו, חלפן במועדון לילה, נושא כרטיס חבר של רק"ח, קומוניסט־מתנצר, אסיסטנט בפילוסופיה, חבר של אמריקאית ותאב בצע לקינוח. לכל אלה מפתח פשוט: תומך במדינה פלשתינאית ויושב עם סטודנטים ערבים בקפטריה.

כשההסבר כל־כך פשוט, פשוט אפילו מן ההסבר על „האופי התלותי" של חוה יערי, אפשר כבר לראות בעין בלתי מזוינת את ציד המכשפות שועננו ומטוס המשלחת לרומניה הם מרקחת המאגיה השחורה שלו.

ידעתי שהגעתי פעם שלישית / טלי זלינגר

ילד שמאלני מבית רוויזיוניסטי

יש לי תמיד התחושה שאם אני חושב שצריך לעשות משהו אז אני עצמי צריך לעשות. „שלום עכשיו" היה הסמינר האמיתי. שם למדתי את מושג המחוייבות הטוטלית

בסוף השבוע שעבר היה דדי צוקר עייף מאד. החברים במסיבה ירושלמית קטנה ואינטימית הבחינו היטב בעייפות. תשישותו של פועל. צוקר, מזכ"ל ר"צ, היה כרגיל מאד עסוק כמעט עד השיחה. התנועה מחליפה כתובת, פיסית ולא אידאולוגית, ודדי צוקר הוא אמנם לא „דדי הבלות" כחבית הנשיאות, אבל הוא כל הזמן „דדי פעולות". אפשר לחשוב שאם הוא לא ינקה־יסדר־ייבש־יסכם, לא יהיו משרדים. אז ראו שהוא עייף וכי ששאל ידע גם למה. אבל אף אחד בהדר, שבו היו כולם חברים טובים אחד של השני ושל דדי, לא ידע את מה שצוקר החזיק בבטן כבר כמה ימים, חולק רק עם גירה אשתו ואולי עוד ארבעה־חמישה אנשים – שמסוף החודש דדי צוקר הוא חבר כנסת.

בשביל מי שהגיע, שעשה זאת, שעומד לקצור עכשיו את הפירות, ההשאיות בשמירת החילופים בנציגות ר"צ לכנסת איננה משימה קלה. אבל דדי צוקר שלמד הרבה מאד ב־38 שנות חייו, וביותר מ־10 שנות פוליטיקה למד גם לשמור סוד. זה לא כל־כך מסובך בשבילו בעצם, כי על־אף החזות הידידותית שלו, צוקר הוא אגוז שקליפתו די קשה לפיצוח.

כנראה שכדי לעבור את המכשולים, שדדי צוקר חצה בדרך הפוליטית שלא תמיד פינקה אותו, צריך קליפה קשה. אם דדי צוקר הוא דמות אופיינית של הפוליטיקאי הישראלי כאיש צעיר, אז הפוליטיקאים הצעירים בארץ נראים כך: משכילים – צוקר הוא בעל תארים בכלכלה ויחסים בינלאומיים, מדע המדינה והיסטוריה ישראלית בת־זמננו, שבעניינה הוא כותב עכשיו את עבודת הדוקטורט שלה: מעורבים – צוקר שימש עוד בשנת 1973 עוזר למנכ"ל משרד החינוך, אז אלעד פלד, השתתף בחיבור עבודת תכנון החינוך בישראל בשנות ה־80', ניהל פרויקט לשילוב ואיחוד שירותי הרווחה בקרית־שמונה, כשעוד לא היה פופולארי לעלות לשם, כתב וערך את כתב־העת „חינוך בישראל", עסק בעיצוב שלטון מקומי ושירותי רווחה, חקר נושאי חינוך במוסד ון־ליר בירושלים, בדק וחקר ופרסם דו"חות על מצב התעסוקה וזכויות האדם בשטחים ועל עסקי הקרקעות שם: פוליטיים – צוקר הקים והריץ את תנועת „שלום עכשיו", הריץ את תנועת ר"צ בשתי מערכות בחירות והתמנה למזכ"ל המפלגה, יזם והפיק את העתון „פוליטיקה";

מעורבים – דדי היה בנח"ל מוצנח, הוא איש רעים להתרועע אבל לא בוהמיין, וכמעט „יורם" שמקפיד על הדימוי הזה, חבר טוב ואיש משפחה משוגע (עם אשה ושני ילדים): עובדים ברצינות – דדי צוקר לא עושה לעצמו שום הנחות. הכל עליו, הכל באחריותו, הכל לא סובל דיחוי וראוי לתשומת לב.

ספק אם אכן פני צוקר כפני דור הפוליטיקאים הצעירים. ספק אם יש בכלל מדגם מייצג של השכבה הזאת אך אם יש, לא צוקר משרטט אותו. חושים פוליטיים חדים – כן, ראייה נכונה קדימה – בהחלט, ואלה תכונות של פוליטיקאי. אבל אין בו את השטחיות, את המרחנות המאפיינת שכבה ממוצעת של פוליטיקאים מהדור שלו ומדור הוותיקים. צוקר, אומרים חברים, לא מפרגן לעצמו קלות־דעת אמיתית. את מעשי הליצנות ואת ההומור הציני הם ייחסו לקליפה, למגננה. האגוז הזה, אומרים קרובים לו, הוא די פגיע ונוח להיעלב. במהלך שנותיו הפוליטיות נתנו לו אנשים, וכהם כאלה שהיו לכאורה חבריו, סיבות לא מעטות להיעלב. הם לא עשו לו את זה קל.

מי שלא אוהב אותו, בעיקר מי שלא מכיר אותו, יאמר עליו שהוא תככן, שהוא עסקן, שהוא אופורטוניסט. לדדי צוקר לא קל להתמודד עם הלשונות הרעות. מה, הוא ילך להוכיח להם שכמעט קלקל לעצמו את החיים הפרטיים בגלל המחוייבות המטורפת, העמוקה והכמעט אובססיבית לעניין האידאולוגי, גם ב„שלום עכשיו" וגם בר"צ? הוא ילך להוכיח להם שלא היה שום אינטרס חבוי, כשבחר להתערב בקבוצת שוליים מנודה ומגונה ודפוקה, כמו הפנתרים השחורים בתחילת שנות ה־70' כשלמד בירושלים? שעלה בשנת '66 במסגרת של"ת מוקדם לקרית־שמונה, כשכל הגרעין שלו הלך למעיין־ברוך, והוא לעיירה הנטושה הזאת לעבוד עם נוער עברייני? „תמיד יש לי תחושה שאם אני חושב שצריך לעשות משהו, אז אני עצמי צריך לעשות. אחרת יש לי מצפון מלוכלך". העיסוק של דדי צוקר בעברייני חינוך יכול להיות הוכחה לתחושת אחריות חברתית אמיתית. חינוך הוא הבסיס החברתי לעתיד, הוא לא פוליטיקה, ודדי היה שם. מבחינתו, חובת ההוכחה של הטענות המרושעות חלה על בעליהן. עליו חלה חובת ההוכחה, חובה תלויה ועומדת ולא עוברת לרגע, שהוא עושה, שחשוב לו, שהוא מחוייב.

דדי צוקר עם ראשי ר"צ. ב„שלום עכשיו" בעטו על הכניסה לפוליטיקה מפלגתית. עכשיו הם מעודדים זאת

כמו כולם, לפעמים אולי קצת יותר, דדי צוקר רוצה לדעת שגם אוהבים אותו. הרצון הזה לאו דווקא מתיישב עם הנטיה להתווכח, לעמוד על שלך, ללכת עד הסוף. ההיקרעות בין שני הקטבים הללו מאפיינת את צוקר, הנחצה בין יותר מזוג אחד של קטבים. האקדמיה מול העשיה הפוליטית, הרצון לפייס ולהיות נאהב מול הכורח לדבוק באמונה, הנטיה הבסיסית להיות לבד – אם היה יכול אז בלי אף אחד בכלל, אלא לעצמו ועם ערימת ספרים, מול המחוייבות להתערב בין הבריות, לעשות למענן בהתאם לדרך הפוליטית ולשמור על נוכחות ערה. שם המשותף אצל דדי צוקר הוא מחוייבות טוטאלית. אבל גם איך לעשות שלושים ושלושה דברים בבת אחת ואת כולם הכי טוב שאפשר. דבר והיפוכו והסופו של דבר אותו דבר עצמו – הירתמות, מחוייבות, עול.

„'שלום עכשיו' היה בשבילי סמינר אמיתי של לימודי החיים. דבר ראשון למדתי את המושג של מחוייבות טוטאלית, לא מותנית, לתת את הנשמה. למדתי שזה לא הכרחי אמנם, אבל שאני לא יכול אחרת כי זה עניין של אופי", אומר דדי צוקר ובוחר בזהירות את המילים. כששואלים אותו אם „שלום עכשיו" היה קרש קפיצה, הוא מתקפד. „לא קרש קפיצה, אלא סמינר, כמו ההבדל בין עסקן לפעיל", מבהיר צוקר את העניין הסמנטי הזה. „זה היה שיעור בפוליטיקה. אתה צריך להיות טוב יותר, לא רק ביחס וברגש אלא גם להתמצא בחומר". ואמנם, מערכת העירבונים שהשיג צוקר לתנועה שלו, אז, לגבי כל המהלכים לשלום עם מצרים, והידיעה שמידע הוא מקור כח ש'שלום עכשיו' ידעו לעשות בו את מיטב השימוש, תחושת המעורבות במהלכים היסטוריים היו שיעור מאלף. אבל השיעור האמיתי בפוליטיקה שלמד דדי צוקר בפרק הזה, היה כשחברים בתנועה החוץ־פרלמנטרית הזאת הסתלחו בו, כאשר חרג מהשורה והחליט להיפגש עם גורמים

הדמות הפוליטית המרכזית איתה הוא מזדהה היא שולמית אלוני, שפתחה בפני צוקר וחבריו ב„שלום עכשיו" את תנועתה, בשזה לא היה מאוד פופולארי. „אני לא מרגישה כאפוטרופסית שלו. אנחנו פרטנרים", אומרת אלוני

שלא היה לגביהם קונסנסוס, אבל גרוע מזה – כשהעז להחליט ללכת אחרי צו ליבו ונטיותיו הפוליטיות ולהעביר לתחום הפועל את כוח אמונתו, ולהצטרף לתנועת ר"צ. „זרקו לי בפנים את כל מה שרק אפשר, לכלוך והכאבים. פחות מארבע שנים אחר־כך, ב־84' התקבלה החלטה ב'שלום עכשיו', לעודד כניסה לפוליטיקה במסגרת המפלגות המתאימות. אבל כשאתה הראשון – אתה אוכל את כל הזבל" משחזר צוקר. מספר הטלפונים והברכות החמות שקיבל דדי צוקר השבוע, כשנודע שהוא נכנס לכנסת, הוכיחו לו שבסוף הדרך יש גם אור, ושבשביל גילויי האמון הזה בו היה כדאי כל העסק.

דדי צוקר לא היה בדיוק אב־טיפוס של נוער „שלום עכשיו". בן של פועל כבישים ב„סולל בונה" בחיפה, שגדל בשכונת פועלים אמיתית, נווה שאנן, ושאביו היה רוויזיוניסט שרוף עוד מפולין. דדי הלך איתו בשנת '64 להלוויית עצמות ז'בוטינסקי וזמן מה מאוחר יותר קבר סופית את ההשקפה מהבית. לא בן משפחת־שמנת, לא בן לערש האינטלקטואליות ולא מ„מקימי ומייסדי". „לאבא שלי לא קל עם הילד השמאלני שלו, אבל בדילמה בין ההשקפות הפוליטיות שלו ובין ההשקפות הפולניות שלו, מנצחת חד־משמעית הפולניות והוא בעד הילד" אומר צוקר ג'וניור. ג'וניור עצמו מחזיק בקצה־קצה הגולת הרוויזיוניסטית באהדה השרופה שלו לקבוצת הכדורגל מכבי חיפה. מה שדדי צוקר מביא מהבית אל החיים הפוליטיים ואל הכרתו האידאולוגית זו האמונה בעבודת כפיים וההומניסטיות. „לא ראיתי עוני בשכונה ולא ידעתי כלום על העניין העדתי, כי עד הצבא הכרתי רק אשכנזים. ובכל זאת אני מניח שגם אם לא הפכתי לרדיקל סוציאליסטי, זה לא מקרי שאני שם רגש על עניינים של חוקי מיסוי על שכר ועל הון למשל". הרבה מהדרך שהלך בה היתה אם כן עבודה עצמית, שחייבה אומץ וראשוניות. „לא הרגשתי אף־פעם שאני עולה על בריקדה או שובר קירות. עשיתי את 'שלום עכשיו', בלי לחשוב אם אני שוכב על הגדר בשביל הבאים אחרי או לא. אני לא חושב שזה כרוך בשאלה של אומץ. הרי גם על אחרים אפשר לומר שמישהו כבר שכב בשבילם על הגדר ופינה את הדרך. אולי עוד חמש שנים יהיה מישהו שאני שוכב עכשיו על הגדר בשבילו".

צוקר לא שוכח את אלה שפינו לו את שדות המוקשים. מעטים, אבל היו כאלה. יוסי שריד, שצוקר נתפס בעיני רבים כבן־דמותו בגלל הקירבה הפוליטית, האידאולוגית והאישית ואפילו הדמיון המסויים בתווי הפנים, הוא דוגמה אחת, אבל מבחינת דדי צוקר, בלי שום קומפלקסים, דמות מרכזית היא אשה. שולמית אלוני. אלוני פתחה בפני צוקר וכמה מחבריו ב„שלום עכשיו" את תנועתה ר"צ, כשזה לא היה מאד פופולארי, ושינתה את שם התנועה ל„תנועה לזכויות האזרח ולשלום". ח"כ אלוני אומרת עליו השבוע: „סוס צעיר אינטליגנטי מאד עם הרבה כישורים ואמביציה. אני לא מרגישה שאני אפוטרופסית שלו. אנחנו פרטנרים". בר"צ זוכרים לו לטובה שבאקט מאד לא־פוליטי, בניגוד לתיאוריות של המשמיצים, ויתר ב־81' על מקומו כמספר שתיים ברשימה לכנסת, למען מירון בנבנישתי. רבים בר"צ אומרים שהוא יהיה תרומה אדירה לכנסת בכלל ולסיעת ר"צ בפרט. קל לעבודה, אבל איש אמיתי עם יכולת ביצוע וקבלות רבות על היכולת הזאת, השמורות ברקורד שלו. עכשיו נראה שהוא הגיע. „עשה זאת". האמנם?

„כשעמדתי על הבמה בהפגנה הגדולה של ערב קמפ־דייוויד, ידעתי שהגעתי, כשניהלתי את מערכת הבחירות של ר"צ ב־84' ידעתי שהגעתי, וגם בתחילת השבוע הזה ידעתי שהגעתי. זה עניין מודולרי וכל קוביה יכולה להתחבר או לעמוד בפני עצמה. אי־אפשר לדעת מה יהיה עם זה בסוף". ומה יגרום לדדי צוקר, כמעט ח"כ בן 38, לוותר? „אתן לך סצנריו דמיוני – מילגה שתאפשר לי להתעסק במשך שלוש שנים בהיסטוריה חברתית בשנות ה־30' בארץ־ישראל. אז אני סוגר את הדלת ולא רואים אותי", אומר צוקר ומיד ממהר להוסיף ברוב צוקריותו „אבל אני אעשה את זה במצפון מוזהם כל־כך".

עשר שנים אחרי / אוריאל בן עמי

החצר מתהפכת בגוש אמונים

ה„חוילים" של ה„גוש" קיוו כמעט בחשאי לחנינה לאסירי המחתרת, אך המנהיגים לווינגר את וייס הלכו להפגין גם כדי להפגין. ה„חוילים" לא באו. הם מסבירים שה„גוש" כבר מת מזמן

בעצם, אנחנו אידיוטים לא קטנים. דובר גוש־אמונים הזמין אותנו לצלם את לווינגר ודניאלה וייס מתפללים בירידה – ואנחנו רצנו. אחר־כך הוא הזעיק אותנו נגד איסור התפילה ליהודים בקבר יוסף בשכם ואנחנו רצנו. הוא גם הזמין אותנו לטקס החגיגי (שלא התקיים בהתערבות רבין) של הסבת כיכר פלשתין בעזה לכיכר ארץ־ישראל.

„ נושמים ונושפים, בריצת האמוק, שכחנו לברר את מי בעצם מייצג הדובר. פתאום התברר לנו שאלפי גוש־אמונימניקים מוצהרים ספונים בבתיהם ביהודה ושומרון ומקבלים דיווח בטלויזיה על הנעשה בגוש־אמונים.

אתם תופסים? כל ההאשמות נגד התקשורת השמאלנית התאמתו לפתע. אנחנו, בעצם, המצאנו אותם. לפני עשר שנים התייחסו אליהם בזלזול והם הקימו יותר ממאה ישובים, ממש מתחת לאף. עכשיו, אנחנו מתייחסים אליהם ברצינות תהומית ומתברר שאנחנו האחרונים. ידידיה סגל מעפרה טוען ש„הגוש" כבר מת מזמן. אבל קשה, כנראה, להשלים עם המציאות. עכשיו הופכים פרנסי הגוש את הגויה וצובטים בלהייה במין תקווה אבודה – שמא יינסך על פניה איזה חיוך.

משהו טראגי קרה לגוש־אמונים. אחרי עשר שנות פעילות, הוא מוצא את טעם קיומו דווקא במחתרת. לא עוד תנועה עממית רחבה, כפי שחלמו האבות המייסדים, אלא תנועת רחוב שהתמקמה ליד טלפון ציבורי, מול ביתו של פרס. כאן מוצאת הגברת וייס, מזכ"לית הגוש, את פרנסתה. גוש אמונים מתקיים מאחורי גדרות משטרה שעליהם מתנוסס דגל ישראל, ועם צרור אסימונים בכיס.

מכאן נשלחים חיצי תקוה אל ליבו החנון של שמעון, אך נאלצים להסתפק, לפי שעה, במלים חמות ובמשקה צונן שסוניה מביאה מהפריזר. כאן מקווים להעניק רהביליטציה לרוצחים במכללה האיסלאמית, במסווה של „אלה שפעלו לחיזוק בטחון ישראל".

תמורת שני שקלים תקבל כאן סטיקר „חנינה למחתרת" ותוכל גם לחתום נגד העוול הנורא לאסירי־ציון מתל־מונד. כאן יסבירו לך שיש ג'יברילים ערבים ששוחררו ולכן יש לשחרר את הג'יברילים היהודים שלא שוחררו.

רגשי־אשמה ואבדן עשתונות עושים כאן בערבוביה. שרים וח"כים מהליכוד ומן המערך פעלו בחשאי למען שחרור המחתרת. כולם שוחחו עם כולם, מתוך הבנה שיש לסיים את העניין ולהוציא את המחתרת החוצה. אבל הגוש אינו רוצה חנינה. הוא רוצה הפגנות. מנהיגיו מבקשים להחיש את התהליך. הם, משום־מה, סבורים שהנשיא הרצוג מגמגם וכדאי לעשות לו משהו כדי שיתאושש.

זה חודשיים יושבים אנשי גוש־אמונים מול בתיהם של שמיר ופרס. הרב משה צבי נריה שישחרר למענם את צאן מרעיתו מישיבת בני־עקיבא להפגנה קולנית בחוצות ירושלים. ההפגנה אורגנה בידי „הוועד למען האסירים" ועלתה כמאה אלף שקלים, לדברי יעקב נוביק, אחד המארגנים.

דניאלה וייס, מודעת לוויכוח הפנימי על תועלת ההפגנה, אומרת שאי־אפשר היה לדחותה. בימים שבין כסה לעשור נפתחים שערי הרחמים וזה נימוק בהחלט משכנע. חבר הכנסת הרב חיים דרוקמן, לעומת זאת, לא השתתף והורה לתלמידיו שלא להתייצב. אנשי דרוקמן, הפועלים בחשאי למען שחרור המחתרת, מאשימים את הרב לווינגר ואת דניאלה וייס בסירפוד החנינה. לדעתם, לולא אנסו את הרצוג בפומבי – היה כבר אקלה גבירם בחוץ ולדבריהם, אסירי־העולם של המחתרת היו זוכים לקיצור מאסרם כשלב הראשון בדרך החוצה.

לאחר סערת חשיפת המחתרת, לפני כשנתיים, החל הגוש להיסדק. בנסיון לארגנו מחדש, סוכם ש„דרך המחתרת אינה דרכנו ואנו שוללים אותה". אבל בסיכום זה ראו רבים מס שפתיים בלבד.

בגליונו החדש של „נקודה" מאשים הרב מנחם פרומן מתקוע את חבריו לגוש־אמונים כי הם עוסקים בחבריהם שבכלא מבלי שלמדו את הלקח מן הנפילה שנפלו. מאמרו „אני פורש" (מגוש־אמונים) מכה גלים ביהודה ושומרון עוד בטרם הופץ. הרב פרומן רומז במאמר על התארגנות חדשה בגוש־אמונים, הסולדת מרוח ההפגנות הנוכחית. במערכת „נקודה" נתקבל המאמר ברגישות רבה. בהתייעצות למתן כותרת, הוחלט לאחר התלבטות לוותר על „אני מתפלג" לטובת „אני פורש".

הרב פרומן משמש רב היישוב תקוע שבגוש־עציון, שבו מתגוררים חילוניים ודתיים. הוא נמנה עם חברי המזכירות הרחבה של גוש־אמונים ופרש ממנה במחאה על הנסיון לכרוך את שחרור מחבלי ג'יבריל עם שחרור אסירי המחתרת.

במאמרו ב„נקודה", עתון הישובים ביש"ע, כותב פרומן: „הרי אין להשוות את הנזק שעשויה החברה להינזק מאנשים פליליים רגילים, בעלי סטיות נפשיות, עם מה שיכולה לחולל סטיה רעיונית של אידיאליסטים. כאן עלולה הסטיה ליהפך לנורמה. הרי אידיאולוגיה מטבעה מציעה קו כללי, מבקשת לכבוש את הכל לאמת שלה. והנה דווקא סכנה זאת נעשית מוחשית כתוצאה מהפגנות התמיכה במחתרת. לכן הפגנות התמיכה גרועות מן המחתרת עצמה".

דניאלה וייס. הרב פרומן רמז על דיאלוג עם מפלגת העבודה, וייס נזעקה נגדו

מאמרו של הרב פרומן כתוב כסיפור המבוסס על שיחה עם ידיד מראשי גוש־אמונים. בסופו הוא רומז כי נערכת התארגנות לגוש־אמונים שונה מזה הקיים. ההתארגנות הזאת עדיין נשמרת בסודיות רבה ומתבשלת בחדרי־חדרים, בין יהודה לשומרון. יש בה צמאון לדיאלוג עם תנועת העבודה, כדי להגיע להבנה משותפת.

דניאלה וייס, המזכ"לית הנוכחית, נזעקה להגיב על דבריו של הרב פרומן. שלא כמשכל,

בגליון „נקודה" החדש רומז הרב פרומן מתקוע במאמר שנקרא „אני פורש" על התארגנות חדשה בגוש אמונים הסולדת מרוח ההפגנות

ניתנה לה זכות התגובה המיידית מתחת למאמרו של הרב פרומן. רשימתה נושאת את הכותרת „הרעות". ברשימתה היא מאשימה אותו: „לשיא הניתוק מהמציאות מגיע הרב פרומן בהאשימו את גוש־אמונים בפעילות כיתתית ובהינתקות, כביכול, מעם ישראל. נו, באמת. כל מי שנכח בהפגנה שהתקיימה לא מכבר בירושלים למען החנינה יכול היה לראות במו־עיניו את קהל האלפים הגדול והמגוון שהצטרף לדרישה ה'כיתתית' של גוש־אמונים לחנינה, עד שרחוב המלך ג'ורג' בבירה נסגר למשך שעה ארוכה..."

דניאלה וייס טוענת בלהט כי ההפגנה למען המחתרת נערכה משיקול חברי. היא מזמינה את הרב פרומן להצהיר, שאם יעמוד אי־פעם בדרכו להגשים יעדים משותפים – הוא מבקש שחבריו לא ייחלצו לעזרתו.

אבל בסוף רשימתה היא נוחתת בו ביתר חומרה: „האם יהיה זה מוגזם לבקש מהרב פרומן שמץ ממאור הפנים והעדינות שהוא מאיר תכופות למתנגדים המושבעים של התיישבות ביש"ע, שעימם הוא נוהג להיפגש לעתים תכופות, אם במפגשים סגורים ואם מעל מסך הטלוויזיה ומכל מקום. לפחות בנושא הנדון, אל נא יכה הרב פרומן על חטא בשמנו. הנדון דלעיל (המופיעים ברשימתו – א.ב.), לעומת זאת, הם כשלעצמם סיבה טובה להבאה על חטא, חטא שבביטוי שפתיים ובתמהון לבב גם יחד".

הרב פרומן נגזף על שחצה את קווי האויב.

(רשימה ראשונה בסדרה)

גרושות בלהט צנומות בתוכן / שמשון ארד

ערעורים על משנה דהויה

בקיץ האחרון מפרסם יצחק בן־אהרון את השגותיו והרהוריו על הסוציאליזם („איגרא" II, שיחה עם צפורה כגן, בעריכת דן מירון ונתן זך). שמשון ארד מגיב על עמדותיו וניסוחיו של בן־אהרון שאחדים מהם – הרלוונטיים לויכוח – מתפרסמים כאן

בחלומות הנעורים של יצחק בן־אהרון ושל רבים מבני דורו היה המושג „סוציאליזם" בחינת אמונה, כמעט דת חילונית שיש לה תרי"ג מצוות שחייבים לקיימן, שטבועים בה ערכים האמורים לשמש כמצפן בנפתולי החיים, אבל – ואולי יותר מכל – היתה משאת־נפש שבמוקדם או במאוחר ייכון משטר של אחרית־הימים, ובו לא ישא גוי אל גוי חרב, הצדק השוויון ימשלו עד קץ הימים. גם בהגיעו לגבורות, לא מצליח בן־אהרון להשתחרר מהפיתויים והאסכטולוגיים האלה. אילו נמדד הגיונה של תורה לפי מידת הלהט שבה, היה בן־אהרון זוכה בציון גבוה. בן־אהרון פוסק „אני חייב לומר כי הסוציאליזם איננו מתנסח כתורה של רצון חופשי". הרצון החופשי של האדם איננו טוב דיו. את הסוציאליזם שלו מבקש בן־אהרון לבנות על הקביים של ה„דחפים ההיסטוריים האובייקטיביים", בלי שנדע אל נכון מי ישכיל להגדיר בדיוק מהם „הדחפים ההיסטוריים" האלה, איזה כוח עליון שליט בהם ומדוע חייבים אנו להפקיד בידי כוח מסתורי זה – שהוא גם היסטורי וגם אובייקטיבי – את המפתח לשינוי פני האדם והעולם.

„החטא שלנו בעניין הסוציאליזם הוא בכך שממעיטים (אנו) לברר ולחדד את התכנים שבהם מדובר" – בתוכחה זו פותח יצחק בן־אהרון את משנתו לשנות השמונים של המאה. הוא מרצה השגותיו והרהוריו על הסוציאליזם בתשובות שהכין לשאלותיה של צפורה כגן. השאלות של כגן (שהוצגו לו בדצמבר 1984 ובינואר 1985), ותשובותיו של בן־אהרון, משתרעות על 26 עמודים, והופיעו בכרך השני של „איגרא", במה חדשה לספרות ואמנות בעריכת נתן זך ודן מירון, בקיץ האחרון.

כשקראתי את השורות האלה חשבתי לרגע שאולי נשתרבב בטעות דף מן הספרות הקלוקלת הקומוניסטית לכרך שערכו משורר וחוקר ספרות

בן־אהרון מנדה כבר בעמוד השני של הראיון, ש„היום אין לי הגדרה חד־משמעית לסוציאליזם, ואינני יודע אם אפשר בכלל להגיע להגדרה כזאת". אפילו הוא מתקשה למצוא הגדרה אנליטית, אמפירית או פילוסופית למושג סוציאליזם, אין הוא מתקשה לייחס לו ולהצמיד אליו את אוצר התארים והאיפיונים שנתלו למושג זה ביותר ממאה שנות חייו. לאלה מאתנו שאינם מוכנים להסתפק במנות גדושות של להט ובמנות צנומות של תוכן, המאזן האידיאולוגי של בן־אהרון איננו תורם הרבה. את בנג־הרוה שלאחר דורו של בן־אהרון קשה להאכיל בהגדרות המעושנות, הנשמעות היום קצת הזות, על „מטאיו" של הקפיטליזם. לומר, למשל, בשנות השמונים של המאה הזאת, ש„הקפיטליזם הוא אבי הטומאה הפשיסטית, הנאצית והקולוניאלית" ולייחס לקפיטליזם שוב, ש„הוא גרם במישרין למלחמת־העולם הראשונה ובעצם גם לשניה" יכול רק אדם שנח על משגי שנות נעוריו, שכדי לזכות בהריצת דין כזאת על ההיסטוריה של שמונים השנים האחרונות, איננו זקוקים לבן־אהרון דווקא. כל שופרות המפלגה הקומוניסטית ושפע בטאוניה של ברית־המועצות לא פסקו מאז נובמבר 1917 לשנן זאת. הם עשו זאת כאשר שילחו לטבח סוציאליסטים (כקומוניסטים), כאשר כרתו ברית עם גרמניה הנאצית, וגם בימים שלחמו לצד בריטניה וארצות־הברית בהיטלר ובבני בריתו – תמיד הציגו את הקפיטליזם כמפלצת, גם כאשר המפלצת איפשרה או הניחה למפלגות סוציאליסטיות לפעול לתיקונו של המשטר, ואולי להחליפו. הסוציאליזם במשנתו של בן־אהרון איננו משטר הניתן להחלפה. שהרי מימושו ייעשה באמצעות „דחפים היסטוריים" שהם כקבלת הדין. להתפלמס מעדיף בן־אהרון עם „דברי הקפיטליזם", המופיעים כדמויות הזוועה של הצייר הצרפתי דומייה, בעוד שהתמודדות האמיתית הנדרשת היא עם חבריו מבית, ועם האמת.

בגלל הקושי של בן־אהרון בהגדרת מושגים, זוכים „מהפיכת אוקטובר" ברוסיה והקומוניזם בכללותו לציון טוב בספר ההיסטוריה שלו. הם תרמו, לגירסתו, ל„הריסת האימפריות" ולתקומת „תנועות שחרור לאומיות באפריקה ובאסיה", ואפילו אילצו את הקפיטליזם „לקבל על עצמו חברות באו"ם".

בן־אהרון מקונן על כך „שאין לנו דגל המבטא תוכן סוציאליסטי מקובל על הכל". פעם היו לנו דגלים, ולמרבית הצער, „איני יכול לומר היום רוסיה או קובה". ומאחר שבעמקי לבו נזקק כנראה בן־אהרון למשענת זו של „דגל", כי בלא „דגל" אין תוחלת ואין תכלית. „הקומוניזם" היה לדידו „מושג חיובי ביותר". יען כי „ייצג את אידיאל השוויון בטהרתו". וכדי שלא נוכה בתדהמה גמורה מגייס בן־אהרון לעזרתו את בן־גוריון של שנות העשרים, שגם הוא נתפס, בנעוריו, למקסם הקומוניזם הסובייטי...

סימון וייל, מן השורה הראשונה של הוגי הדעות של המאה הזאת, כתבה עוד במחצית שנות השלושים מאמר בשם „בעיית ברית־המועצות", ובו היא מביעה התנגדות לעקרון המקודש על סוציאליסטים רבים, לפיו מותר להקריב את היחיד למען הקולקטיב. „עקרון זה", אומרת סימון וייל, „מביא בסופו של דבר להקרבת העם כולו למען האינטרסים של יחידים בעלי זכויות יתר. והאינטרס של הקולקטיב פירושו תמיד האינטרסים של אלה שבשלטון". בחיבור אחר אומרת סימון וייל: „המהפיכה הרוסית התפתחה במידה רבה כמו המהפיכה הצרפתית... התוצאה היתה מותם של האלמנטים הטובים ביותר ואילו על רוסיה נכפתה דיקטטורה ביורוקרטית, צבאית ומשטרתית שאין לה ולא כלום עם הסוציאליזם או הקומוניזם אלא השם... אין עוד ארץ בעולם, אפילו לא יפן (מדובר בשנות השלושים) בה נמצאים המוני העובדים במעמד נחות, מושפל ומדוכא כזה שברוסיה".

בן־אהרון רואה פגם חמור בסוציאליזם הדמוקרטי, בכך „שהסוציאליזם סומם על־ידי כיבוש עמדות פרלמנטריות ונותר אטום לגבי השממה החברתית, האידאית, התרבותית שנתעוותה ונמצאת בשליטתם הבלעדית של הדת, של האקדמיה, של אמצעי התקשורת, של עולם הבידור, שרובם נותרו בהגמוניה של ההון הפיננסי". „עמדות פרלמנטריות", למדנו מנסיון חיינו, משיגים על־פי רצונו החפשי של הבוחר.

האלטרנטיבה ל„עמדות פרלמנטריות" הן תחנות המשטרה החשאית. אלא שהדיבור על אטימות לגבי „שממה חברתית, אידאית ותרבותית" הוא, בעצם, התנגשות אחת גדולה. אבל בן־אהרון ממשיך ופוסק: „הנטיה לפסול כל רבולוציה, בשם האבולוציה, אין לה על מה שתסמוך... שום אדם נאור אינו פוסל את המהפיכה הצרפתית ומי יכול לפסול את המהפיכה הרוסית?"

כשקראתי את השורות האלה חשבתי לרגע שאולי נשתרבב בטעות דף מן הספרות הקלוקלת הקומוניסטית לכרך שערכו, מן הסתם, בקפידה, משורר וחוקר ספרות. „אדם נאור" אינו יכול לפסול מוסרית את המהפיכה הרוסית? ואיך יכול אדם נאור לשבחה ולפארה, לאחר ששילחה לגרדום ולסיביר משך כמעט 70 שנותיה יותר פועלים ואיכרים, יותר סוציאליסטים ויותר סופרים ממה „שמאה שנות הדיכוי של הצארים" הצליחו לעולל? ואיך יכול אדם נאור ושוחר קדמה להיות אדיש למשטר, שבו אסורים לא רק כתבי הוגים סוציאליסטיים, שירה וספרות עברית, אלא גם כרכים של „פראבדה" משנות העשרים והשלושים, הנגועים מעין התוקף. הרי משטר זה דיכא כל כשרון וגזר דממה על כל אפשרות של יצירה: את גומילב, את באבל ואת מנדלשטם הוציא להורג, את אחמאטובה ופסטרנק נידה ואת ברודסקי כלא במוסד לחולי־רוח ואח"כ גירש מתחומי רוסיה. ובכל זאת אין „אדם נאור" רשאי לפסול את המהפיכה שחוללה כל זאת? לבן־אהרון יש שעיר־לעזאזל נוח – הסטליניזם. כאילו הסטיה הסטליניסטית היא לבדה נושאת באשמת הסתאבותה של המהפיכה. והאמת היא שהחטא הקדמון הוא במיתוס המסולף של „מהפיכת אוקטובר" עצמה – זו שביקשה לא רק לקעקע ולהרוס את כל התשתית, אלא לכונן משטר, הבנוי על שלטון כפייתי של חבורה הנוטלת מוסרות השליטה בידיה, אפילו חרותה על דגלה שוויון ומלכות שמים. הסטליניזם לא היה בן חורג של מהפיכת אוקטובר – הוא היה המשכה הבלתי־נמנע.

את גומילב את באבל ואת מנדלשטם הוציאו להורג. את אחמאטובה ופסטרנק נידו ואת ברודסקי כלאו במוסד לחולי־רוח ו„אדם נאור" אינו רשאי לפסול את המהפיכה שחוללה כל זאת?

אחד הדברים המדהימים בראיונו של בן־אהרון, הוא היעדר התייחסות למרכזיותן של החירויות במחשבתו הסוציאליסטית. טול את חירות האדם, את החירות לחלוק על השלטון, את החירות להקים מפלגה מתחרה והזכות המלאה להשתייך אליה, את חירות היצירה, גם אם אינה לרוחם של השליטים ואת החירות להחליף ממשלות, וכל ההתעסקות הזאת בבעיית הקניין – הציבורי או הפרטי – היא הבל ורעות רוח. הקניין הפרטי, בעיני בן־אהרון, הוא מאבות הטומאה. אבל מן ההיסטוריה למדים אנו שגם ממשל המושתת על קניין פרטי, וגם ממשל הבנוי על החרמת כל קניין פרטי והפקרתו בידי הביורוקרטיה, מסוגלים לכלוא אנשים בכלא באופן שרירותי, לעשוק ולהרוג. אם שמירת החירויות השונות, ובתוכן גם הזכות להיות סוציאליסט והזכות להיות אנטי־סוציאליסט, היא התשתית לכל המבנה החברתי שמבקשים אנו להקים ולטפח, יקשה עלינו לפסוק ששלילת כל קניין פרטי משרתת דווקא את קיום החירויות. באין מידה של אי־תלות כלכלית מהמערכת השלטונית, לא יאריכו ימים – לא חופש העיתונות ולא חופש היצירה. אם נשמש כולנו כשכירי מנגנון המדינה וארגוניה הכלכליים, ספק אם נוכל לקיים את החירויות שרוצים אנו לקיים. מאלפים ומעניינים בהקשר זה, דברי הפרידה שנשא לאחרונה הלמוט שמידט בפרלמנט הגרמני, לאחר 33 שנות שירות ציבורי. שמידט הסוציאל־דמוקרט רואה את הנסיון הפוליטי שלו במסגרת המחויבות הלאומית, שבה היו שותפים לדבריו גם הדמוקרטים־הנוצרים וגם הדמוקרטים־החופשיים. גם מיטראן בצרפת ופליפה גונזאלס בספרד ראו ורואים את מאמצי המפלגות הסוציאליסטיות שהם עומדים בראשן כמכוונים לחדד את הרגישות לנושאים חברתיים, וכתורמים לקידום רווחתן וקידומן של שכבות רחבות. איש מהם איננו חושב את עצמו בחינת גואל עולם. פליפה גונזאלס, שלמד את פרקי הסוציאליזם שלו לא בבית־מדרשו של מרכס או לנין אלא בכבשנה של ספרד שבשלטונו של פרנקו, נשאל לאחרונה מה לדעתו משמעות המושג סוציאליזם בשלהי המאה העשרים. תשובת גונזאלס היתה, שלדידו סוציאליזם פירושו מתן עדיפות לטיפול בנושאי בריאות, גמלאות וחינוך. בחזונו, הוא רואה את בניית הסוציאליזם כמכוונת בראש וראשונה ליצירת נכסים. כמייסדי מפא"י בשעתם (שבן־אהרון לא מצליח עדיין לגלות לגביהם חסד של איפוק ופרספקטיבה היסטורית, שלא לדבר על מידה של פיוס ואורך־רוח), מוסיף גונזאלס ומדגיש: הן „לא נבחרתי כדי לחלק מחסור".

כשמגיע בן־אהרון לענייני ישראל, הוא מוכיח את מפא"י, שהיתה לדעתו „הביטוי הישראלי של הסוציאל־דמוקרטיה הבין־לאומית". ובעיניו, הסוציאל־דמוקרטים הם כמעט אסון לאומי ובין־לאומי כמו „המפלצת" הקפיטליסטית. בפרספקטיבה היסטורית בן־אהרון הוא חלק מן החלום הציוני בהתגלמותו הטובה. הקושי שלו הוא בסתירות האידיאולוגיות שדבקו בו, המשתקפות לאורך כל הראיון בו אנו דנים.

חשבונו של בן־אהרון עם בן־גוריון הוא ארוך – החל מזה שנתן לאשכול וספיר גיבוי לפיתוח מפעלים על־ידי יזמים פרטיים, וכלה ב„חטא" של ביטול הזרמים בחינוך והנהגת מערכת של חינוך ממלכתי כולל. „הערכים היהודיים" נפלו, לפי גירסה זו, קרבן לכל אלה, והתוצאה היתה שתנועת העבודה ירדה מנכסיה. לראייה מביא בן־אהרון את התנהגותן של עדות המזרח החל מ־1977 ואילך. בן־אהרון אינו טורח לחקור מה קרה, אגב, לחניכי „הערכים היהודיים" בתקופה מקבילה זאת – בתנועה הקיבוצית, במושבים. בדיקת העובדות, שחלקן מר כלענה, עלולה לסתור את כל בניין טענותיו, אם לא למוטט אותו כליל.

השאיפות ליתר שוויון, למתן יותר אפשרויות לקידום חברתי ותרבותי, ולחתירה לשלום המושתת על בטחון, לכל אלה יש מקורות רוחניים עשירים ותוחלת פוליטית. אבל צריך לזכור שהתביעה שנתבעות היום המדינה וההכרה הישראלית ל„כיסוי הפסדי היוזמה הפרטית", כאשר המפעלים השרויים במצוקה הגדולה הם גם „סולל בונה", גם המושבים וגם התנועה הקיבוצית.

מה נותר, איפוא, מ„הדין־וחשבון" או מהמאזן של בן־אהרון על הסוציאליזם בישראל? נותרו משאלות הלב והחלומות, שלא מצאו עוז־נפש להתמודד עם העולם המשתנה. בן־אהרון נאחז בצפורניו בקרני המזבח של אמונת הנעורים שלו, אפילו נשסף מזבח זה ונגרם לו סחף, שהשאירו ללא הכר. לצעירים ולבני עדות המזרח אין לבן־אהרון לא דגל ולא מזור. כדי לזכות מחדש באמונם, צריך רופא אחר ותרופות חדשות.

סוציאליזם ישראלי. דין וחשבון / יצחק בן־אהרון

לזכות בקרב להפסיד במלחמה

"... כאשר מתנגדי הסוציאליזם מטיחים בנו טענות שמקורן במציאות הסובייטית, ב'סוציאליזם' הסטאליני, אל נשכח להזכיר להם מה שראוי לחזור ולהשמיע שוב ושוב – שהקאפיטאליזם הוא אבי אבות הטומאה הפאשיסטית, הנאצית והקולוניאלית. הוא־הוא שגרם במישרין למלחמת־העולם הראשונה ובעצם גם לשניה, והוא שהכשיר את הקרקע לשלטון עם בעם, מיעוט ברוב, ולדיכוי עמים באסיה ובאפריקה. אסור להניח לעובדות אלה שתישכחנה. יש לי הרושם שדווקא חסידי הקאפיטאליזם לא שכחו אותן והם רגישים להן. הם היו כמובן מעוניינים לשכוח ולהשכיח, אך לנו אסור להניח להם להשיג זאת.

באותה שעה, מוטל עלינו לחזור ולהזכיר כי אחד מגדולי הישגיו של הסוציאליזם הוא שהציל את הקאפיטאליזם מן הבהמיות שלו. הסוציאליזם נגס בכל הגילויים הקטלניים של הקאפיטאליזם בכל התחומים הנזכרים, האימפריאליסטיים וכו'. האם היו קמות תנועות שחרור לאומיות באפריקה ובאסיה והיתה מתחוללת הריסת האימפריות – בלי הקומוניזם? בלי מהפכת אוקטובר ברוסיה? האם היתה אנגליה מפנה את הודו בלי הלייבור? חייבים לראות את הדברים הללו בממדים גלובאליים, בממדי כדור־הארץ, לא במושגים קרתניים. צריך לקחת את מפת העולם מאז 1913–1914 ולהשוות אותה עם מפת העולם שהחלה עם השנים 1917–1918, עם מהפכת אוקטובר ועם מהפכת ברלין שנכשלה, עם קארל ליבקנכט ורוזה לוקסמבורג – דברים שזעזעו בשעתו את העולם – ולראות את המפה מאז ועד היום. למראה הסך־הכול, גם התיאורטיקנים־הכלכלנים של הליבראליזם בארצות־הברית, באנגליה, בגרמניה, מודים בנסיגת הקאפיטאליזם.

כיום מדברים על ארבעים מדינות שעודן נוטות לקאפיטאליזם, כאלה המקבלות את הקאפיטאליזם כמשנת יסוד חברתית, כלומר, את מעמדו המקודש של הקניין הפרטי ואת הבטחת מעמדו בקונסטיטוציה פוליטית. גם במדינות אלה המשטרים הם דמוקראטיים. הווה אומר, זכות הצבעה לכול. הווה אומר, זכות קיומו של האיגוד המקצועי. כל אלה כבר בחזקת 'נגיסות' בהגמוניה של הקאפיטאל. זאת ועוד: אין היום משטר קאפיטאליסטי אחד בעולם אשר יעלה בדעתו לפטור את המדינה מאחריות לבעיות חינוך, בריאות ושיכון, ביטוח סוציאלי של המוני האוכלוסיה וביטוח זיקנה. זוהי רפורמה המונעת את שקיעת הקאפיטאליזם, אבל מי גרם אותה. בזכות מי באה לעולם?! בזכות מי הסכים הקאפיטאליזם לקבל על עצמו חברות באו"ם, מוסד שבו הוא במיעוט?

ממלכתיות

...הסוציאליזם של ימינו אמון על דמוקראטיה פוליטית פרלמנטארית בלבד, והוא חסר גם דמוקראטיה חברתית, דמוקראטיה קהילתית, בניגוד לדמוקראטיה העסקנית של הביורוקראטיה. מורגש חסרונה של דמוקראטיה תעשייתית, משקית, בשטח המפעל, בחצר המפעל דמוקראטיה בתחום הניהול העצמי של המשק, חסרה הדמוקראטיה הקהילתית בניהול ענייני החינוך, התרבות, השיקום החברתי, האמנות וכיוצא באלה. התוצאה היא שכלפי חוץ שלטת הביורוקראטיה הממלכתית במשטר סוציאליסטי לא פחות מאשר במשטר הקאפיטאליסטי.

הסוציאליזם סומם על־ידי כיבוש עמדות פרלמנטאריות ונותר אטום לגבי השממה החברתית, האידיאית, התרבותית שנתעוותה ונמצאת בשליטתם הבלעדית של הדת, של האקדמיה, של אמצעי התקשורת, של עולם הבידור, שרובם נותרו בהגמוניה של ההון הפינאנסי. הם מעצבים את דמות האדם גם במשטר פוליטי סוציאל־דמוקראטי. יש אומרים כי הסוציאל־דמוקראטיה זכתה בקרב והפסידה במלחמה. ניסוח זה אינו מקובל עלי. אבל אני מצטט אותו כדי להסביר מדוע נשארתי כל השנים באופוזיציה לסוציאל־דמוקראטיה בכלל, ולמפא"י, שהיתה לדעתי הביטוי הישראלי של הסוציאל־דמוקראטיה הבינלאומית, בפרט. בעיני נטשה מפא"י, כבר בשנות השלושים, עם בוא העלייה הרביעית, את הייחודיות שאפיינה את הסוציאליזם הישראלי, ופנתה לכיוון אחר. קראו לזה בשם ממלכתיות, אבל למעשה היה זה ויתור על הכלי החשוב ביותר בחיי אדם וחברה –

"... יש אומרים כי הסוציאל־דמוקרטיה זכתה בקרב והפסידה במלחמה. ניסוח זה אינו מקובל עלי, אבל אני מצטט אותו כדי להסביר מדוע נשארתי כל השנים באופוזיציה לסוציאל־דמוקרטיה בכלל ולמפא"י – הביטוי הישראלי שלה – בפרט..."

הוויתור על המערכה הרוחנית. ויתור זה הוא שהביא את הקץ על ייחודו ויצירתיותו של הסוציאליזם הישראלי בעודו בשלביו הראשונים. ומוויתור זה אנו סובלים עד היום.

עולם ישן עולם חדש

... בתוך הקונספציה הסוציאליסטית התרוצצו והתנגשו שתי תפיסות מנוגדות בשאלה המרכזית: יחיד או חברה – על מה לשים את הדגש? היו שאמרו הדגש צריך להיות על ההמונים ולא על היחיד. הכול בגדול. העיקר הוא הסוציאליזם כתנועה פוליטית המונית, כמעמד לוחם. קומונה כללית של פועלי ארץ ישראל. כל זה כבסיס אסטראטגי למהפכה בנוסח ברוכוב. והיו אחרים שאמרו: הארץ העזובה הזו לא תיבנה על־ידי סטיכיה, ולא על־ידי מהגרים מקריים, אלא על־ידי עילית אידיאליסטית של אנשים שיתארגנו ויבנו כאן עם סגולה, שסימני ההיכר שלו יהיו אחריות הדדית, שוויון ערך האדם, חופש האדם. לכן העיקר הוא גאולת היחיד, שישמש מופת־חיים מקרין ומאיר – נוסח א.ד. גורדון. ואשר להוויה היהודית השוקקת והרועשת, זו תמצא את דרכה על־ידי דחפים היסטוריים שידחפו לכאן את ההמונים. היה עימות קשה בין שתי התפיסות, שהוכרע במידה רבה על־ידי המפגש בין בני העלייה השלישית לבין המציאות בארץ. זה היה מפגש קשוח ומעניין, שהוליד סימביוזה בין שתי הקונספציות. יש לזכור כי אנשי עלייה זו, שלא כקודמיהם, לא היו פליטי פוגרומים ולא פליטי מהפכה שנכשלה. להפך. אלה היו

יצחק בן־אהרון. הסוציאליזם סומם

אודים בוערים של מהפכת־עולם, שעלו ובאו מתוך התלהבות של עולם ישן, ונשאו עמם, לא כסיסמה כי אם כמציאות פוליטית, סימנים קאטאסטרופאליים ויחד עם זאת אפוקאליפסיים של עולם חדש. זה היה דור שכל כולו פוליטי, ושנשא על שכמו משימה היסטורית, והיה מסוגל לעשות את הקפיצה מן היחיד אל החברה ומן החזון אל המציאות: הגשמת איכויות – גאולת היחיד וגאולת מעמד – אפשרית אך ורק במסגרת היסטורית כוללנית. מהר מאוד נתגלה לאנשי העלייה השלישית שאי־אפשר לממש כאן את רעיון מלחמת המעמדות, שאין נגד מי להילחם, ואין אמצעי־ייצור להלאים, וכל הסיסמאות הללו נחשפו כמליצות ריקות ונלחצו בחכמה היסטורית בלתי־רגילה אל קונסטרוקטיביזם מהפכני, שפירושו עוד דונם, עוד בית, עוד פרה, עוד רובה. בשעתו זה נראה כפריטת חזון לפרוטות, אבל

"...מהר מאד נתגלה לאנשי העליה השלישית שאי־אפשר לממש כאן את רעיון מלחמת המעמדות, שאין נגד מי להילחם, ואין אמצעי ייצור להלאים וכל הסיסמאות הללו נחשפו כמליצות ריקות..."

לאמיתו של דבר זה מה שהציל את כל ההתפתחות כולה. הורדת האידיאה מן הערפל אל המציאות, היא שאיפשרה יצירת בסיס לקיום. זה היה מרד בסיסמאות הגדולות. אפילו את חזון הקמת המדינה היהודית לאלתר תרגמו לעשייה יומיומית. במובן מסויים היתה זו הליכה בכיוון של אנטי־חזון ואנטי־גיבור. הליכה בכיוון של בניית הארץ תוך כדי הכשרת האדם; נוסח ה'גם וגם' – הבאת המונים במידת האפשר (תכנית מינימום), ותביעות מאקסימאליות מן היחיד, תוך כדי בניית חברה ישראלית בתכנון מסוים, בשליטה על משאבים, ואפילו בכפייה – באמצעות כלים דמוקראטיים. בלאו־הכי לא היו לנו כלים דיקטאטוריים, ודמוקראטיה מוצלחת היא זו שיודעת לביית אלמנטים דיקטאטוריים בתוכה. עניין זה של הכשרת אדם מזה, ובניית חברה להקמת מדינה יהודית סוציאליסטית מזה, תוך כדי שימוש בכל הנכסים הלאומיים העומדים לרשותך, אוצרות טבע, וכדומה – עניין זה הוא תהליך מפרך, ממושך מאוד, שוחק מאוד, ולעתים גם מייאש. כל הסטייה של בן־גוריון ושל חבריו אל עבר מה שהם כינו ממלכתיות היתה פרי מפירות הייאוש הזה.

גזר על עצמו שתיקה / אריאלה ראובני

מכרם כורי, שחקן, בן הארץ הזאת

„נגזר עלינו לחיות בארץ יחד, שני עמים. מדוע אנחנו לא מצליחים? מדוע אנו משחיתים את חיינו על לאומנות ושוביניזם?"

מכרם כורי גזר על עצמו שתיקה.

הוא מסרב בנחרצות להתראיין לכלי התקשורת ועומד במריו גם מול הצעותיהם של עורכי תוכניות פופולאריות בטלוויזיה כמו „זה הזמן", „ערב חדש", „סיבה למסיבה" ומול עורכי עתונים חשובים בחו"ל.

„מכרם לחוץ", מספרים ידידיו בתיאטרון החיפאי. הכבוד הרב שהנחילו לו בהחלטתו כתתן פרס ישראל באמנות המשחק יחד עם השחקניות מרים זוהר וליא קניג מעורר בו, משום מה, פחדים וחששות. לידידיו אמר כי קיבל את הפרס בגיל צעיר, וזה מחייב, והוא חושש מה יהיה אם ייכשל, חלילה, בהמשך דרכו בתיאטרון.

„אתם מקלקלים לי את החגיגה", אמר לי מכרם, כאשר הפצרתי בו להעניק לי ראיון לשם כתיבת דיוקן. „תנו לי לעכל מה קרה לי. תנו לי פסק־זמן כדי לבחון את עצמי ולהגיע למסקנה מי אני. אני חי במתח ובפחדים. השאלות שמציגים לי העתונאים הן מגבתיות ברובן, עם גוון פוליטי, ולעיתים מציגים לי גם שאלות מתגרות. אולי בעוד שבוע־שבועיים אתפוס „ראש טוב" ואז אסכים לשוחח. ככלל, אינני אוהב להתראיין. על אישיותי אפשר לעמוד באמצעות התפקידים שאני מגלם. אם לא הצלחתי עד־כה להעביר זאת לקהל הצופים – חבל. אין לי מה להוסיף בראיונות. אני עלול רק לקלקל לעצמי. אני חושש כי אילו לא הייתי ערבי לא היו עושים מכל העניין 'הרהא' כזה. אני לא משלה את עצמי בדברים הללו, אבל ייתכן שאני טועה".

מכרם כורי (40) הוא ערבי נוצרי יליד ירושלים, שגדל והתחנך בעכו. עם סיום לימודיו חזר לירושלים כדי להשתלם בתורת התיאטרון אצל דקלין קרומברג. הוא הצטרף לפעולות התיאטרון במרכז היהודי־ערבי בבית־הגפן בחיפה. ב־1970 נסע ללונדון ובמשך שלוש שנים למד משחק בבית־הספר לדרמה „מונטיביו". עם שובו לארץ נקלט כורי בתיאטרון העברי, תחילה בתיאטרון הקאמרי בתל־אביב וכעבור שנתיים בתיאטרון העירוני בחיפה. הוא שיחק, בין היתר, בהצגות „ג'וקר", „מסיבת סיום", „רומיאו ויוליה", „המשוגעת משאיו" ו„הנבחרים". הוא הופיע בתיאטרון „פרגוד" בהצגה „שכנים" והשתתף בהפקה מיוחדת לנוער „חור בקיר" בעברית ובערבית בתיאטרון חיפה. באחרונה שיחק בהצגות „הלם קרב", „האי" (בעברית ובערבית) „מלהבה כרדיה לא תהיה" „פטריית הרעל" ו„מחכים לגודו". כורי הופיע עם המחזה „האי" בפסטיבלים בחוץ־לארץ, בין היתר בפריס, באמסטרדם ובשיקאגו, ועם המחזה „מחכים לגודו" בבון וזכה לביקורות נלהבות. לפני שנה זכה בפרס שחקן השנה על שם משה לוי. לפרסום הגדול בארץ זכה בעקבות התפקיד הראשי בסידרה הטלוויזיונית „מישל עזרא ספרא ובניו". בימים אלה הוא עסוק בחזרות אינטנסיביות, שמונה שעות ביום, לשתי הצגות חדשות: „בונאונטורה", בה הוא מגלם תפקיד קומי של איש רב תעלולים. והוא משחק את תפקיד המרקיז בהצגה „מולייר" מאת מיכאל בולגאקוב.

ידידיו וחבריו לעבודה מכירים את מכרם כאדם יסודי, שקט, חושב ואינטליגנטי העובד קשה על כל תפקיד וקורא חומר רקע רב הקשור בהצגה. הוא רואה במקצוע המשחק ייעוד ומתקומם כל אימת שמנסים להדביק לו תוויות פוליטיות או לאומניות.

אילו לא הייתי ערבי לא היו עושים מהזכיה הרהא כזה.

תצלום: מושיק דרפלר

מכרם נשוי לאשה יפהפיה ערביה נוצריה, מורה במקצועה. לזוג שלושה ילדים והם מתגוררים בדירה שכורה על הכרמל. בראיון לנורית ברצקי מ„מעריב", לפני חודשים אחדים, אמר כי השקט הנפשי, האהבה, החום והרצון ליצור ולהבין את עצמו – דברים אלה חשובים לו בחיים, וכן תפקיד לתפקיד הוא מרגיש את עצמו כמעט אבוד, כאילו אין לאן לברוח. „התפקידים, הבמה והבית, אלה המקומות שבהם אני מרגיש בטוח", אמר.

מכרם כמה לחיות את חייו בשקט כמו שהוא מבין אותם. הביטוי „בני מיעוטים" מעליב אותו. הוא בן הארץ הזאת ואינו מרגיש שהוא מיעוט והוא לא יתן לאיש לגרום לו להרגיש כמיעוט. מכרם אינו מרבה להשתתף בדיונים, בימי־עיון ובברבי־שיח הנערכים אחרי הצגות בכורה. אולם כשהוא נוכח בדיון כזה, ועולה נושא ש„מדליק" אותו, הוא מתערב. כך אירע בדיון שנערך לפני חודשים אחדים בחצור הגלילית לאחר הצגת „פטריית הרעל" העוסקת בהתגבשות הנאציזם בגרמניה ומנסה, אם כי בעקיפין, לעורר את הקהל למחשבה על ישראל של היום.

מכרם השתתף בדיון הסוער רק לאחר הפצרה ישירה מהקהל. יש לו, אמר, הסתייגות מדיאלוגים בנושאים כאלה ומנסיונו בעבר הוא מסיק, כי כל נסיון לומר משהו מסתיים בהר מאוד בהאשמות. „כך זה גם במדינות ערב. מגיבים תמיד על דברי כאילו אני מייצג את כל מדינות ערב. זה לא שאני לא קורא עתונים ולא מודע לבעיות המדינה. אני בהצגה כי אני מרגיש שהנושא די חשוב כדי לתת לו די. אני חרד על עצמי ועל קיומי. מה שהכי מפחיד אותי זו השנאה בין אשכנזים לספרדים, בין סמאלנים לימנים ובין קיבוצניקים לתושבי עיירות פיתוח. וכל זה בא על חשבוני, ההכללות הן הטעות של כל העמים, כולל הגרמנים. עם אחד מרבא עם אחר ומיד מתחילה הכללה".

בביקור בגרמניה, עם המחזה „מחכים לגודו", אמר מכרם בהתרגשות לחבריו כי כאן דרכו רגליו על אדמת גרמניה הוא שרוי במבוכה, כי לראשונה הוא מתחיל להבין מהי אנטישמיות ונאציזם. „אני מתחיל להבין אתכם ואת עצמי".

בדיון מטעם קרן „נאומן", שנערך עם דיפלומטים בבון בתום ההצגה, אמר מכרם כי היהודים בישראל תוקפים את המחזה בטענה שהוא מתאר את הישראלי המכוער המדכא את הערבים, ואילו הערבים טוענים כי המחזה מתאר מצב של יאוש ותלושה, כמו אין תקווה לערביי א"י. חיים יבין, שנכח בדיון, כתב עם שובו לארץ באחד העתונים כי מכרם אמר בבון בין היתר: „נגזר עלינו לחיות יחד בארץ־ישראל, שני עמים, יהודים וערבים. מדוע אנו לא מצליחים? מדוע אנו משחיתים את חיינו על לאומנות ושוביניזם? האם לא די שזה קרה כאן בגרמניה?"

סם בייסיקוב, יהודי, הכמאי הראשי של התיאטרון המלכותי בדנמרק, אשר חזה למכרם תפקידים גדולים בתיאטרון עוד בראשית דרכו האמנותית, הוא אחד מידידיו הטובים. לפני כשנה, כאשר מלאו לבייסיקוב 75 שנים והטלוויזיה הדנית החליטה לציין את המאורע בתוכנית חגיגית מיוחדת, היא הציעה לבייסיקוב להזמין לארצו על חשבונה את אחד מידידיו הטובים בחו"ל. בייסיקוב הזמין את מכרם כורי. מכרם כורי נסע לדנמרק, ועם שובו לארץ סיפר כי היתה זו חוויה בלתי נשכחת, והוסיף כי לא היה מתנגד לחיות תקופה קצרה במדינה זאת, שהחיים בה מתנהלים על מי מנוחות.

כאשר נשאל על־ידי העתונאית נורית ברצקי באיזו תקופה היסטורית היה מעדיף לחיות ומה היה משנה בעצמו אילו ניתן לו הדבר, השיב מכרם כי התקופה המעניינת אותו היא התקופה הרומנטית של שלי ובירון, והדבר שהיה רוצה לשנות באופיו הוא הרוגז שלו. בעיניו החשיפה העצמית היא שיא האמנות. „אמן שיכול לחשוף את עצמו עד הסוף הוא בריאדם שרוצה להתנקות, ואם זה אמיתי – זה כאילו להיות פתאום הכי קרוב לאלוהים".

רשימות בית היין / חיים גורי

נסים ונפלאות

זמן רב לא הייתי שם. אלמלא כתבתי מפעם לפעם בעתון או השמעתי קולי ברדיו הייתי ודאי נחשב למת בעיני המזדמנים לשם. מפעם לפעם שאלו כמה מהם את ספי חברי, הפוקד את המקום בלעדי, היכן אני. זה טוב. חשוב שמישהו מרגיש בחסרונך. בפעם האחרונה, אני זוכר, שאלתי – אודות כמה מן הקרואים שהיו נוהגים לבוא שמה ונודע לי כי הסתלקו מעולמנו. הדבר גרם לי צער. הוכרו לי כי היין שאמור היה, כמיטב השיר, לשמש תרופה בדוקה כנגד הזמן החולף והזקנה הקופצת לא עצר בעדם. וזה לא הגן.

לעולם לא נדע, כנראה, את מסתורין הגוף והנפש ומה מחכה לנו מקרב 17,591 התחלואים הנודעים עד עתה בדפתראות הפקולטה לרפואה. טוב יעשה האדם, אמרו חכמים, אם יבחר את הדרך הנכונה בין הקצוות במתינות מבוקרת ותפריט מאוזן ויטול במידה ולא יגזים. וכן שמעתי, כי „מוטב מעט מן הרע מאשר הרבה מן הטוב" וכן כי אורך התגורה עומד ביחס הפוך לאורך החיים ומרבה בשר מרבה רימה ורצוי לכן להניע את גופנו ואם אינך טורח „בעבודה פיסית" קשה, טוב תעשה אם תתעמל או תשחה או תהלך רגלי למען יאריכון ימיך. וישנם המייחסים סגולות מרפא לפרי מסויים. ידוע המשפט האנגלי "an apple a day keeps the doctor away" כלומר „אכול מדי בוקר תפוח ושלח הרופא לכל רוח".

אך מה עושים עם הנפש? מה עושים לזאת? כיצד שומרים עליה? כיצד נוהגים בה במידה הנכונה? כל הדתות וכל הדגלים וכל האידיאות וכל סוגי ה„גורו" והנביאים והשרלטנים לא העלו לה ארוכה, והיא ממשיכה להתגעגע ולחלום ולקוות ולאהוב עד מוות ולקנא כשאול, ולפחד ולהאמין ולהתאכזב נוראות ולשוב ולהאמין. כן היא ממשיכה להתפלל ולקלל ולהתמרד ולהתחרט ולקבל את הדין, וללעוג ולבוז ולהזדקק ולצנות, ולהשתוקק ולזנות אחר אלהים אחרים. ועודנה מתחילה תמיד ומנסה תמיד ומשלמת שכר לימוד גבוה ואכזר ואינה מחכימה ואינה לומדת מהנסיון וממשיכה להמר ולבנות מגדלים באוויר...

אין דבר מרגיז ומטופש יותר מן העצה: „אל תיקח הכל ללב / כי חבל על הכאב". נער הייתי וגם כמעט זקנתי ועדיין אינני יודע איך לא „לקחת ללב". אפשר להפחית את הכולסטרול, ילען אביו, אך אין מזור לאיש הלוקה ללב. לא פגשתי משהו בעל משמעות כלשהי, שזה עדי, שנוצר בידי אנשים שלא „לקחו ללב".

לאחר תקופת יובש ארוכה יחסית ביקשתי ברנדי. הפגישה הזכירה לי סיגריה ראשונה לאחר נסיון גמילה שנכשל. טעם המדוחים. היו שם אנשים שונים שלא הכרתי ופתאום נכנס מישה. הוא שמח מאד לקראתי: „איפה היית כל הזמן?" אמרתי לו כי לאחר סיום עבודתי בעניני הסרטים הדוקומנטריים אני יושב־בית בירושלים ומגיע רק לעתים רחוקות לתל־אביב. „הכל בסדר?" שאל והיה איזה חשד בקולו. „פחות או יותר", אמרתי את האמת. „העיקר הבריאות", אמר וישב לידי ואני הסכמתי עמו ואז שאלתי אני לשלומו והוא השיב „ברוך השם" והוספתי „איך הבריאות" והוא ענה לי: „חיים", כדובר אמת גם הוא. וככה זה. חיים פחות או יותר. ואנחנו פה באחוה האנושית.

לפני שנים רבות יצא כמוזלמן מאחד המחנות ההם, מקץ האודיסאה שלו שנסתיימה בגרמניה החרבה, בבוא צבאות הברית. הוא נחלץ כמתגועע מקרב אלה שחדלו לנוע וצפה שטוף דמעה בטנקים העוברים. האם כבר סיפרתי על כך? אינני זוכר.

אחוז בכמה מלים על הסיפור לאלה שנכנסו באמצע הסרט. הוא מתחיל לאכול כבר לחם לבן וקופסה בוליביף שהושלכו אליו. הוא צעיר. הוא היה עלם חסון לפני שיצא לדרך ההיא. אולי בשל כך. אולי בשל כך עמד ליד הגדר ולא נח בערימה ההיא. לאחר ימים מצא עצמו משוטט בעיר הסמוכה. דפק על דלת. אשה נדהמת, הלומת פחד, הכניסה אותו לביתה. חשבה כי בא לרצוח. הוא ביקש אמבטיה. אחר כך מצא את עצמו במיטה רחבה, צחורת סדינים מגוהצים. הוא שקע בתרדמה שנמשכה שלושה ימים ושלושה לילות. הוא נשאר שם. עסק ב„אורגנייזרר" – הביא לאשה, אלמנת מלחמה, ולבתה המתבגרת, שימורים ושוקולד וקפה וסיגריות מן האוצרות שניתנו לניצולים, שב להיות גבר חסון. הן נהגו עליו כבעל „יוסף המשביר" שלהן וגמלו לו. לילה אחד מצא את הבת במיטתו. האם הציעה לו כי ישא אותה לאשה. וגם הבת רצתה בו, אך הוא שמע כי קמה מדינת ישראל והגיע הנה. היה חייל במלחמת השחרור. כאן נשא אשה מבנות עמו. נולדו לו לימים ארבעה בנים ובנות. הוא סבא. הוא שולף תמונות ומאושר מאד לפי המושגים המקובלים. מפעם לפעם הוא נוסע לגרמניה לבקר חבר שלו, ש„עשה שם הרבה הרבה כסף". בשנים האחרונות חיפש, לפי מרשם התושבים, את הנערה הבלונדינית ההיא שהיתה אמורה להיות אשתו אלמלא קמה מדינת ישראל. לא מצא אותה. כאשר שאלתי אותו בראשונה אם עודנו מתגעגע אליה, אם עדיין הוא אוהב אותה בזכרונו, הראה לי תמונה שהצהיבה ובה פני עלמה נאה למדי, חפים מחטא, מועמדת להתמכרות. הוא לא מצא אותה. הזמן עבר, מישה. אתה כבר סבא. הוא סתם רצה לראות אותה, אמר לי, חן השגיאה המקובלת מאד במקרים כאלה. אסור. לא כדאי.

או נכנס ארדומי וצעק: „אתה כאן? איפה היית כל הזמן?" אמרתי מה שאמרתי כצריך התנצלות, כעריק מן החזית. הם כאן לוחמים כל עוד נפשם בכוסיות האלה ואני את נפשי הצלתי. הוא הצטער צער רב על כי לא ביקרתי את אלמנתו של מ' ואני מלמלתי, „אתה צודק, בחיי". אני מצדיק את ההעדרות הזאת לכל חטאי, לכל המכתבים שלא השבתי עליהם, לכל ההבטחות שהפרתי, לכל הנדרים האבודים. מ' המסכן! הרחנו למענו אצל נ', ספי ואני. עשינו הכל כדי שיקבל את הקביעות באותה חברה אף שהאנשים בגילו נרחו על הסף. לעולם לא אשכח את המסיבה שערך לכבוד נ' וכמה מחברי ההנהלה ומועצת העובדים. אשתו נתנה על השולחן, כיד המלך, את מיטב המאכלות והתבשילים הממולאים והסלטים והצלויים והחריפים. היין נשפך כמים וגם הוויסקי והקוניאק והעראק והבירות המיובאות. אחר־כך, בעודנו מעולפים למחצה, הוגשו עוגות השמן והדבש והפיסטוקים והקפה החריף ופירות העונה. מ' עצמו עמד עלינו לשרתנו בצד רעייתו המסורה והחוגגת. הוא קיבל קביעות: בארץ סוגרת מפעלים ופולטת אל האבטלה המיתון והצימצומים רבים מעובדיה הכשרים נתפס מזלו של מ' כנוגד את חוקי הטבע. הוא קרא מן הכתב את את דברים שהכין לכבוד נ' וקולו נחנק בגרונו מחמת התרגשות. המאושר בגוש רן אותו לילה.

זמן קצר אחר־כך אחזה בו המחלה ההיא שאין קוראים בשמה המפורש.

„אין לך מושג עד כמה אני עסוק", אמרתי לארדומי, „בקושי אני נושם. אני מקווה שמסרת לה את השתתפותי בצער המשפחה". „מסרתי, כמובן", אמר ארדומי. „אך רצוי היה שתיגש לשם". והנה גם חלפו השלושים. צר לי, הוא היה כה מאושר בערב ההוא.

„עידהרע", אמר ארדומי, „אין מה לעשות: מי שנכנס בו עידהרע גמור".

מן השולחן הסמוך שמעתי באוזן אחת: „מאיפה אני אקח כסף להחזיק שתי נשים? זה לוקסוס של עשירים. רק אחד שיש לו כסף יכול להרשות לעצמו דבר כזה. אתה לא יכול. היא אוהבת לבלות בבארים בבתי־קפה. שאתה קונה לה מתנה זה עולה כסף. מסעדה טובה עולה כסף. רוצה שאתגרש. מאיפה אני אקח כסף גם לשלם דמי מזונות לאשתי וגם להחזיק את זאתי. אתה יודע כמה זה עכשיו דירה, אפילו בראשון־לציון."

ואיש שיזר הוהר כמודיש ויעץ לו להמתין בינתיים ולראות. אך האומלל אמר שההיא עושה לו את המוות ורוצה להתחתן.

בכה זה. אם אין לך אשה אתה דפוק ואם יש לך שתיים אתה דפוק. מרבה נכסים מרבה דאגה.

אצלנו, הישראלים, אולי תופסת הפוליטיקה מקום נכבד יותר כאשר היא חיים ומוות ודם שפך. פעם ישבתי כאן עם שלוימלה ודיברנו פוליטיקה. אני אוהב אותו כחבר, אף שאנחנו מתראים לעתים רחוקות למדי. הוא תקף בחריפות רבה את קריאת הארבעה בזכות ממשלת חירום לאומית. כאן ישבנו במקום הזה ממש, ליד השולחן הפונה לחלון: „אינך יכול לחשב מראש את כל החשבונות, אתה לא פוליטיקאי ולא תהיה כזה. הנח לדברים להתנהל לפי חוקי המאבק הפוליטי. אתה חייב להיות נאמן לעצמך, לדעתיך. אין כאן הצלות מצב וקיצורי דרך. מה שנשאר באמת זה המאבק על האמונה. סופר אינו יכול לשחק את המשחק היומיומי בשוק הזה. הוא משפיע אחרת על התהליכים. אתם נתתם היתר עיסקה לדבר גרוע מעיקרו, הגורם לטשטוש המחלוקת כאשר תפקידו של סופר הוא להיות הוא עצמו עד הסוף. בסופו של חשבון מתברר לו כי דווקא בבדידותו משפיעה בטווח הרחוק", וכו' וכו' ללא רוח.

יושב פה וזוכר את הדברים ההם. ממשיך מפעם לפעם להרהר בכך. הארץ הזאת אינה רק עניינם של הפוליטיקאים. אינני סומך עליהם בשל חשבונותיהם כאשר לי אין שום חשבון. הפוליטיקה היא בעיה נכבדה מדי מכדי להשאירה רק בידיהם, כמו המלחמה בידי „האסטרטגים". אין לי מרינה „ספייר". ישנן שעות מצוקה נוראות בחיי עמים וחברות כאשר אין לך ברירה ואתה מתערב. שום דבר במהותך אינו משתנה בשל כך. אתה נשאר אדם בודד. מה יכולים הפוליטיקאים לתת לי? כלום! אני נשפט רק על ידי קוראי הידועים לי במקצתם והאלמונים ברובם המכריע. אני נשפט לטוב או לרע בפני בקורת הספרות. פעלתי כאזרח, אולי כעתונאי, לאו דווקא כסופר. הספרות היא החלק האינטימי שבי, היקר יותר, פנימיותי הבודדה הדוברת בלשון אחרת. אך משחר ימי הצטרפתי אל התנועה ואל האלימות. אחרת הייתי עריק מההיסטוריה. אני יושב ומהרהר במה שמכנים האמריקאים „צומת הדמים", פגישת הספרות והפוליטיקה. סופרים ומשוררים התערבו לאורך הדורות בפוליטיקה, לא בפוליטיקנות. היו על הבריקדות ונקטו עמדה של אחריות מוסרית כלפי החברה שבה הם חיים ויוצרים. לא כולם. זה עניין של אופי. הם רק נשפטים בפני ההיסטוריה אם פיענחו נכונה, אם אמרו אמת. הבריגדי נסלני אחורה. חשבתי על אלה שיצאו בשנות השלושים להניף את דגל הפציפיזם, את „המלחמה במלחמה", את „נגד", את „אל תתנו להם רובים". הם היו ממיטב אנשי הרוח באירופה ובאמריקה וגם בארץ־ישראל. אך כבר בשנים ההן החל מצעד המגפיים הנאצי והפשיסטי הצובר חוצפה ועצמה מיום ליום. חרושת הנשק הגרמנית עבדה בשלוש משמרות ופלסה למאגריה את כלי המשחית החדישים ביותר, המתוחכמים ביותר, פרי תפיסת הזמן ההוא. גרמניה לא התכוונה למלחמה שעברה, על תפיסותיה המיושנות, אלא למלחמה הבאה, למלחמת הבזק הטוטלית מול אירופה עייפה להורגים ומפורקת מנשקה. סופרים ומשוררים היו אמורים להיות המכ"ם הרגיש, היסעור המנבא את הסערה. הקריאה „לה גאר אילה גאר", מלחמה במלחמה, לא השפיעה כהוא זה על גרמניה של היטלר שהיתה כבר או רודנות עריצה ושוחרת נקם. היא רק היכתה ברפיון ובפחד את הדמוקרטיות וסייעה בידי היטלר להמר על האולטימטום והסחיטה, שכל חולשה רק משכפלת אותה בתנאים גרועים יותר. סופרים לא הבינו את המתרחש, לא פיענחו את המציאות. הקריאה „לא עוד מלחמה", העולה מזוועות מלחמת העולם הראשונה, ביקשה למנוע מלחמה דומה לה בעוד שהכל ניבא מלחמה אחרת, מלחמת מצווה של בני אור מול בני אופל ותופת. וינסטון צ'רצ'יל קרא את הדברים נכון יותר מאלתרמן בעל „אל תתנו להם רובים", הוא ידע כי יש לקום על האימה ההיא טרם שזו תקום כחשרת סופה על העולם החפשי.

„מדוע להאמין בסטלין זה יותר נאור מאשר לראות בבאבא סאלי קדוש"

האלכסנדר פן הקורא את „נגד" שלו. הייתי ילד בחברת הילדים בבית־אלפא – חפצי־בה. הוא בא לחפצי־בה, שבה היתה אוכלוסיה שמאלית מאד, הכוללת את „פועלי־ציון" והחוגים המרכסיסטים". פן היפה כנסיך, המאהב הגדול שחיבר גם את שיר השיכור וגם את „הבו לבנים" („כולנו נשיר הימנון בנין ארצנו") היה גם קומוניסט בלבו, לימים גם לפי פנקס החבר. „נגד" שלו, שנכתב בזמן „אל תתנו להם רובים" של אלתרמן, היה שנה משכנו הפציפיסטי. זעקתו של אלתרמן היא תחינת החייל מורעל הגזים הגווע בבית־החולים לאחר 17 שנה באזני האחות הסועדת אותו: „אחותי, עוד רגע, ילדים לי שניים / אהבתים מאד, לבתיהם טובים / אך בבוא היום, למען השמים, / אל תתנו להם רובים!"

פן כותב מניפסט פוליטי מובהק שגבורו הוא „האדם הפשוט", הפרולטר האירופי, כלי לצייד את ארצו, כאילו היטלר איננו עדיין, דמות העולה מציורי קטה קולביץ ופראנץ מאסארל, פועל החרושת, המקופח המנוצל. הוא קורא לו ולמיליונים כמותו לסרב ליציקת התותחים, להצביע נגד המלחמה ואם תחסרנה ידים, אומר המשורר, לכו אל בתי הקברות הצבאיים והוסיפו להצבעת הנגד עוד מיליוני ידים. יותר מזה, אם נאלצים אתם ליצור תותח „תיצרוהו אותו כך שבבוא יום פקודה את פניכם לא יבלים / ויהיה לתותח פועלימני" כלומר לתותח המהפכה הפרולטרית. הוא קורא למאבק אקטיבי נגד יצרני הנשק בעולם הקפיטליסטי ומסיים: „קצצו את היד אשר את גרונכם תנקוט", קורא להם גם למות „בעד הנגד"

ואת השיר הזה ידעו בע"פ אלפי צעירים וביניהם אני היושב כאן בערב הגשום הזה ומעלה באוב את פניו של פן מ„לילות בלי גג" עד „הרקיע השביעי". הרומנטיקה ההיא ברמ"ח ושס"ה. גם הקומוניזם היה רומנטי ומשיחי ואפוקליפטי ליפעה ולכוה. לעתים אני שומע: „שכחתם אותו, רדפתם אותו, מחקתם אותו" שטויות במיץ. בלבי שמור מקום לטוב שהיה בו גם בשיר וגם בפלקאט. אך בערבי הזכרון המזמוזים שוכחים, משום מה, את שתיקתו מול זוועות הסטליניזם, את היותו אורח רצוי במוסקבה הרודפת את אחיו המשוררים. אולי „ילדי סטלין" בסרט שלהם יהיו ישרים יותר ויספרו לצופה הצעיר את מלוא האמת על מדוחי התקופה ההיא שאינה מתקבלת על הדעת.

„אנחנו הגדודים הצועדים אל השרשה/ אנחנו הו הדרור לנפש היהודי".

גשם יורד. כיצד הגעתי לכאן? היכן הייתי? פתאום אני רואה בפתח את ספי. שמחתי מאד לקראתו. לא נפגשנו כאן ימים רבים. הוא ישב לידי והזמין בירה ותקרובת. ובאו קרואים נוספים שאת פניהם לא הכרתי וגם יאיר היה שם ויצחק ושני גרוזינים אלמונים. ואף הם זכרו באהבה את שמו של בוריס גפנוב הלא נשכח שתירגם לעברית את „עוטה עור הנמר". גפנוב המופלא והאומלל. ואחד מהם אמר כי פה לא יודעים הרבה על גרוזיה, כי טביליסי היא פאריס ליופי ולעושר התרבותי ופורחת שם האמנות והשירה והתאטרון והקולנוע. הם רמזו משהו קשה כי גם אותם, את עולי גרוזיה, אין מכירים בישראל ורואים אותם פחות, הרבה פחות מכפי שהם וגם פלט קללה על המצב בארץ. ושאלתי אותו אם הוא מצטער על כי בא הנה והוא השיב משהו כמו מצטער ולא מצטער. ונפשי דרכה עוז ציוני ואמרתי לו – אל תצטער, אל תצטער. זו תקופת הגאולה ואנחנו כבעל הנס שאינו מכיר בניסו.

והחלו לדבר שם מסביב לשולחן על גלויות ועל עולים ועל חוץ לארץ וספי אמר כי לזרא היו לו הגעגועים של עולי מרוקו כאן אל גן העדן האבוד שם, משירי „הברירה הטבעית" ועד הצליינות אל המלך, כי שום עדה בישראל לא ביטאה רגשות כאלה כלפי הארץ הנטושה. כל „המימונה" הזאת זרה לרוח הארץ וכבר נוספו ה„סהרנה" ובאחרונה גם „התימניארה". הורינו, אמר להם, עזבו את רוסיה ולא רצו לשמוע עליה. היו ציונים נלהבים, דוברי עברית כבר שם. אנחנו גדלנו כאן שונאים את העולם ההוא, את העיירות ואת היידיש ואת היהודי ההוא...

והיה שם בחור בשם יעקב, יוצא תוניסיה, שבא ארצה כילד והוא ניסה להסביר את הסיבות לכך, את הקרע המיוחד למרוקאים וגם טרח מפעם לפעם להזכיר כי בתוניסיה זה היה אחרת אף שהיו כמובן גם דברים משותפים כמו האמונה בקדושים ובעושי ניסים ונפלאות. הוא הזכיר את הקדוש חיה טייב שהיה גם נערץ על הערבים שחרדו מפניו. למשל, יום אחד בא ערבי אחד והשתין על הקיר של בית־הכנסת. העניש הקדוש חיה טייב זכור לטוב כי לא יוכל להטיל מימיו עד יומו האחרון, ללא הרף, בשכבו ובקומו, באשר יהיה, יומם ולילה. צעק האיש צעקה גדולה. בן משפחה מכובדת היה ואביו התחנן בפני הביי של תוניס שבכבודו ובעצמו כי יבקש מהקדוש חיה טייב כי יסיר את המארה מעל בנו ולאחר הפצרות והתחנונים נאות הקדוש לעצור את המים בין רגלי האומלל.

„אמונות תפלות", אמרנו ספי ואני כנציגי העולם הנאור אך יעקב דחה על הסף את גידופנו ואמר, „זה הכל עניין של אמונה ואל תחשבו שהאמונה שלכם טובה ומתקדמת יותר. מה שסיפרתי לכם עכשיו זה לא סיפור בדים, זו עובדה, כולם יודעים על כך". ומישהו הוסיף: אתה מוכרח ללכת אל הרב שמואל מוח והוא יגלה לך נצורות, אתם חושבים שאתם יודעים את הכל? הזכרנו ספי ואני וטענו כי כל התרבויות מכירות סיפורי קדושים ועושי נפלאות ותנועת החסידות מלאה בסיפורים כאלה.

בשיחה התערב בחור צעיר, מזוקן וחבוש כיפה, העונה לשם רוזו: „הכל מתקיים ונעשה בכוח האמונה. אני לא ממרוקו, הורי באו מפרס אך בשנת 1979 הלכתי לנתיבות, אל הבאבא סאלי. מה שעשה הקדוש חיה טייב לערבי ההוא, שהשתין על בית־הכנסת, שמעתי גם אני מזמן. אבל אני אגיד לכם עכשיו דבר שאני במו עיני ראיתי. הביאו אל הבאבא סאלי נער אחד בכיסא־גלגלים. שתים־עשרה שנים היה הילד הזה משותק. והבאבא סאלי הביט לתוך העינים שלו והתפלל ודיבר אליו ופתאום קרא לו בקול: קום! הילד הזה, שכה אחיה, בעיניים שלי אני ראיתי, הייתי שני מטר ממנו, הילד הזה קם. לבדו. עמד. לך! פקד עליו באבא סאלי והוא התחיל ללכת. לאט־לאט, התחיל ללכת. האמא שלו התעלפה הרבה בכו שם. אז לו היו מספרים לי את זה הייתי אומר כמו שאתם אומרים שזה אמונות תפלות אבל אני הייתי שם ואני ראיתי"

אז נשא את דבריו גבר מזוקן בשם ברוך ברמן ואמר: „אולי הוא צודק. מדוע להאמין בסטלין זה יותר נאור ומתקדם ונכון מאשר לראות בבאבא סאלי קדוש ומרפא חולים. הזקן הזה מנתיבות לא הרג לפחות אנשים. סטלין היה 'שמש העמים' ורצח מיליונים. בכל העולם וגם בארץ, אתה יודע את זה גורי כמוני, ראו בו כמעט אלהים. האם זה לא „אמונות תפלות"? הוא הזכיר לי „מאיפה אנחנו מכירים". בין השנים 1959 – 1981 היה בעל מסעדה יהודית בשדרות רוטשילד 64 בתל־אביב. „היה שם, אתה זוכר, משרד של אחדות־העבודה־פועלי־ציון. אצלי אכלו בר־יהודה ובר־אהרון ויגאל וגיד וכולם. גם אתה, נדמה לי, פעם אכלת אצלי. עכשיו ישנה שם המסעדה הסינית הידועה... אני מכיר את כל החברה'ה האלה ואני אומר לך שגם האמינו או בשטויות..."

את רשות הדיבור נטל דוד המזוקן. „לפני כמה חדשים ביקר פה סגן שר החוץ המצרי בוטרוס גאלי. אחר־כך כאשר שב לקהיר הוא התראיין באיזה שבועון חשוב ואמר להם, תשמעו טוב, ואמר להם כי בשום ארץ בעולם לא ראה זלזול כזה בדת ובמסורת כמו בישראל. והוא צודק. יכול להיות ערבי שלא יהיה דתי מאד אבל הוא יכבד את הדת שלו. וגם באירופה כך, התרבות הדתית היא חלק מהתרבות הלאומית. בריאים יכול אפילו להיות קומוניסט באיטליה ובצרפת, שלא הולך לכנסיה, אבל הוא לא ילעג כל הימים ולא יזלזל ולא יבעט במנהגים האלה ובערכים האלה. בוטרוס גאלי צודק. הוא תפס מה קורה אצלנו. בושה."

שאלנו אותו אם גדל בבית דתי והוא השיב כי עד לפני שנה היה חילוני כמונו, אולי קצת מסורתי, אך לפני שנה חזר בתשובה. וברוך ברמן העיר: „איש באמונתו יחיה" וגם הוסיף: „אני, האם אני לא חי היום בשל מעשה ניסים, אני חי, בחיי, במקרה, בגלל מאיזור אחר מהמבצע הפולני מיכאל רומבוס, שהסתיר אותי בביתו. שתי אחיותי ואמי נשרפו. אני חי במקרה".

„אל תאמר במקרה", אמר לי דודו, „אין מקרה אם תחשוב נכון תראה ש'מקרה' ושם 'השם' זה אותו דבר בגימטריה, 345. אתה חושב כי ניצלת ב'מקרה' ולא ידעת..."

ופתאום צצו בי שורות נפלאות של יהודה קרני שאני מעלה אותן מחשכת הזכרון:

ולא אשאל ולא אתמה
ולא אשא על האדם
חטא מה,
באשר אדע מה שיוה לו
ושיג.
ועומק המושג וקוצר המשיג,
שאין לו כלום בעולמו
אלא התרוננות דמו,
ומעלות נפשו ועד לכתה
תרון, תבכה, תיצרק
ותחטא.

אז נטלתי מאחד הקראים את מספר הטלפון של הרב התוניסי ואולי אתקשר אליו בימים הקרובים לשמוע נפלאות הקדוש חיה טייב ועוד כיוצא בזה...

דבר אמריקאי / אמנון דנקנר

שני ילדים משחקים באגוזים

לכאורה התוצאה ברגע בעימות בין ארה"ב לבריה"מ היא 251:251 אבל בעצם זה 1:0 לבריה"מ

במשחקים הגדולים בין שתי מעצמות-העל על נושאים מורכבים כמו הנשק הגרעיני או השליטה וההשפעה באזורי מחלוקת שונים בעולם, יש כל-כך הרבה ערפל, והדברים באמת נראים מסובכים כל-כך, עד שמשקיפים מתקשים להעביר משפט על מהלכים כאלה או אחרים: וחשבון הרווח וההפסד של שתי המתמודדות על הבכורה העולמית מתברר רק כמה שנים טובות אחרי האירועים.

אולם ישנם מקרים נדירים בהם מבודד המאבק למין מיקרוקוסמוס, העומד בפני עצמו, ואין בו הרבה מקום לסיבוך ולטשטוש, בעיקר משום שאין בו הרבה פרטים והשלכות, ואז ניתן לראות את ארה"ב וברה"מ, ממש כמעט בתנאי מעבדה, כמו שני ילדים המשחקים באגוזים, כדי שאפשר יהיה לשפוט באורח חד-משמעי מי גבר על מי.

מקרה מסוג זה הזדמן למשקיפים, כשפרץ בחודשיים האחרונים סכסוך בין שתי המעצמות בנושא הייצוג הדיפלומאטי. חשוב לציין, כי הסכסוך לא היה אקוטי, כלומר – ניהולו לא היה בתנאי לחץ ולא חייב החלטות מהירות מן הסוג העלול לפגוע בתקשורת או בשיקול הדעת. כלומר, היה לשני הצדדים כל הזמן בעולם להפעיל את שיקול דעתם במיטבו.

הסיפור התחיל אחרי המעצרים ההדדיים בניו-יורק ובמוסקווה של פקיד או"ם סובייטי ועיתונאי אמריקאי, בהאשמה של ריגול.

ארה"ב הגיבה בגירושם של עשרים וחמישה דיפלומאטים סובייטים. התגובה הרוסית: גירושם של חמישה דיפלומאטים אמריקאים.

לכאורה היה בצעד הסובייטי כדי לאותת, כי אמנם אין הם יכולים להבליג ולמחול על יוקרתם, אולם הם מסתפקים בתגובה מוגבלת: מגרשים רק חמישית ממספר מגורשיהם, ומה שהיו האמריקאים צריכים להבין מזה הוא שכדאי להניח כאן את הנקודה.

אולם גם בוושינגטון משחקים שיקולי יוקרה וכבוד, בעיקר בעונה של הבחירות לקונגרס, והתגובה האמריקאית הבאה היתה חריפה ביותר: הם גירשו חמישים וחמישה דיפלומטים סובייטים.

לרוסים היתה כאן עכשיו בעייה: הם היו יכולים כמובן להגיב באורח דומה, להיכנס למעגל חרש של הסלמה, שבסופו של דבר היה מותיר את שתי המעצמות כמעט בלי ייצוג דיפלומאטי האחת אצל רעותה. לפיכך החליטו לעבור למימד אחר: הם הודיעו לאמריקאים, כי 260 אזרחים רוסים, המועסקים בשגרירות האמריקאית במוסקווה, מפסיקים לעבוד שם. לשגרירות האמריקאית במוסקווה היתה ההודעה בבחינת אסון. האזרחים הרוסים מועסקים על ידה על תקן של עובדים מקומיים בכמות גדולה, משום שכדי להתגבר על מבנה הכלכלה הסובייטית ועל הבירוקרטיה העצומה שם, הם זקוקים לכוח אדם בקי ומיומן. כך למשל, אין להעלות על הדעת שהשגרירות תפקיד את תיקון מכוניותיה בידיו של מוסך רוסי בשל חוסר יעילותו – במקום זה מחזיקים בשגרירות מוסך, המופעל בידי עובדים מקומיים בניהול אמריקאי. ועוד: אי-אפשר לרכוש תוצרת מזון טריה בשווקים של מוסקווה באורח חופשי, אלא יש צורך בעובדים מקומיים, שידעו היכן מוכרים מה ושיעמדו שעות בתור. כשמגיע משלוח כלשהו מעבר לים לשגרירות האמריקאית, יש צורך בעובדים מקומיים שידעו להתגבר על מעקשי הבירוקרטיה של המכס הרוסי ועוד כהנה וכהנה, נהגים ותדרניות טבחים ועובדי ניקיון, מתרגמים וטכנאים. לדיפלומטים הרוסים בוושינגטון אין צורך בכבודה גדולה כזאת של עובדים מקומיים. מוסך אמריקאי יתקן את מכוניותיהם ביעילות ואם חשקה נפשם במזון טרי – כל סופרמרקט אמריקאי ישמח לספק להם את הסחורה.

מה שאירע לפיכך, בסופו של חשבון, הוא שהצעדים האמריקאיים וצעדי הנגד הרוסיים העמידו את שגרירות ארה"ב במוסקווה בעמדת נחיתות קיצונית לעומת השגרירות הסובייטית בוושינגטון. מכיוון שהאמריקאים תירצו את הגירושים הסיטונאיים בכוונה להעמיד את מספר הדיפלומטים המשרתים בשתי השגרירויות, באורח הדדי על 251 – כולל אנשי שירותים – פירוש הדבר, כי בשגרירות ארה"ב במוסקווה ישרתו עתה הרבה טכנאים, נהגים ומתרגמים, שיישלחו מוושינגטון למלא את מקום העובדים המקומיים, וזה יבוא על חשבון מספר הדיפלומטים, המומחים ואנשי הביון שיוכלו האמריקאים להחזיק במוסקווה. הרוסים, לעומת זאת, יוכלו להמשיך להחזיק ברוב מוחלט של דיפלומטים מקצועיים, מומחים ומרגלים בשגרירותם בוושינגטון. התוצאה, איפוא, אינה 251:251 אלא אחת-אפס לטובת הרוסים. לאו דווקא במאבק מכריע וחשוב, אבל מאבקים קטנים מלמדים על כשרון התימרון, ועל התיחכום של שני הצדדים במאבקים הגדולים.

האם יש דרך חזרה מן האבסורד?

לאחר שמתחילים להתפזר כאן ענני האבק של מלחמת הבחירות לקונגרס, ובעצם עוד במהלך המערכה, נשמעו כאן הרבה קולות של חשבון-נפש על ההתמקצעות היתירה, שהתלבשה על נשמתה של הפוליטיקה האמריקאית. אין זה תהליך שהתחיל אתמול. במשך שנים ארוכות נמשכה הזחילה הזאת של השתלטות בעלי המקצוע למיניהם – עורכי הסקרים, המומחים ליחסי ציבור, מנהלי מערכות בחירות ושאר שכירי החרב הפוליטיים המעבירים באמנותם ממפלגה למפלגה וממועמד למועמד ושהצליחו בסופו של דבר לשוות למערכות הבחירות כאן גוון של מערכות שיווק מסחריות.

הנבל התורן של התקשורת האמריקאית בימים אלה הוא המקצוען הפוליטי, המושך מאחורי הקלעים הפוליטיים, משווק את המועמד שלו כחבילה עטופה בצלופן, ומרדד את הבחירות לכדי תהליך של ברירה בין שני מוצגים מסחריים. שעתם הרעה של מקצועני הבחירות באה עליהם כשמצאו, על פי הסקרים, כי הדרך הטובה ביותר למועמדיהם היא לנקוט קוי מערכה תקיפים, חריפים, לפעמים פשוט מלוכלכים כלפי מתחריהם. במערכת הבחירות הזאת מצאה אמריקה את עצמה שקועה עד לברכיה בבוץ וברפש, שהטיחו המועמדים איש כנגד מתחרהו, בשפע של תשדירי טלוויזיה חריפים שנראו חסרי טעם בעליל, גם למי שיש לו ותק בצפיה מרוכזת בתשדירי הבחירות הישראליים.

ג'וזף הלר. גם פודהורץ השתמש

אולם לא רק מערכת התזות הבוץ עוררה את חמת המשקיפים הפוליטיים. הם הולכים וחשים, כי השיטה הגיעה עד אבסורד: נעלם החלום על ארץ האפשרויות הבלתי-מוגבלות, בה צעיר נמרץ, בעל אידיאלים נלהבים וחזון ישר, יכול לפרוץ מאלמוניות, ללחוץ רבבות ידיים, ולשכנע באומץ-רוח ולהגיע בכוח אישיותו אל הסינאט. הפוליטיקה של השנים האחרונות הפכה לשדה משחק בלעדי כמעט למועמדים שנבחרו על-ידי מומחים, שווקו על ידי מומחים, ושבילו את עיקר זמנם בפגישות עם תורמים גדולים, כדי לנסות להוציא מהם כספי תרומות למימון שכרם של המומחים, למימון תשדירי הטלוויזיה היקרים.

אמריקה התעוררה בבוקר שלמחרת הבחירות עם כאב ראש של הנג-אובר מהמערכה המשמיצה, המסוגרת והמקצוענית ביותר בתולדותיה, אולם למרות הביקורת קשה להניח, כי אפשר יהיה לעשות איזה שהוא צעד בדרך חזרה. ככל שמערכות הבחירות נעשות יקרות יותר, ככל שגדל מספרם ומשקלם של המומחים למיניהם, כך ימשיכו הבחירות להתנהל על הבסיס המקצועני הקר, ואילו הפוליטיקה העממית, הרעשנית והלבבית, שהיתה בעבר לפחות חלק מן החיים הפוליטיים באמריקה, תמשיך בתהליך הנסיגה שלה.

25 ל־22

המסדר היה מצוחצח ומדוייק כרגיל – צוערי חיל-האוויר האמריקאי ניצבו בעמידת דום מתוחה והאורח הכבוד עבר בין השורות, כשהוא מניד בראשו. הדגל הורם, התזמורת ניגנה מארשים צבאיים, ואחרי תום הטקס צבאו הצוערים על האורח ועמדו בתור, כדי לקבל ממנו אוטוגרפים.

קל להניח, כי האורח היה משועשע מעט. אחרי הכל, האקדמיה של חיל-האוויר של ארה"ב לא היתה המקום הטבעי שלו, ובעצם, קרוב יותר לשער, כי היא המקום הכי פחות טבעי בשבילו. אולם למישהו באקדמיה הזאת היתה גדלות הלב ואולי גם חוש ההומור, כדי להזמין את ג'וזף הלר לטקס חגיגי, במלאות מחצית היובל להופעת ספרו "מלכוד 22". קראו לו אז "מילכוד 19", אלא שברגע האחרון שונה מספר המלכוד, כדי ששם הספר לא יהיה דומה לספרו של ליאון יוריס, "מילא 19" שהופיע באותה שנה. יוריס, בסט-סלראי ותיק, ראה את ספרו מטפס לרשימת רבי-המכר במהירות, שעה ש"מלכוד 22" בשנתיים הראשונות שלו היה בגדר של הצלחה צנועה ביותר, וספג יותר ביקורות מעורבות מאשר נלהבות. אולם הרפתקאותיו המטורפות של הסגן יוסריאן רכשו להן באיטיות קהל מעריצים הולך ומתרחב, שגדל ככל שהתרחב המעגל של השמועות מפה לאוזן שהילכו עליו, עד שבסופו של דבר התחיל להמריא למכירות של מיליונים. מי שליבו חורש רק רעה יכול לחשוב, כי הסיבה שחיל-האוויר האמריקאי חלק כבוד לספר המאד אנטי-צבאי, ואנטי-ממסדי היא שהספר, אחרי ככלות הכל, היה הצלחה מסחרית מסחררת ובאמריקה זהו הערך העליון. אפשר גם לחשוב שהספר אומץ על-ידי חיל-האוויר, כדי ללמד את צועריו לסלוד מן המלכודים הבירוקרטיים האופייניים למכונה צבאית. אולם היו גם מי שזעקו חמס.

אחד מנביאי הימין החדש של אמריקה, היהודי נורמן פודהורץ, כתב מאמר בו דן ברותחין את אנשי חיל-האוויר, על שהם מאמצים אל ליבם אנטי-מיליטאריסט כהלר, אדם שעשה את הצבא האמריקאי ללעג ולקלס, ותרם בספרו להשתמטות הגדולה של שנות השישים והשבעים – לסלידה ממלחמת וייטנאם ומכל רצון למאבק צבאי אחר למען ארה"ב והערכים בהם היא דוגלת. אחרי הכל בסופו של הספר מחליט יוסריאן לערוק.

אולם כמו שקורה לאנשים בעלי ביוגרפיות מגוונות, הזמין פודהורץ על ראשו אזכורי תגובה לא נעימים. היה מישהו שציטט ביקורת נלהבת, שפירסם פודהורץ על "מלכוד 22" סמוך להופעתו. אחר ציטט רשימה אוטוביוגרפית של פודהורץ, בה סיפר כיצד חמק משירות צבאי בעת מלחמת קוריאה, משום שראה בכך בזבוז אדיר של זמנו היקר וכשרונותיו הנדירים. פודהורץ לא השיב. אפשר להניח כי מצא את עצמו פתאום במלכוד, ושלג'וזף הלר היתה עוד סיבה לצחוק.

כזבנו בוושינגטון

האם וושינגטון בוערת? מהארץ זה לא נראה כך בשבוע שעבר, אבל משעשע לפעמים לראות, כמה מה שלא רואים משם רואים מכאן. הקהילה הוושינגטונית העוסקת בעניין יחסי ישראל-ארה"ב היא קהילה קטנה ואינטימית למדי הכוללת כמה עשרות אנשים: סגל שגרירות ישראל כאן, אנשי הדסקים הישראליים במשרדים המרכזיים של הממשל, העיתונאים הישראלים ושתדלני הלובי היהודי בקונגרס. אף שרובם ישראלים והשאר מעורים היטב בחיי ישראל, מסתבר כי האווירה והמנטאליות כאן מונעת מהם לקבל כפשוטן נורמות ישראליות מוזרות, שבארץ עוברים עליהן במשיכת כתף, אך כאן הן נראות באמת איום ונורא. זה מה שקרה בשבוע שעבר, כשבמשך כמה ימים היה כאן כתב קול ישראל בוושינגטון, שמעון שיפר, עושה החדשות מספר אחד ביחסי ישראל-ארה"ב, ושבר פעם אחר פעם את הראש, כמו מי שמתעקש לשבור את השיא האולימפי בקפיצה ממקפצה, אבל משום מה רוצה לעשות זאת כל פעם אחר פעם לתוך בריכה ריקה.

שיפר הגיע לכאן מצוייד בשם שעשה לו כבית-חרושת ל"סקופים", וקל להניח, כי דאגתו להמשיך ולטפח את השם הזה, בצירוף תקופת יובש מסויימת ב"סקופים" שאינם מתגלגלים כאן בדיוק ברחוב, גרמה לו ללחוץ על הדוושה באורח מופרז, ולמצוא את הרגל שלו נמעכת על הכביש. זה התחיל בשידור ידיעה על מסר, שהעביר כביכול מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ לראש הממשלה שמיר, בעניין ההתנחלויות. המסר – שידר שיפר – נמסר דרך יו"ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, מר אבא אבן, שערך כאן ביקור ונפגש עם שולץ. הידיעה נראתה מוזרה על פניה, שכן קשה להניח, כי שולץ היה בוחר דווקא ביונה המובהקת אבן להעביר מסר לנץ שמיר. ואכן כבר למחרת טרח שולץ עצמו, בשידור טלוויזיה, להרים גבה על הדיווח הזה ולומר, כי לא היו דברים מעולם.

סיפור נוסף של כתב הרדיו היה דיווח מרעיש על כי דו"ח של משרד מבקר המדינה האמריקאי, שבדק את המחלוקת בין ישראל לבין משרד ההגנה האמריקאי בעניין עלות מטוס הלביא, פורסם, והממצאים המספריים הכלולים בו זהים למספרים הישראליים. הסיפור היה חשוב מאד, מעניין מאד, וכדי להיות הישג עיתונאי מושלם היה חסר לו רק מרכיב אחד: שיהיה גם נכון. האמת היתה שהדו"ח כלל לא פורסם – הוא עתיד, ככל הנראה, לראות אור בסוף החודש, והמספרים הכלולים בטיוטות הדו"ח, אם יש בכלל טעם רב להתייחס אליהם, מצויים איפה שהוא בין מספרי משרד ההגנה לבין המספרים הישראליים, ובכל מקום הם רחוקים מלהיות זהים למספרי ישראל.

אולם הסיפור המשעשע ביותר היה ה"סקופ" האדיר של שיפר, על פריצה של האפ.בי.אי. למשרד האינפורמציה הפלשתינאי בוושינגטון, כדי להחרים שם מסמכים במהלך חקירה נגד המשרד. הידיעה שודרה בטלוויזיה הישראלית, מכיוון ששיפר החליף באותו יום את הכתב הקבוע שלה נסים משעל, שיצא לחופשה. סוכנויות הידיעות שידרו חזרה לארה"ב את הידיעה המרעישה וכל עיתוני ארה"ב החלו מבררים בקדחתנות את פשרה, כשהם תמהים על כי ידיעה כזאת, המתרחשת מתחת לאפם, נעלמה מעיניהם ומתפרסמת במדינה רחוקה. הצטרפו אליהם גם הכתבים הישראלים כאן, שקיבלו טלפונים בהולים ממערכותיהם, שהשתמעה מהם גם נזיפה על שכתב הרדיו הזריז הקדים אותם ככה במירוץ אחרי הסקופים.

כל הבירורים האלה העלו, כי לסיפור לא היה שחר. לא היתה פריצה, וממשרד האינפורמציה הפלשתינאי נשמעו קולות צחוק והאשמות על כלי התקשורת הממלכתיים של ישראל, המשדרים עובדות לא בדוקות בזדון.

מכיוון שלשקר יש לפעמים רגליים ארוכות יותר ממה שאנשים סבורים בדרך-כלל, זכתה הידיעה למיחזור באחד מעתוני הערב, תחת כותרת רעשנית. מעניין לראות כיצד זה קרה, משום שזה מלמד משהו על תקלות בעיתונות. גם הכתב של העתון הזה קיבל טלפון בהול מהמערכת שלו בתל-אביב לבדוק את הסיפור. הוא עשה סיבוב טלפונים ולא העלה דבר עד שבייאושו צילצל לפקיד בשגרירות. זה השיב לו, כי אינו יודע על כך דבר, אולם הוסיף כי שמע ממישהו, כי ידיעה כזאת שודרה ברדיו. הכוונה היתה, כמובן, לרדיו הישראלי הנקלט כאן בגלים קצרים, אולם הכתב הבין כי הידיעה שודרה בתחנות הרדיו של וושינגטון, והעביר את הידיעה בהסתמך על דיווחים של כתבי הרדיו האמריקאים, שלא היו ולא נבראו.

הכתבים הישראלים כאן התחילו להתעייף מהטלפונים האלה מן המערכות, המוציאים אותם בבהילות למרדף חסר תוחלת אחרי ברווזי ידיעות. העניין הזה הכריח אותם לשרוף הרבה שעות עבודה והרבה קאלוריות של אנרגיה, רק כדי להגיע שוב ושוב למסקנה, שלישראל יש יותר משמעון אחד הסובל קשות מבעייה של אמינות. בפגישות החברתיות בקהילה הישראלית כאן בשבוע שעבר נשמעו הרבה קולות של תרעומת, אולם אוזן רגישה יכולה היתה לחוש, כי מאחורי התרעומת יש גם נימה של הקלה: אם זה שיפר הגדול עם הסקופים הענקיים שלו, אז בינתיים אפשר לישון לא רע בלילה.

אבל מה שמשגע בכל העניין הן, באמת, הנורמות הישראליות: אף אחת מהידיעות הכזב האלה לא תוקנה, ומישהו, שחזר השבוע לוושינגטון מביקור בארץ, אמר לכתב ישראלי כאן: שמע, שיפר מרביץ סקופים אחד אחרי השני. מה שמלמד שכמו פורנוגרפיה, גם דיסאינפורמציה היא עניין של גיאוגרפיה.

ימאני: חשבו עליו שעוד מעט ויהיה למלך / יעקב גולדברג

נפילתו של המושך בחוטים

ימאני איבד את תמיכת פטרונו המלך פאהד שראה בעצותיו הכושלות את הסיבה העיקרית לכשלון אסטרטגיית הנפט של סעודיה

לפני מספר חודשים פרסם העתון "ניו-יורק טיימס" כתבת ענק על מדיניות הנפט הסעודית לאור הירידה הגדולה בתפוקת הנפט ובמחיריו, ובעקבות זאת גם ברווחיה של ערב הסעודית. את הכתבה פיארה תמונת ענק של השייך אחמד זכי ימאני, שר הנפט הסעודי עד לפני עשרה ימים. ממדיה של הכתבה וגודל תמונתו של ימאני שיקפו נכונה את התדמית שנוצרה למנהיג הסעודי, בעיקר במערב, כמי שלא רק שולט ומושך בחוטים בישיבות אופ"ק באירופה, אלא גם מעצב וקובע את מדיניות הנפט של ערב הסעודית בריאד.

והנה לפתע פתאום, מודיעה סוכנות הידיעות הסעודית באורח סתמי, ללא הבעת צער וללא הכרת טובה, כי ימאני סיים את תפקידו כשר הנפט וכי את מקומו ימלא השר לתכנון כלכלי ד"ר השאם נאזר. בימים כתיקונם הדחתו של ימאני היתה "עושה" כותרות ונהפכת לסיפור תקשורתי מן המעלה הראשונה, בעיקר כשמדובר במי שהיה כוכב תקשורתי באמצעי התקשורת במשך כעשור ומחצה. אך כיום, כשהעולם המערבי איננו חושש ממשבר אנרגיה בטווח הנראה לעין, לא השאירה הדחתו משקעים כלשהם, וכמעט הכל עברו עליה לסדר היום.

מדוע פוטר ימאני? כיצד הודח בקלות כה מדהימה אדם שנחשב לארכיטקט מדיניות הנפט הסעודית במשך כרבע מאה שנה, ואחד הפרשנים התבטא לגביו במונחים של "חשבנו שעוד מעט ויהיה למלך"? התשובה על כך היא בעלת משמעות לא רק משום שהיא עוזרת להבין את אירועי העבר, אלא מפני שהיא עשויה ללמדנו שיעור חשוב בשני נושאים מרכזיים: אסטרטגיית הנפט של ערב הסעודית ושאלת מוקדי השלטון והכוח בממלכה. ואמנם, בשני הקשרים אלה יש לראות ולהבין את הדחתו של ימאני.

ערב הסעודית נמצאת במצוקה כלכלית וכספית קשה זה ארבע שנים. בתקופה זו ירדו מחירי הנפט מ-34 דולר לחבית עד לפחות מ-10 דולר, ובאחרונה התייצבו ברמה של 14 דולר. תפוקת הנפט הסעודית ירדה מ-10.5 מיליון חביות ליום ל-2 מיליון, ובשנה האחרונה לקצת יותר מ-4 מיליון חביות ליום. בעקבות זאת ירדו הכנסות הנפט של הממלכה מ-110 מיליארד דולר לרמה ממוצעת של 25 מיליארד דולר, ירידה תלולה ביותר.

שורה של גורמים מצטברים הביאה לתפנית כה דרמטית במצבת האנרגיה: עליה בתפוקתן של יצואניות נפט נוספות (בריטניה, מקסיקו וכו'), הנהגת חסכון בנפט במדינות המתועשות: ניצולת גבוהה ויעילה יותר של הנפט; ולבסוף שימוש גובר והולך במקורות אנרגיה אחרים. כל אלה הביאו בשנים האחרונות לירידה בביקושים, להיווצרות עודפי נפט, ומכאן לירידה דרסטית במחיר".

בשלב הראשון, בשנים 1983–1985, ביקשו הסעודים להתמודד עם האתגר החדש בדרך של צמצום וריסון תפוקת אופ"ק כדי למנוע יצירת עודפים בשוק, וכך לבלום את ירידת המחירים. אסטרטגיה זו הגיעה למבוי סתום כשהתברר שכמה מחברות אופ"ק סטו וחרגו באורח שיטתי מתקרת התפוקה שקבע להן הארגון, וזאת כדי להגדיל את הכנסותיהן. הסובלת העיקרית ממצב זה היתה ערב הסעודית: על אף שקיבלה על עצמה את הנטל העיקרי של ריסון תפוקת אופ"ק וצמצמה את תפוקתה ב-80 אחוז (!) – מ-10 מיליון ל-2 מיליון חביות ביום – לא נבלמה ירידת המחירים והכנסות הממלכה המשיכו להידרדר.

בסתיו 1985 אימצו הסעודים ואופ"ק אסטרטגיה הפוכה בתכלית שנוסחה כ"רכישה מחדש של חלקו של אופ"ק בשוק האנרגיה מיצרניות אחרות". למעשה התבטאה האסטרטגיה בהכפלת התפוקה הסעודית עד ל-4.5 מיליון חביות ליום, מעין "הצפה" של השוק, שנועדה להוריד את מחיר הנפט לרמה כה נמוכה שתסלק מהשוק יצרניות כמו בריטניה, שהוצאות ייצור הנפט שלהן גבוהות פי כמה מאלה של ערב הסעודית, ואשר לפיכך לא יוכלו להמשיך להפיק ולמכור במחירים כה נמוכים. כך יוכלו הסעודים לכבוש מחדש שווקים שאבדו להם, ובאמצעות ויסות מתוחכם של תפוקת הנפט להביא לעליה מחודשת במחיריו ולהגדלת הכנסותיהם.

חלפה שנה מאז אומצה האסטרטגיה השניה, והתברר שאף היא נכשלה (מסיבות שלא כאן המקום לפרטן), ושוב חוזרים הסעודים למדיניות של ריסון התפוקה, מניעת עודפים ויצירת ביקושים כאמצעי להעלאת מחירי הנפט. מישהו חייב היה לשלם על כשלון מדיניות הנפט הסעודית בארבע השנים האחרונות, וימאני הוא זה שנבחר, כנראה, לשמש כשעיר לעזאזל. בתוך בית המלוכה האשם ימאני במתן עדיפות לשמירת אחדות אופ"ק על פני האינטרס הלאומי הסעודי. נמתחה עליו ביקורת חריפה כאחראי על כך שערב הסעודית היא שנשאה בנטל העיקרי של הקיצוצים וההפסדים, בעוד שחברות אופ"ק האחרות הונו את הארגון והפיקו מעל המכסה שנקבעה להן.

אחמד זאכי ימאני. עלייתו ונפילתו שלובות בגורלו של שוק הנפט ואופ"ק

עם זאת ברור שלא ימאני תכנן ועיצב את מדיניות הנפט הסעודית, אלא צמרת בית המלוכה. מדוע, אם כן, נהפך דווקא הוא לשעיר לעזאזל? כאן נכנס לתמונה ההקשר השני – ובו מתגלים המאבקים הפנימיים בתוך צמרת ההנהגה הסעודית.

בשנים האחרונות דלפו מדי פעם ידיעות על כך שסר חינו של ימאני בעיני מספר גדל והולך של נסיכים בכירים. בעבר מקובל היה לחשוב שפאהד, עד 1982 כיורש עצר ומאז כמלך, היה פטרונו של ימאני והגן עליו מפני דברי הביקורת וההאשמות של המחנה השני בבית המלוכה – זה שיורש העצר עבדאללה עומד בראשו. ואולם בשנים האחרונות התרחב מעגל יריביו של ימאני בתוך בית המלוכה והקיף נסיכים רבים שלא ראו בעין יפה את התבלטותו היתרה, את חשיפתו המוגזמת בתקשורת המערבית, ובמלים אחרות – את תדמית "הכוכב" שהוצמדה אליו. בעיקר עיינו אותו על שגילה עצמאות יתר והתעלם מן המגבלות הקשורות בהיותו טכנוקרט, שאינו משתייך לבית המלוכה. נסיכים אלה לא יכלו לראות בשוויון נפש את תדמיתו כמי שמעצב את מדיניות הנפט של הממלכה. מעגל יריבים כזה התרחב עוד יותר ומנה גם יסודות דתיים-שמרניים שלא יכלו לשאת את סממני ההתנהגות המערביים שימאני סיגל לעצמו בשפתו, בסגנונו ובלבושו. כך נוצרה קואליציה רחבה למדי של אישים ש"ארבו" לימאני וציפו לשעת כושר הולמת כדי לסלקו.

כשלון אסטרטגיית הנפט הסעודית בשנים האחרונות העניק לקואליציה זו את ההזדמנות המיוחלת להחרפת המאבק נגד ימאני. בשלב זה איבד ימאני את תמיכת פטרונו, המלך פאהד, שראה בעצותיו הכושלות של ימאני את אחת הסיבות העיקריות לכשלון האסטרטגיה. נוסף על כך, זקוק היה פאהד למישהו שיוכל להציגו כאשם בכשלון מדיניות הנפט ולהפכו לשעיר לעזאזל. נוח היה לבית המלוכה להסיח את האשמה בטכנוקרט ולהסיטה מצמרת המשפחה המלכותית.

ואמנם, בשנה האחרונה נפערה תהום גוברת והולכת בין ימאני לבין המלך פאהד. כינוס אופ"ק האחרון, בחודש שעבר, לא היה המקרה הראשון שבו עמדו הצהרות סעודיות רשמיות שיצאו מריאד בסתירה מוחלטת לעמדות שביטא ימאני בכינוסי אופ"ק באירופה.

נסיכים רבים לא ראו בעין יפה את התבלטותו היתרה, את חשיפתו המוגזמת לתקשורת המערבית, את תרמית ה„כוכב" שהוצמדה אליו

הדרך המפתיעה והקלה שבה סולק ימאני לאחר שירות של 24 שנים כשר הנפט חשפה שוב את המציאות הפוליטית השוררת בממלכה הסעודית: לבית המלוכה מונופולין מוחלט על עמדות הכוח של הממלכה. נכון שפורמלית נשלטת ערב הסעודית על-ידי ממשלה שחברים בה נסיכים וטכנוקרטים, אך אל לנו לשגות באשליות שטיפחו פרשנים מערביים שהתרשמו מן ההילה שאפפה את ימאני ומן העוצמה שהקרין, וייחסו לו כוח פוליטי. יש להבחין אבחנה ברורה בין הנסיכים לטכנוקרטים: הראשונים הם בעלי הכוח, וברצותם הם ממנים וברצותם מפטרים את הטכנוקרטים.

לאחמד זכי ימאני היתה השפעה על עיצוב מדיניות הנפט הסעודית, ואולם המשפחה המלכותית היא שקבעה בסופו של דבר את המדיניות. ימאני נעדר כוח פוליטי עצמאי ומעמדו היה פונקציה של התמיכה שקיבל מפטרוניו הנסיכים. כשזו נעלמה, נסתלק בסיס כוחו והוא הודח.

באורח סמלי, עלייתו וירידתו של ימאני האיש שלובות בגורלו של שוק הנפט ושל אופ"ק: מזלו הרקיע שחקים מאז משבר האנרגיה של 1973 ועליית אופ"ק; הדחתו מסמלת את הנסיגה החדה במשק הנפט בחמש השנים האחרונות ואת הירידה התלולה בעוצמתו של אופ"ק.

ד"ר יעקב גולדברג הוא מ"מ ראש מרכז דיין לחקר המזרח התיכון באוניברסיטת תל-אביב

לספרות, אמנות ועיון

תיאטרון הרהב וההלהב

מאת לנה שילוני

אדמון רוסטאן, „סיראנו דה ברז'ראק", נוסח עברי: ב. כרמל, [illegible] – [illegible] 1986.

אדמון רוסטאן

באותה שנת 1897 שבה זכתה להצלחה בסהרות „סיראנו דה ברז'ראק" של רוסטאן הוצג על במה אחת בפאריס מחזהו האבסורדי של אלפרד ז'ארי „אובו המלך". תשעים שנה באותו יהר, אנחנו יודעים כי בהתפתחות התיאטרון המודרני נשאר רוסטאן ללא ממשיכים, בעוד ז'ארי זכה לצאצאים ולממשיכים עד עצם היום הזה. ואמנם אי אפשר להקות את „סיראנו דה ברז'ראק" כשם שהיצירה עצמה היא היקר, שיצירתו הרפיצעית של מסורות קודמות בתיאטרון הרומנטיקה הקלאסית בת המאה הקודמת. הקומדיה ההרואית נוטה לופה דה וגה, פתיחו בן המאה השבע-עשרה, והדרמה הרומנטית ויקטור הוגו, במחצית הראשונה של המאה התשע-עשרה. המחזה הוגדר בניאוקלאסי ובניארומנטי: בשני המקרים מציינת התחילית „ניאו" כי הכאן הטכנים כמיהאות ידועות ובדוקות. אך היא עשה זאת בווירטואוזיות מרהיבה מתוך יכולת מופיים ושופעים נוצרה תרכובת מבריקה, כותבת הדרישמה. לא רק שלא קמו לרוסטאן ממשיכים, הוא עצמו לא הגיע על הצלחת מחזהו הראשון ונותר עבודתו יוצר של מחזה אחד.

„סיראנו דה ברז'ראק" הוצג אלפי פעמים בצרפת, תורגם לעשרות לשונות ועד היום מצליח בכל מקום שבו הוא מוצג. את הצלחתו בשנת 1897 אפשר להבין על רקע ציפיותו של קהל התיאטרון בן האפרוריות הנטורליסטית והאיבסנית שקלטה אז על הבמה, ומתוך רצונם של הצרפתים לראות כהוה מבריק, „זקוף קומה", המעלה על נס את הגבורה בשדה הקרב. הקדמתו המאלפת של פרופ' ב. כוהן לתרגום העברי מיטיבה לשרטט את הרקע ההיסטורי להופעתו של סיראנו, ולהתלהבות שעורר המחזה עם הצגתו.

„סיראנו דה ברז'ראק" כתוב כולו בחרוזים, ובכיוון שהגיבור הוא משורר הרי הכיכוב רצוף גם שירים משלו. שירי אהבה ושירי קרב כגון המלה הנפלאה „בסוף השיר – אני פוגע", או המניין הכלהמה של צוערי גאסקוניה, אבירי משמר המלך. בצרפתית זו חגיגה של מילים, זיקוקין של חרוזים ומשקל. תרגומו הווירטואוזי של ב. כרמי גורם לקורא הנאה צרופה ויש רצון לצטט קטעים שלמים כדי להראות עד כמה הצליח המתרגם/המשורר במשימתו הכמעט-בלתי-אפשרית. מה רחוק יותר מן העברית מהוי המאה השבע-עשרה בצרפת, בן הגברות הענוגות והאבירים העשויים ללא חת? מספרים על רוסטאן שישב בארוחת ערב אחת ליד גברת מספרד שאמרה לו: „אתה יודע, „סיראנו דה ברז'ראק" הוא מחזה נפלא, אך חבל שלא ראית אותו בספרדית! בספרדית זה נשמע הרבה יותר טוב". לא נגזים ונאמר, על משקל זה, כי בעברית זה נשמע יותר טוב, אך דיינו שזה נשמע נהדר.

סיראנו דה ברז'ראק הוא דמות היסטורית, סופר ולוחם בן המאה השבע-עשרה, שהיה גם ידוע כפילוסוף כופר בעיקר. הוא כתב את ספרי המדע הבדיוני הראשונים בשפה הצרפתית, תיאור מסעות לירח ולמלכות השמש. רוסטאן לא התכוון לשחזר דמות היסטורית אלא הפך את גיבורו הרבגוני לסמל תקופת הבארוק. בצרפת היה הבארוק תקופה קצרה, אנרכית והרואית של אינדיבידואליזם פיאודלי, של רהב וגבורה שקדמה לשלטונו הארוך של לואי הארבע-עשר. בטרם ירד על צרפת המכבש הצנטרליסטי, בטרם נעשה איש החצר החלקלק והחנף לגיבור התקופה, שלטו בדמיונם של הצרפתים לוחמים נועזים, „פייטרים" רומנטיים נוסח „שלושת המוסקטרים". ואמנם רוסטאן מזכיר במחזה את ד'ארטאניאן, מפקד המוסקטרים, כמי שעשוי להעריך כראוי את מעשי גבורתו של סיראנו, הנלחם יחידי כנגד שמונה מתנכלים וכמובן יכול להם. אך סיראנו אינו רק סייף מומחה, הוא הרבה יותר מזה, כפי שאומרת הכתובת שחקק בעצמו למצבתו:

פילוסוף ומדען,
משורר, סייף, נגן,
נוסע אווירי שמרים בגביע,
חייו ומבולבל, מיטיב כנה אהבייה...
גם דוד הרשק – ואביי שחשק (עמ' 220).

ואמנם פרשת אהבתו האומללה של סיראנו היא הציר שעליו נסב המחזה. סיראנו המכוער, שאפו הענקי הופך אותו לדמות גרוטסקית, מתאהב כמובן, לפי חוק הניגודים הקוסמיים השולט במחזה, ברוקסאן הצעירה והיפה מכל נשות פאריס. אפו של סיראנו הוא גורלו. במחזה מוקדש לו נאום רצוף הברקות במערכה הראשונה, ומרובים משחקי הלשון על נושא זה. דוגמא לחידודיו של המתרגם נוכל לראות בקטע המבוסס בביטוי „מטיב מנה אפיים" ובכינויו של סיראנו „דוד החוטם", שהרי רוקסאן היא בת דודו. רוקסאן שייכת לחוג הנשים הענוגות ה־Precieuses שמולייר שם אותן ללעג ולקלס בקומדיה הידועה שלו. נשים אלה התגנדרו בשפתן ובגינוניהן ודרשו מבחוריהן גינונים של עידון. אך רוקסאן אינה מתאהבת בסיראנו בעל שאר הרוח אלא דווקא בכריסטיאן, חייל יפה תואר אך מתוסס וחסר כל השראה. סיראנו מציע לכריסטיאן, חייל בגדודו, עיסקה שאין לסרב לה: הוא יהיה לו לפה ויכתוב למענו את דברי האהבים הענוגים שרוקסאן מצפה להם. רוקסאן נכבשת כצפוי לקסם המלים וסיראנו מצליח לשמור על הקשר עם אהובתו, המשוכנעת שהחייל הפשוט והנאה הוא מחברם של דברי השירה המלהיבים. אהבתה לכריסטיאן גוברת על כל המכשולים, על קנאתו של הרוזן דה גיש המאוהב בה ואף על חיל המצור הספרדי. היא מגיעה לעיר אראס הנצורה, שבה נלחמים בשארית כוחותיהם חיילי משמר המלך הרעבים. כריסטיאן מואס בשקר, הוא מסרב להיות נאהב על מה שאיננו ומבקש לגלות לרוקסאן את האמת, אך הוא נהרג בקרב בטרם הספיק להתוודות בפני אהובתו שהפכה בחשאי לאשתו החוקית. סיראנו, הנאמן לזכר חברו, מתיר לרוקסאן את אשליותיה. שנים חולפות, רוקסאן פרשה למנזר ומסרבת להתנחם על כריסטיאן. סיראנו המגיע ומבקר אותה בנאמנות, ורק על ערש דוי כשהוא פצוע אנושות, מתגלה לרוקסאן האמת.

זהו מחזה על אמת ואשליה ובעצם מחזה על התיאטרון, על היחסים הסבוכים בין השחקן לבין מחבר הטכסט שבפיו, בין השחקן לבין הלחשן מאחורי הקלעים. הפתיחה המתרחשת ב„הוטל דה בורגון" תיאטרונו של מולייר, נותנת את הטון. סיראנו מסלק מעל הבמה שחקן חסר כישרון ותופס את מקומו. מאותו רגע ישחק הוא את התפקיד הראשי אפילו אם עליו לשים את דבריו בפיו של שחקן כושל אחר, הלא הוא כריסטיאן המאוהב. כך מגיב סיראנו על הדיעה (האמיתית, אגב) שמולייר גנב ממנו שורות למחזהו „תעלולי סקאפן":

כן, כל חיי מילאתי תפקיד של לחשן –
הנשכח מלב:
(אל רוקסאן) את זוכרת, רוקסן,
את הלילה שבו כריסטיין דיבר אתך
מתחת למרפסת? כן, כל חיי היו כך:
אני נשארתי למטה, בצל האפלה –
ואחר עלה לקטוף את נשיקת התהילה. (עמ' 218).

סיראנו הוא דמות מרתקת, מעין דון קישוט נוגע ללב וכובש. המחזה מספר על אהבה, כבוד, שירה, מלחמה ואוכל – כולם נושאים שיש בהם כדי לעורר התלהבות. מבקרים אניני טעם הסתייגו מן המחזה הפונה לדעתם אל המכנה המשותף הנמוך ביותר. אך למרות פסטנותם, „סיראנו דה ברז'ראק" הצליח לרתק דורות של צופים וקוראים. מה איפוא סוד קסמו? רוסטאן משפיע על הצופה כמו שסיראנו משפיע על רוקסאן, בכוחן של המלים המתגלגלות, של החרוזים המתחכמים, של המשקלים המתחלפים. רוקסאן, כמו הצופה, נלכדת ברשתן של המלים ומניחה לסיראנו לגנוב את דעתה. כך גם הקהל מניח לרוסטאן לסחוף אותו אל מחוזות הדמיון. האשליה גוברת על המציאות, המלים משתלטות עלינו ומעבירות אותנו על דעתנו. התיאטרון, יציר הדמיון המשולח, חוגג את נצחונו.

ליבוביץ וחבריו מדברים על הרמב"ם / מאת אברהם מלמד

שיחות על „שמונה פרקים" לרמב"ם: ישעיהו ליבוביץ ו„תלמידיו-חבריו", הוצאת „כתר", תשמ"ז.

„שמונה פרקים" היא הקדמתו של הרמב"ם לפירושו על מסכת אבות, והיא נכללת במסגרת פירושו למשנה כולה. מסכת אבות היא, כידוע, המסכת היחידה במשנה שאין בה דברי הלכה אלא עיון בעניני מוסר ותלמוד תורה. אין המסכת מהווה אלא אוסף ביכורות חז"ל שנלקטו מתוך דברים שנאמרו במשך מאות בשנים בתקופת בית שני. אולי זו הסיבה שהפכה מסכת זו להיות פופולארית כל כך בפסך היהדות, והיא מופיעה, לעיתים קרובות בסידור עצמאי, שבגלל אופיו המיוחד דיבר אל לבו של כל יהודי. גם מי שלא זכה להשכלה רבנית או פילוסופית יכול היה למצוא נתיבות לדברי חז"ל אלה ולקבל מהם הדרכה מוסרית. בגלל האופי האקלקטי של המסכת וכפי שליבוביץ אומר – „כל פרקי אבות הם אפוריזמים יפים", עמ' 184) קיים ויכוח מתמשך בשאלה האם יש לאוסף אמרות חז"ל זה מסגרת רעיונית מוגדרת. בניגוד לא.א. אורבך שראה בדברים אלה ביטוי להשקפת עולם מוגדרת, טוען ליבוביץ, כי לעולם אין הכמה אם אותם אפוריזמים נובעים מתוך שיטה רעיונית מגובשת, או שמא אינם אלא סתם הברקות יפות. אישית הריני נוטה לדעתו של אורבך. כל מי שעוסק בהיסטוריה רעיונית יודע שכל השקפה שאדם נבע, ולו בצורה האקלקטית ביותר, מבטאת – במודע או שלא במודע – השקפת עולם מסויימת. גם ניסוחים אפוריסטיים מבטאים השקפת עולם. לעולם אינם קיימים בחלל הריק. עצם העובדה שהרמב"ם בחר להוסיף לפירושו למסכת זו הקדמה תיאורטית, מוכיחה, לדעתי, כי גם הוא החזיק בעמדה זו. הוא לא כתב ניצל כאן הזדמנות לכתוב מסכת תיאורטית באתיקה דתית, אלא ניסה להבין ולגבש בצורה עיונית את המטבעות הכוללת של אוסף מימרות חז"ל. כפי שהוא עצמו אומר על מסכת זו בהקדמה ל„שמונה פרקים" – „ואין כל ענייה גם כן מובנים בבלי פירוש ארוך, עם היותה מביאה לידי שלמות גדולה והצלחה אמיתית – ומפני זה ראיתי להרחיב בזה המאמר".

על רקע זה הקדים הרמב"ם למסכת את „שמונה פרקים", העוסקים במתן תשתית עיונית – תיאולוגית ופילוסופית – לאוסף דברי החכמים. „שמונה פרקים" נכתבו כאשר הרמב"ם היה איש צעיר. הם מקדימים את חיבוריו העיוניים הגדולים – „ספר המדע" ו„מורה נבוכים" מבחינת הזמן ומבחינת התוכן. רבים מהרעיונות שנמצא ב„שמונה פרקים" לא נוכל להבינם עד תומם אלא לאחר שנתעמק בחבוריו המאוחרים יותר. יש כאן ללא ספק גרעין לרעיונות רבים שפותחו וגובשו סופית לאחר מכן, ובחולקם לפותח, יעברו שינויים עם התגבשות השקפת עולמו הבוגרת של הרמב"ם כפי שזו מתבטאת בשיאה ב„מורה נבוכים".

כאתיקה תיאולוגית, עוסקים „שמונה פרקים" בתורת הנפש ובתורת המדות. בתורת הנפש דן הרמב"ם במבנה נפש האדם וחלקיה – כלומר, בטבע האדם והתנהגותו. דיון זה מהווה תשתית לדיון בדרכו של האדם לקראת שלמות הנפש – הוא נושא הדיון של תורת המידות. דיונו של הרמב"ם מבטא נסיון ליישב את דברי חז"ל עם השקפת העולם האריסטוטלית כפי שזו באה לידי ביטוי באתיקה הניקומאכית.

נסיון זה מתבסס על ההנחה המקובלת בפילוסופיה הביניימית כי דברי אריסטו מבטאים את פסגת ההישגים של השכל האנושי. השקפותיו הפילוסופיות והמדעיות מתקבלות כאמת מדעית שאין בלתה. בתור שכזאת, חייבת אמת זו לבוא לידי ביטוי גם בתורה, בדברי הנביאים ובדברי חז"ל. כפי שב„שמונה פרקים" מנסה הרמב"ם ליישב בין האתיקה האריסטוטלית לדברי חז"ל, כך הוא מנסה ב„מורה נבוכים" ליישב בין התורה לבין הפיזיקה והמטפיזיקה האריסטוטלית. זאת למרות שההיצמדות הטוטאלית כמעט לאריסטו (או ליתר דיוק – מה שנחשב בימי הביניים להשקפת עולם אריסטוטלית שאינה זהה תמיד בהכרח עם אריסטו במקורו) גרמה לרמב"ם כאבי ראש לא קלים. מבחינות שונות קל יותר היה ליישב את השקפת העולם התיאולוגית עם המסורת האפלטונית מאשר עם זו האריסטוטלית. ב„מורה נבוכים" מתחבט הרמב"ם קשות עם ההשקפה האריסטוטלית בדבר קדמות העולם, שלא היה אפשר בשום פנים ליישב אותה עם העמדה התיאולוגית בדבר חידוש העולם, ואילו ב„שמונה פרקים" מתבסס הרמב"ם על תורת הנפש האריסטוטלית שהקשתה ביותר על האדם המאמין, בהניחה שאין הפרדה בין גוף לנפש – אין הנפש מהווה אלא צורת הגוף. הנחה שכזאת חמורה ביותר מבחינה תיאולוגית, כשם שהיא עלולה לערער את העקרון של השארות הנפש. ההשקפה הסוקראטית-אפלטונית המניחה הפרדה מלאה בין גוף לנפש, היתה נוחה בהרבה מבחינת האדם המאמין. אלא שמבחינת הרמב"ם, כאמור, מבטאים דברי אריסטו אמת פילוסופית ומדעית שאין בלתה, והוא מתמודד אתה ומקבל אותה, להוציא אותם מקרים קיצוניים, כמו בשאלת הבריאה, בהם אי אפשר היה ליישב בין הדברים בשום אופן.

שעה שקהל היעד של „מורה נבוכים" היה המשכיל היהודי שהתקשה ליישב בין השקפת העולם האריסטוטלית לבין דברי התורה, הרי קהל היעד של „שמונה פרקים" היה המאמין התמים. הרמב"ם התאים את מבנה הדיון ורמתו לקהל היעד שלו. שעה ש„מורה נבוכים" נכתב, ובמתכוון, בצורה אזוטרית שרק המשכיל יוכל לפענחה, וזאת כדי שלא לסכן את אמונתו של המאמין הפשוט, הרי „שמונה פרקים" נכתב בדרכה פשוטה ככל האפשר, כאשר הרמב"ם משתדל במתכוון (ולא תמיד בהצלחה) שלא להיכנס לדיונים פילוסופיים ותיאולוגיים מסובכים, והוא נמנע במתכוון מלצטט את מקורותיו הפילוסופיים הלא יהודיים כדי שלא לעורר התנגדות אצל המאמין הפשוט.

★

בבחינת קהל היעד, מהווה „שמונה פרקים" אמצעי מתאים מאין כמוהו ל„תרגיל" המקורי והמרתק שעורכים ליבוביץ ו„תלמידיו חבריו" בספר זה. הטכסט של הרמב"ם הוא להם נקודת מוצא לדיון פתוח, נרחב, כמעט „פרוע", בשאלות של יהדות, אמונה, פילוסופיה ומדע. הדיון מתפתח לעיתים קרובות מכוחן של אסוציאציות חופשיות יותר מאשר מכוחו של שיקול הגיוני, וקופץ מנושא לנושא ומענין לענין, כאשר הוא חוזר תמיד אל נקודת המוצא הראשונית, הוא הטכסט עצמו. אין זה דיון „מדעי" מסודר בהגותו של הרמב"ם כפי שזו מתבטאת ב„שמונה פרקים", ואינו מתיימר להיות עוד מחקר שיצטרף לביבליוגראפיה העמוסה לעייפה בנושא, השבח לאל! אין זו אלא סטנוגראמה של סידרת שיחות שערכו ליבוביץ ו„תלמידיו ידידיו" על „שמונה פרקים", שמתוך שיקול נבון לא עברה אלא עריכה מיזערית, ובכך גם נשמרה רעננותן הראשונית של השיחות.

כפי שנאמר בכותרת הספר, אכן יש לנו כאן „שיחות" – לא שיעורים, לא הרצאות, לא דיון, אלא שיחות כמעט במשמעות הדיאלוגית-סוקראטית של המושג. כל קריאה בספר וכתיבה עליו היא דיאלוג – דיאלוג בין נקודת השקפתו של הקורא לבין המילים הכתובות בספר. על אחת כמה וכמה כאשר מתקיימת שיחה בצוותא על הספר, ובה הדיאלוג הוא רב-צדדי – בין המשוחחים לבין הכתוב וביניהם לבין עצמם.

ליבוביץ משחק כאן בתפקיד של סוקראטס – הסכון, המדריך, המעורר למחשבה. מי ידמה יותר ממנו בישראל של ימינו לסוקראטס – כמי שהוטל פתאום, כדברי המשל היפה של סוקראטס עצמו („אפולוגיה", 31), על סוס אציל ועצל כדי לדרבנו ולעורר למחשבה מי יותר ממנו מעמיד שוב ושוב מחדש – את עצמו ואת הציבור במקומותינו – לבחינה חוזרת תשנית, מרגיזה ומעצבנת תדיר, כפי שראוי שתהיה, של הנחות היסוד הראשוניות ביותר של קיומנו – כיהודים, ציונים וישראלים, כבני אדם? אלא שאותם הפוחדים מערעור דעותיהם הקדומות אינם מוציאים אותו להורג. לא אצלנו. אצלנו עדיין משחקים בדמוקרטיה, ולא אתונאיה. אותו הם פשוט מכנים „קוסר ישראל". אין זה נאה במקומותינו להוציא אדם להורג על דעותיו החריגות, יש אמצעי מתוחכם יותר, פשוט מוציאים לו שם של מי שיצא מדעתו לעת זקנה. בדמוקרטיות עממיות יותר נוהגים לאשפז אנשים מסוג זה. אצלנו מתחכמים יותר, פשוט מוציאים דיבתם רעה.

מי כמוהו יכול לשמש טוב יותר בתפקיד סוקראטי זה – בידענותו הפנומנאלית ביהדות, בפילוסופיה – יהודית וכללית, עתיקה וחדשה, בהיסטוריה של המדעים, ובהישגים העכשוויים ביותר של מדעי הטבע, וזאת במחשבה יצירתית מאין כמוה המסוגלת לערוך קישור ולמצוא נקודות-מגע מפתיעות בין כל המרכיבים השונים והמנוגדים לכאורה הללו? איש אשכולות כמעט במשמעות האריסטוטלית של המושג. מי עוד במקומותינו יכול להתגלגל ולהגיע מנקודת המוצא של „שמונה פרקים" לרמב"ם שנכתבו במאה הי"ב, לתיאוריות הפילוסופיות והמדעיות המודרניות ביותר, ועדיין לעסוק ברמב"ם, להסמע ולהנכי ולדבר לענין?

כך, הדיון בחלקי הנפש ותיפקודם, מביא את הדיון לאבחנות הפרויד-אנית בין המודע והתת-מודע (עמ' 17) ולתיאוריות הביהייוויוריסטיות של סקינר, הנדחות

בשצף קצף (עמ' 15). הדיון בנפש המשכלת מתגלגל לתיאוריות של הלינגוויסטיקה המודרנית על אפשרות החשיבה ללא מילים (עמ' 23), ואילו הדיון בנפש הזיוונה נערך על בסיס מושגי הביולוגיה והרפואה המודרנית (עמ' 33-4). הדיון בשאלת אפשרות קיומו של חופש הרצון בעולם הנשלט על ידי חוקות ובמושגי הסקריות והנס, מתגלגל למכניקת הקוואנטים ולהתנהגות של אלקטרונים (עמ' 269, 276), לדיון בפיזיקה הניוטונית ובתופעות אלקטרו-מגנטיות (עמ' 319), לספקנות האמפירית של יום (עמ' 313) ולפילוסופית המדע של פופר (עמ' 312). על דיונו של הרמב"ם בהבחנת חז"ל בין האפשרי והמותר בעשיה, מלביש ליבוביץ מושגים קנטיאניים – האדם הפנומנאלי והאדם הנואומנאלי (עמ' 220), ועל הרגש ששם הרמב"ם על המעשה הנבון, ולא המחשבה הנכונה, כתכלית הפעילות האנושית, הוא מלביש את האבחנה המרכסיסטית בין תאוריה ופראכסיס (עמ' 105). הטיפול בדיונו של הרמב"ם בהוכחות לקיום האל מתגלגל לויכוח על ההוכחה האונטולוגית, מאז אנסלמוס, דרך דקארט וכלה בקאנט (עמ' 318), ואילו הדיון בבעיה הקשה של אפשרות האדם להכיר את האל, מסתיים במימרתו הנודעת של ויטגנשטיין על מה שיאה לו השתיקה (עמ' 315). ואין אלה אלא דוגמאות וכל זאת לגופו של ענין, ומבלי לעורר, ולו לרגע, תחושה של התפארות ידענית לשמה בזריקת מילים גבוהות ושמות מפורסמים. לעיתים זה מרגיז עד כמה ליבוביץ יכול להרשות לעצמו לעשות דברים שאנו, אנשי אקדמיה, המוזהרים, לעולם לא נעז לעשותם.

★

לשמחתי הרבה, ליבוביץ גם לא היה מסוגל להתאפק ולהמנע מלהתייחס, ולו ברמז, להתלהויתן של הדת, הפוליטיקה והדת בישראל. כאשר הוא דן בעקרון המוסרי של המדה האמצעית, הוא נותן דוגמה אקטואלית – „החברה הישראלית של ימינו זו תופעה נפוצה (כלומר – ההגזמה) ואנחנו אוכלים יותר מדי" (עמ' 128). כאשר אחד המשוחחים טען בהקשר לדיון במהות שליטתו הנבואית של משה כי משה ראה בקיום עם ישראל משום אינטרס דתי, מגיב ליבוביץ, בתקיפות – „אני אבקשך שלא להכניס סתם ציונות ולאומיות" (עמ' 193). כאשר הוא מתייחס לשאלה מדוע נענש משה ונמנעה ממנו הכניסה לארץ המובטחת, מקשר זאת ליבוביץ לחשש מתכונת הכריזמה, העלולה להביא לעבודת האדם. ומה הוא מביא כדוגמה אם לא את „החב"דניקים עם ה'גוטר' שלהם" (עמ' 143) כך גם כאשר לחיבה האקטואלי מאר על דברי חז"ל בדבר עשית התורה קרדום לחפור בו – „וזהי השחיתות אשר הלה בעם ישראל מאוחר יותר, כשהתורה נעשתה מקצוע למתפרנסים ממנה" (עמ' 12–13, 126). אני חייב לציין שהייתי מלא פליאה עד כמה הצליח ליבוביץ בכל זאת להתאפק, ואין הוא חורג יותר מדי, לצערי, להבעת דעה בעניינים אקטואליים.

דרך התייחסות זו אל הטכסט תואמת כמובן את השקפת עולמו הדתית והמדעית של ליבוביץ ואת יחסו אל הרמב"ם. התייחסותו אל הרמב"ם אינה כזו של ההיסטוריון החוקר המשתדל לנתק – עד כמה שהוא מסוגל – את השקפת עולמו הפרטית ואת הפרובלמטיקה של תקופתו מנושא חקירתו, שאותו הוא בודק בכלים מדעיים „אובייקטיביים" כביכול. ליבוביץ מתייחס אל הרמב"ם מנקודת מבטו של האדם המאמין, והוא מזהה ברמב"ם, כפי שהוא מבין אותו (אישית, איני מסכים תמיד עם האינטרפרטציה שלו לרמב"ם, אך זו כבר בעיה אחרת), את אב הטיפוס של המאמין השלם. מכאן נובעת, מבחינתנו, הרלוונטיות של השקפת עולמו הפילוסופית (עם כל המודעות למוגבלות של ידיעותיו המדעיות) והדתית של הרמב"ם. מנקודת מבט שכזאת, הרי כל טקסט של הרמב"ם מהווה בהכרח טקסט אקטואלי ורלוונטי.

השקפת עולמו הדתית של ליבוביץ כפי שאנו מכירים אותה בהרחבה מספריו השונים, משוקפת כמובן גם בדבריו במקומות שונים בחבור זה, ובדרך זו הוא חוזר ומפרש גם את הרמב"ם. כך הטיעון הנודע שלו כי האדם המאמין במהותו אינו יכול להיות הומניסט מאחר שמחוייבותו אינה כלפי הזולת אלא כלפי האל בלבד, ואפילו מצוות שבין אדם לחברו אינן אלא ביטוי לעבודת האל, מאחר שהן נובעות מן הציווי האלהי, וקיומן מבטא ציות מרצון לציווי זה (עמ' 139), או כפי שהוא מציין בפסקנות במקום אחר – „רק אתאיסט יכול להיות הומניסט" (עמ' 195). כך גם כאשר לאבחנה בין אמונה לשמה ושלא לשמה (עמ' 137) וההבחנה האמונתית העמוקה (שגם המארקסיזם וגם הפסיכולוגיה דוחים אותה) כי המושג היחיד שיש לאדם שאינו מהווה תוצר של התודעה שלו הוא אלוהים. או בלשון הרמב"ם – האל לבדו הוא מחוייב המציאות (עמ' 61).

דרך התייחסות זו אל הטקסט של הרמב"ם אינה מבטאת אך ורק השקפת עולם אלא גם שיטה דידאקטית מובהקת. כאן אנו חוזרים שוב לאותה השוואה עם הדיאלקטיקה הסוקרטית. כל אותן השלכות לתאוריות פילוסופיות ומדעיות, הרמזים לאירועים פוליטיים אקטואליים משמשים גם כאמצעי דידקטי מועיל מאין כמוהו כדי לעורר את עניינם וסקרנותם של „תלמידיו חבריו" – ושל הקוראים בכלל, ואת כושר החשיבה הביקורתית, הם נועדו להבהיר את מידת הרלוונטיות

(המשך בעמוד הבא)

להביע מה שאבד ואיננו

שיחה עם אהרן מגד

מאת ענת לויט

פתאום קם אדם, באמצע חייו, ומרגיש שכל עולמו חרב עליו. אבדה האמונה. שבקה האידיאות. זכה שגרנע לא סתות מזה – מעמדו החברתי, היצוק בתולדות עשייתו, נגרס ונשחק לעפר. זהו המוטיב המנחה עלילות לא מעטות ברומאנים שכתבת עד כה. זהו גם המוטיב בסיפור שעל שמו נקרא קובץ סיפוריך החדש – „מעשה מגונה". זהו, אם כן, „גיל התבונה" על פי תפיסתך?

לחוט החיים אין התחלה וסוף. הוא מתחיל עוד לפני הולדתנו, בזכרונות שאנחנו נושאים בתוכנו מאבות אבותינו. הוא נמשך גם אחרי מותנו, במה שאנחנו מורישים לבנינו. כל נקודה על גבי החוט, עשויה להיות „אמצע החיים". בגיל עשרים, או בגיל שישים. „הקומדיה האלוהית" של דאנטה פותחת במלים „באמצע דרך חיינו, ביער אפל את עצמי מצאתי, כאשר תעיתי ממסילת ישרים". „באמצע החיים" מעמיד משורר את האדם כדי שיחפש את דרכו. לדאנטה היה וירגיליוס שינחה אותו: הוא מראה לו מה צפוי לחוטא או לצדיק, בתופת, בעדן, בפורגטוריו. זוהי תפיסה קוסמולוגית ותיאולוגית שיש בה שלימות. לאדם בן ימינו אין וירגיליוס. ככל שאנחנו מתקדמים לזמננו, המבוכה גדולה יותר. סיפורו הנפלא של טולסטוי, „מותו של איוואן איליץ'", מתחיל גם הוא „באמצע החיים": אדם שחי חיי שיגרה, נהג לפי המקובל בחברה ובמשפחה, ונדמה לו שכך הוא יחיה כל ימיו, נופל לפתע מן הסולם, נעשה חולה, ואז – כשהשיגרה נשברת והוא ניצב מול אימת המוות – הוא עושה את חשבון חייו: והנה שהם היו שקר, שקר, שקר. אבל גם אצל טולסטוי יש „אור בקצה המנהרה", אור של חסד נוצרי. אצל קאמי ב„הנפילה" – גם זה סיפור של חשבון-נפש „באמצע החיים", שעושה אדם בעקבות מאורע מסעיר שקרה לו לילה אחד בפאריס, כאשר חצה את הסיינה ושמע צעקת אשה מתאבדת – אין השגחה כמו אצל דאנטה, ואין קרן-אור נוצרית כמו אצל טולסטוי. קלאמנס, „השופט החוזר בתשובה", המתוודה באוזני אלמוני שיושב לצידו בבאר באמסטרדאם, על חטאיו הגלויים והנסתרים חושף לפניו את כל נבזיותיו – אין לו אלוהים. הוא נשאר מעין ציניקן של פארדוקסים, עד הסוף.

הספרות מתארת לעתים קרובות את התהליכים הפנימיים הללו, שהופכים את המקרה הבנאלי לבעל משמעות, הם שמעניקים, בעצם, את המשמעות לחיים. המורה מן המושבה הקטנה, בן ה־52, בסיפור „מעשה מגונה", חי גם הוא חיים של שיגרה, רואה את עצמו כאדם העושה את הטוב, שלא חטא. והנה, „באמצע החיים", העלילו עליו עלילה של מעשה מגונה בתלמידה. הוא רואה כיצד המושבה, שהיתה ביתו-חייו, הופכת לו לפתע לאויב. והוא מודע מזה שהאיש שחשבו ל„ידידו הטוב ביותר" – בגד בו. הוא אינו יודע כיצד להיחלץ מטבעת החנק שמתהדקת סביבו ואז הוא מתחיל לעשות את חשבון חייו, ומגלה שהיה עיוור, שלא ראה את האמת, משום שלא הבין ש„יצר לב האדם רע מנעוריו". לא הבין את הרע. בפעם הראשונה בחייו הוא עומד על חולשותיו, על חטאים שגם הוא חטא, על חוסר אומץ לעמוד בפני אמיתות, על אשליות ששגה בהן כל שנותיו. אין בסיפור הזה משמעויות „סוציולוגיות" או „אידיאולוגיות". המושבה לא משתנה הרבה תוך כדי הסיפור. היא נשארת כראשיתה, מקום אינטימי, משפחתי מאוד, כפי שאני זוכר את המושבה שגדלתי בה בילדותי. בסיפור הזה אני נשאר במהותו של טבע האדם בלבד.

ברבים מהרומאנים הקודמים, כשבשיאם „הגבל המעופף ודבשת הזהב", אתה מתדיין תוך כדי מעשה הסיפור עם ערכה של הספרות, עם מהותה, עם חשיבותו של הסגנון הריאליסטי, שהוא בעצם סגנונך שלך. ברין החשבון הספרותי הזה, אתה ממשיך לשתף את ציבור הקוראים גם בסיפור „מעשה מגונה". לדעתך, הסברה שהסגנון

הריאליסטי שבק חיים לכל חי, היא רק תפיסה אופנתית חולפת. לדידך, הסגנון הריאליסטי הוא הדרך המובהקת ביותר לקרב את האדם אל האמת. האומנם?

שאלת היחס בין הספרות והמציאות אמנם מעסיקה אותי. בכמה מספרי כמו „החי על המת", „מחברות אביתר", „החיים הקצרים", „על עצים ואבנים" – ועכשיו גם ב„מעשה מגונה" – השאלה הזאת, מהבחינה האתית והאסתטית כאחת, מתגנבת לי אל בין-הקלעים של העלילה, כמו היצ'קוק של הסרטים שלו. כן, אני מודה באשמה: אני, כפי שאמרת, „סופר ריאליסטי". אבל מהו בדיוק הריאליזם? האם יש גבולות ברורים בין ריאליזם לאי-ריאליזם? דוגמא קלאסית לפרובלמטיקה הזאת, היא הסיפור על אתונו של בלעם. כל תיאור הרכיבה של בלעם על האתון, כשהוא מכה אותה לכל תפה ימין ושמאל, והיא לוחצת את רגלו אל הגדר במשעול הכרמים ורובצת תחתיה – הוא תיאור ריאליסטי נהדר. ופתאום, „ויפתח אדוני את פי האתון" והיא מדברת אליו בלשון בני-אדם. הסיפור לא נשבר עם דיבור האתון, שהוא „סוריאליסטי". בספרות, מקומת רנא, קיים עירוב תחומים זה. מה ה„סאטיריקון" של פטרוניוס? ריאליסטי? סוריאליסטי? מה „דון קישוט"? מה „הדבר" של קאמי? אני סופר „ריאליסטי", במובן זה שאני לוקח חומרים מהמציאות הפיזית והתרבותית שאני חי אותה. אילו הייתי נאמן לקריטריון של אריסטו לפיו האמנות היא חיקוי של הטבע, הייתי רואה בזה פגיעה באתוס של הספרות והאסתטיקה שלה. הרבי מקוצק אמר, ש„כל דבר בעולם אפשר לחקות, מלבד את האמת, כי אמת שבאה מחיקוי – כבר איננה אמת." המשפט הפאראדוקסאלי הזה הוא נכון במישור הספרותי כשם שהוא נכון במישור הפילוסופי. אם אתה מעתיק את הטבע, מעתיק את המציאות, הרי זה חיקוי של מעשי אלוהים, וחיקוי איננו אמת. האמת של הספרות הריאליסטית מתחילה משעה שאתה מעבד את המציאות לכדי יצירה חדשה, כשאתה בורא עולם משלך, שאמנם יש לו יסודות במציאות, אבל הוא עולם חדש, שלא היה כמותו. אלה דברים ידועים.

כיוון שאנו חיים בארץ קטנה, אנשים נוטים לזהות את הדמויות שבספרים עם דמויות ידועות מהחיים. כשהופיע „החי על המת", עברה השמועה שרודיוב הוא יצחק שדה. למעשה, רודיוב רחוק מאוד מיצחק שדה, שהיו בו תכונות המנהיג – אלא שנתלים בכמה פרטים ביוגראפיים דומים. כשהופיע סיפרי „עשהאל" הייתי בא לשיחות בקיבוצים, היו אומרים על דמות האם שברומן, „אה, זוהי שרה סלוצקי מעין חרוד". אני לא מכיר שרה סלוצקי מעין חרוד. על הסופר יוסף ריכטר מ„מחברות אביתר" מסופר שהיתה לו פרשת אהבה עם משוררת יידיש בשם לאה ברלין. יום אחד קיבלתי מכתב נרגז מסופר ותיק, שכתב לי: „תשמע, מיהו יוסף ריכטר כולנו יודעים. אבל שקר גמור שהיתה לו פרשת אהבה עם משוררת יידיש שאתה קורא לה לאה ברליך". שתי הדמויות הן דמיוניות לחלוטין וגם היום איני יודע מי היה לי דגם ליוסף ריכטר, שהוו עליו ניחושים שונים בין הקוראים. כמה אנשים שהספיקו כבר לקרוא את „המקרה העצוב של מיכה שתוק", שנכלל בקובץ החדש אמרו לי: „תשמע, מיכה שתוק, הכרנו אותו כזה הוא היה בא ל'כסית' נכון?" אני עצמי איני יודע אם יש במציאות מיכה שתוק כזה. מסתובב לי בראש מישהו שדומה לו, אולי יותר מאדם אחד, שאינני בטוח אם היה או לא היה. לדעתי, אין זה אתי ואין זה אסתטי לקחת דמות מן החיים ולהעתיק אותה אל הנייר. קודם כל, מפני שמה שאלוהים עשה אתה לא תעשה טוב יותר. ההעתק תמיד פחות טוב מהמקור. אז צריך לברוא דמות חדשה.

הזכרת את הטענה שהסגנון הריאליסטי שבק חיים לכל חי. הכל הבלים לדעתי. הז'אנרים השונים, מריאליזם ועד אבסורד, קיימים זה בצד זה. זוהי יומרנות מגוחכת מצד כמה מבקרים שמסתכלים בסופר שלהם ומודיעים לנו שעכשיו תם עידן הריאליזם והגיע זמנה של הספרות הפאנטאסטית, או ההיפך – ריאליסטית או הסופר-אוונגרדיסטית, וכל מי שלא מתיישר עם אלה – לא לסופר ייחשב. היומרה „לנתב" את הספרות לתעלות-השקייה שהמבקרים חופרים לה – היא גרוטסקה. כאילו „הספרות" היא איזה ארגון קולקטיבי שמחליט בועידות שלו איך לכתוב מ־1986 עד 1990. איך אפשר לכוון סופרים לכתוב בז'אנר מסויים? מי שחושב כך, לא מבין דבר לא במניעי היצירה ולא בהתפתחות הספרות, שתמיד היו בה ז'אנרים שונים בצוותא אחת. אני, כקורא, הנני פלוראליסט גמור. אני יכול לאהוב את קאפקא ואת תומס מאן, את טולסטוי ואת וירג'יניה וולף, את מלמוד ואת בקט, אהבה אחת אינה דוחקת את השניה.

בסיפור השני בקובץ – „ביקור הגברת הילדה הזפר", אתה מעלה שתי בעיות קיומיות, הקשורות במשבר הזהות הארצישראלית. שתי בעיות שבתוך אתה מתלבט ללא יכולת של הכרעה, במהלך שנות כתיבתך הרבות. בעיה אחת המוצגת בהבלטה בסיפור, מטפלת באפשרות לבנות גשר של פיוס בין העם הגרמני לבין העם היהודי. המפתח לבניית גשר כזה הוא יישומה של האחריות המוסרית האישית. ובכל זאת, אם בשלבים מבויימים של הסיפור קיימת תחושה כי מצד שמאחורי הדמויות הבדיוניות מאמין שבניית גשר כזה היא גם אפשרית וגם חיונית, הרי בסיומו של הסיפור מתערערת התחושה הזו, ואינה משנה מקום לכל תחושה הוראיה אחרת.

הסיפור איננו מסה, שבה אני מנסה לבחון בעייה ולפתור אותה. אבל נכון שברקע שלו נמצא העניין הזה שאנחנו קוראים לו „שואה". אני קורא אובססיבי של ספרות שואה. תולני. וכשאני שואל את עצמי מה מניע אותי לקרוא עוד ועוד תעודות, זכרונות – הרי זה מפני שאני מנסה להבין. להבין שני דברים. מצד אחד, אינני מסוגל להבין את האכזריות האל-אנושית, המבוצעת בידי בריות שנבראו בצלם אנוש. מצד שני, אינני יכול להבין איך אנשים שעברו את אושוויץ או את מיידנק הצליחו להחזיק מעמד אפילו יום אחד. אבל ככל שאני קורא יותר, אני מבין פחות. נסעתי לפולין. ביקרתי במחנות-ההשמדה. שוב, מתוך נסיון להזדהות עם אנשים באותם המצבים. כלומר, להעמיד את עצמי במקומם. סופר יכול, גם צריך, להזדהות עם מצבים שהוא לא חי אותם. בבחינת – „שום דבר אנושי לא זר לי". כתבתי על ניקארגואה ומעולם לא הייתי שם. כתבתי על אנשים ונשים השונים ממני לחלוטין, ועל מצבים שמעולם לא נתנסיתי בהם. אבל לגבי השואה – ככל שאני מנסה להזדהות עם המצבים שהיא יצרה, אינני מצליח. אני עומד בין שתי תהומות, שאם אסתכל לתוכן – אפול. כתבתי ספר דוקומנטארי אחד בקריירה שלי – „מסע הילדים אל הארץ המובטחת". ראיינתי שבעים אנשים שבהיותם בני שלוש-עשרה ארבע-עשרה עברו את הזוועות הללו. כששמעתי את הסיפורים שלהם אמרתי כל הזמן לעצמי: לא אני לא הייתי יכול לעבור את מה שהם עברו אפילו שעה אחת! אני, שגדלתי פה, שהייתי בתנועת נוער, בהגנה, בצה"ל, שהתחנכתי על קוממיות ועל גאווה ועל הציווי לא להיכנע – מה אני הייתי עושה? לא היתה לי תשובה אחרת מזו שהיתה להם. כל העניין הזה של „הלכו כצאן לטבח" הוא שטות גמורה. צריך להיות גיבור גדול – יותר משהיינו כאן בארץ – כדי להחזיק מעמד שעה אחת בתוך הגיהנום הזה. עם הגבורה הזאת איני מסוגל להזדהות.

כן, שאלת היחס בינינו לבין הגרמנים מעסיקה אותי. האם תיתכן סליחה? האם תיתכן בניית גשר של רצון טוב? האם אפשר לסלוח להם? לומר: לא כולם אשמים! והלא גם שם קיים „רצון טוב", וישנן אותן קבוצות דתיות של „כפרה על חטאים". כשכתבתי את „ביקורה של גברת הילדה הזפר", ראיתי לפני אותן, ומצד שני – את אותה קהילה של יקים ותיקים שיש להם קשר חזק לגרמניה שלפני היטלר והם ממשיכים לחיות את הימים ההם, לדבר גרמנית, להאזין להרצאות במכון גיתה. גרשום שלום כתב בשעתו מסה יוצאת מן הכלל, שקרא לה „בגנות המיתוס על הדו־שיח הגרמני־יהודי". במשך שנים התהלך אצלנו מיתוס על דו־שיח שהיה קיים פעם בינינו לבין הגרמנים בגרמניה. הדו־שיח דו־סיטרי. שלום מראה במאמר הזה, שכל זה היה שקר: „האהבה" בביטול – מצד האמנסיפציה – היתה רק מצד היהודים כלפי הגרמנים. אשר לאפשרות בניית גשר בינינו לבינם, אני באמת די חלוק בנפשי: מצד אחד, הנטיות הנפשיות והפילוסופיות שלי מושכות אותי לעבר הסליחה, שהרי אין לפקוד עוון אבות על בנים. מצד שני, כשאני בוחן את הדברים לא באופן מופשט, כשאני רואה אנשים לעיני – ובספרות הרי יש לנו עסק עם אנשים ולא עם אידיאות – אני רואה הרבה צביעות ותנופה ואי־אמת. אי־האמת מופיעה משני הצדדים. להילדה הזפר יש אמנם כל הרצון הטוב, אבל היא לא מבינה את עומק העוול והאכזריות. היא לא מבינה את קורט לוי, שאינו מוכן להקים מוסד שינציח את הסליחה. בסופו של דבר היא מתאכזבת ממנו, מתאכזבת מהיהודים. בעיני זו אי־אמת. אולי אמת שטחית. מצד שני – גם קורט לוי והזעם הזה שלו – יש בהם הרבה צביעות ותנופה. היחס שלי אל כל הנושא הזה הוא די אירוני. אינני יודע אם כל קורא מבחין בכך, שזה סיפור אירוני. אירוני לגבי שני הצדדים.

הבעיה הקרדינאלית השניה המועלית בסיפור „ביקור הגברת הילדה הזפר", מציגה את שברו של חלום הקיבוץ, שבו שהוא מועל יוצא מתנפשה בסיסית לקיום של תווי המוסר ההופכים את הזהות לאימפוטנט רוחני. קולקטיב דווקא קיבוץ. ואף על פי כן, גם לגבי אותן ההנכה של הבעיה הזו, קיימת תחושה שמה שברור ודאי לגבי גיבורים שלך, ובגלל זה קורט לוי, עדיין לא הוכרע במשפך.

הקיבוץ – כפי שידוע לכל – הינו היצירה המקורית ביותר של ארץ-ישראל החדשה. היא לא רק פתרה בעיות ציוניות-לאומיות רבות, אלא גם נתנה טעם והרגשת-התעלות לאנשים שחיו במסגרתה. כל האידיאלים שחיו לפיהם, כל־הוויתורים על מנעמי החיים, בעיר, נעשו מתוך שמחה, ללא הרגשה של „הקרבת קורבן". חיים של עבודה קשה ושל הסתפקות במעט – וכל זה מתוך תחושת אושר. הקיבוץ לא פתר את הבעיות של היחסים האנושיים. על כך כבר כתבתי באחד הסיפורים שלי „בכי". במשך תקופה ארוכה נבלעו הבעיות המוסריות בתוך תנופה של עשייה. כן, אני חושב כמו קורט לוי, שהמימסד של המוסר מגון את המוסר. כלומר, אם הופכים את המוסר לדבר מאורגן, קולקטיבי, הוא הטבעי שלך לעשיית־חסד, למשל, מתנוון תוך כדי כך. אין לי מסקנות פוליטיות או חברתיות. אני גם לא

(המשך בעמוד הבא)

„הומור יהודי"

קובץ הרצאות שהושמעו בכנס הבינלאומי הראשון להומור יהודי, שהתקיים ביוני 1984 באוניברסיטת תל-אביב, ראה אור בהוצאת „פפירוס", בית ההוצאה באוניברסיטת ת"א, בעריכתו של אבנר זיו.

הקובץ מחולק לארבעה פרקים: „הומור וזהות יהודית", „ההומור והסטירה כנשק התקפי", „מסורת והומור יהודי", „הומור בארץ המובטחת". המשתתפים הם חוקרים מארצות שונות בתחומי הספרות, הבלשנות, הסוציולוגיה, הפסיכולוגיה, ההיסטוריה, התקשורת, התיאטרון והיהדות. שלושת הפרקים הראשונים עוסקים בהומור יהודי בגלות. הרביעי מוקדש להומור בישראל.

עורך הספר, פרופ' אבנר זיו, ראש החוג למדעי החינוך באוניברסיטת ת"א, יזם את הכנס הבינלאומי הראשון להומור יהודי. לפי הגדרתו, הומור יהודי הוא „הומור שנוצר על-ידי יהודים המיועד בעיקר ליהודים ומשקף היבטים מיוחדים של החיים היהודיים".

חוברת מיוחדת של „פרוזה" על צילום

חוברת מיוחדת של „פרוזה" לתיעוד הביינאלה הישראלית הראשונה לצילום, שהתקיימה במשכן לאמנות ע"ש חיים אתר בעין-חרוד, ראתה אור כשי מיוחד למנויי הירחון.

את החוברת ערך כעורך-אורח הצלם מיכה קירשנר. מבוא על הצילום בישראל כתבה גליה בר-אור. את החוברת חותם מאמרו של אדם ברוך „גולד בת"א".

בחוברת 38 צילומים של משתתפי הביינאלה, בשחור לבן ובצבע.

עודד סברדליק

בתאריך הנקוב ואילך

תוך כדי מחשבה המשב
נתקל בפרצופו של היום
היום ה־3 בספטמבר ס"ז
עת עברתי את המחסום ה־48
בקילומטר ה־48 במנין
ההוצאה את המחסום ללא התרגשות יתרה
באקראי כמעט עם הדיוק של השושן
הנובל ופורח בזמנו בזמן הנתפס
בהבליפה נטול כשאלה מיוחדת
להלחם בזמן
דריכה על עלי רעננות אך אתמול
כשחזור נאמן לעקן שעשה אשתקד
ושחק את תפקיד הענן במחזה
פתיח לאילן שימלך על אם הדרך
מגדר על־פי סימני האבנים הכואבות
כפי שריק אבן יודעת מכאובים
חיית האגל של גוזל רגיל
המכרסם בשקדנות את נפש הצוק
ופותח פתח לחידה לא קרואה
מבלי לזעק
מבלי להזיק
כי היום חלפתי על פני הקילומטר ה־48
ולא החש יגע ולא היה פגע יום רגיל
להלושין הנותר ליום רגיל דמוי אתמול
החותר למעבר החציה הקרב והולך

ברקע סוסי הרוח יצביעו
על אפשרויות אחרות
למבנה החידה
החרישית

רמת-גן, 3.9.86

נער מתבגר

מאת איזה פרליס

ו.ס. נאיפול: „רחוב מיגל", מאנגלית: אילת רזמן-זמורה, ביתן תשמ"ו/1986.

ו.ס. נאיפול נחשב לאחד ה„דוברים" המובהקים של „העולם השלישי", כמי שניצב על פרשת-הדרכים של תרבויות, כור תבכי, ש„התפריץ" לספרות האנגלית, בבלי להיות שייך לאתה מסורת ספרותית, בדומה לג'וזף קונרד הפולני. יש המוסיפים, שהוא סופר, הבוחן את מצוקת דורנו וביחוד את חבלי הפוסט-קולוניזציה של מדינות נחשלות, שזה עתה זכו לעצמאותן, עם תום העידן הקולוניאלי. נאיפול עצמו סיפר באחד הראיונות, כיצד הגיע בגיל שמונה-עשרה (1950) לאנגליה, כצעיר „קולוניאלי", הזקוק ל„חינוך מחדש". אפילו בהיותו כבר סופר מוכר ומצליח, חש את עצמו „בשוליים" של התרבות והחברה האנגלית.

כרס, אותו גולה נצחי, אותו בן-בלי-בית, נולד במקום מסויים על פני כדור הארץ ובילה שם את ילדותו ונעוריו. הוא יליד האי טרינידד, בים הקאריבי, לשם הגיע סבו מהודו, ארץ מולדתו. המורשת ההודית של המשפחה הטביעה את חותמה על נאיפול הצעיר, שקלט גם השפעות אחרות מסביבתו הרב-גזעית. אוכלוסיית טרינידד מורכבת מצאצאי הכובשים האירופים ועבדים שהובאו מאפריקה וכן ממהגרים מהודו, סין וארצות אחרות ושרידי האינדיאנים, בני המקום. כל קבוצה ומסורתה ותרבותה.

[illegible]

בעבודתו הצעיר נפש-משורר קרובה. מאידך גיסא „העולם הוא מקום מטופש ועצוב", שבו צחוק ובכי משמשים בערבוביה, וביחוד בקרב אנשים שחורים הנמצאים בתחתית הסולם החברתי. מודעות זו להבדלי צבע וגזע שזורה בכל יצירתו של נאיפול.

הנער, היתום מאב, שאמו נאבקת על הקיום, גדל בתנאים קשים, אבל אינו ילד-רחוב מוזנח ופרוע. הוא לומד בבית הספר וכן מספר-החיים, המתגלה לעיניו בשכונה על שלל צבעיה וצליליה.

אף שהסיפור שלפנינו אינו פוליטי, אין המחבר מתעלם מן הרקע ההיסטורי והחברתי. הנער וחבריו, בני גילו, מתבגרים בימי מלחמת העולם השנייה, שהדיה הרחוקים והעמומים מגיעים עד לרחוב מיגל. למרבה האירוניה, מביאה המלחמה „פרוספריטי" לאי, בדמות האמריקאים הבונים שם בסיס. הבסיס מספק לתושבי המקום תעסוקה וכסף, אבל מאידך גיסא גורם לאמריקניזציה מואצת של אורחות חייהם.

המצב החברתי בא לידי ביטוי ביחסם הביקורתי של תושבי שכונת עוני אל מולדתם. „שמעת פעם אנשים בטרינידד שאמרו את האמת והצליחו לצאת מזה? בטרינידד כמה שאתה יותר חף מפשע, ככה הם זורקים אותך יותר לבית-סוהר וככה אתה צריך לתת יותר שוחד. אתה צריך לשחד את השופט...אתה צריך לשחד את הפקחים. עד שאתה גומר לשחד את כולם כבר יותר טוב שאתה עושה את בית הסוהר שלך בשקט-בשקט".

בהגיעו לגיל שמונה-עשרה נוסע הנער המחונן ללמוד באנגליה, שכן טרינידד כבר „קטנה עליו". נראה, שבדמות גיבורו שיקע המחבר לא מעט קווים אבטוביוגרפיים, בבואו לסכם את מאזן הרכוש" הרוחני, שהביא לנכר מארץ-מולדתו.

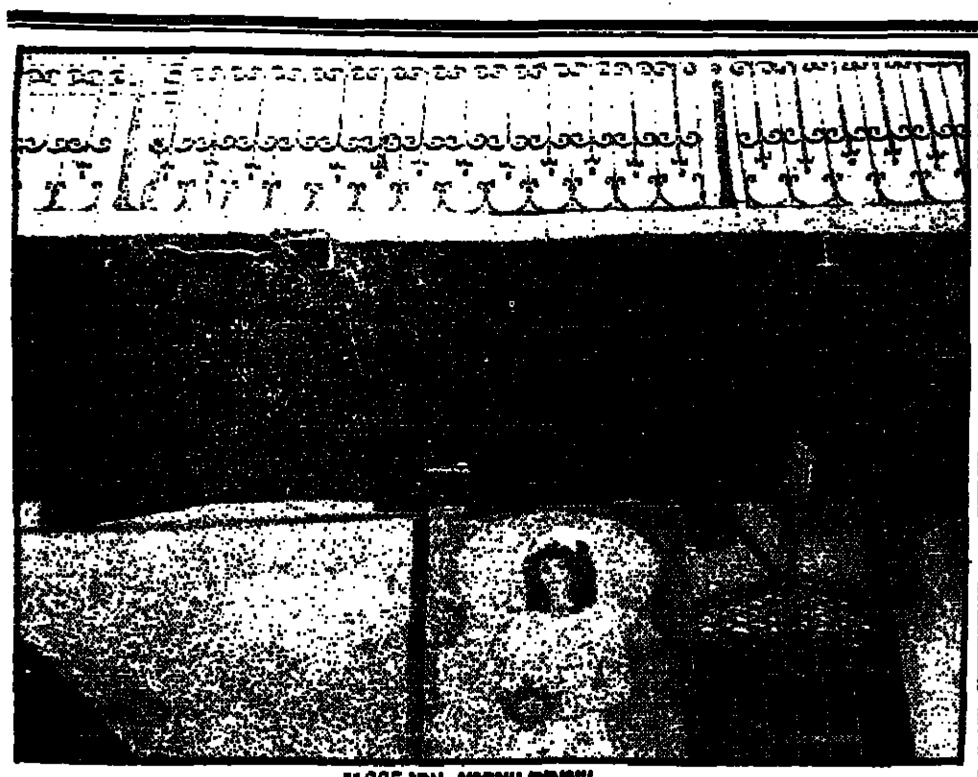

שמחה שירמן „עכו 1985"

מתנה מפוקפקת

מאת טליה רפפורט

מגמות באמנות המופשט הגיאומטרי – מתנה מאוסף ריקליס של חברת מקורות, במוזיאון ת"א, שד' שאול המלך, ת"א.

תערוכת המופשט הגיאומטרי המוצגת עתה במוזיאון תל-אביב היא תערוכת מתנה ובכך נעוצה הבעיה. זהו חלק מאוסף ריקליס של חברת מקורות, שחלקים אחרים שלו הוענקו למוזיאון לאמנות מודרנית בניו-יורק ולמוזיאון הלאומי לאמנות באמסטרדם, שלהם ניתנה הבחירה תחילה. לאור זאת, סביר להניח שמה שמוצג אצלנו אינו המיטב ולא היתה ברירה אלא לקבל את הנותר ולומר יפה תודה. למרות התודה, קשה לשמוח יותר מדי עם המבחר הזה, כי הוא לא תמיד איכותי, רובו מורכב מאמנים ועבודות מליגה ד', חלקם כמעט לא ידועים. לעומת זאת, אין כאן ייצוג הולם לאמנים חשובים ומעניינים באמת בתחום המופשט הגיאומטרי.

באופן כללי, התערוכה מותירה רושם קריר, אלגנטי ודקורטיבי. הרבה עיצובים יפים, מעט מאוד כוח או אמירה אמנותית משמעותית. הדבר נכון בעיקר לגבי המינימאליזם, האופ-ארט והאמנות הקינטית, שמקבלים כאן ייצוג רחב, אם כי לא בהכרח על ידי האמנים הבולטים בזרמים אלו, מה גם שמכילא יש בעיה ביחס לזרמים אלה, שערכם מוגבל למדי, לדעתי.

מן השלב המוקדם של ראשית המגמה ההנדסית בעשור השני למאה ה-20 אפשר כאן למצוא כמה אמנים רוסים הקשורים בקוביזם וקונסטרוקטיביזם כמו פבזנר, רודצ'נקו, ארכיפנקו, לאריונוב וטאטלין, ששיחזור יצירה שלו בשם „איסוף החומרים" מ-1914, העשויה ברזל, עץ, גבס, זכוכית ותערובת ביטומן וחול, הוא אחד המוצגים המעניינים בתערוכה, לטעמי, אך יצירותיהם של האחרים הן בינוניות למדי. גם הפוטוריזם קיבל כאן ייצוג כלשהו בעבודה הנדסית של באלה, השייכת לאוסף המוזיאון ונמצאה מתאימה להקשר הנוכחי. משם גם נשלף „טבע דומם" של לזה מ-1919 עם צורות של צינורות, גלגלים ומנגנונים מיכאניים כהרגלו, כך שאין זה בעצם מופשט טהור, אלא יצירה בעלת מסר טכנולוגי, שנרתקה לכאן איכשהו.

מבין אמני ה„באוהאוס", המהווה פרק מרכזי בהתפתחות המופשט הגיאומטרי, מוצגת כאן רק תמונת ריבועים צבעוניים של ג'וזף אלברס, שאינה מתקופת ה„באוהאוס" אלא מאוחרת יותר (1961) ותמונה של פול קליי מ-1932, עם סגירת ה„באוהאוס", שיש בה אמנם צורות מרובעות, אך בשל אופיה החוברי והמרקמי העשיר אינה הולמת כל כך את רוח התערוכה. בה שחמור יותר הוא היעדרו של קנדינסקי, אחד מעמודי התווך של ה„באוהאוס" וגם מונדריאן ומאלביץ', שני עמודי תווך חשובים לא פחות של המופשט הגיאומטרי אינם מוצגים כאן. במקום זאת, אפשר לראות בתערוכה רק חקיינים או ממשיכים של מונדריאן, כמו ניקולאס קאזאק או ז'אן גוראן ועבודה של נחום טבת הישראלי ברוח מאלביץ'. יש אמנם בתערוכה נוכחות בינלאומית גבוהה של אמנים רוסים, גרמנים, צרפתים, שוויצים, הולנדים, ישראלים, אמריקאים ואפילו סקאנדינאווי ויפאני, אלא שחלקם הגדול אינם חשובים או מעניינים במיוחד.

לאחר תנועות האוואנגארד האירופי בעשור השני והשלישי למאה, השלב השני בהתפתחות המופשט הגיאומטרי כולל, מצד אחד, את האופ-ארט המבוסס על פעלולים אופטיים שיוצרים אפקט של תנועה מרצדת או אשליית עומק (ואסארלי, ברידג'ט ריילי ואחרים) והאמנות הקינטית (פסל כרום נוצץ, מסתובב וסתמי של ניקולאס שפר, „רב-צג" של אגם ועוד) ומצד שני, חלק מהאמנות האמריקאית של שנות ה-50 וה-60.

ייתכן שהתעוררות המופשט הגיאומטרי בארה"ב מושפעת ממונדריאן, שחי בניו-יורק בשנותיו האחרונות (1940–44), מג'וזף אלברס, שהקים בשיקאגו בית ספר לאמנות בהשראת ה„באוהאוס" ומאירופאים אחרים שברחו לארה"ב בסוף שנות השלושים עקב השתלטות הנאצים. במסגרת שלב זה מופיעות כאן, למשל, עבודה של אלסוורת קלי, עבודה של קנת נולאנד מאוסף המוזיאון, עבודות פסים של מוריס לואיס, אך לא מצאתי כאן את פראנק סטלה, אחד החשובים בהקשר זה. במקום זאת, מוצגים כאן שוב תחליפים מסוג ב', כמו, לדוגמה עבודה של צ'ארלס הינמן מ-1968, שנראית כמו „סטלה לעניים". לעומת זאת, מוצגת כאן, משום מה, עבודה של רותקו, שאמנם בנויה, כמקובל אצלו, מכתמי צבע מלבניים גדולים ומרחפים, אך היסוד הגיאומטרי אינו המרכיב המהותי ביותר בסגנונו והעבודה אינה מתמזגת בקו של התערוכה. עוד פחות מובנת לי נוכחות יצירתו של רוי ליכטנשטיין כאן.

הפרק הבא, המינימאליזם של שנות השבעים, מיוצג בתערוכה בהרחבה, אך שוב, חסרים כאן דווקא השמות המרכזיים: קארל אנדרה, דונאלד ז'אד, סול לוויס, דן פלאבין ועוד. מה שכן אפשר לראות כאן זה, למשל, עבודה של ג'ניפר בארטלט ושל אמנים ישראלים, שרובם חיו בניו-יורק בשנות השבעים וספגו את רוח המינימאליזם, כמו בני אפרת המשובצת האגיגות שלו או יעקב אלחנני, שעבודותיו חורגות במידה מסויימת מהאווירה הסטרילית של המינימאליזם, שכן ניחנו בעיבודים וניואנסים רגישים על גבי התשתית ההנדסית הנוקשה.

העיצוב הנקי והאלגנטי שמאפיין את המינימאליזם באופן כללי שולט בתערוכה. אפשר לפגוש בה פינה לבנה עם עבודות של גירקה, הונגר, דקרט, סבוגנגן, אוקר ואחרים, שרובם אינם ידועים במיוחד, ופינה אחרת עם עבודות של סקאלי, באומגרטן, ליברמן וסרה, שהאחרון הוא החשוב ביניהם, אך העבודה שלו המוצגת כאן אינה מן המרשימות שלו, לדעתי.

מבין הישראלים שנכללו בתערוכה אפשר לראות כאן מלבד אלה שכבר נזכרו, גם פסל של שלמה קוה, פסל של קדישמן מ-1970, המורכב מגושי אלומיניום הגרוסים הפורצים דרך לוח זכוכית. עבודה של צבי גולדשטיין, כאילו שהוצגו בזמנו בתערוכה בביתן הלנה רובינשטיין והמתייחסות לקונסטרוקטיביזם הרוסי ולמבשרים הבתריים-פליטיים.

אף-על-פי שפה ושם אפשר להנות מכמה עבודות בעלות ערך, הן נבלעות כאן בים של מוצגים סתמיים ובאופן כללי התערוכה הזו רחוקה מלהיות חוויה אמנותית מרשימה, אלא אוסף מהוגן למדי שאינו מייצג כראוי את הנושא הנידון.

שירי מולדת

אלכסנדר רוזנפלד, „שם היכן שהייתי היית" שירים (פולנית: הוצאת „עקד", 1986) 75 עמ'.

על צידה האחורי של כריכת הספר נרשמו דברי ביוגרפיה אחדים ומשפט אחד המסכם בתמציתיות את עיקרה של ההוויה המגולמת בה. „בקרב לא-יהודים אני יהודי, בקרב יהודים איננו יהודי. יוצא שהלמתי את עצמי לעצמי". אלכסנדר רוזנפלד הוא משורר הכותב פולנית חי בנצרת עילית בניתוק וריחוק מקהל קוראיו הטבעיים ומהר חוזר ומזה. וכך מתוארים תולדותיו: נולד בלובלין 1941, לא סיים את האוניברסיטה הקאתולית בלובלין (1977). כותב שירים רק בפולנית והספיק לפרסם עד עתה ארבע אסופות שירים בפולין (בשנים 1971, 1976, 1978, 1981), הסתבך בפעילות פוליטית (ביחידת תנועת „סולידאריות"), הגיע לישראל ביום [illegible], למרבה הפלא ממשיך לפרסם בפולין. הספר שלפנינו כולל שירים שנכתבו חלקם בפולין וחלקם בישראל.

השירים שבספר צנום זה טובים מאוד וגם מרגשים לא מעט. מעוצבת בהם בכשרון שירי רב חווייתו של איש שאין לו בית ותחושת שייכות והוא זר לסביבתו בכל מקום שבו הוא נמצא. „בקרב לא-יהודים אני יהודי" ולכן עלה ארצה. אולם, משהגיע לכאן לא התכמש גו הבדל הפולניות שבו, שאינה מתבטאת בשפת הכתיבה בלבד, אלא גם במישקעי התרבות שבה גדל, מבדילה אותו ומנכרת אותו מסביבתו. בארץ שאליה נכסף לבוא, הוא [illegible]

[illegible]

המרקק השכיח את השנאה. הפרידה מן העולם ההוא דומה לפצע שלא הגליד והוא איננו מאושר:

לא קר לי
איננו רעב
אין שלג מעל ראשי
לא יורים בי
לא דופקים דלתי
איננו משתתף
ללא הרף חוזרים ואומרים לי:
„אתה צריך להיות מאושר צריך להיות
אתה לא נמצא היכן שעד עתה היית"
—
חוזר חלילה
אתה צריך להיות מאושר שאתה לא נמצא שם
—
אני לא נמצא אני לא נמצא אני לא נמצא
אני לא

השיר האחרון באסופה שנכתב בפברואר 1985 איננו מן הטובים בקובץ, אך לפחות הוא מעט יותר אופטימי, וכך מסתים הספר בנימה פחות קשה:

אני משתהיה לך אדמת ישראל
לך תקוות לשנן חדשה
שתחל במילה שלום עמ' 47.

הספר יצא לאור בסיוע הסוכנות היהודית בישראל, משרד הקליטה, קרן תל-אביב לתרבות ולאמנות – כל הגופים האלה שלשלו מעותיהם לכיסה של הוצאת „עקד" והתמורה קיבלו מוצר נחות ומשובש – גראפיקה בבכה, אותיות מחליפות גדלים ללא סיבה, דפים שהדפוס בהם שחור ואחרים שהאותיות בהם חוורו, עשרות שגיאות דפוס.

ליבוביץ ותלמידיו

(המשך מהעמוד הקודם)

של הטקסט ולעודד התייחסות מחודשת אליו.

ליבוביץ פותח תמיד בציטוט קטע מן הטקסט עצמו, ומכאן יוצא ומתגלגל הדיון, ואליו הוא שב תמיד. השימוש באמצעי דידקטי זה הוא רב חשיבות, הוא נותן להבהיר לתלמידים, כי נקודת המוצא והמרכזית שלהם היא הטקסט עצמו, ולא מה שכל מיני מלומדים אמרו עליו. אף-על-פי שנושא הדיון המיידי הוא הטקסט של „שמונה פרקים", הרי ליבוביץ חורג מכאן במקומות שונים [illegible] המקבילים של הרמב"ם בחיבוריו האחרים, ובמיוחד ב„מורה נבוכים" ח"א פ"ב (עמ' 191, 217) וח"ג [illegible] (עמ' 6–155). הדבר חשוב כדי להבהיר לתלמידים את מיקומם של „שמונה פרקים" במסגרת הגותו של הרמב"ם בכלל. כך הוא גם חורג לעיתים קרובות [illegible] ומרחיב בנושאים שונים להלכה, למשל, הדיון [illegible] מסוים שנותן הרמב"ם לנבואתו של זכריה, [illegible] לשיחה שלמה על תקופת פעילותו של הנביא [illegible] ואילו האיסור של השומע של הרמב"ם [illegible] צדק בעניין חשש הרצון הופך להיות דיון [illegible] היום לגרים ביהדות (עמ' 256–8). בכל דיון [illegible] הן הריגות באלה מעוררות תמיהה, כאן הן [illegible] באופן טבעי להלכתן ומוסיפות לפוריותו של הדיון.

כשרו הבידקטי המרתק של ליבוביץ מתבטא גם [illegible]

[illegible]

(עמ' 26), וכיוצא באלה שאלות רבות. כמורה טוב, ליבוביץ מודע היטב לזהותם זו של תלמידיו, ולעולם אינו מתעייף מלהסביר ולהבהיר את הדברים הבסיסיים ביותר. כאן באה לידי ביטוי יכולתו המפליאה להסביר את התיאוריות והמושגים המסובכים ביותר בצורה פשוטה השווה לכל נפש. לגבי סוג זה של תלמידים, בוודאי יעילות ביותר שיטותיו הדידקטיות כפי שתוארו לעיל. דווקא מתוך נקודת המוצא של השכלתם הכללית המודרנית מנסה ליבוביץ להביאם להבנת המשמעות הרלוונטיות של הטקסט הבינימי, המיושן כביכול.

כמו בכל דיאלוג סוקרטי טוב, לעיתים מבלבל הדיון את המשתתפים יותר מאשר הוא פותר להם בעיות. [illegible] התגובות מן הסוג של „מכל הויכוח יצאתי מבולבל" (עמ' 83), „אני עדיין מבולבל" (עמ' 86), „אני לגבוי יוצא מבוסס" (שם), או כתם „איני יודע" (עמ' 184). אך כמו שכבר אמר סוקרטס, המבוכה היא ראשית הדיעה. רק מי שמכיר בכך שאינו יודע יוסיף ויחפש את הדעה.

שיחותיו הפרטיות של ליבוביץ עם „תלמידיו חבריו" על אודות „שמונה פרקים" לרמב"ם הם עתה נחלת כולנו. באמצעות העיון בספר זה יוכל ציבור הקוראים להצטרף ולהפוך גם הוא ל„תלמידיו חבריו". לא כולם יקבלו את כל התשובות, ויש תשובות שלא יקבלו. אך לפחות, ילמדו כיצד לשאול את השאלות הנכונות וכיצד אפשר למצוא שוב ושוב פנים חדשות בטקסט שנכתב בימי הביניים והוא אקטואלי תמיד.

להביע מה ש[illegible]

(המשך מהעמוד הקודם)

חוזר לזה בסיפור: יש התריינות. יש הצגת שאלה. אין לו פתרון.

בסיפור החותם את הקובץ – „הטפירה [illegible] של מיכה שתוקי", אתה ממשיך להתחשבן עם הזר העלמית, שעליו אתה נמכה. מדוע הבחירה [illegible] במיכה שתוק, הסובל ממציאות כוזבת, לשמש [illegible] נביא הזעם המוכיח בשער?

מיכה שתוק הוא האיש שנעצר בזמן. [illegible] נשאר. הנסיון שלו לעצור את הזמן הוא [illegible] איך אפשר לעצור את הזמן? אבל הזמן [illegible] מידרדר תוך כדי התקדמותו. [illegible] הפיסתו של אדם כמיכה שנאחז בכל כוח [illegible] עליהם. אם כן, צריך לעשות משהו: או [illegible] ההידרדרות, או לשנות את המסלול [illegible] שתוק אינו מסוגל לשנות את המסלול. הוא לא [illegible] שמתאים לכך, מפני שהוא כאמת מעין „המהפכן [illegible]

[illegible]

כבתחילה לחיות בתוכי, ולאט-לאט נרקמת סביבה עלילה. אחר-כך אני, כמובן, מודע גם למשמעויות הסמליות. מבחינת המשמעות הסמלית – או באמת, מה ניתן לעשות עם אדם כזה? ניתן רק לכלוא אותו בבית-חולים לחולי-רוח. ולאו דווקא אותו, אלא כל אדם שרוצה לעצור את הזמן, או לגלגל לאחור את גלגל הזמן. שלילתו של מיכה את מה שקורה בזווה היא נכונה. „יש שיטה בשגעון הזה", כמו שנאמר ב„האמלט". שלילתו את בוגדנותו של הקבלן אריליך, למשל, היא נכונה. אילו היה מיכה שתוק הורג את אריליך כאדם שפוי, היו כולאים אותו בבית-הסוהר. מבחינה סמלית, אין לחברה הישראלית מה לעשות באנשים כמוהו. הסביבה של היום איננה מוכנה לקבל אפילו את יחס השלילה. היא התרחקה הרחק-הרחק מן האידיאלים הישנים. יש מי שעדיין מחזיק בהם – יש כאלה, בודדים, בנהלל, בכפר יהושע, בדגניה, עין-חרוד – שעדיין מדברים על קומונה כללית ועל שוויון וכיוצא בזה. לא כולאים אותם בבתי-חולים לחולי-רוח, כי הם כבר זקנים. על השכחה הזו אפשר רק להצטער. פתרונות אני יכול להציע רק במאמרים, לא בסיפור.

ניצנים צילומיים

תערוכת צילום של בוגרי המדרשה, גלריה „קאמרה אובסקורה", אלנבי 57, ת"א.

עבודות של חמישה מבוגרי מגמת הצילום במדרשה לאמנות ברמת-השרון מתארחות בגלריה של בית הספר לצילום „קאמרה אובסקורה". טליה מטמו מציגה צילומי שחור-לבן של הווי משפחתי: דמויות ליד שולחן, על ספה או על כסא ברשא. הן מצולמות היטב, אך לא מצאתי בהן ייחוד רב. גם טלי בן מובים מצלמת הווי ביתי עם ילדים וכלב. תינוק עירום וזחל, לול משחקים, גרם מדרגות וילד עם מסיכה הם נושאים שיגרתיים למדי, אך הקומפוזיציות ומשחקי האור-צל מוסיפים להם עניין.

צילומיה של זהבה אקרמן, אף הם בשחור-לבן, גדולים, כהים ודרמאטיים. בכמה מהם מתקבלים צירופים חזותיים והבעתיים מרתקים, למשל, בצילום שבו תופסת בללית של ראש וכתפי גבר הנראה מגבו את רוב שטח התמונה, כשמולו, מישיר מבט חד אלינו, ניצב אייל בעל קרניים.

רוזיטל רותם יוצרת עולם צבעוני וקסום. יש לה רגישות רבה לצורות, גוונים ומירקמים והיא מרכיבה מערכות אסתטיות מעניינות. היא משלבת, למשל, לרצף יפה, שלושה צילומים: של ציור ילדותי, עלי שלכת צבעוניים ודמות עדפילית בבית קפה, היא גם יוצרת פוטומונטאז'ים, למשל, של ילדה בשדה ופרפרים צבעוניים ענקיים והתוצאות מרהיבות עין. לעתים דומה שאלו הם „טריקים" קצת מתייפייפים מדי, אך במקרים אחרים הם פחות מתקתקים ויותר מקוריים. למשל, כאשר המיפגש הוא בין פני גבר מבוגר בעל הבעה אינטנסיבית לבין דגם פרחוני עדין של אריג, המשולב בשערו ומסביבו, כך שמרחוק הוא נראה כטקסטורה טבעית והפוטומונטאז' מתגלה ומפתיע רק כשמתקרבים לצילום.

מיכל מבצרי מצלמת דמויות נשיות מתחת למים – שחות, מסתכלות אלינו ואפילו יושבות בנחת על קרקעית הבריכה. התוצאה היא צילומי צבע גדולים בעלי כוח הבעה מרשים, עשירים באפקטים יפים של טשטוש, הכפלות, תנועה גלית ועד להפיכת דמות להפשטה כתמית צבעונית. גם הנושא וגם אופן הטיפול בו יוצרים שפה חזותית חזקה.

התערוכה מציגה פאנורמה מגוונת של תכנים, גישות, סגנונות וטכניקות. היא מוכיחה יכולת טכנית ולעתים גם ניצנים מבטיחים של אמירה אישית.

צילום פיוטי

שמחה שירמן, צילום, מוזיאון ת"א, שד' שאול המלך, ת"א.

„עכשיו כבר מותר להתפייט" כתב מיכה ברעם, אוצר הצילום של מוזיאון ת"א בפתח דבריו הנלווים לתערוכת הצילום של שמחה שירמן. ואכן, זוהי תערוכה יפה, לירית ואפופת אווירה חלומית.

אף כי שירמן מצלם נושאים מציאותיים מאוד כמו מצבות בבית קברות, חתן וכלה בנמל עכו, גוש חומה על רקע ים וסירה, נשים עירומות למחצה בין עשבים וקוצים בשדה, סוסים, ואפילו את עצמו בעירום בחדרו, הכל טובל בשיפעת גוונים אפורים, אורות וצללים רכים והדברים נראים כהזיה, לעיתים במעט סוריאליסטית ותמיד אסתטית ומרתקת מבחינה ויזואלית.

מסתבר שלא צריך הרבה כדי שהצילום יהפוך לשירה. חומה מתפוררת, קירות מתקלפים, צמחים, צללים, נערה מתפשטת, גדר ברזל דקוראטיבית, כתובות ערביות מסולסלות, כד חרס הניצב על קבר – כל אלה ועוד רבים נקלטים על-ידי עין רגישה לצורות, גוונים וקומפוזיציות מעניינות, מבוצעים בטכניקה מיומנת ומעודנת והתוצאה היא תערוכה שהיא הנאה טהורה.

דפדוף ראשון – ספרים חדשים

מאת אבי טנא

חברה

קיבוץ על הכוונת

תמיד שנוי במחלוקת/ מאת אברהם ברום/ הקיבוץ המאוחד - קו אדום/ 155 ע'.

„הקיבוץ היה תמיד על הכוונת, תמיד במרכזו של ויכוח ציבורי, תמיד שנוי במחלוקת. הקיבוצים, שנענו כצורת חיים שאינה מסוגלת להכחיש את קיום חברה, נשארו מטרה לגינוי גם לאחר שהצליחו להוכיח כי יכולתם מבחינה כלכלית אינה מוטלת בספק". אשר על כן יצא המחבר, איש שפיים, מי שניהל את משרד החקלאות ומי ששימש [illegible]

[illegible]

ביבליוגרפיה נבחרת

[illegible]

דיילי/ תרגם מאנגלית חיים גיבורי/ אור-עם/ 402 ע'.

לוח קינקייד תומאס היא אשה עשירה בשנות הארבעים ומשהו להיות. בעלה נטשה למען צעירה ממנה והיא מתנחמת בנכסיה הרבים ובאהבת ילדיה. הדברים מתגלגלים כך שבנה חובב את משחק הפולו, היא ובתה מתוודעות למדריך פולו יפה וחסון מארגנטינה, שתיהן מתאהבות בו, אבל היא הזוכה. לא שהכל חלק, גם נימה טראגית לא תחסר, אבל סוף האהבה לנצח. כמה יצירות ספרי עטה של המחברת, סביב צירי עלילה דומים, כבר ראו אור בהוצאה זו.

גם בישראל

ההזמנות/ מאת ג'קי קולינס/ תרגמה מאנגלית דפנה לוי/ שוקף/ 545 ע'.

בית הוצאה ישראלי מכובד שאינו גאה במיוחד על פרסום יצירות מן הז'אנר הזה בחר להסתתר מאחורי כינוי אורניסולוגי ולא למנוע מן הקורא העברי את יצירתה של „הרולד רובינס ממין נקבה". הנה איפוא רומן עב-כרס שיש בו פשע ומין, נכלים ותככים, סמים וסטיות וכל כיוצא באלה. במרכזו „בוס אמריקאי" ממוצא איטלקי שגדל באשפתות אבל למד כמה סודות שהביאוהו אל הפסגה ואפשרו לו לצבור ממון ועוצמה. הבוס הזה ובתו יודעים נפתולים מנפתולים שונים (אפילו פרק ישראלי לא יחסר במנוסתו מפני החוק) וצולחים את החיים דרך מיטות וגוויות ותוך ניצול הדמויות מהוהמנריות שונות שלא כולן נזכרות בכתבי הקודש.

מדע בדיוני

שלישי בטרילוגיה

מסע קוריליאני/ מאת פייר אנתוני/ תרגם מאנגלית מיכאל תמרי/ עם עובד/ 331 ע'.

ספר שלישי בטרילוגיה (קודמיו, „צביר כוכבים" ו„בבילתה של הגבירה", ראו גם הם אור בנוסח עברי בהוצאת „עם עובד"). במרכזו, סיפור עלילה של מלחמת האורלוד המרפא, בעל ההילה הקירלייאנית הגבוהה במיליון הילויות ההולכות וקרבות אל צביר הכוכבים שלו. מלכתחילה אין לו שום סיכוי אבל לאחר מסות נוראות והרפתקאות מסעירות הוא עושה את הבלתי-אפשרי, מציל את הצביר מכליה, ותהי דמותו לחלק מן ההיסטוריה.

פרס ביכורים ע"ש ירוחם לוריא

הוצאת „עם עובד" הכריזה על פרס שנתי להוצאתו וזכרו של ירוחם לוריא ז"ל. הפרס הוא הוצאת ספר ביכורים של משורר עברי.

הספר ייבחר על-ידי ועדת שופטים ציבורית שישתתפו בה נציגי מערכת „עם עובד" ונציג אגודת הסופרים. ההוצאה מזמינה משוררים עבריים, שעדיין לא הוציאו לאור ספר, לשלוח כתבי-יד על-פי המען: הוצאת ספרים „עם עובד" בע"מ ת.ד. 470 תל-אביב 61003, ולציין על גבי המעטפה „תחרות פרס ביכורים". כתבי-יד יש להגיש בעותק אחד מודפס במכונת כתיבה וברווחים כפולים בין השורות עד לתאריך 10.1.87.

פרס נחום גוטמן

העמותה והקרן ע"ש נחום גוטמן ז"ל מכריזות על תחרות להענקת פרס יוקרתי לספר עברי מאויר איור אמנותי.

טקס והלוקת הפרס ייערך באמצע חודש דצמבר ש.ז. בתחרות ישתתפו רק ספרים מאויירים שנדפסו והוצאו בשנתיים האחרונות ושלא זכו עד עתה בשום פרס אחר. כל מתחרה רשאי להגיש לא יותר משניים מחיבוריו המאויירים.

סופרים ומאיירים יגישו את מועמדותם לתחרות על הפרס בליווי חמשה עותקים מספריהם, עד תאריך כ"ח חשון תשמ"ז (30.11.86), למזכירות העמותה-והקרן, רינה לוי, בית „מעריב", תל-אביב.

להברה תעשייתית בענף הבנייה באזור המרכז
דרושים:

חשבונאי/ת

(משרה 1290)

עוזר למנכ"ל ולניהול המכירות בנושאי מעקב ובקרת חשבונאיים, נושאי אשראי לקוחות, הצעות ללקוחות וגבייה, ניתוחים כלכליים ונושאים חשבונאיים נוספים.
יתאים מועמד בעל הכשרה של הנהלת חשבונות, אשר לו 3 שנות נסיון לפחות בתחומים בהם עוסק התפקיד.

איש/אשת מכירות

(משרה 1296)

דרוש מועמד בן 40-25, בעל 3 שנות נסיון (רצוי בתחום טכני או מוצרים לבנייה) אשר לו יוזמה רבה, יכולת מסחרית, תושייה ואלתור.

פקיד/ת ייבוא־ייצוא

(משרה 1300)

עוזר/ת לפקיד ראשי בתחום, בעל 3 שנות נסיון לפחות בתחום, ידע בעברית ואנגלית (כולל הדפסה). יתרון למועמד/ת עם שפת אם אנגלית, ולהם נסיון בשיגור טלקסים.

מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון בכתב יד בלבד אל ת.ד. 11024 ת"א 61110 ויציינו מס' משרה מבוקשת.

תחנת ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

תיל

להברה וותיקה לעיבוד נתונים
דרושה

מנהל/ת חשבונות

בעל/ת ידע בכל תחומי הנה"ח, לעבודה עצמאית ואחראית.

נא לפנות לת.ד. 1334, ת"א 61013 עבור "א' 42195"

למשרד גדול בת"א
דרושות:

נקבניות

אחה"צ בין השעות 14.00-21.00,
נא לפנות לטל. 03-397116 עבור צפור

למפעל מתכת בא.ת. ברקן ע"י אריאל
* תכנת – טכנולוג + נסיון בטכנולוגיה ותיכנות.
* מפעילי C.N.C (גם כרסום מקצועי)
ידע כללי בתיכנות עדיף
רצוי מאזור פ"ת והסביבה. 03-9366968

אביק בע"מ

ד ר ו ש

מנהל מערכות ענ"א

* רצוי תואר במדעי המחשב
* רצוי נסיון בעבודה במחשבי N.C.R
* שליטה טובה בשפת קובול חיונית
* נסיון בניהול צוות
* נסיון בניהול פרויקטים ממוחשבים
* נסיון של 5 שנים בתעשייה

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם אל "אביק" בע"מ עבור רחל נרעם ת.ד. 2077 ר"ג 52120.

מושב חצבה בערבה מחפש

פקידה מעולה

לניהול משרד שיווק (רווקות)
עבודה גם בשעות הערב. שכתות וחגים. מגורים במקום.
תנאים טובים למתאימים.
057-81189, 057-81513

לסוכנות ביטוח גדולה בת"א דרושה

אחראית מדור תביעות רכוש

מנוסה, הכרחי נסיון בטיפול בסוכני ביטוח.
לפנות לת.ד. 29027 ת"א.

ד ר ו ש ה

מזכירה־כתבנית
ללשכת מהנדס העיר

תמצית התנאי התפקיד:
1. מתן עזרה לראש הלשכה בכל הקשור לארגון המשרד וניהולו.
2. קיום קשר עם גורמים פנימיים וחיצוניים בנושא פגישות וכו'.
3. הדפסת חומר בעברית.

דרישות המשרה:
1. השכלה תיכונית רצויה.
2. ידע וניסיון בהדפסה עברית.
3. נסיון של שנתיים לפחות בעבודה דומה.
4. נכונות לעבוד בשעות בלתי שגרתיות.
5. כושר ביטוי בכתב ובע"פ.

לקביעת פגישה/ראיון יש לפנות לטל. 03-437302-5

אלקו בע"מ
ד ר ו ש ה

פקידת יבוא

כישורים דרושים: ידע בהדפסה אנגלית + עברית + הפעלת טלקס ידע בקלדנות במחשב יתרון.
נא לפנות בטלפון 03-484148 ולבקש את המנכנה.

דנאל
שירותי כח אדם

למחלקה המשרדית:
בתל־אביב

דרושים

* **מעבדות תמלילים**
נסיון קודם על כל סוגי התוכנות.

* **כתבנית עברית/אנגלית**
שליטה טובה באנגלית + טלקס
למתאימות שכר הולם במיוחד
ותנאים סוציאלים מלאים.

בדבר פרטים לפנות לסניפנו:
תל־אביב רח' גורדון 88 טל': 222266, 245541, 240878, 03-245531.
תל־אביב • ירושלים • באר־שבע • רחובות • אשדוד

רוברט הלף
ROBERT HALF

החברה המובילה בעולם בהשמת כח אדם בתחומי מחשבים וחשבונאות

ד ר ו ש

* **טכנאי למחשבים אישיים ביתיים**
* **מתכנת R.P.G – I.B.M-36**

ידע במערכות הפעלה. ראשל"צ, רמלה, רחובות.
התקשר לתאום פגישה ללא התחייבות
ת"א: 03-203423, י-ם: 02-242731

ד ר ו ש י ם

ע ו ב ד י ם

למפעל גיפור צמיגים אגד

(גם בלתי מקצועיים)
לתיקון וחידוש צמיגים.
לתושבי חולון, בת־ים, ת"א, ראשל"צ.
בדבר פרטים לפנות לחבר עיגרים, רח' הבנאי 23, אזור התעשייה חולון (ליד ספסנו) טל. 801635.

תחנת ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

חברה ותיקה ומשגשגת בתחום התיירות מחפשת מועמדים שישתתפו בהרחבתה והתפתחותה

מנהל/ת משרד בגרמניה

(משרה 1280)

לניהול שיווק, כספים ומינהלה של משרד תיור בגרמניה.
דרוש מועמד בעל כושר ניהול, יוזמה ויכולת מסחרית, שיהיה מסוגל לנהל צוות מקומי בפעילות ולהרחיב את עסקי החברה. הכרחית ידיעת גרמנית על בורייה, יתרון לבעל אזרחות גרמנית.

מנהל תיירות בישראל

(משרה 1285)

לניהול סוכנות הנסיעות של החברה בארץ ולפתוח של עסקי תיירות־יוצאת ותיירות־פנים בחברה.
יתאים מועמד אשר לו נסיון וידע רבים בתחום התיירות, כושר ניהול ויכולת מסחרית רבה, המסוגל לפתח ולהרחיב תחומי פעילות באורח עצמאי.
תנאים טובים והשתלבות בחברה דינמית, מקצועית ומצליחה – מצפים למועמד/ת המתאים/ה.

מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון בכתב־יד בלבד אל ת.ד. 11024 ת"א 61110 ויציינו מס' משרה מבוקשת.
סודיות מובטחת

תחנת ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

תיל

ארגמן
תעשיות בע"מ

אזור התעשייה יבנה 70600 טל. 08-437811

למפעלינו דרושים/ות:

1. לבורנט/ית למעבדה:

– נסיון בעבודה במעבדה רצוי בתחום צביעת טקסטיל.
– נכונות לעבודה במשרה מלאה.

2. עובדות לביקורת בדים:

– נכונות ליום עבודה בן תשע שעות.
– ראיה תקינה.
– ידע בקריאה וכתיבה עברית.
מועמדים/ות מתבקשים לפנות לפי הכתובת הנ"ל בכתב או טלפונית לקביעת מועד לראיון אישי.
– 5 ימי עבודה בשבוע –
– הסעה מובטחת לתושבי האזור –

RS
שירותי כח אדם
דרושים

למחלקה המשרדית בתל־אביב דרושים:

★ **מזכירות עברית אנגלית**
– לעבודה מעניינת במשרה מלאה,
באזורים: תל־אביב, חולון,
– הדפסה בשתי השפות – הכרחי.

★ **טכנאי מחשבים**
– עדיפות לבעלי נסיון במחשב אישי P.C
– לעבודה מיידית במשרה מלאה.

★ **מעבדות תמלילים**
– עברית ו/או אנגלית,
– לעבודה מיידית, במשרה מלאה,
לאחר שרות צבאי.

★ **פקידת כח אדם מנוסה**
– לעבודה בשעות 16:30–6:40,
– 5 ימי עבודה בשבוע,
– בוגרת תיכון, לאחר שירות צבאי,
– הדפסה בשפה העברית – יתרון.

★ **מנהלי חשבונות**
– מנהלי חשבונות סוג ג', ד', ר"בכיר,
– לעבודה במשרה מלאה,
– 5 ימי עבודה בשבוע.

כל המועמדים חייבים להיות בעלי נסיון בתחומים הנ"ל.
תנאים מצויינים למועמדים המתאימים.

או.אר.אס. כבר אתרים 134, ת"א, טל. 202460
RS שירותי כח אדם

לאורדן התקנות דרושים:

מנהלי עבודה עם נסיון.
חשמלאים.

תנאים טובים למועמדים המתאימים.
לפנות ל: 03-378539, 03-379394.

למפעל ויטה בר"ג דרושה

פקידה

למחלקת ייצוא־יבוא
ידיעת השפה האנגלית
הדפסה עברית אנגלית
לפנות בצירוף קורות חיים וטלפון להתקשרות אל ת.ד. 224 ר"ג 82101

ד ר ו ש ה

האוניברסיטה הפתוחה

לקראת סמסטר אביב המתחיל בפברואר 1987 דרושים

מנחים

בקורסים הבאים:–
* קורסים במתמטיקה
* פסיכולוגיה חברתית
* אנגלית
* מתימטיקה תיכונית
* ניהול חשבונות
* יסודות החשבונאות

מרכזי הוראה
במשרה חלקית

בקורסים הבאים:
* צומח ומחזונים
* מתמטיקה

להברה קבלנית
דרושים

1. **טפסנים מעולים**
2. **עוזרי טפסנים**
3. **תיקונאי'קים**

עבודה באיזור המרכז
להתקשר לטלפון 03-807632
03-807838 מיום א'

נפל
נפולוניה תעסוקתית

מ ח פ ש

עבור לקוח בתחום התעשייה

מזכירה למשרה מלאה

הדרישות:
• ידיעת הדפסה באנגלית ובעברית
• מעל גיל 35

תנאים טובים למתאימה
נא לפנות למשרדנו בכתב/יב, בצירוף קורות חיים בשפה אם ובציון חיי הכתובת.

03-229751 240596 ת א 63573 124 רח' הירקון

לחברה פיננסית בירושלים
דרוש

ברוקר

בעל ידע ונסיון בנושאי מטבע חוץ, קומודיטים, ונייע זרים.
נא לצרף קורות חיים לת.ד. 1334 ת"א ל"37309"

למלון הילטון ירושלים
דרושה

מנהלת משק בית מנוסה

דוברת השפות עברית, אנגלית ועדיפות לצרפתית

לפרטים: מלון 02-536151 לאלונה

דרושים:
• טכנאי חשמל
• עובד/ות ייצור
08-423405

להברה קבלנית
ד ר ו ש
מהנדס ביצוע

דחף
דחף סניפים

לפרסום מודעה!
בדחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחף מרכז
ת"א דחף דיזנגוף
ת"א דחף בן יהודה
ת"א דחף אלנבי
חיפה דחף
ירושלים דחף
דחפון 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

למפעל תעשיתי בירושלים
דרושים

עובדים בעלי נסיון

* משחזר
* מסגר מכני
* חרט
* פחח

תנאי עבודה נוחים
5 ימי עבודה.
02-527132-3-4

מנהל כח אדם
מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר

לפרטים נוספים:
תל־אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 יאיר צוברי
חיפה: 04-645333-4 אריה טל
04-662571-2

ד ר ו ש

מנהל לאודיטוריום חדש
בתל־אביב

המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים, וציון מקומות עבודה קודמים, לאגף התרבות עירית תל־אביב־יפו, ככר מלכי ישראל, עבור מנהל אודיטוריום.

לרב בריח - יבנה

פרש

מהנדס/הנדסאי תיכון

ליזודת פרויקטים - באגף הנדסה.
תפקיד למהנדסים ויזיוצרים המעוניינים בשיטוני, אתגר ושותפות בפיתוח אמצעי הנעילה של העתיד.
נדרש נסיון של 3 שנים לפחות.
מועמדים מתאימים יפנו לרה בטלפון 08-437911

רב־בריח מקום גדול לעבוד בו.

למפעל תעשיתי בתל־אביב
ד ר ו ש ה

פקידה

לאחר שרות צבאי ליום עבודה מלא
תחילת עבודה 06:30 סיום 16:18 לרישום שעות עבודה וחישובי מרכיבי, 5 ימים בשבוע.
נא לפנות לרחוב יגאל אלון 94 ת"א
או לטלפון 03-336721 לפתור בת אדם.

כימיקוס - ציוד ומוצרי אופטיקה
* **מנהל/ת חשבונות**
עם נסיון בשכר ומאזנים
* **סוכן מכירות**
* **פקידה**

המתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 9033 ת"א או לכימיקוס לת בריה 76 ת"א

דרושים

לגוף ביטוחי
דרושים

סוכנים

בעלי תיק ביטוח

על בסיס שכר ועמלה
לפנות לת.ד. 29027 ת"א.

חוק הזדמנות שווה בעבודה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לפרש כל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה. אלא אם אופי או מהות של התפקיד מחייבים הבדלה כזו. אין איסור על פרסום שהבדלה כזאת מתחייבת אצל העבודה הנדונה...

למפעל תעשייה כימית
באזור חיפה דרוש

מכשירן אלקטרונאי

בוגר בית ספר מקצוע ו/או בית הספר הטכני של חיל האוויר.
על המועמדים המתאימים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לפי הכתובת ת.ד. 4496 חיפה.

– סודיות מובטחת –

ד ר ו ש ה

ביצועיסטית

לעבודה
במשמרות ערב

נא לפנות בציון נסיון קודם לת.ד. 1736 ת"א, עבור מס' 418.

א.ש. מפנה
השמת כח אדם בכיר

לקונצרן בינלאומי!
בתחום האלקטרו אופטיקה והאלקטרוניקה המקים 2 מפעלים בארה"ב, ובישראל.

ד ר ו ש י ם

מהנדסי אלקטרוניקה
מהנדסי מחשבים
מהנדסי אלקטרו אופטיקה

לתפקידים ניהוליים בכירים
האנשים שישמשו צוות הקמה ובהתאם לכישורים ישובצו הן בארץ והן בארה"ב.

לניהול מפעל קונפקציה
ד ר ו ש

מנכ"ל

בתחום הטכסטיל, אפשרות לשיתוף ברווחים.

דירות

וילות ובתים

■ למכירה בשכונת יפה הרצליה של אוהלים ודירות מרפסת יפהפיות, בנות 5 חדרים בשלבי בניה, מבנים מיוחד. פרטים באתר רח' הרצליה צעירה ...

■ וילה בגבעת סביון 582 בנוי 350 מסודרת פרטיות לרווחה או משפחת חדרים.

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה

דירות בשכ״ח

ביקוש דירות

דירות להשכרה

דירות בתי מלון

תל-אביב

■ בגבעתיים ברחוב אילותורוב. דירת מאוד 4 חדרים +גג פרטי +חדר על הגג +חניה מקורה קומה ג' +מעלית 248000. בעלים 03-328410

■ במבשרת ציון ביג 84 דירות +גינה, פרטיות, דו-מפלסיות ברגים 5 4½ חדרים גינה צמודה לשימוש הדיירים בנין מיוחד ממוקם בגבוה במרחב. לשעבר. 03-9228781 (#7127) 03-9233577

בבעלים בשכונת בורוכוב דירות גג מיוחדת (4 חדרים) 155,000 03218894

עסקים

■ לעסק בתחום הפרסום דרוש שותף/משקיע בהשקעה 58,800 ת.ד. 6197 הרצליה עבור 100. (#5046)

■ למוכרת מאוז עובד בכיכר ת״א 2611 03-248117 (#7183)

אולמות

חנויות

■ להברת שיווק דרושות חבורות בחברות מכירות הבאים: הרצל רחובות, ביאליק רמת גן, תרבה־ציון פתח־תקוה, מקולים חולון והרצל נתניה בשעות העבודה (#4946) 03-833347

להשכרה חנות בתובבי־ציון פתח־תקוה +הציוד בפרסים 03731298

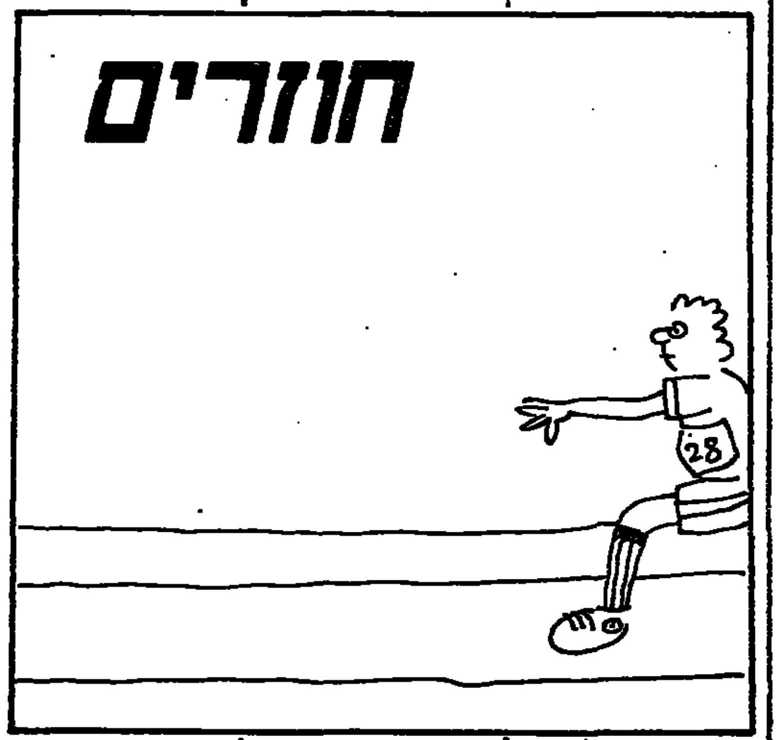

משרדים

מבני תעשיה

מגרשים

■ דרושים קירקע חקלאית צבורית 20 דונם בינונה ת.ד. 28217 תל־אביב (#5087)

בתי מלאכה

מחסנים

הצעות עבודה

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ״א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה. אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המעבידים צפויים לעונש על פי החוק.

■ מכונאי אחזקה מנוסים לעבודה בחולון בשעות יום (#4741) 03-321214

■ מלצרית לאזור ציון לאמהות 500 1600 לעבודה בשעות דבר בדירות לפי שעות תנאים מוכרים 03-282257 (#7576)

■ למפעל אריזה הרצליה באזור דרוש אורב לעבודה במשק תנאים מעולים 03-663059 14.00-8.30 (#7459)

■ מנהל מקצועי למשרד בת״א למכירות פרסום (#4614) 03-827112

■ לאולמי בנמון ברמת גן דרושים עובדים/ות נקיון עדיפות לתושבי ר״ג (#5074) 03-730141 03-730082

■ לקולפואב דרושים ברמנים לעבודה בלילה (#7260) 03-285801 285636

■ עובדת מעבדה לעבודה מעניינת הדרכה יוצאת (#4318) 03-283482

■ דרושה מזכירה/פקידה דרושה (#7279) 052-441183

■ לחברת שומרון שרותי ניקיון בפתח תקוה דרוש מפקח אזורי בעל נסיון בתחום ניהול עובדים +רישיון נהיגה. 03-916602 (#7288)

■ לעירית הרצל 119 ת״א ת.ד. 03-839151 עבודה. דרוש: 7.00 עד 16.00 שישי: 7.00 עד 12.40 (#9540)

■ מוסכה אוטומטי ליד רקע בשכונה בעל נסיון 30 ת״א (#7149) 03-370888

לחברת שיווק לועדי עובדים דרוש סוכן/ת בעל/ת ידע הבנה ונסיון בתחום הועדים 03324097

בחור לאחר צבא לעבודה בבית במסור פיסוטאי למכשירי כתיבה 827145 ,03821546

דרוש רפס אופסט לעבודה שני צבעים בת״א 03267796

הכל מן הארכיון

הכי הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבודות עצמים לעיניע על פי החוק.

אוסטין

אופל

אאודי

שומרים

■ מסגר זוהר ידע בביצוע מח+עיבוד שבבי לתקופה ממושכת שכר גבוה. "יתגבור" 03-297840 (#9530)

■ למפעל בר"ג דרוש מחח בעל רקע צבאי של מבראי מסופים ו/או נסיון מקצועי מבבל 03-793490 03-799279 (#7440)

■ לאלפל קירוזיאניה תקוה דרושים: יצרני אלומיניום בעלי נסיון 5 ימי עבודה בשבוע 787636 709577 לאלי (#7286)

למפעל בבת-ים דרושים עובדים/ות רצינים, ייצור ומקצועיים. 035510354

■ חשמלאי בנין לעבודה בירידה תקופה ממושכת תנאים טובים "יתגבור" 03-297840 (#4392)

■ חשמלאי רכב עם נסיון תנאים מיוחדים +חשמלאי לאחר צבא 03-335153 (#7207)

■ איש אחזקה נסיון במכונות אריך חשמלאי מוסמך לחברה בתל-אביב 03-240207-8 (#6958)

■ להברה ליבוא מזון בראשון מחסנאי מנוסה+ רישיון ב' 03-720555 (#5082)

■ לחברתנו דרוש מחסנאי בעל נסיון בצה"ל 1/או בתעשיה, טלפון 03-372837 (#5056)

■ לגרופס דרוש מחסנאי בעל נסיון בל 30 +כולל בטחה לעוות כל התנאים הסוציאליים 03-337725 (#5043)

מחסנאים

עובדי יהלומים

■ דרושות תופרות לקונפקציה שכר גבוה +תנאים סוציאליים 03-663284 (#9534)

■ מנהלת חשבונות סוג 2 בנסיון, לאחר שירות צבאי 8.00-16.30 5 ימים בשבוע 258811 מיום א' (#9551)

■ תופרות רצינות ומקצועיות מקצוע מעולה שכר גבוה תנאים סוציאליים (#7579) 03-827937

■ למפעל אפנה ליצוא דרושים תדמיות מתפרה, התפרה אוברלוק תנאים 03-835154 (#7502)

■ לויזה היכל 119 ת"א גזרן מקצועי 03-839151 (#7496)

טכנאים/ מהנדסים

■ בישראל תרשמי מקבוצת תמליליות תבנית ת"א 03-624144 052-444342 (#4711)

■ ליצור עיבוד תמליליט והבניות בשיטה אורתופדית 658454 03-656022 (#4628)

■ להבית אבות בנתניה דרושות מטפלות ואחיות לעבודה בבשמרות 053-23188 (#4638)

■ בוקס פוחחת מקום תפירה בשיתוף משרד העבודה עבודה מובטחת 03-337725 (#4604)

■ למפעל לדוד שמש בחולון דרוש עובד+ רשיון 03-807324 (#6884)

■ לפרסום דיילת תקשורת, טובן/ת עם נסיון בלבר, 221990 (#6871) 228533

■ למפעל לוגים דרושים מובנים מקצועיים עם רכב בגור הצפון ובהרצ 9611125-6 (#4689)

חוזרים לעתונות טובה

מוכרים/ות

פועלים/ות

ספרים/יות

עובדי מתכת

נגרים

נהגים

פנסיונרים

שרותי אחיות

שליחים

אוטוביאנקי

ביקוש עבודה

איוצינטי

אלפא רומיאו

חשמלאים

גזירה/תפירה

הנהלת חשבונות

פקידים/ות

עוזרות ומטפלות

■ מכירה אנגלית והעשלת מלקם (יום עבודה מלא) לפי שעות תקופה ממושכת "יתגבור" 03-282257-8 (#7471)

■ דרושה מנהלת משק בית למשרה מלאה (תנאים מצויינים) 03-285881 285636 (#8571)

■ להחברה לביצוע מזון בחיפו"ס קלדנית מנוסה לחשבשבות משרה מלאה 03-728555 (#5057)

■ לקולנוע דרושים פקידה, הכרטסים לעבודה בלילה 03-285636 (#6447) 03-285801

מכוניות

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

דבר ראשון בבוקר

חוק הודעות שווה בתעסוקה תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבירות צפויים לעונש על פי החוק.

■ אוטו' 1986 22 ק"מ ללימוד 3 דלתות 03-776417 (#5000)

סובארו 1300 1983 בהזדמנות ראשונה +טסט מחירון. 052442543

■ 1986 1300 +מזגן תכלת מישלי 4000, לא בשבת. (#9542) 03-5565034

1400 די.אל. 1974 מקורית יפיפיה מבני בעלה. 03864696

סוזוקי

■ בסוזוקי ראשל"צ אספקה מיידית, תצוגה, החלפות, אשראי, מוסך מורשה (#4858) 03-995643

סוסיתא

רום כרמל 81 מצב מצוין רדיו טייפ +תוספות 05551507 03495611

סיאט

סיטרואן

פורד

סימקה–קרייזלר

■ מומחים להיכרי סימקה קרייזלר מלבו +אוטומטי ראשל"צ. 03-995643 (#4965)

פולקסווגן

■ מנועים משופצים באחריות לכל סוגי פולקסווגן כולל הרכבה (#5011) 08-467856

מרצדס

■ רכב נוי בעיים מבחר מרצדסים כגון 79 דיזל 1979 03-807284 (#6503) 03-888475

■ מרצדס קמבי 1986 פרטי 6000 באחריות החברה (#7004) 052-442934

חוזרים לעתונות טובה

דבר

סובארו

■ 1300 יד ראשונה 1982 שמורה ומטופלת בראשי (#7284) 03-8326207

■ 1600 סטיישן 1979 מזגן 68000 לא בשבת (#7175) 03-900891

■ חייבת להמכר 1984 1300 מבני מעולה שמורה (#7167) 03-258934

■ 1300 82 חדשה להלוחין +טסט מרצית 48,000 (#6474) 858629

■ 1400 די.אל. 1978 30,000 אחרי אבזרל 7500.- (#5041) 03-5052383

■ די.אל. 1300 86 שמורה +אזעקה +זבות 87 (#4991) 03-396203

■ 1984 1600 ראשונה פרטית מצוינת אפשרות הלוואה 03-236287 (#6580)

■ שברולט ואן קצר 1981 חלונות במצב מצוין בעבודה 03-9363047 (#9449) 03-812104

גיפים

דייהטסו

לנציה

מיני-מינור

הילמן

וולבו

מסחריות

סובארו

וקסהול

טלבוט

טנדרים

אמריקאיות

אנ.ס.יו.

ב.מ.וו.

פיאט

פיז'ו

هكذا من الاصل

הלוח הכללי · ידיעות אחרונות · הלוח הנפוץ ביותר · דבר ראשון בבוקר

ביום הזכרון שחל בתשמ"א 1981 ... אסור לקבל אדם לעבודה ...

מציעים מכירה

וידאו

תשרבוקול

מכונות כתיבה

חיות בית

● תימניה יפה וצנועה 55 בבגר עד 60 למסורת נשואין בלבד ת.ד. 37253 תל-אביב. (#12005)

לא לפרפקציסטים משרתך להבטא פנה · לאלי שלוש שדכן בספחתי בעלי קרקעים וכגאר בנים בעלי השכלה ואקדמאים בבית גם בכבה 991949 03990507

שירות של הלוח הכללי לקבלת מודעות שירותים בדואר שלח/י לת.ד. 16400 ת"א 61163 צ'ק/ המחאת דואר לפי 6.50 ש"ח למילה ומודעתך תפורסם בגיליון הקרוב ללוח הכללי הוכות לשנות נוסח המודעה.

48 נאה סנטימנטלי בעדינה תבונה ת.ד 4247 תל-אביב.

ירושלים

דירות

דירות להשכרה

דירות למכירה

דירות למכירה 4 חדרים ומעלה

עסקים

חנויות

משרדים

מגרשים

הצעות עבודה

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

ביקוש דירות

דירות בשכירות

■ למפעל דרושה מזכירה למנכ"ל בוגרת תיכון אחרי צבא, אנגלית שוטפת/ עברית, כולל הקלדה, למשרה מלאה. 02-716914 בימים א'.

בתלפיות 3 קומות מסודרות במבנה תעשייתי מתאימות למשרד-השקעה תיווך "שריד" 639811

עסקים הגונות מקבלים מודעות ללוח הכללי רק בפרסום תביבה שמראש !

למכור לקנות לפרסם בלוח הכללי ללא תיווך בפרסום חביבה 02244415

עובדים/ות מקצועיים/ות הלוח ומודעות ללוח הכללי הכל בפרסום חביבה שמראש !

מציעים למכירה

רוצים לקנות

מהדרים

חיות בית

בתי כנסת

מכונות כביסה

ריפוי והרזיה

תנורי חימום

קופות רושמות

פרסום

שרותים

הכרזות

חיה

דירות

וילות ובתים

תנורי חימום

מטבחון ומקלות

שרותים כלליים

נקיון ואחזקה

דוד שמש וחשמל

ציוד תקשורת

ציוד בנין

צבעי אמבטיות

קוסמטיקה

שרותים

בת זוג

כלי נגינה

טרקטורים

בתי כנסת

סידות

מזגני אויר

מכונות תפירה

מכונות כביסה

מלגזות ושינוע

מי מצא?

ריפוי והרזיה

הלוואות

חוגים

חקלאות

רהיטים

מקררים

■ כרם טרמי +ציוד רפואה +עגלת בפרטים מותרות +ציוד דירץ +מקרר סילפס (#4649) 062-70237

■ ריהוט לחנות הלבשה +קופה רושמת +בובת גבר (#7155) 03-911185

■ שולחן פלוני יפהפיה בשליוף לאק 150.- ש"ח (#5037) 03-821785

■ שתילי גיפסנית אחוזות מקבלה בתוך, איטוראי בות, גבאי (#9561) .053-99285

גלסטרון אמריקאית 185 כ"ס מפוארת אפשרות הוצלה לרכב 74651930 03912905

מבחרים משומשים ⅓ במזומן והיתרה ב-10 תשלומים שקליים ללא ריבית הצמדה "מרכז המקררים" אבן-גבירול 48 .03265842

מכירה כלליות ימהה, דיסקים, גם אורגנים מבתרים ובירות במחירים סיטונאים 05285032

עובים סט סלוני יפה במיוחד חדש לגמרי (908.-) 03740383

תנור קטומטון קרמס 10 מדפים 3 פות 03450535

אופנועים וקטנועים

איתור רכב גנוב

ביקוש רכב

בתי"ס לנהיגה

בתי"ס ושיעורים

חלפי רכב משומשים

■ לחיים אופנועים דרושים מכונאים (#6561) 03-372476

■ אבגדי בעים, יבואני אופנוע מרוזי, שמחים להודיע, שהחלה מכירת הלמים מקוריים לאופנועים במחיר מעל 50 בכרית ... 03-372476 (#4682) .03-381940

■ מ.ח. מרכז הולכים בעים ... (#4703)

■ מ.ח. מרכז החלפים בעים חלקי חילוף משומשים לכל סוגי הרכב אמריקאיות ומסחריות קונים מבריות לפירוק! בהנהלת מיכה 03-582793 03-372646 (#4627)

■ "יהושוע" חלפים משומשים +קנית רכב לפירוק לתיקון 370249 (#7185)

רנו 14 1980 כסף בחלי אורגינלי בחירה 03885938

דרן

1983 ראשונה 1124 בהזדמנות 08410451 ק"מ 35,000 מצוינת

ראשונה סוס 1984 305 +תוספות 48.000 ק"מ .039360783

פיג'ו 504 1978, אוטומטית שמורה להפליא,אדומה 03762464

13.800 ק"מ 58.000 1983,305 08229572 ש"ח מצוינת

בהזדמנות רנו מסחרי, ב'70, 1985, מצב חדש. 039613638 039611987

שירותי כוח אדם
ORS דרושים

★ מלחימות/מרכיבות מנוסות
– עבודה במשמרת ראשונה – באיזורים ת"א, חולון, פ"ת, רמה"ש.
– עבודה במשמרת שניה – באיזורים חולון, פ"ת.

★ צבעי ריסוס מנוסים
– פרופיל צבאי גבוה
– עבודה במפעלים בטחוניים.

★ הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
– נסיון בבדיקה חשמלית ותיקוני כרטיסים
– עבודה במשמרות שניה ושלישית.

★ טכנאי אלקטרוניקה
– יוצאי חיל קשר, נסיון במכשירי קשר
דרג ג' וד' בשרות צבאי

או.אר.אס, כבר אתרים 134 ת"א
טל': 03-202460

ORS שירות כוח אדם

אלסינט

בעקבות הקמת חטיבת ההנדסה המאחדת בתוכה את כל גופי המחקר, הפיתוח וההנדסה של החברה דרוש לצוות הנהולי הבכיר של החטיבה:

מנהל מחלקת תקציב תמחיר ובקרה
(משרה מס' 51101)
בכפיפות למנהל החטיבה

★ לבנית מערכת תקציב תמחיר ובקרה של פעילויות החטיבה
★ הכנת הדו"חות הכספיים של החטיבה עבור גורמי פנים וחוץ
★ בקרה כלכלית/חשבונאית של פעילויות החטיבה
★ פתוח כלי תכנון ובקרה כלכליים

כישורים:
★ כלכלן/רואה חשבון בעל נסיון של 5 שנים לפחות
★ מומחיות בבקרת פרוייקטים ותקציבי מחקר ופתוח
★ כושר ניהולי גבוה

מקום העבודה בחיפה

אנא פנה בצרוף קורות חיים, ת.ז. ומס' משרה למדור גיוס ת.ד. 550 חיפה 31004. מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

אלקטרוניקה בשרות הרפואה

למפעל מתכת בא.ת. ברקן ע"י אריאל
★ תבנית – טכנולוג + נסיון בטכנולוגיה ותיכנות.
★ מפעילי C.N.C (עם כרטיס מקצועי)
ידע כללי בתיכנות עדיף
רצוי מאזור פ"ת והסביבה. 03-9366968

דרושים:
• טכנאי חשמל
רשיון חשמלאי, ידע בניקוח ובקרה, נסיון מוכח
• עובד/ות ייצור
למזכרת־בתיה
08-413405

מתנה מיוחדת של ממיגם
על שבועון
„שער למתחיל"

„שער למתחיל" הוא שבועון מנוקד בעברית קלה, המיועד לעולים חדשים, ולוותיקים המתקשים לקרוא עיתון רגיל.
„שער למתחיל" מתאים גם להקניית הרגלי קריאה בעיתון לילדים.
השבועון מביא את החדשות החשובות של השבוע האחרון, בלשון קלה ובליווי תמונות. השבועון הוא בפיקוח משרד החינוך.
מחיר מנוי לשנה (50 חוברות) כולל משלוח בדואר 23 שקלים חדשים בלבד.
בברכה
הנהלת „שער למתחיל"

לכבוד
הנהלת „שער למתחיל"
ת.ד. 199 ת"א מיקוד 61001
אבקש לרשום על העיתון „שער למתחיל" לשנה ...
שם משפחה ____ שם פרטי ____
מספר ____ עיר ____
מצרפת בזה המחאה על סך 23 שקלים חדשים
בנק ____ סניף ____
חתימת המנוי ____

נפתלי גרפולוגיה תעסוקתית
מיון, הכוונה והתאמת עובדים
ייעוץ אישי
גרפולוגיה משפטית ורפואית

מ ח פ ש
עבור לקוח בתחום התעשיה
מזכירה למשרה מלאה
הדרישות:
* ידיעת הדפסה באנגלית ובעברית
* מעל גיל 35
תנאים טובים למתאימה
נא לפנות למשרדנו בכתב, בצרוף קורות חיים בשפת אם ובציון היד הכותבת.
ת"א רח' הירקון 124 ,63573 טל' 240996, 03-229751

דרושים
תיקונצ'יקים
לתיקוני
שנת
אחריות
טלפון:
03-202631-2

לסוכנות ביטוח גדולה בת"א דרושה
אחראית
מחזור תביעות רכוש
מנוסה. הכרחי נסיון בטיפול בסוכני ביטוח.
לפנות לת.ד. 29027 ת"א.

לחברה קבלנית
ד ר ו ש
מהנדס ביצוע
לניהול הקמת מבנים לתעשיה.
לפנות טל.
03-494035

מנהל חשבונות סוג 3
מפעל דינמי מתפתח באזור ת"א זקוק למנהל חשבונות עצמאי, עירני, עם נסיון מוכח למשרה מלאה
ת.ד. 37819 ת"א

לבית חולים בתל־אביב
דרושה
אחות ראשית
דרישות:
* נסיון כאחות ראשית/ אחראית מחלקה בכירה
* גיל 40-30
* נסיון בניהול צוות עובדים
* יחסי אנוש ויחסי עבודה
* מגורים בגוש־דן
תנאים: * שכר גבוה
נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד 39510 ת"א.

למכירה בית מאפה ציוד חדיש
06797955 בבית 06721980

• 4 חדשה ק"פ במקום טוב 65,000 דולר .855-38599 (#4835)

• לסניף מנויה דרוש נהג משלוחים, בעל רכב, ממחרי קטן. מועמדים מתבקשים לפנות אישית ביום ראשון 9.11.86 בשעה 16.30 לבר ...

• בכרמיאל במרכז 3½ קל' ... 04-588145 (#11724)

• בבנות דרושה אחראית לניהול עסק בענף הקוסמטיקה ... 04-671571 (#5098)

• למשרד לשילוח בינלאומי בחיפה דרושה פקידה למשרה מלאה 6 ימי עבודה ... 04-661879, 04-376255 (#4621)

• דרושה תופרת ... 04-588243 (#4168)

• דרוש ... (#6314)

מכוניות

• סובארו 1983 1600 במצב מעולה מחיר מחירון. 04243012 (#10718)

• מיצובישי ... 1984 1300 ... 04-987778 04-985980 (#11882)

• ... 1985 1200 יד ראשונה 04-872779 (#5173)

• רנו 18 מודל 85 ... 04-237431 (#9812)

• קורטינה 1979 ... 065-94905 065-84706 (#4615)

• ... 6000 86 ... 04-241887 04-671417-9 (#16883)

דור ני"ר מעברה הקדוחנית
ד ר ו ש י ם:
1. מפעולי סקאנר
נסיון לפחות של 3 שנים.
2. מפעולי מערכת סאי טקס
רצויים בוגרי תיכון, עם ידע באנגלית.
טלפונים: 052-555896, 052-555489

לבית ספר תיכון מקצועי בתל־אביב דרוש/ה
מורה
למתמטיקה ולמחשבים (12 ש"ש)
ימים א', ב' ד' (חצי יום), יום ב' (כל היום).
רצוי בעל/ת רישיון הוראה.
טל: 621-987 בין השעות 08.00-13.00

דחפון
24 שעות
שרות מודעות טלפוני
של דחף
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס
03-611001

מבצע

מועדון קוראי דבר

הספר – „קורות עם ישראל"
ארועים, תופעות, ותהליכים בתולדות עם ישראל בהוצאת מסדה
וזאת בהנחה של 25%.
למועדון קוראי דבר

במקום ~~(28 ש"ח)~~ רק (21 ש"ח) כולל משלוח לבית המזמין.

נאמן למסורת לשפר את העתון ואת השירות לקוראיו מכריז בזאת בית דבר על הקמת

מועדון קוראי דבר

מטרות המועדון – לאפשר לחברי המועדון קוראי דבר להנות ממגוון מוצרים ושרותים במחירים מיוחדים ובלבדיים.

קוראי העיתון יוכלו לקבל את המוצרים והשירותים עפ"י התלושים המצורפים, בכל סניפי דבר.

תלוש מבצע
לקבלת תנאים מיוחדים
של חברי מוקד בכל סניפי
דבר בארץ

למעוניינים
שלחו המחאה ע"ס 21 ש"ח לפקודת „דבר"
וצרף את תלוש המבצע
לאגף השיווק בעיתון „דבר"
רח' שינקין 45 ת.ד. 199
ת"א 61001
ציין שם כתובת מלאה והספר ישלח לביתך
כמו כן ניתן להשיג את הספר בכל אחד מסניפי „דבר" עם תלוש המבצע.

כתובות סניפי „דבר"

תל־אביב, שינקין 45.	טלפון	03-286141
באר־שבע, הרצל 42.	טלפון	057-77043
חיפה, הנביאים 27.	טלפון	04-642111
ירושלים המלך ג'ורג'.	טלפון	02-242203
כפר־סבא, ויצמן 95.	טלפון	052-23301
פתח־תקוה, ההסתדרות 19.	טלפון	03-914728
רחובות, הרצל 168.	טלפון	08-453798
טבריה, בנין רסקו.	טלפון	067-20966
עפולה, ארלוזורוב 11.	טלפון	065-93531

כולנו משחקים במחבואים
וכולנו זוכים בפרסים נהדרים

מי שעומד 1	מאחורי 2	ומלפני גם לילדד
הוא הזוכה! 4	ואיפה הפרס?	תגלו מגיע:
אותו 7	בסוף	המשחק!

השבועון היחיד לילדים גילאי 8-13 בהמלצת משרד החינוך והתרבות

מי לא אוהב לשחק במחבואים? אנחנו לא מכירים ילדים כאלה.
ומי אוהב לקרוא?
כולנו.
אז בואו משחק ובואו נקרא את מה שמעניין את כולנו.

כללי המשחק
כל יום שלישי נפגשים לדוכני העיתונים וקונים את כולנו - השבועון המרתק לילדים. מדפדפים, מדפדפים עד שמוצאים את משחק המחבואים. כפי שאתם רואים, המשחק בנוי מריבוע המכיל 9 משבצות ממוספרות מ-1 עד 9. מדי שבוע, מתחבאות בין דפי השבועון משבצות ממוספרות, אשר

עליכם להדביק על המשחק, בהתאם למספרים המופיעים עליו. לאחר שתסיימו להדביק את כל המשבצות במקומן, תגלו את המחבוא ובו הפתעה משגעת וכרטיס השתתפות בהגרלה הגדולה - לכל משתתף.

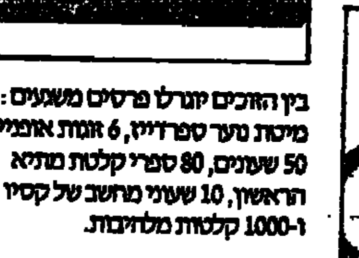

בין הזוכים יוגרלו פרסים משגעים: מיטות נוער ספרדייר, 6 זוגות אופניים, 50 שעונים, 80 ספרי קלטות מתיא הראשון, 10 שעוני מחשב של קסיו ו-1000 קלטות מלהיבות.

חפשו את המשבצת! בהצלחה.

ההצלחה לא מביישת / יעל אדמוני

„ציורים רכים" מאזור התעשיה

הסטודיו של קלמן שמי הוא מכונה משומנת. בוגרי „בצלאל" עושים לו 95 אחוז מהעבודה, אך הוא לא מאמין במיתוס שההצלחה ממסחרת את האמנות

ההודעה לעתונות שהוציא איש יחסי הציבור של חברת "אמנויות פנים" לא רמזה אפילו במעט על מה שיש בה. דובר שם על עסקות במיליוני דולרים ועל שטיחי קיר אמנותיים הנמכרים בחו"ל, בעיקר בארה"ב. מיליונים ושטיחים נשמעים טוב, אבל לא מעוררים סקרנות מיוחדת. אולי צריך היה לנסח אחרת את ההודעה ואולי רק ביקור במקום יכול להמחיש באמת את מה שנעשה שם. מכל מקום, "אמנויות פנים" היא אחת התופעות המעניינות בתחום האמנות בארץ.

"אמנויות פנים" היא בראש ובראשונה קלמן שמי, אמן ותיק, קיבוצניק לשעבר, שעסק בעיקר בפיסול. 21 שנה היה חבר קיבוץ כרמיה, וקיבל יום בשבוע כדי לעסוק באמנות. במשך שנים ניצל שמי את יום האמנות שקיבל כדי לנסוע לגבעתיים וללמוד אצל הפסל רודי להמן. בשאר ימי השבוע עבד בכל מיני עבודות בקיבוץ ובין השאר עבד גם במפעל השמיכות שבכרמיה. שם בעצם חלה התפנית הגדולה.

במפעל גילה שמי את נול המחטים. זהו נול המייצר בדים בשיטה של דיקור ולא, כמקובל, בשיטה של אריגת שתי וערב. המפגש עם נול המחטים הניב, כעבור כמה שנים, את "אמנויות פנים", סטודיו ענקי עם עשרים עובדים, המייצרים את "הציורים הרכים" של שמי ומשווקים אותם לארה"ב בסכומי עתק.

"ציורים רכים", כך מכנה קלמן שמי את שטיחי הקיר שלו, שאינם דומים כלל לשטיחי קיר אמנותיים מקובלים. שטיחי הקיר הקונבנציונלים נעשים, על־פי־רוב, באריגת יד. האורג, המעביר את ציורו של האמן לשטיח, משתמש באינספור חוטים באינספור צבעים כדי שהשטיח יהיה נאמן, ככל האפשר, לציור המקורי. שמי, שאינו אוהב, כדבריו, כעקרון שטיחי קיר, מצא טכניקה חדשה. הוא הכניס שינויים בנול המחטים התעשייתי, המשמש להידוק של בדים, ויצר באמצעותו כדי לבד שדי למתחם כדי לעשותם שקופים כמו הציור המקורי, הנעשה על נייר או בד.

בסטודיו שלו, באזור התעשייה בתלפיות, ירושלים, חדר ענקי. סביב הקירות, על מדפים מונחים גלילי בד בצבעים מרהיבים. על הרצפה רכונים כעשרה אמנים צעירים העוסקים בהעתקת ציוריו של שמי מן הנייר אל השטיח. ההעתקה נעשית על ידי גזירת חתיכות בד והנחתן זו על זו, זו ליד זו, כמו בציור המקורי. כשרוצים להשיג אפקט של שקיפות, מותחים את הבד. כשרוצים להגיע לצבע מורכב, מניחים את הבדים הצבעוניים זה על גבי זה עד שמושגת התערובת הרצויה. מכונת דיקור מהדקת את הבדים זה לזה. בשלב הבא נלקח "הציור הרך" לקיבוץ כרמיה לדיקור אינטנסיבי יותר, ולאחר זאת חוזר לסטודיו בירושלים לגימור.

„בשטיחי הקיר הקונוונציונאליים, תשומת הלב היא לא על הציור אלא על החומר. כאן הטכניקה משמשת אמצעי לבטא את הרעיון האמנותי", אומר שמי. בעבר נהג שמי לצייר את הסקיצות שלו על קרטון. בשלב מאוחר יותר עבר לציור על נייר וכיום הוא מצייר על בד. עבודותיו של שמי על נייר נמכרו בארה"ב במחיר של כ־1500 דולר. ציורי השמן שלו נמכרים בסכומים של 3,500־4,000 דולר, ואילו הציורים הרכים, ההצלחה הגדולה של שמי, נמכרים כ־2,500 דולר. בשנה שעברה ייצרה "אמנויות פנים" את ציוריו הרכים של שמי בסכום של כמיליון דולר, ולשנה הקרובה יש הזמנות בשווי של שני מיליון דולר. הצלחה מסחררת.

את ההצלחה המסחרית הגדולה מייחס שמי למולי כהן, שותפו ב"אמנויות פנים", האחראי לצד העסקי. כהן, בן 28, פגש את שמי כאשר זה עבד בסטודיו בגבעת שאול בבירה. הוא הבין כי בעבודותיו של שמי טמון פוטנציאל מסחרי אדיר והחליט להפיצן בחוץ־לארץ. תערוכה ראשונה של "הציורים הרכים" התקיימה באפריל 1985 בכלבו האמריקני היוקרתי נימן־מרכוס. הביקורת אהבה את עבודותיו של שמי ובעקבות הביקורות הגיעו גם אנשי עסקים. כהן ושמי חתמו על חוזה עם ג'ק סולומון, נציגה של "סירקל פיין ארט", חברה שיש לה 28 גלריות ברחבי ארה"ב. בפברואר ייפתחו ארבע תערוכות של שמי בארה"ב, ובמאי ייפתחו ארבע תערוכות נוספות.

„אני מכין עבודות חדשות לכל תערוכה, וכדי להיות מוכן לקראת שמונה התערוכות הללו אני צריך להכין 160 עבודות", אומר שמי. ההצלחה, הוא אומר, לא עלתה לו לראש. „אין חשש שאני אהפוך לתעשייה. ככל שאני עובד יותר, היכולת האמנותית שלי משתפרת". כדי להדגים את דבריו, שולף שמי מאחר המדפים שבחדרו ציור ישן מלפני שנים. כשהוא שם אותו ליד הציור האחרון שעשה, הדברים מקבלים משנה תוקף. „חוץ מזה, החברה שלי, מעצבת הפנים אפרת ליטבק, היא שומרת הראש שלי. היא דואגת שלא אעשה מעידות בתחום האמנות, שלא אכנע לתכתיבים או לאופנות".

שמי, יליד ארגנטינה בן 46, בג'ינס, חולצה משובצת, קסקט ומקטרת שלא משה מפיו, אדיב מאד. הוא מסייר אתי בקומפלקס החדש של "אמנויות פנים", המשתרע על פני 1,000 מ"ר של מסדרים, גלריה, סטודיו וחדר־אוכל מקסים ביופיו. הרבה מחשבה הושקעה בעיצובו של המקום. אפרת ליטבק, המעצבת, דאגה לקווים נקיים, נוחות מרבית, פונקציונליות ואיפוק. המקום נראה כאילו הועתק מז'ורנל. בגלריה מתקן למים קרים, לנוחות המבקרים, וחדר מיוחד שנועד להקרנת סרטי וידיאו על עבודתו של האמן.

אי אפשר שלא להתפעל מכל היופי הזה. „זוהי משאת נפשו של כל אמן", אני אומרת לשמי. „כן", הוא משיב. „אני חושב שכל אמן היה רוצה לעסוק אך ורק באמנות מבלי לדאוג ללחם היום־יומי". שמי אינו מאמין באמן כ"איש סובל", על אף שהוא יודע מנסיון שמצבם של האמנים בארץ קשה ביותר בעיקר בשנים האחרונות, מאז שארידור והתיאוריה הכלכלית שלו פסו מן העולם. „שוק האמנות בארץ נתון בשפל נורא. שמעתי באיזשהו מקום שאורי ליפשיץ סיפר שהוא מוכר שתי עבודות בשנה. ואני מתאר לעצמי שהוא לא היחיד. השפל הזה הוא שזרק אותי לחו"ל", אומר שמי.

האמנים שמתרגמים את ציוריו של שמי ל"ציורים רכים" הם, ברובם, בוגרי "בצלאל" שהגיעו לסטודיו בעקבות מודעה בעתון. שמי מבקש להדגיש שהם אמנים. „הם עושים אינטרפרטציה של הסקיצות שאני מכין ברוח העבודה שלי. הם עושים 95 אחוזים מן העבודה. אני עושה רק חמישה אחוזים. אמנים רבים עובדים כך. בעיקר פסלים, הנזקקים לעוזרים ברוב שלבי היצירה". הסטודיו של שמי נראה כמכונה משומנת היטב, המאפשרת לאמן להתרכז אך ורק בעבודת היצירה.

"אמנויות פנים" ייסדה השבוע חברה חדשה לעיצוב תכשיטים. „כאן, בבניין הזה, נקים סטודיו לתכשיטים שיעבדו בו 15 תכשיטנים. התכשיטים יהיו בעיצוב מעולה ובקשת מחירים מגוונת. מבין המעצבים, חמש תכשיטניות ישראליות ועשרה מעצבים מחו"ל. אנחנו נייצר את התכשיטים כאן וג'ק סלומון מ„סירקל פיין ארט' ישווק אותם בחו"ל", מספר שמי. "אמנויות פנים" נועדה אמנם בראש ובראשונה לקלמן שמי, אך לא מן הנמנע שתייצג בעתיד אמנים ישראלים נוספים בחו"ל.

קלמן שמי הוא עכשיו סיפור של הצלחה אמנותית ומסחרית. הוא לא מתבייש להודות בכך. אמן, לדבריו, לא צריך לגווע ברעב כדי ליצור. התנאים המשופרים, הוא אומר, רק משחררים אותו מטרדות ומאפשרים לו לעבוד, לעבוד, לעבוד. „כל אמן רוצה להצליח גם בתחום המסחרי, להגיע ליותר ויותר קהל. אני לא מתבייש בהצלחה", הוא אומר. להיפך. הוא גאה. גאה מאד. לא מאמין במיתוסים האומרים שההצלחה ממסחרת את האמנות. הוא בטוח, שלו זה לא יקרה. אפרת ליטבק דואגת לזה.

מארגנטינה דרך מפעל השמיכות בכרמיה עד לקומפלקס החדש (תצלום: יצחק הררי)

שישי־אישי / אהוד מנור

פיצוחים לעיניים

אתה יודע שהכל „מפוברק"
ושעובדים עליך בלי בושה,
שאין שום ממשות מתחת לברק –
רק סרט שמנצל את החולשה.

אתה יודע שהמציאו סיפור
ושקירות הבית מקרטון,
שסוד היופי במחלקת האיפור –
עוד שקר שהדפיסו בעיתון.

אבל אתה בוכה, צוחק ונאנח,
אתה אוהב, שונא, צורח ונמתח,
אתה נוקם, נלחם, סולח ונפתח;
וזה נמשך תשעים דקות עד שעתיים,
ואז הכל הכל נשכח תוך דקותיים,
כי בסך הכל קנית פיצוחים לעיניים,
פיצוחים לעיניים.

מסך הכסף על כוכב הקופים
ואנו הכפילים שבמצעד:
להיט שובר קופות, מיליונים בו צופים
אך איך זה שנשארת לבד?

באגרופים, בנשיקות, בחיבוקים,
במרדפים, בירויות, בזיקוקים,
בריקודים, במתיחות ובצחוקים;
וזה נמשך תשעים דקות עד שעתיים,
ואז הכל הכל נשכח תוך דקותיים,
כי בסך הכל קנית פיצוחים לעיניים,
פיצוחים לעיניים.

אני קונה לי אשליות לשעה,
המציאות אורבת כל הזמן.
אני בורח מהרוח הרעה
אל קשת שמעבר לענן.

אל השמחה, אל החלום, אל התקוה,
אל הפיסגה, אל השלום, אל השלוה,
אל התמימות, אל נצחיות האהבה.

וזה נמשך תשעים דקות עד שעתיים,
ואז הכל הכל נשכח תוך דקותיים,
כי בסך הכל קנית פיצוחים לעיניים,
פיצוחים לעיניים.

בוא ניפגש / מירי פז

להיות שם

ליל שבת. תשע דקות של שעת שיא בצפיה בטלוויזיה. מה שמתחיל בראיון של מני פאר עם זמר שמוציא תקליט חדש נהפך לחשיפה מדהימה. יזהר כהן, מול משפחתו, מול קהל, מול מיליון או מיליון וחצי צופי טלוויזיה, מדבר על התמוטטות עצבים, על ארבע שנים של בדידות, על יאוש ועל הדרך הארוכה, האיטית חזרה. שתי דקות אחרי השידור התחילו הטלפונים. גם מירי פז התקשרה אליו

יש אנשים שהראיון ב„ממני" הביך אותם. מבוכה? יזהר כהן לא מבין על מה אני מדברת. חשיפה? את המלה שמצמיקה אותו. כבר 15 שנה הוא על הבמה, אז מה הקשקוש על חשיפה?!

„כשהייתי ילד הייתי מין נסיך כזה. אחר־כך מישהו לקח ממני את התפקיד", הוא אומר בצחוק מתרונן, שאין בו שום מרירות. כן, הוא מזכיר קצת גם את פרינס, גם את מייקל ג'קסון, הסכימו השומעים. במקום אחר אולי היה במעמד של סטאר בינלאומי. הוא יותר יפה מפרינס וממייקל ג'קסון. פני ילד מחוטבים. חן טבעי, לא עשוי, לא שהוקצע יותר מדי. גבר בן 35 שנראה כמו נער פוחז, מתנועע בגמישות, בניתור המזכיר צעדי ריקוד. מוסיקאליות וחוש קצב מלידה. ומעל לכול החיוניות, שמחת החיים המתפרצת, המידבקת, חדוות נעורים נצחיים. והקול, הוא יכול לשיר הכול: שירי אהבה ממיסים, אירוויזיון, רוק, שירי משוררים. יזהר כהן הוא סיפור של החמצה, חשבתי לא פעם כששמעתי את ביצועו לשירה היפהפה של נסים אלוני „כלולות", שיר בן 15 שמרבים להשמיע בפינת השעה היפה של הזמר העברי בימי חג ומועד. באחרונה שר את „בוא ניפגש" של נתן יונתן ונחום היימן, באינטרפרטציה שלו, קצת קיטשית אך בעלת עוצמה. אלה היו אפיזודות; הוא לא זמר של משוררים. בקריירה הלא־קצרה שלו הוא לא גיבש סגנון ייחודי. הוא התפרש על הכול. אולי חסרה לו יד מכוונת, אמרגן טוב שיודע לטפח, להוציא אל הפועל את הכוח שבו. יזהר כהן החליף אמרגנים וקיפץ בזיגזגים. מתוך בחירה, הוא אומר. זה מלמד על הגיוון שלו. הוא יכול לשיר בעצרות מכובדות וגם בנוסח מועדוני הים התיכון. אבל במקומותינו – ולא רק במקומותינו – חייב אדם לשאת תווית. זמר משוררים או זמר אירוויזיונים; שאנסיונר או זמר־מצעדים. יזהר כהן רוצה הכול.

„אני לא משווה את נסים אלוני לאהוד מנור, אבל אני האחרון שאזלזל בשיר כמו 'אבאניבי'. אני לא די ציניקן לבטל הצלחה, כל הצלחה, גם אם היא תוצר של מה שאינו מתיישב עם האני־מאמין שלי. לא מתווכח עם הצלחה".

כמו בשיר של פיאף הוא גם אינו מתחרט על שום דבר. נכון, היה יכול להצליח יותר, היו הצעות מפתות, „אבל דרושה בשלות להצלחה. לא היתה לי. כבר בתקופת ההצלחה הגדולה, אז, בפאריס, הרגשתי חולשה. איבוד ביטחון. הייתי בן 27 ופחדתי. אולי זה הגיל. יש מצבים של מעברים. מגיעים למצב של התרופפות, אולי לקראת חיזוק מחדש. אצלי זה נמשך ארבע שנים. וזה קרה אצלי חזק מאוד. היה הפחד מפני ההצלחה הגדולה וכל מה שמשתמע מזה. פתאום יש לך התחייבות כלפי כל העולם. איזו התחייבות? הציפיות הגדולות ומבחני־הביקורת. אפילו בפירגון הגדול שהיה סביבי הרגשתי את האגרסיביות. באיזשהו מקום הצלחה היא כמו אהבה: יש אהבה עדינה, מחזקת, ויש אהבה אגרסיבית והרסנית.

„הייתי מוקף בכל כך הרבה פירגון ופתאום הרגשתי בדידות נוראה, בפעם הראשונה בחיי. אני לא זוכר שהיה שינוי ביחס כלפי, אבל הרגשתי בדידות. לבדי מול הכול. כמו יצור שבירידי עמדתי מול מאסה ששינתה צבעים מבהיר לכהה, וליותר כהה, עד שהכול נעשה שחור ומתקיף.

„ההתמוטטות שלי היא, באיזה שהוא מקום, סימפטום. לא השתגעתי. לא התאבדתי. להיפך, זה היה סימפטום של הגנה. כמו שהתעלפות היא סימפטום הגנה על הגוף. התמוטטות היא סימפטום הגנה על הנפש. תקופת החושך היתה כאב שלעולם לא אוכל להסביר. רק מי שהתנסה יבין. הבקע היה קריטי. היה עלי לרדת לתחתיות, לגעת בסוף, כדי לאסוף את עצמי מחדש. אינני יכול להצביע על רגע מסויים ולומר: זה היה הרגע המפחיד ביותר. היו הרבה רגעים מפחידים. אני זוכר רגע אחד של טלטלה. בכל התקף־חרדה רציתי לרוץ ל'איכילוב'. באחד ההתקפים, רציתי למיון. הרופא הראשי תפס אותי ואמר: יזהר, אתה במעגל שרק אתה תוכל לפרוץ אותו. אף אחד לא יוכל לעזור לך. פתאום הבנתי שאין בעולם אף אחד שיכול לעזור לי, גם לא אלוהים, אחרת אולי הייתי חוזר בתשובה. הרופא הסביר לי שהנסיונות שלי למצוא בטחון לא יועילו, מפני שאני מחפש אותו בדברים חיצוניים. השינוי יבוא כשאבנה את הבטחון הפנימי, את הכוח שבתוכי. הסבל היה נורא, אבל היו גם הארות: כל דבר שהצלחתי לעשות. פעולות יום־יומיות, פשוטות, היו שלבים בתהליך ההתחזקות. התחזקות פירושה יכולת לנווט את האנרגיות לדברים הנכונים. עם כל המידע שאספתי על עצמי, אחרי שירדתי אל עצמי עד הסוף, אני חש ביכולת הזאת, אני לא מחוסן לגמרי, אבל אני יודע לעצור דברים לארנכונים, לא להיסחף איתם לרגעי משבר. אני יודע לא להתעכב על דברים שוליים, לא להקדיש להם אנרגיה. גם זה חלק מן ההתחזקות: לדעת להבחין בין עיקר לטפל.

„לא, לא הייתי מסוגל להבין את מה שקרה לי. בחורה שנשמעה אינטליגנטית מאוד התקשרה אלי ואמרה: 'שלוש שנים אני מנסה להסביר מה אני מרגישה, ואיש אינו מבין אותי'. אני מכיר את זה. היתה לי ידידה. היו בינינו יחסי קירבה מגיל 15. כשחזרתי מאחת הנסיעות שמעתי שהיתה לה התמוטטות. נפגשנו. ראיתי שהיא נפוחה מכדורים. ראיתי את המצוקה. את התחושות שירדה אליהן לא הבנתי.

„איך אפשר להבין שאדם צעיר, מלא שמחה, מלא תוכניות, נעשה תלוי באנשים אחרים? איך להסביר את מה שאינך מבין? אספר לך על יום אחד, שמחלכאורה. באתי לפסיכיאטר שלי, ד"ר קרייזמן, והוא אמר לי: יזהר, מבחינתי אתה בסדר. מבחינתי אתה יכול לטוס היום לאוסטרליה. ואני הייתי בשיא הפחד. אחרי משבר כמו שהיה לי, סולם הערכים מתייצב לך בסדר אחר. יש מודעות למה שחשוב מאוד, למה שחשוב פחות, למה שוליה. זה חלק מתהליך הצמיחה וההשתכללות שלך כאדם.

„אין לי בעיה לדבר על זה. הייתי משוחח באותה נינוחות על דברים אחרים. השדר, נדמה לי, היה שאפשר לצאת מצרות. אמנם לא ציפיתי שיהיה פסטיבל כזה סביב ההופעה שלי ב„ממני', אבל אם זה נתן תקוה למישהו, שימח מישהו, אז אני מרגיש שעשיתי משהו טוב. אנשים טילפנו אלי מכל הארץ. דרוזי מהגליל אמר לי: הלב שלי רקד כשראיתי אותך. זה מרגש. אבל התגובות הרבות גם מבלבלות. כל־כך הרבה צעירים וצעירות הזדהו עם המקרה שלי. חששתי שאנשים יסתכלו עלי כמו על איזה גורו שמביא מזור לאנשים. ואני לא רוצה להיות גורו. אני פוחד שיהפכו אותי לסמל ואני כועס כשאנשי מקצוע אומרים שזה טוב לקריירה שלי. זה מופרך.

„אולי אין לי תשובה על השאלה, איך דיברתי על נושא אישי כשהצגתי בסך הכול שני שירים חדשים. אף פעם לא שאלתי את עצמי איך הציבור יקבל את זה, מה יגידו. אבל אני שמח שעשיתי את זה. כשאני שומע אינטרפרטציות טפשיות על מצבים כאלה אני חושב שטוב שהשמעתי את מה שהשמעתי בטלוויזיה. בעיני אנשים רבים מצוקה נפשית הולכת עם טירוף, שיגעון, מחלות. גם על המצב שלי היו פירסומים מעוותים באמצעי התקשורת. אז הבהרתי, מעכשיו אני לא מתכוון להתעסק עוד בנושא זה.

„למדתי בתלמה ילין. הצטיינתי בספרות. קראתי המון הייתי סקרן. ראיתי הכול בגדול. כשרציתי לשיר רציתי לעמוד מאחורי תזמורת ענקית. תמיד רציתי להיות בטופ. לפני השירות בצה"ל שלח אותי אבא לטיול באירופה. יצאתי עם משלחת־נוער שיצגה את תל־אביב. הסתובבנו בקהילות ושרנו. נהניתי מכל רגע. מה זה פה, היו החברה אומרים לי, תירגע, תוריד את החיוך.

„אני מחייך ויש בי השמחה הקודמת, אבל אני מודע לצדדים הלא־נעימים, ושומר מהם מרחק.

„כשהתגייסתי לצה"ל התקבלתי, בלי בחינות, ללהקת הנח"ל. כבר היה לי נסיון. ליוויתי את הדי בהופעות, כבר היו מאחורי שני מסעות לחו"ל והצעה לחתום על חוזה־הופעות ותקליטים בגרמניה. בלהקת הנח"ל התקבלתי בזרועות פתוחות. הכול הלך לי בקלות. מיד אחרי שהתגייסתי יצא שלאגר ענק שלי 'כל שהיה בינינו', שפרץ אל המקום הראשון במצעדים.

„כשהשתחררתי התחימו אותי מיד להופעות במחזמר ,לילי גם' של אהוד מנור (על־פי מולייר) ומתי כספי. ההצגה הזאת קצת הקדימה את זמנה, היתה נועזת מדי לפי מושגי הימים ההם, אבל אני הייתי צעיר ותוסס ואהבתי כל רגע בהצגה. היתה לי תוכנית להקים להקה שתיקרא ,הבנופיה'. חיפשתי חומר סאטירי. אבל אז פרצה מלחמת יום־הכיפורים, והתוכניות השתבשו. אחרי המלחמה נסעתי לאמריקה. כמעט שנה הייתי בהוליווד. למדתי לשיר, לרקוד ולשחק במיטב האולפנים. המורים שמו עלי עין. חוקר, ריצ'רד לורינג, מי שהיה המנהל המוסיקלי של ג'ודי גרלנד, הציע לי לעבוד איתו. ברחתי. חזרתי לארץ. פחדתי. אנשים אמרו: איך פיספסת הזדמנות כזאת? אני לא חושב שפיספסתי משהו. בשנות ה־70 הייתי באדיר יותר מאשר על האדמה. חזרתי. נסעתי. כמה פעמים ניסו להחתים אותי על חוזים מפתים בפאריס, אחרי שראו אותי שר ב'אולימפיה', ואני ברחתי. פחדתי. אמרתי לאמרגן שלי אז, שלמה צח, אני יכול להתמיד בקריירה שלי רק בארץ.

„ב־1978 היה הסיפור של 'אבאניבי'. אני שומר כבוד גדול לשיר הזה. דור שלם בארץ צמח על 'אבאניבי'. יש לי אליו סימפטיה מיוחדת. מובן שיש לי יחס יותר עמוק לשירים 'בוא ניפגש' ו'שיר כלולות'. התגובה של 'אבאניבי' התפספסה. אני מודה.

„בפעם השניה הלכתי לאירוויזיון בלי ציפיות גדולות, אבל בשמחה. כשהיתה התחרות בארץ ידעתי שאזכה במקום הראשון. הרגשתי את האנרגיות מהקהל. הרגשתי בקהל שמחה אמיתית על שיבתי ועל הזכיה שלי. כאילו נסגר מעגל. לגטבורג לקחתי איתי את ד"ר קרייזמן ואשתו. אחי הופני היה אז באירופה. ביום התחרות היתה שביתה בשדה־התעופה, והופני שכר מונית מאמסטרדם ושילם לנהג כמה מאות דולרים. הוא רצה להיות איתי שם. היו איתי מאות ישראלים שהגיעו מאירופה. שמחתי על מה שקיבלתי בגטבורג. לא המקום הראשון היה חשוב לי, ההשתתפות היתה חשובה.

„היום אני מרגיש שיש בי כוח שלא היה בעבר, והוא מאפשר לי לפרוץ החוצה, לכתוב טקסטים, להלחין. היום אני מעז".

ליזהר כהן ניתן תפקיד מרכזי במחזמר „אלדין". הוא אינו רועד משמחה. הוא רוצה לעשות זאת הכי טוב, הכי מקצועי שאפשר, אבל לא רואה בכך מבחן. הוא כבר למד לפזר את האנרגיות שלו. עכשיו הוא מפזר אותן לכיוונים חדשים: הלחנה, כתיבה. הוא השמיע לי שני שירים חדשים פרי־עטו. יש הרבה געגועים במנגינות. המלים פשוטות, לא מתוחכמות. אחרי חצות היה עירני במיוחד וקרא לי גם מלים שכתב לשיר שיופיע באחד השבועונים. סיפורים אנושיים קטנים. המסר אחיד: העולם יפה.

יזהר מתגורר בקומת גג של בית צפון תל־אביבי בצומת הומה ליד המשולש הקולינארי דיזנגוף־בן־יהודה־ירמיהו. הוא מארח בלי הרף. אנשים מרעיפים עליו תשומת־לב. אווירה של חום. ידידה מכינה תה. ידידה אחרת מביאה עוגה. נדמה לי שהוא אינו נשאר לבד בבית אף לרגע אחד. אנשים יוצאים ובאים בתדירים תכופים. אחרי חצות התכוננו למסיבה בדירתו. דירה צנועה, יחסית לכוכב זמר. פסנתר, מכשיר וידיאו, כמה פוסטרים ואוסף דובונים, מתנות מועדון המעריצים שלו. „אני אוהב אותם", אומר הנסיך הקטן.

אירוויזיון. התגובה התפספסה.